[Indholdsfortegnelse] [Gå til bund]

Betænkning nr. 1372/1999 om tidsbegrænsning af foranstaltninger efter § 68 og § 69.

Resumé:

Straffelovrådet behandler i betænkning nr. 1372/1999 om tidsbegrænsning af foranstaltninger efter straffelovens § 68 og § 69 spørgsmålet om anvendelse af behandlingsdomme over for sindssyge eller andre psykisk afvigende kriminelle. Straffelovrådet har i forbindelse med udarbejdelsen af betænkningen gennemført en undersøgelse af anvendelsen af foranstaltningsdomme. Denne undersøgelse viser, at foranstaltninger, iværksat på baggrund af mindre alvorlige forbrydelser, i visse tilfælde har været ganske langvarige, uden at dette synes begrundet i vedkommendes farlighed. Dette forhold giver efter Straffelovrådets opfattelse anledning til retssikkerhedsmæssige betænkeligheder. Blandt andet på denne baggrund foreslår Straffelovrådet, at der indføres en tidsbegrænsning af foranstalt-ninger, der medfører eller kan medføre institutionsanbringelse, når foranstaltningen vedrører kriminalitet, der ikke kan anses for personfarlig, og således at der bliver mulighed for at forlænge foranstaltningerne.

Indholdsfortegnelse
Kolofon
Hele publikationen uden billeder og grafik

Udgiver:
Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
DK-1216 København K
Tlf.: 33 92 33 40
jm@jm.dk

[Indholdsfortegnelse] [Top]

Justitsministeriet Version 1.0 den 23. juni 1999
Denne publikation findes på adressen: http://jm.schultzboghandel.dk
Copyright (c) Justitsministeriet 1999

Indholdsfortegnelse

- Kapitel 1 - Indledning
  - 1. Straffelovrådets kommissiorium
  - 2. Resumé af Straffelovrådets forslag
  - 3. Straffelovrådets sammensætning
- Kapitel 2 - Gældende ret mv.
  - 1. Indledning
  - 2. Straffelovens regler mv. om idømmelse af foranstaltninger
  - 3. Ændring og ophævelse af idømte foranstaltninger
  - 4. Forholdet til menneskerettighederne
  - 5. Baggrunden for de gældende regler om anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger
  - 6. Nyere synspunkter vedrørende spørgsmålet om anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger
- Kapitel 3 - Reglerne i de øvrige nordiske lande
  - 1. Norge
  - 2. Sverige
  - 3. Finland
  - 4. Island
- Kapitel 4 - Straffelovrådets overvejelser
  - 1. Indledning
  - 2. Ændret kompetenceordning
  - 3. Tidsbegrænsning af foranstaltninger efter § 68 og § 69
  - 4. Modeller for en eventuel tidsbegrænsning af foranstaltninger efter § 68 og § 69
  - 5. Konsekvenserne ved en gennemførelse af modellerne
  - 6. Sammenfatning af Straffelovrådets overvejelser
- Bilag 1 - Undersøgelse af foranstaltningsdomme
- Bilag 2 - Retslægerådets udtalelse af 12. april 1999
- Bilag 3 - Retslægerådels Årsberetning 1997

Justitsministeriet Version 1.0 den 23. juni 1999
Denne publikation findes på adressen: http://jm.schultzboghandel.dk
Copyright (c) Justitsministeriet 1999

Kolofon

Titel
Betænkning nr. 1372/1999 om tidsbegrænsning af foranstaltninger efter § 68 og § 69.
Forfatter
Justitsministeriet
Udgiver/forlægger
Justitsministeriet, 99
Ansvarlig institution
Justitsministeriet
Copyright
Justitsministeriet 1999
Emneord
Straffelovrådet, straffelov, § 68, § 69, foranstaltninger, tidsubestemte, betænkning, institutionsanbringelse, kriminalitet, tidsbegrænsning, foranstaltningsdom
Resumé
Straffelovrådet behandler i betænkning nr. 1372/1999 om tidsbegrænsning af foranstaltninger efter straffelovens § 68 og § 69 spørgsmålet om anvendelse af behandlingsdomme over for sindssyge eller andre psykisk afvigende kriminelle. Straffelovrådet har i forbindelse med udarbejdelsen af betænkningen gennemført en undersøgelse af anvendelsen af foranstaltningsdomme. Denne undersøgelse viser, at foranstaltninger, iværksat på baggrund af mindre alvorlige forbrydelser, i visse tilfælde har været ganske langvarige, uden at dette synes begrundet i vedkommendes farlighed. Dette forhold giver efter Straffelovrådets opfattelse anledning til retssikkerhedsmæssige betænkeligheder. Blandt andet på denne baggrund foreslår Straffelovrådet, at der indføres en tidsbegrænsning af foranstalt-ninger, der medfører eller kan medføre institutionsanbringelse, når foranstaltningen vedrører kriminalitet, der ikke kan anses for personfarlig, og således at der bliver mulighed for at forlænge foranstaltningerne.
Sprog
dan
ISBN
ISBN 87-601-8365-9
Pris for læsning
0 DKK
Pris for download
0 DKK
URL
jm.schultzboghandel.dk
Version
1.0
Versionsdato
19990623
Format
htm;txt
Den trykte udgaves ISBN
ISBN 87-601-8364-0
Publiceringsstandard
1.0
Elektronisk version udarbejdet af
Bureaukratiet - Tel. 63 310 310.

Justitsministeriet Version 1.0 den 23. juni 1999
Denne publikation findes på adressen: http://jm.schultzboghandel.dk
Copyright (c) Justitsministeriet 1999

Betænkning nr. 1372/1999 om tidsbegrænsning af foranstaltninger efter § 68 og § 69.

Kapitel 1 - Indledning

1. Straffelovrådets kommissiorium

1.1. Straffelovrådet blev nedsat ved Justitsministeriets skrivelse af 3. oktober 1960. I denne skrivelse udtales, at det påhviler rådet

1) efter Justitsministeriets anmodning at afgive indstilling om strafferetlige lovgivningsspørgsmål og principielle spørgsmål vedrørende fastsættelsen af administrative bestemmelser af strafferetlig karakter og den praktiske gennemførelse af kriminalpolitiske foranstaltninger og

2)efter Justitsministeriets nærmere bestemmelse at medvirke i det internationale strafferetlige samarbejde, herunder navnlig det nordiske strafferetlige samarbejde.

1.2. Ved skrivelse af 27. januar 1998 har Justitsministeriet anmodet Straffelovrådet om at behandle spørgsmålet om anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger efter straffelovens § 68 og § 69.

Skrivelsen har følgende ordlyd:

> "Justitsministeriet har de senere år ved flere lejligheder besvaret spørgsmål fra Folketingets Retsudvalg om anvendelsen af behandlingsdomme over for personer, der er omfattet af straffelovens § 16, jf. straffelovens § 68. Justitsministeriet har også besvaret spørgsmål om en eventuel tidsbegrænsning af behandlingen ifølge sådanne domme.
>
> Senest har Center for Ligebehandling af Handicappede behandlet disse spørgsmål i forbindelse med en undersøgelse om udviklingshæmmede lovovertrædere (mentalt retarderede). Undersøgelsen, der er offentliggjort i Centrets årsberetning for 1996, s. 17-32, indeholder følgende konklusion:
>
> "At udviklingshæmmede overhovedet kan idømmes retsforanstaltninger på ubestemt tid er i sig selv uligebehandling. At det særlige sanktionssystem retter sig mod en bestemt befolkningsgruppe - og ikke f.eks. mod en bestemt type lovovertrædelser - er efter Centrets opfattelse udtryk for en usaglig og vilkårlig forskelsbehandling. Centret finder heller ikke, at der er tilstrækkelig entydighed i recidivstatistikken til, at det kan fungere som forsvar for at opretholde de tidsubestemte retsfølger.
>
> Ydermere synes den retsgaranti, som er søgt indbygget i § 72, ikke at have tilstrækkelig effekt i praksis, al den stund bestemmelsen tilsyneladende kun bruges i yderst begrænset omfang.
>
> Endvidere går der alt for lang tid, inden foranstaltningerne bliver ophævet. Den faktiske varighed af de retsfølger, udviklingshæmmede idømmes, er meget lang, og der er kun ringe proportionalitet mellem varigheden af de retsfølger, udviklingshæmmede idømmes, og varigheden af de retsfølger, ikke-udviklingshæmmede idømmes for tilsvarende lovovertrædelser.
>
> Centret har i undersøgelsesmaterialet ikke kunnet finde det argument, som kan retfærdiggøre opretholdelse af de både retspolitisk tvivlsomme og personligt belastende tidsubestemte foranstaltninger. Man må kræve helt ekstreme beviser for effekten af en så vidtgående foranstaltning som tidsubestemthed, hvis den skal opretholdes. Disse beviser er efter Centrets opfattelse ikke til stede.
>
> Nye kriminelle handlinger i domsperioden bliver håndteret for tilfældigt. Der er ingen ensartethed omkring indgivelse af politianmeldelse, og der bliver på forskellig vis sanktioneret for handlingen, uden at det er retligt bevist, at handlingen er blevet begået.
>
> Særbestemmelserne i Straffelovens § 16, §§ 68-72 om udviklingshæmmede lovovertrædere var oprindeligt tænkt som beskyttelsesregler. Med baggrund i de oplysninger, der er fremkommet i Centrets undersøgelse, må der stilles spørgsmålstegn ved, om det i praksis er tilfældet.

Centret skal på den baggrund opfordre til, at der gennemføres en tilbundsgående analyse af retstilstanden for udviklingshæmmede lovovertrædere. En sådan undersøgelse må gennemføres med det formål at styrke udviklingshæmmede lovovertræderes retssikkerhed og med det formål at få etableret et tidsbestemt sanktionssystem, som fjerner den vilkårlige forskelsbehandling af bestemte persongrupper."

Rigsadvokaten har den 18. juli 1997 afgivet en udtalelse i anledning af den pågældende undersøgelse.

Af udtalelsen fremgår bl.a., at anklagemyndigheden fører regelmæssig og nøje kontrol med udstrækningen af en idømt særforanstaltning med henblik på at vurdere, om der fra anklagemyndighedens side bør tages initiativ til ændring eller ophævelse af en sådan foranstaltning. I anklagemyndighedens vurdering indgår bl.a. hensynet til retssikkerheden og til den dømtes behandlingsbehov. I vurderingen indgår også hensynet til proportionalitet mellem den begåede lovovertrædelse og varigheden af den idømte foranstaltning.

Desuden nævnes det, at straffelovens § 72 giver mulighed for, at anklagemyndigheden, anstaltsledelsen, bistandsværgen eller den dømte kan fremsætte begæring om ændring eller endelig ophævelse af den idømte foranstaltning. Sagen indbringes snarest muligt af anklagemyndigheden for retten, der træffer afgørelse ved kendelse. Tages en begæring fra bistandsværgen eller den dømte ikke til følge, kan ny begæring fremsættes, når der er forløbet et halvt år fra kendelsens afsigelse.

Det i Rigsadvokatens udtalelse nævnte proportionalitetsprincip har fundet anvendelse i flere nyere afgørelser. Der kan bl.a. henvises til Vestre Landsrets kendelse af 26. juni 1997 offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1997, s. 1268.

De gældende bestemmelser om tidsubestemte foranstaltninger, der trådte i kraft den 1. juli 1973, bygger i det væsentlige på Straffelovrådets betænkning nr. 667/1972 om de strafferetlige særforanstaltninger.

I denne betænkning gav Straffelovrådet udtryk for, at anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger i tilfælde, der omfattes af straffelovens § 68, jf. § 16, stemmer bedst med de forebyggende og terapeutiske hensyn, som præger disse afgørelser, og at en tidsbegrænsning derfor ville være meget uhensigtsmæssig. Rådet pegede i den forbindelse også på muligheden for at rejse spørgsmål ved retten om ændring eller ophævelse af de trufne foranstaltninger.

Muligheden for at anvende tidsubestemte foranstaltninger på dette område blev da heller ikke ophævet, da en række andre tidsubestemte foranstaltninger, f.eks. psykopatforvaring, blev afskaffet som led i revisionen af straffelovens regler om tidsubestemte retsfølger i 1973.

Spørgsmålet om anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger blev også overvejet i det af Justitsministeriet den 24. september 1970 nedsatte udvalg (Bækgård-udvalget), jf. betænkning nr. 955/1982 om foranstaltninger over for åndssvage og andre svagt begavede lovovertrædere.

Udvalgets flertal (seks ud af udvalgets syv medlemmer) gav i betænkningen udtryk for, at der ikke fandtes tilstrækkelig grund til at indføre tidsmaksimering af frihedsberøvelse over for åndssvage lovovertrædere. I den forbindelse anførtes bl.a. følgende (betænkningen s. 90-91):

"I tilslutning til retslægerådet mener flertallet, at der ikke bør fastsættes tidsfrister for gennemførelse af det lægelige og forsorgsmæssige behandlingsarbejde over for åndssvage. En regel om tidsmaksimering indebærer også den risiko, at foranstaltningen får et pønalt præg. Det er ønskeligt at undgå, at der i praksis sker en sammenblanding af behandlingsmæssige og strafmæssige synspunkter, bl.a. i betragtning af, at åndssvage lovovertrædere anbringes i de samme institutioner som ikke-kriminelle åndssvage, hvorfor det bør markeres så lidt som muligt, at visse personer forvares og behandles som kriminelle.

Det her anførte betyder ikke, at der i sager mod åndssvage lovovertrædere kan ses bort fra, om der er rimelige proportioner mellem den begåede kriminalitet og varigheden af den institutionsanbringelse, der bliver resultatet af en domfældelse.

Den fornødne sikkerhed mod en urimelig eller på anden måde uheldig opretholdelse af forsorgsforanstaltninger ligger efter flertallets opfattelse i reglerne om adgang til senere domstolsprøvelse efter § 72. Det følger heraf, at spørgsmålet om ændring eller ophævelse af foranstaltninger til enhver tid kan forelægges retten efter begæring af anklagemyndigheden, forsorgens ledelse, bistandsværgen eller den dømte selv. ..."

Som det fremgår, har spørgsmålet om anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger tidligere været genstand for grundige overvejelser i både Straffelovrådet og Bækgård-udvalget.

Justitsministeriet finder dog, at der nu kan være grund til at lade spørgsmålet om anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger efter straffelovens § 68 og § 69 undergive en fornyet behandling.

Justitsministeriet skal på denne baggrund anmode Straffelovrådet om at behandle dette spørgsmål både for så vidt angår psykisk udviklingshæmmede (mentalt retarderede) og personer, der er utilregnelige på grund af sindssygdom, dvs. hele personkredsen, der er omfattet af straffelovens § 16.

På baggrund af disse overvejelser anmodes Straffelovrådet om i givet fald at udarbejde udkast til eventuelle ændringer i straffeloven og eventuel anden lovgivning."

Straffelovrådet har på den anførte baggrund overvejet og stillet forslag om en (vis) tidsbegrænsning af særforanstaltninger efter straffelovens § 68 og § 69, jf. pkt. 2.5. nedenfor.

Straffelovrådet har til brug ved overvejelserne iværksat en undersøgelse af anvendelsen af foranstaltningsdomme. Undersøgelsen er optaget som bilag 1 til betænkningen.

Straffelovrådet har endvidere haft lejlighed til at drøfte problemstillingen med repræsentanter for Retslægerådet under to møder i henholdsvis april 1998 og februar 1999. Straffelovrådet har på den baggrund modtaget en udtalelse af 12. april 1999 fra Retslægerådet. Udtalelsen er optaget som bilag 2 til betænkningen.

Herudover har Straffelovrådet i august 1998 aflagt besøg på institutionen "Kofoedsminde", der bl.a. huser visse mentalt retarderede lovovertrædere, som er dømt til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap.

2. Resumé af Straffelovrådets forslag

Straffelovrådet har til brug ved overvejelserne om tidsbegrænsning af foranstaltninger efter straffelovens § 68 og § 69 opstillet 4 modeller.

2.1. *Model 1* indebærer, at der, hvis en foranstaltning efter § 68 eller § 72, jf. § 68, medfører, at den dømte skal anbringes i institution, eller giver mulighed herfor, skal fastsættes en længstetid på 5 år for denne foranstaltning. Længstetiden omfatter også foranstaltninger, som senere fastsættes efter § 72, jf. § 68, og som medfører en lempelse af den hidtidige foranstaltning. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse fastsætte en ny længstetid på 2 år.

I de ovennævnte tilfælde fastsættes dog i almindelighed ingen længstetid, hvis den dømte findes skyldig i drab, røveri, frihedsberøvelse, alvorlig voldsforbrydelse, trusler af den i straffelovens § 266 nævnte art, brandstiftelse, voldtægt eller anden alvorlig sædelighedsforbrydelse eller i forsøg på en af de nævnte forbrydelser. Er der ikke fastsat en længstetid, indbringer anklagemyndigheden spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen for retten 5 år efter afgørelsen, medmindre spørgsmålet har været forelagt for retten inden for de sidste to år. Derefter forelægges spørgsmålet for retten mindst hvert andet år.

Ved andre foranstaltninger end de ovennævnte fastsættes en længstetid for foranstaltningen, der ikke kan overstige 3 år. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse forlænge længstetiden. Den samlede tid for foranstaltningen kan ikke overstige 5 år. Som eksempel på en sådan foranstaltning kan nævnes en foranstaltning, der alene indebærer tilsyn, og som ikke er en lempelse af en tidligere tidsbegrænset foranstaltning, der har medført institutionsanbringelse eller mulighed herfor.

For så vidt angår personer, der omfattes af den nugældende bestemmelse i straffelovens § 69, stk. 1, indebærer

model 1, at der for foranstaltninger, som medfører institutionsanbringelse eller mulighed herfor, også skal fastsættes en længstetid på 5 år for foranstaltningen. Endvidere skal der som hidtil fastsættes en længstetid for opholdet, der i almindelighed ikke kan overstige 1 år. Længstetiden på 5 år omfatter også foranstaltninger, som senere fastsættes efter straffelovens § 72, jf. § 69, stk. 1, og § 68, 2. pkt., og som medfører en lempelse af den hidtidige foranstaltning. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse fastsætte en ny længstetid på 2 år for foranstaltningen eller en ny længstetid for opholdet.

I de ovennævnte tilfælde fastsættes dog i almindelighed ingen længstetid for foranstaltningen, hvis den dømte findes skyldig i drab, røveri, frihedsberøvelse, alvorlig voldsforbrydelse, trusler af den i straffelovens § 266 nævnte art, brandstiftelse, voldtægt eller anden alvorlig sædelighedsforbrydelse eller i forsøg på en af de nævnte forbrydelser. Reglerne om domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af de foranstaltninger, der efter model 1 kan fastsættes på ubestemt tid i forhold til personer, der omfattes af straffelovens § 68, jf. ovenfor, finder tilsvarende anvendelse på spørgsmålet om opretholdelse af tidsubestemte foranstaltninger, der efter model 1 kan fastsættes på ubestemt tid i forhold til dømte, der omfattes af straffelovens § 69, stk. 1.

Ved andre foranstaltninger end de ovennævnte indebærer model 1, at der skal fastsættes en længstetid for foranstaltningen, der ikke kan overstige 3 år. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse forlænge længstetiden. Den samlede tid for foranstaltningen kan ikke overstige 5 år. Som eksempel en sådan foranstaltning kan nævnes en foranstaltning, der alene medfører pligt til at følge et ambulant behandlingsforløb, og som ikke er en lempelse af en tidligere tidsbegrænset foranstaltning, der har medført institutionsanbringelse eller mulighed herfor.

Herudover medfører model 1 en lovfæstelse i straffelovens § 72 af anklagemyndighedens pligt til at påse, at en foranstaltning efter §§ 68-70 ikke opretholdes i længere tid og i videre omfang end nødvendigt. Endvidere foretages visse redaktionelle ændringer i den nugældende bestemmelse i straffelovens § 72, stk. 2, så det bl.a. kommer til at fremgå, at adgangen til at forlange domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af den fastsatte foranstaltning i første række tilkommer den dømte og den pågældendes bistandsværge. Straffelovrådet finder af principielle grunde, at dette forhold bør afspejles i affattelsen af bestemmelsen.

2.2. *Model 2* adskiller sig fra model 1 ved at anvende et snævrere kriterium for den kriminalitet, der kan danne grundlag for fastsættelse af en foranstaltning på ubestemt tid i form af institutionsanbringelse eller mulig institutionsanbringelse. I forhold til model 1 begrænses således (1) røveri til groft røveri, (2) trusler af den i straffelovens § 266 nævnte art til grove trusler af den i § 266 nævnte art samt (3) brandstiftelse til brandstiftelse, som omfattes af straffelovens § 180.

Model 2 indebærer endvidere, at der i forhold til den nugældende bestemmelse i straffelovens § 70 om forvaring anvendes et snævrere kriterium for den kriminalitet, der efter model 2 kan danne grundlag for anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger. Personer, der omfattes af straffelovens § 68, kan også være omfattet af straffelovens § 70. En gennemførelse af model 2 kan derfor rejse spørgsmål om ændring af straffelovens § 70.

2.3. I *model 3* ændres fristen i den nugældende bestemmelse i straffelovens § 72, stk. 1, for bl.a. den dømtes adgang til at indbringe spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen fra et halvt til et år. Samtidig indføres pligt for anklagemyndigheden til at indbringe spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af den idømte foranstaltning for retten 3 år efter afgørelsen og derefter hvert andet år, medmindre spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse forinden har været prøvet efter § 72, stk. 2 (den nuværende § 72, stk. 1).

Ved model 3 opretholdes i modsætning til model 1 og 2 den gældende ordning, hvorefter foranstaltninger efter straffelovens § 68 og (i det væsentlige også) efter § 69, stk. 2, fastsættes på ubestemt tid. Modstykket hertil er, at model 3 sikrer, at der sker domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af den fastsatte foranstaltning inden for bestemte frister, medmindre spørgsmålet forinden har været forelagt for retten f.eks. på den dømtes initiativ i medfør af § 72, stk. 2 (den nuværende § 72, stk. 1).

2.4. I *model 4* er der i modsætning til model 3 fastsat forskellige frister for anklagemyndighedens pligt til at indbringe spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen for retten.

Således skal spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning, der medfører institutionsanbringelse eller mulighed herfor, efter model 4 indbringes for retten 5 år efter afgørelsen, medmindre spørgsmålet har været forelagt for retten inden for de sidste to år. Derefter skal spørgsmålet forelægges for retten

mindst hvert andet år.

Ved andre foranstaltninger skal spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen indbringes for retten 3 år efter afgørelsen og derefter hvert andet år, medmindre spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse forinden har været prøvet f.eks. på den dømtes initiativ efter reglerne i § 72, stk. 2 (den nuværende § 72, stk. 1).

2.5. Straffelovrådet er enigt med Retslægerådet i, at anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger over for den personkreds, der omfattes af straffelovens § 68 og § 69, stemmer bedst med de forebyggende og terapeutiske retningslinier, som præger disse afgørelser, og at indførelse af tidsgrænser derfor ikke umiddelbart lader sig gennemføre, uden at hensigten med at henlægge reaktionen på kriminalitet til det psykiatriske og forsorgsmæssige system i et vist omfang forspildes.

Straffelovrådets undersøgelse af foranstaltningsdomme har imidlertid vist, at foranstaltninger, iværksat på baggrund af mindre alvorlige forbrydelser, i visse tilfælde har været ganske langvarige, uden at dette synes begrundet i vedkommendes farlighed. Dette forhold giver efter Straffelovrådets opfattelse anledning til retssikkerhedsmæssige betænkeligheder. Straffelovrådet skal i den forbindelse fremhæve, at den af rådet gennemførte empiriske undersøgelse efter rådets opfattelse giver fuldt tilstrækkeligt grundlag for rådets overvejelser.

På denne baggrund finder Straffelovrådet, at der er grundlag for at indføre en tidsbegrænsning af foranstaltninger, der medfører eller kan medføre institutionsanbringelse, når foranstaltningen vedrører kriminalitet, der ikke kan anses for personfarlig, og således at der bliver mulighed for forlængelse af foranstaltningerne under særlige omstændigheder. Det er Straffelovrådets opfattelse, at betænkelighederne ved at udstrække en ordning med tidsbegrænsning af foranstaltninger til også at omfatte sindssyge eller andre psykisk afvigende kriminelle, der har begået personfarlig kriminalitet, med de eksisterende muligheder inden for det almindelige behandlingsmæssige og forsorgsmæssige system er for store.

Der kan endvidere anføres gode grunde til, at en psykisk afvigende person ikke som følge af mindre alvorlig kriminalitet, f.eks. et tyveri, bør kunne fastholdes i en foranstaltning i form af tilsyn mv. uden mulighed for institutionsanbringelse ud over en vis rimelig tid, idet spørgsmålet om iværksættelse af foranstaltninger i så fald mere naturligt bør løses i det almindelige behandlingsmæssige og forsorgsmæssige regi.

En gennemførelse af model 1 med den heri indeholdte afgrænsning af personfarlig/ikke personfarlig kriminalitet vil ikke medføre omfattende ændringer af den gældende retstilstand med hensyn til anvendelse af foranstaltningsdommene. En gennemførelse af model 2 vil endvidere rejse spørgsmål om ændring af anvendelsesområdet for forvaring i straffelovens § 70, hvilket Straffelovrådet må fraråde. Straffelovrådet foretrækker model 1 fremfor model 2.

En gennemførelse af model 1 vil reelt ikke indebære et afgørende brud med de synspunkter, som de gældende regler bygger på, hvorefter anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger over for den personkreds, som omfattes af straffelovens § 68 og § 69, stemmer bedst med de forebyggende og terapeutiske retningslinier, som præger disse afgørelser.

Samtidig vil en gennemførelse af model 1 kunne imødekomme hensynet til - i hvert fald en vis - forudsigelighed ved anvendelse af foranstaltninger efter § 68 og § 69. Med model 1 sikres endvidere regelmæssig domstolskontrol med foranstaltninger, der som følge af personfarlig kriminalitet fastsættes på ubestemt tid. Herved undgås tilfælde som påvist i undersøgelsen, hvor foranstaltningen undertiden har varet mere end 5 år, uden at nogen i medfør af straffelovens § 72 har taget initiativ til domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af foranstaltningen.

Model 1 rummer i forhold til model 3 og 4 yderligere den fordel, at domstolene ikke skal inddrages i de tilfælde, hvor anklagemyndigheden finder, at foranstaltningen bør ophæves ved længstetidens udløb, og hvor der derfor ikke er retssikkerhedsmæssige grunde til at kræve domstolenes medvirken.

Endelig sikrer model 1, at der ikke forekommer tilfælde, hvor foranstaltninger i form af tilsyn mv. uden mulighed for institutionsanbringelse varer ud over en rimelig tid, og hvor det forekommer mere nærliggende, at spørgsmålet om fortsatte foranstaltninger løses i socialt regi.

Sammenfattende finder Straffelovrådet det derfor rigtigt og forsvarligt, at der gennemføres en tidsbegrænsning af foranstaltninger efter straffelovens § 68 og § 69 i overensstemmelse med model 1.

3. Straffelovrådets sammensætning

Rådet har ved afgivelsen af denne betænkning haft følgende sammensætning:

Højesteretsdommer Jacques Hermann (formand),
rigsadvokat Henning Fode,
professor, lic. jur. Vagn Greve,
afdelingschef Torsten Hesselbjerg,
politimester Claus Nørøxe,
advokat Jakob Lund Poulsen,
direktør for kriminalforsorgen William Rentzmann og
landsretspræsident Sven Ziegler.

Forsknings- og dokumentationskonsulent Britta Kyvsgaard har gennemført undersøgelsen af foranstaltningsdomme til brug for Straffelovrådet.

Hvervet som sekretær for rådet er ved udarbejdelsen af denne betænkning varetaget af konsulent Ida-Louise Apostoli.

Juni 1999

Henning Fode

Claus Nørøxe

Vagn Greve

Jakob Lund Poulsen

Jacques Hermann
(formand)

William Rentzmann

Torsten Hesselbjerg

Sven Ziegler

Ida-Louise Apostoli

Kapitel 2 - Gældende ret mv.

1. Indledning

I dette kapitel redegøres for gældende ret mv. vedrørende anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger.

I *afsnit 2* nedenfor omtales straffelovens regler om idømmelse af foranstaltninger. Hermed sigtes i første række til straffelovens § 16 om utilregnelighed og straffrihed, §§ 68- 69 om idømmelse af foranstaltninger samt § 71 om beskikkelse af bistandsværger. Endvidere redegøres for retsplejelovens regler om behandlingen af sager, hvori der bliver spørgsmål om anbringelse i institution på ubestemt tid i medfør af straffelovens § 68. Desuden omtales Rigsadvokatens bekendtgørelse nr. 784 af 21. september 1992, der bl.a. fastsætter regler om adgang til i visse tilfælde at frafalde tiltale for lovovertrædelser begået af personer, der er undergivet foranstaltninger i medfør af straffelovens § 68 eller § 69.

I *afsnit 3* gennemgås bl.a. reglerne i straffelovens § 72 om ændring og ophævelse af idømte foranstaltninger. I den forbindelse omtales også den retspraksis, der knytter sig til bestemmelsen, og den kontrol, der udøves af anklagemyndigheden med henblik på at sikre, at idømte foranstaltninger ikke udstrækkes længere end nødvendigt.

I *afsnit 4* behandles spørgsmålet om anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger bl.a. i forhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Afsnit 5 indeholder en redegørelse for baggrunden for de gældende regler om anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger. I dette afsnit omtales således både de overvejelser, der fremgår af Straffelovrådets betænkning nr. 667/1972 om de strafferetlige foranstaltninger, og de drøftelser, som Bækgaard-udvalget har haft om dette spørgsmål, jf. betænkning nr. 955/1982 om foranstaltninger over for åndssvage og andre svagt begavede lovovertrædere.

Endelig omtales i *afsnit 6* visse nyere synspunkter vedrørende spørgsmålet om anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger.

2. Straffelovens regler mv. om idømmelse af foranstaltninger

2.1. Efter straffelovens § 16, stk. 1, straffes personer, der på gerningstiden var utilregnelige på grund af sindssygdom eller tilstande, der må ligestilles hermed, ikke. Tilsvarende gælder personer, der var mentalt retarderede i højere grad (tidl. åndssvaghed i højere grad). Befandt gerningsmanden sig som følge af indtagelse af alkohol eller andre rusmidler forbigående i en tilstand af sindssygdom eller i en tilstand, der må ligestilles hermed, kan straf dog pålægges, når særlige omstændigheder taler derfor.

Personer, der på gerningstiden var mentalt retarderede i lettere grad (tidl. åndssvaghed i lettere grad), straffes ikke, medmindre særlige omstændigheder taler for at pålægge straf. Tilsvarende gælder personer, der befandt sig i en tilstand, som ganske må ligestilles med mental retardering (tidl. åndssvaghed), jf. straffelovens § 16, stk. 2.

2.2. Hvis der statueres straffrihed i medfør af § 16, frifindes tiltalte for straf. Dette er imidlertid kun undtagelsesvis ensbetydende med, at der ikke fastsættes en reaktion i anledning af lovovertrædelsen. Efter straffelovens § 68 kan retten således træffe bestemmelse om anvendelse af andre foranstaltninger, der findes formålstjenlige for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Såfremt mindre indgribende foranstaltninger som tilsyn, bestemmelser vedrørende opholdssted eller arbejde, afvænningsbehandling, psykiatrisk behandling mv. ikke findes tilstrækkelige, kan det bestemmes, at den pågældende skal anbringes i hospital for sindslidende, i institution for personer med vidtgående psykiske handicap eller under tilsyn med mulighed for administrativ anbringelse eller i egnet hjem eller institution til særlig pleje eller forsorg, jf. § 68, 2. pkt. Efter § 68, 3. pkt., kan anbringelse i forvaring ske under de betingelser, der er nævnt i straffelovens § 70.

Om der over for en person, der er frifundet for straf efter § 16, overhovedet skal træffes bestemmelse om anvendelse af andre foranstaltninger, afhænger som nævnt af, om der i forhold til den pågældende kan peges på andre foranstaltninger, der må anses for formålstjenlige for at forebygge yderligere lovovertrædelser, jf. § 68, 1. pkt. Kan en eller flere foranstaltninger komme på tale, beror også afgørelsen om, hvilken foranstaltning der skal anvendes, på, hvorvidt foranstaltningen i det enkelte tilfælde må anses for formålstjenlig for at forebygge yderligere lovovertrædelser, jf. herved bl.a. Knud Waaben: Strafferettens almindelige del II, Sanktionslæren (3. udg. 1993), s. 120:

> "Om en retsfølge skal pålægges eller ej - og i bekræftende fald hvori den skal bestå - beror efter § 68 på hvad retten finder formålstjenligt for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Med størst styrke melder sig hensynet til afværgelse af fare for andres liv og legeme o.l. Men § 68 er ikke til hinder for at der vælges en terapeutisk foranstaltning selvom det drejer sig om en mindre alvorlig fare, fx. risiko for fortsat berigelseskriminalitet. Skønnes der derimod ikke at være fare for ny kriminalitet, ligger det uden for ordlyden af § 68 at anordne en foranstaltning af hensyn til retsfølelsen eller blot fordi en lægelig behandling eller efterforsorg er ønskelig."

Om reaktionen ved andre psykiske afvigelser end de i § 16 omhandlede, f.eks. over for sinker, henvises til straffelovens § 69. Efter denne bestemmelse kan retten, såfremt det findes formålstjenligt, i stedet for at idømme straf træffe bestemmelse om foranstaltninger som nævnt i § 68, 2. pkt., i tilfælde, hvor gerningsmanden ved den strafbare handlings foretagelse befandt sig i en tilstand, der var betinget af mangelfuld udvikling, svækkelse eller

forstyrrelse af de psykiske funktioner, og som ikke er af den i § 16 nævnte beskaffenhed. Medfører en afgørelse efter § 69, stk. 1, at den dømte skal anbringes i institution, eller giver afgørelsen mulighed herfor, skal der ved dommen fastsættes en længstetid for opholdet, der i almindelighed ikke kan overstige 1 år. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse fastsætte en ny længstetid, jf. § 69, stk. 3.

Som det fremgår, adskiller § 68 sig fra § 69 ved, at foranstaltninger efter § 68 generelt idømmes på ubestemt tid.

> Østre Landsret har i en ankedom af 2. december 1997 (a.s. nr. S 1931- 97) i en sag om en person omfattet af straffelovens § 16 afsagt dom til ambulant psykiatrisk behandling med mulighed for indlæggelse, således at overlægen i forbindelse med kriminalforsorgen kan træffe beslutning om indlæggelse. Samtidig er der "af proportionalitetsgrunde" fastsat en længstetid på 2 år. Som anført i pkt. 5.2. nedenfor, bygger de nugældende regler om foranstaltninger på de forslag, der er indeholdt i Straffelovrådets betænkning nr. 667/1972 om de strafferetlige foranstaltninger. I bemærkningerne til Straffelovrådets lovudkast er det anført, at foranstaltninger i henhold til § 68 [§ 65 i rådets lovudkast] anordnes uden tidsbegrænsning, idet spørgsmål om ændring eller ophævelse af sådanne foranstaltninger sker efter reglerne i § 72 [§ 69 i rådets lovudkast], jf. betænkningen s. 145. Det må på den baggrund anses for tvivlsomt, om der er hjemmel til at fastsætte en længstetid som sket ved den nævnte Østre Landsrets dom, jf. herved også Ole Stigel: Anklagemyndighedens Årsberetning 1997, s. 95-96.

Visse foranstaltninger efter § 69 idømmes også på ubestemt tid. Det drejer sig om de mindre indgribende foranstaltninger. Medfører foranstaltningen umiddelbart institutionsanbringelse, eller giver foranstaltningen mulighed for at anbringe den dømte i institution, skal der imidlertid for personer omfattet af § 69 fastsættes en længstetid for opholdet. I *afsnit 3* nedenfor er der i tilknytning til omtalen af straffelovens § 72 redegjort for de hovedtyper af foranstaltninger, som §§ 68-69 giver mulighed for at idømme. Om baggrunden for de pågældende bestemmelser henvises til *afsnit 5* nedenfor, hvor der er redegjort nærmere for de tidligere overvejelser om muligheden for at idømme foranstaltninger på ubestemt tid.

2.3. Efter straffelovens § 71, stk. 1, kan retten beskikke en bistandsværge for den tiltalte, såfremt der bliver tale om at dømme den pågældende til anbringelse i institution efter reglerne i §§ 68-69. Bistandsværgen skal så vidt muligt være en af tiltaltes nærmeste pårørende. Bistandsværgens opgave er sammen med den beskikkede forsvarer at bistå tiltalte under sagen.

Er tiltalte dømt til anbringelse, eller giver afgørelsen mulighed for sådan anbringelse, skal der beskikkes den pågældende en bistandsværge. Bistandsværgen skal i sådanne tilfælde holde sig underrettet om den dømtes tilstand og drage omsorg for, at opholdet og andre foranstaltninger ikke udstrækkes længere end nødvendigt. Beskikkelsen ophører, når foranstaltningen endeligt ophæves, jf. straffelovens § 71, stk. 2.

Nærmere regler om antagelse og vederlæggelse af bistandsværger samt om disses opgaver og nærmere beføjelser, jf. straffelovens § 71, stk. 3, er fastsat i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 32 af 17. januar 1995 med senere ændringer om patientrådgivere og bistandsværger.

Om fremgangsmåden ved ændring eller ophævelse af en idømt foranstaltning, jf. straffelovens § 72, henvises til afsnit 3 nedenfor.

2.4. Sager, hvori der bliver spørgsmål om dom til anbringelse i institution i medfør af straffelovens § 68, behandles som udgangspunkt ved nævningeting, jf. retsplejelovens § 687, stk. 2, nr. 2, og stk. 3. Efter retsplejelovens § 925 a, stk. 1, kan sagen med anklagemyndighedens samtykke behandles ved byretten under medvirken af domsmænd, såfremt sigtede i retten har afgivet en uforbeholden tilståelse, hvis rigtighed bestyrkes ved de i øvrigt foreliggende oplysninger, og i øvrigt samtykker i en sådan behandling. Endvidere skal der altid, såfremt sigtede ikke selv har valgt en forsvarer, være beskikket den pågældende en forsvarer og være givet denne lejlighed til at gøre sig bekendt med sagen, samtale med den sigtede og udtale sig over for retten, inden der gøres tilførsel til retsbogen om sigtedes samtykke til sagens pådømmelse ved byret. Såvel forsvareren som sigtede skal være til stede, medens denne tilførsel sker.

Skønner retten, at betingelserne for at fremme sagen efter retsplejelovens § 925 a, stk. 1, ikke er opfyldt, kan den på ethvert tidspunkt beslutte at standse sagens behandling eller - efter domsforhandlingens begyndelse - at afsige

dom om sagens henvisning til landsretten, jf. § 925 a, stk. 3.

Efter retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 7, kan tiltale i en sag helt eller delvis frafaldes bl.a. i tilfælde, hvor dette følger af bestemmelser fastsat af rigsadvokaten. I henhold til denne bestemmelse er der i bekendtgørelse nr. 784 af 21. september 1992 givet regler om henholdsvis politimesterens og statsadvokatens beføjelse til at frafalde tiltale. Efter bekendtgørelsens § 2, stk. 4, kan statsadvokaterne, når særlige omstændigheder ikke gør sig gældende, frafalde tiltale i sager om lovovertrædelser, begået af personer, der er undergivet foranstaltninger i medfør af straffelovens § 68 eller § 69.

Sager om kriminalitet, der begås, mens den domfældte er undergivet en foranstaltning, behandles ofte efter bestemmelsen i § 2, nr. 4, i Rigsadvokatens bekendtgørelse nr. 784 af 21. september 1992, medmindre det nye forhold er af en sådan karakter, at tiltale bør rejses. Tiltale rejses således f.eks., hvor der kan være grundlag for at nedlægge påstand om en mere indgribende foranstaltning.

Efter retsplejelovens § 722, stk. 2, kan tiltale i andre end de af stk. 1 omfattede tilfælde kun frafaldes, hvis der foreligger særlig formildende omstændigheder eller andre særlige forhold, og påtale ikke kan anses for påkrævet af almene hensyn. Tiltalefrafald meddeles ikke helt sjældent efter denne bestemmelse over for personer, hvis mentale tilstand begrunder en afvigelse fra det sædvanlige reaktionsmønster, og hvor særlige foranstaltninger ikke findes påkrævede for at hindre gentagelse af kriminaliteten, da den pågældende allerede er underkastet relevant lægelig behandling, jf. herved bl.a. Ole Stigel, Anklagemyndighedens Årsberetning 1997, s. 85-86.

3. Ændring og ophævelse af idømte foranstaltninger

3.1. Efter straffelovens § 72, stk. 1, træffes bestemmelse om ændring eller om endelig ophævelse af en foranstaltning efter §§ 68-69 ved kendelse efter begæring fra anklagemyndigheden, anstaltsledelsen, bistandsværgen eller den dømte. Begæring fra anstaltsledelsen, bistandsværgen eller den dømte fremsættes over for anklagemyndigheden, der snarest muligt indbringer spørgsmålet for retten. Tages en begæring fra bistandsværgen eller den dømte ikke til følge, kan ny begæring ikke fremsættes, før der er forløbet et halvt år fra kendelsens afsigelse.

Også spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af en idømt foranstaltning afgøres efter straffelovens § 68, dvs. med udgangspunkt i, om - og i bekræftende fald hvilken - foranstaltning der i det enkelte tilfælde må anses for formålstjenlig for at forebygge yderligere lovovertrædelser, jf. pkt. 2.2. ovenfor og Knud Waaben: Strafferettens almindelige del II, Sanktionslæren (3. udg. 1993), s. 127-128:

> "Alle spørgsmål om ændring eller ophævelse af foranstaltninger efter § 68 ... skal afgøres under anvendelse af det kriterium der gælder for det oprindelige valg af retsfølge, nemlig hvad der er formålstjenligt for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Af § 68 kan endvidere sluttes at man også i spørgsmål om ændringer skal foretrække den mindre indgribende foranstaltning, såfremt den må skønnes tilstrækkelig. Lægelige udtalelser om domfældtes tilstand og recidivrisikoen kan være vejledende, men binder ikke domstolene, som bl.a. må have mulighed for at bringe en frihedsberøvelse til ophør ud fra proportionalitetshensyn, eller omvendt at fastholde den større sikkerhed som et institutionsophold giver."

Der er ikke i straffelovens bestemmelser om ændring eller endelig ophævelse af idømte foranstaltninger angivet tidsfrister, der medfører pligt for anklagemyndigheden til at indbringe spørgsmålet om foranstaltningsændring. Til sammenligning kan det nævnes, at den grønlandske kriminallovs § 113, stk. 3, jf. § 108, stk. 2 og 3, indeholder en pligt for anklagemyndigheden til at indbringe spørgsmålet om ændring eller ophævelse af en idømt foranstaltning senest tre år efter dommen og derefter hvert andet år. Spørgsmålet kan tillige indbringes for retten af kriminalforsorgen, den dømte, den pågældendes bistandsværge eller vedkommende hospital eller institution. Tages en begæring fra den dømte eller den pågældendes bistandsværge ikke til følge, kan spørgsmålet ikke forlanges indbragt for retten, før der er forløbet et år fra afgørelsen.

Efter straffelovens § 72, stk. 2, finder § 59, stk. 3, om værneting ved pådømmelse af sager om ændring eller ophævelse af vilkår ved betingede domme tilsvarende anvendelse på afgørelser efter § 72, stk. 1. Er der spørgsmål om ændring af foranstaltningen på grund af ny lovovertrædelse, afgøres spørgsmålet dog af den ret, der behandler sagen vedrørende vedrørende lovovertrædelsen.

3.2. Reglerne om ændring og ophævelse af idømte foranstaltninger i straffelovens § 72 skal sammenholdes med de typer af foranstaltninger, som straffelovens §§ 68-69 giver mulighed for at idømme. Nedenfor i afsnit 3.2.1.-3.2.3. redegøres for de hovedtyper af foranstaltninger, som de pågældende bestemmelser giver mulighed for at idømme.

3.2.1. Foranstaltninger over for sindssyge lovovertrædere fremtræder i tre hovedtyper - dom til anbringelse i hospital for sindslidende, dom til behandling i eller under tilsyn af hospital for sindslidende og dom til ambulant psykiatrisk behandling. Disse hovedtyper kan varieres, f.eks. ved at der også indgår bestemmelse om tilsyn af kriminalforsorgen. Der henvises i den forbindelse til Rigsadvokatens cirkulære nr. 234 af 10. december 1976 om foranstaltninger over for visse psykisk afvigende kriminelle.

En dom til anbringelse i hospital for sindslidende indebærer, at den dømte skal opholde sig på hospital. Udskrivning til ambulant behandling kan således kun ske efter retskendelse, jf. straffelovens § 72, stk. 1.

En dom til behandling i eller under tilsyn af hospital for sindslidende giver hospitalets overlæge kompetence til at udskrive den dømte til behandling uden for hospitalet, herunder ambulant behandling, og til at indlægge eller genindlægge den pågældende på hospital. Endelig ophævelse af en sådan foranstaltning kræver ligeledes retskendelse, jf. straffelovens § 72, stk. 1.

En dom til ambulant behandling giver som udgangspunkt ikke mulighed for hospitalsindlæggelse. Dommen kan imidlertid indeholde en udtrykkelig bemyndigelse til at ind lægge den pågældende på hospital. Om udformningen af anklagemyndighedens påstand i sådanne tilfælde anføres i Rigsadvokatens cirkulære nr. 234 af 10. december 1976, pkt. C.b.1. og C. b.2.:

> "C.b.1. Undertiden vil det stille sig så tvivlsomt, om en ambulant behandling er gennemførlig, at der - navnlig når det drejer sig om tilfælde, hvor det er af vigtighed, at indlæggelse kan ske straks uden at afvente en retskendelse - kan være anledning til at foretrække en påstand om *ambulant psykiatrisk behandling, således at der af overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse i psykiatrisk sygehus eller afdeling.*
>
> C.b.2. Hvis der til den ambulante behandling er knyttet tilsyn af Kriminalforsorgen bør påstanden, når der er behov for umiddelbar indlæggelsesadgang, udformes som en påstand om *ambulant psykiatrisk behandling i psykiatrisk sygehus eller afdeling med tilsyn af Kriminalforsorgen, således at der af Kriminalforsorgen i forbindelse med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse.*
>
> Afgørelser af dette indhold (C.b.1. og C.b.2.) indebærer, at domfældte uden retskendelse og uden tvangsindlæggelse i henhold til sindssygeloven (nu lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien) kan indlægges på psykiatrisk sygehus eller afdeling om fornødent med bistand af politiet. Sker der i disse tilfælde - hvor udgangspunktet er en ambulant foranstaltning - hospitalsindlæggelse, skal henholdsvis overlægen og Kriminalforsorgen ufortøvet tilstille statsadvokaten meddelelse om indlæggelsen. Det påhviler herefter statsadvokaten at indbringe spørgsmålet om godkendelse af indlæggelsen for retten i medfør af straffelovens § 72. Udskrivning til ambulant behandling kan derimod ske uden retskendelse; til ophør af foranstaltningen kræves også i disse som i andre tilfælde kendelse i medfør af straffelovens § 72."

Det er i retspraksis antaget, at indlæggelse ifølge en dom af den ovennævnte type efter omstændighederne kræver godkendelse efter straffelovens § 72. Der kan i den forbindelse bl.a. henvises til Østre Landsrets kendelse, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1994, s. 784, hvor den pågældende var dømt til ambulant psykiatrisk behandling, således at kriminalforsorgen i forening med overlægen kunne træffe bestemmelse om indlæggelse. Landsretten fandt, at spørgsmålet om rettens godkendelse af indlæggelsen skulle ske efter reglerne i straffelovens § 72 og ikke efter reglerne i lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien (psykiatriloven).

Endvidere kan nævnes Østre Landsrets kendelse, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1995, s. 121, hvor den pågældende ligeledes var dømt til ambulant psykiatrisk behandling, således at kriminalforsorgen og overlægen i forening kunne træffe bestemmelse om indlæggelse. Den dømte blev i dette tilfælde indlagt efter egen anmodning, men udskrevet efter få dage. Landsretten fandt under disse omstændigheder ikke at kunne foretage en retlig prøvelse af indlæggelsen.

Desuden kan henvises til Østre Landsrets kendelse, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1995, s. 338, der også

vedrørte en person, som var dømt til ambulant psykiatrisk behandling på hospital, således at kriminalforsorgen og overlægen i forening kunne træffe bestemmelse om indlæggelse. Den dømte blev tvangsindlagt i henhold til dommen. Landsretten udtalte i dette tilfælde følgende:

> "Tvangsindlæggelsen af domfældte har hjemmel i den over for ham ved dom af 28. marts 1994 iværksatte foranstaltning. Retlig prøvelse af tvangsindlæggelsen er efter ordlyden af straffelovens § 72 næppe påkrævet. Når imidlertid henses til, at foranstaltningen er tidsubestemt, og til, at Den Europæiske Menneskerettighedskonvention ved lov nr. 285 af 29. april 1992 med virkning fra den 1. juli 1992 ved indkorporering er gjort til en del af dansk ret, findes det bedst stemmende med konventionens artikel 5, stk. 4 - idet den aktuelle frihedsberøvelse ikke er iværksat af en dertil kompetent domstol - at frihedsberøvelsen, der ikke henhører under lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien, prøves retligt i realiteten ...".

Endelig kan henvises til Vestre Landsrets kendelse, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1998, s. 1420, hvor landsretten i et lignende tilfælde bl.a. udtalte følgende:

> "Selv om det spørgsmål, der er forelagt retten, ikke vedrører en direkte af straffelovens § 72 omfattet ophævelse eller ændring af en foranstaltning efter straffelovens §§ 68-70, der er besluttet af en domstol, findes en tidsubestemt indlæggelse, som den i sagen omhandlede, at kunne forelægges domstolene til prøvelse, jf. U 1995.338 Ø.
>
> Ud over en prøvelse af, om beslutningen om indlæggelse er sket på lægefagligt grundlag, findes domstolsprøvelse at måtte omfatte dels en prøvelse af, om de i dommen eller kendelsen fastsatte vilkår for indlæggelse var til stede og dels af, om indlæggelsen var formålstjenlig til forebyggelse af yderligere kriminalitet."

Valget af domstype beror på en afvejning af sikkerheds- og behandlingshensyn. I vurderingen indgår dog også proportionalitetshensyn. Den foranstaltning, der kommer på tale, må således ikke være mere indgribende, end formålet tilsiger. Om praksis på området kan bl.a. henvises til Anklagemyndighedens Årsberetning 1973, s. 33 ff., og 1997, s. 86-90. Endvidere kan henvises til P. Kramp, V. Lunn og K. Waaben: Retspsykiatri, 1995, s. 199 ff.

3.2.2. Ved lov nr. 258 af 8. juni 1978 om ændring af lov om social bistand med flere love (Særforsorgens udlægning mv.) ophævedes med virkning fra den 1. januar 1980 den særlige lovgivning om forsorgen for åndssvage og andre svagt begavede. Samtidig blev denne forsorg ved lov nr. 257 af 8. juni 1978 om udlægning af åndssvageforsorgen og den øvrige særforsorg mv. (udlægningsloven) lagt ud til kommunerne, amtskommunerne og Københavns og Frederiksberg kommuner. Herefter er den pågældende persongruppe nu omfattet af de almindelige regler i lov nr. 454 af 10. juni 1997 om social service.

I forbindelse med, at åndssvageforsorgen blev udlagt til amtskommunerne, blev åndssvageloven af 1959 ophævet. En af konsekvenserne af ophævelsen af denne lov var, at adgangen til administrativt at iværksætte tvangsforanstaltninger over for åndssvage faldt bort. Hovedsynspunktet bag ophævelsen af tvangsreglerne var, at institutionsophold for psykisk udviklingshæmmede bør være baseret på frivillighed, hvorfor særlige tvangsregler over for denne persongruppe ikke fandtes ønskelige.

En anden følge af særforsorgens udlægning var, at de lukkede institutioner blev nedlagt. Der findes i dag kun én lukket institution for mentalt retarderede lovovertrædere, "Kofoedsminde", hvor der findes henholdsvis en åben og en sikret afdeling. En dom til anbringelse på lukket afdeling kan derfor i praksis nu alene fuldbyrdes i den sikrede afdeling på "Kofoedsminde", jf. herved Anklagemyndighedens Årsberetning 1990, s. 114, og Kramp m.fl.: Retspsykiatri, s. 226-227.

Efter § 92, stk. 1, i lov om social service (tidligere bistandslovens § 112) har amtskommunen pligt til at sørge for, at der er det nødvendige antal pladser i boformer, der er egnet til længerevarende ophold til personer, som på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har behov for omfattende hjælp i almindelige daglige funktioner eller pleje, omsorg eller behandling, og som ikke kan få dækket disse behov på anden vis. Endvidere har amtskommunen pligt til at sørge for, at der er det nødvendige antal pladser til midlertidigt ophold i boformer til personer med betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, der har behov for omfattende hjælp i almindelige daglige funktioner eller for pleje, eller som i en periode har behov for særlig behandlingsmæssig støtte, jf. lovens § 93, stk. 1, nr. 1.

For så vidt angår mentalt retarderede lovovertrædere, suppleres de ovennævnte bestemmelser i serviceloven af udlægningslovens § 6, hvorefter amtskommunerne samt Københavns og Frederiksberg kommuner har pligt til på disses institutioner for personer med vidtgående fysiske og psykiske handicap at modtage og føre tilsyn med personer, der efter retskendelse skal underkastes mentalundersøgelse eller i henhold til dom, kendelse eller vilkår for tiltalefrafald eller prøveløsladelse skal anbringes i institution for personer med vidtgående psykiske handicap eller undergives tilsyn, herunder med mulighed for administrativ anbringelse, jf. herved § 3 i lov nr. 274 af 15. april 1997 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og lov om udlægning af åndssvageforsorgen og den øvrige særforsorg mv.

Om amtskommunernes modtagepligt henvises endvidere til Socialministeriets bekendtgørelse nr. 567 af 21. december 1979 om pligt til at modtage åndssvage lovovertrædere på bistandslovens døgninstitutioner for voksne med vidtgående fysiske eller psykiske handicap under amtskommunerne samt om særlige sikkerhedsforanstaltninger. Hertil føjes reglerne i Socialministeriets bekendtgørelse nr. 568 af samme dato med senere ændringer om magtanvendelse mv. i institutioner for voksne med vidtgående fysiske eller psykiske handicap, jf. nu bekendtgørelse nr. 349 af 15. juni 1998 om magtanvendelse mv. i botilbud efter lov om social service § 92 og § 93, stk. 1, nr. 1.

Som det fremgår, udøves forsorgen på dette område nu efter de almindelige socialretlige regler om personer med betydelig nedsat psykisk funktionsevne. Der kan ikke efter disse regler mod den pågældendes vilje træffes bestemmelse om iværksættelse af hjælpeforanstaltninger. Der kan endvidere ikke uden den pågældendes samtykke ske institutionsanbringelse. Er der afsagt dom om anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap, er særforsorgen som nævnt forpligtet til at optage den pågældende på en døgninstitution, jf. bekendtgørelse nr. 567 af 21. december 1979. Imidlertid giver bekendtgørelse nr. 568 af 21. december 1979 kun begrænsede muligheder for at tilgodese retssikkerhedshensyn ved at anbringe domfældte i lukket institution, dvs. en institution, der har tilladelse til at holde yderdøre og vinduer konstant aflåst, jf. herved bl.a. bekendtgørelsens § 5, stk. 1, og Vagn Greve m.fl.: Den kommenterede straffelov, Almindelig del, 6. udg., s. 292-293.

Såfremt anklagemyndigheden og domstolene finder det nødvendigt for at forebygge yderligere lovovertrædelser, at en mentalt retarderet lovovertræder opholder sig på lukket (sikret) institution, må det derfor udtrykkeligt i dommen med hjemmel i straffelovens § 68 bestemmes, at den pågældende skal anbringes i lukket (sikret) institution. Der kan herved bl.a. henvises til Højesterets dom, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1980, s. 882, og Vestre Landsrets kendelse, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1986, s. 957.

De påstande, som anklagemyndigheden normalt anvender i sager, hvor der er behov for iværksættelse af foranstaltninger over for mentalt retarderede lovovertrædere, er bl.a. gennemgået i Anklagemyndighedens Årsberetning af 1990, s. 112 ff. Af årsberetningen fra 1990 fremgår følgende, jf. s. 119 ff:

> "Nedenfor er anført de sædvanlige anvendte påstande, der kan vælges imellem. Der er dog alene tale om typetilfælde, der kan fraviges i den enkelte sag, såfremt der efter en konkret vurdering er behov herfor.
>
> 3.1. **Påstand om tilsyn uden adgang til institutionsanbringelse.**
>
> "... tilsyn fra amtskommunen/Københavns eller Frederiksberg kommune vedrørende personer med vidtgående psykiske handicap, således at han efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde."
>
> Påstanden kan eventuelt suppleres med særlige vilkår, f.eks. om, at den pågældende, såfremt tilsynsmyndigheden finder det fornødent, underkaster sig lægeligt godkendt behandling mod misbrug af alkohol.
>
> 3.2. **Påstand om tilsyn med mulighed for administrativ bestemmelse om anbringelse på institution.**
>
> "... tilsyn af amtskommunen/Københavns eller Frederiksberg kommune vedrørende personer med vidtgående psykiske handicap, således at han efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde, og således at der af tilsynsmyndigheden kan træffes bestemmelse om an bringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap."

Påstanden kan suppleres, f.eks. med et vilkår om, at tilsynsmyndigheden kan foreskrive lægelig behandling eller behandling mod alkoholmisbrug, eller om, at tilsynsmyndigheden kan bestemme, at den pågældende skal anbringes i en nærmere bestemt specialinstitution.

Anbringelse i institution i henhold til en sådan dom sker ved rent administrativ beslutning. Den kræver således ikke rettens godkendelse, cfr. forskriften herom for så vidt angår sindssyge kriminelle i Rigsadvokatens cirkulære af 10.12.1976 om foranstaltninger over for visse psykisk afvigende kriminelle pkt. C.b.1. og C.b.2.

3.3. **Påstand om anbringelse i institution.**

"... anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap."
Personer med en sådan dom skal anbringes på en af de i bistandslovens § 112 omhandlede institutioner. Det er overladt til de pågældende sociale myndigheder at afgøre, på hvilken bestemt institution anbringelsen sker.

3.4. **Påstand om anbringelse i institution med mulighed for midlertidig anbringelse på lukket (sikret) afdeling.**

> "... anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap, således at han efter bestemmelse fra amtskommunen/Københavns eller Frederiksberg kommune eller den, som denne bemyndiger dertil, kan overføres til lukket (sikret) afdeling."
>
> Denne sanktionsform bør kun anvendes helt undtagelsesvis, idet den adgang, der er efter ovennævnte bekendtgørelse nr. 568 af 21.12.1979 til anbringelse i lukket afdeling, i almindelighed må anses for tilstrækkelig, hvorved bemærkes, at bekendtgørelsen også antages at give hjemmel til anbringelse på den sikrede afdeling "Kofoedsminde".
>
> En overførsel til lukket (sikret) afdeling kræver ikke rettens godkendelse.

3.5. **Påstand om anbringelse i lukket (sikret) afdeling.**

"... anbringelse i lukket (sikret) afdeling for personer med vidtgående psykiske handicap."

Som ovenfor anført vil en sådan dom for tiden indebære, at den pågældende anbringes på den sikrede afdeling " Kofoedsminde". En "sikret" afdeling antages imidlertid af de sociale myndigheder at være mere indgribende over for den pågældende end en almindelig "lukket" afdeling. Skønnes det, at den pågældende bør dømmes til anbringelse på lukket afdeling, vil det derfor være mest korrekt, at påstande udformes som ovenfor, således at den også formelt omfatter en "sikret" afdeling.

3.6. **Påstand om anbringelse i sikret afdeling.**

"... anbringelse i sikret afdeling for personer med vidtgående psykiske handicap".

Denne påstand er beregnet på personer, der må anses som så farlige, at de alene bør opholde sig på en sikret - og ikke blot en lukket - afdeling. Da der imidlertid som nævnt ovenfor ikke for tiden findes almindelige lukkede afdelinger, er der ingen reel forskel mellem denne påstand og den ovenfor under 3.5. anførte. Påstanden udelukker imidlertid, at den pågældende senere kan overføres til en almindelig lukket afdeling, hvis en sådan pøny måtte blive etableret.

4. Som udgangspunkt er der ved **valget af påstand** i sager mod åndssvage kriminelle tale om en konkret vurdering, hvori de lægelige erklæringer om den pågældende, navnlig fra Retslægerådet, må tillægges betydelig vægt.

Som antydet ovenfor bør dog også i sager af denne art indgå overvejelser af **retssikkerhedsmæssig** karakter, hvorfor også den begåede kriminalitet bør indgå i de samlede overvejelser om valget af påstand ...".

3.2.3. Som nævnt i afsnit 2.2. ovenfor, adskiller straffelovens § 68 sig fra § 69 ved, at foranstaltninger efter § 68

generelt idømmes på ubestemt tid. Visse foranstaltninger efter § 69 idømmes også på ubestemt tid. Det drejer sig om de mindre indgribende foranstaltninger. Medfører foranstaltningen umiddelbart institutionsanbringelse eller mulighed for at anbringe den dømte i institution, skal der imidlertid for personer omfattet af § 69, stk. 1, fastsættes en længstetid for opholdet, der i almindelighed ikke kan overstige 1 år. Varigheden bestemmes af behandlingsmæssige hensyn og proportionalitetshensyn. Er gerningsmanden farlig, indgår tillige fareafværgelseshensyn.

Muligheden for under særlige omstændigheder at fastsætte en ny længstetid, jf. straffelovens § 69, stk. 2, 2. pkt., sigter til tilfælde, hvor den dømtes tilstand er blevet forværret på en sådan måde, at den pågældende frembyder fare for andre, eller hvor der i øvrigt ved længstetidens udløb foreligger et åbenbart behov for at fortsætte en behandling eller pleje, der er begrundet i kriminalitetsforebyggende hensyn, jf. herved bl.a. Straffelovrådets betænkning nr. 667/1972, s. 145, og Vagn Greve m.fl.: Den kommenterede straffelov, Almindelig del, s. 295-296. Om anvendelsen af § 69, stk. 2, kan endvidere henvises til Ole Stigel: Anklagemyndighedens Årsberetning 1997, s. 90-94.

3.3. Som det fremgår af afsnit 3.1. ovenfor, indebærer straffelovens § 72, at såvel varigheden som arten og intensiteten af en tidsubestemt foranstaltning er undergivet domstolskontrol.

Efter pkt. 2 i Rigsadvokatens meddelelse nr. 2/1997, jf. pkt. 1.1.1. og 1.1.3. i Rigsadvokatens meddelelse nr. 7/1992, fører statsadvokaterne kontrol med varigheden af idømte tidsubestemte foranstaltninger i medfør af straffelovens § 68. Endvidere fører Rigsadvokaten kontrol med varigheden af idømte forvaringsforanstaltninger. Rigsadvokaten indhenter med jævne mellemrum en udtalelse fra vedkommende institution om, hvorvidt foranstaltningen bør opretholdes, ændres eller ophæves, jf. pkt. 4 i meddelelse nr. 2/1997.

Statsadvokaternes kontrol med varigheden af idømte tidsubestemte foranstaltninger i medfør af straffelovens § 68 indebærer i praksis normalt, at der én gang om året ind hentes en erklæring fra vedkommende institution om behovet for opretholdelse af foranstaltningen. Såfremt den dømte, institutionen eller bistandsværgen fremsætter begæring om foranstaltningsændring, indbringes sagen, eventuelt efter forelæggelse for Retslægerådet, for retten, hvorunder anklagemyndigheden efter en konkret vurdering enten tilslutter eller modsætter sig begæringen. Fremsættes der ikke begæring om foranstaltningsændring, vurderer statsadvokaten på grundlag af erklæringen fra institutionen og eventuelt efter forelæggelse for Retslægerådet, om sagen af anklagemyndigheden bør indbringes for retten med henblik på foranstaltningsændring. Heri indgår proportionalitetshensyn. Såfremt der ikke ses at være behov for ændring, vurderes spørgsmålet på ny efter et år.

I anklagemyndighedens vurdering af spørgsmålet om foranstaltningsændring indgår således bl.a., hvilken tidsbestemt straf der ville være idømt for det pågældende forhold. Ved denne vurdering skal der imidlertid også tages hensyn til kriminalitetens art og grovhed sammenholdt med den lægelige vurdering af risikoen for recidiv, jf. straffelovens § 68.

Ud over det anførte om anklagemyndighedens kontrol med varigheden af idømte foranstaltninger påhviler det overlægen på vedkommende psykiatriske afdeling til stadighed at påse, at frihedsberøvelse ikke anvendes i videre omfang end nødvendigt, jf. herved psykiatrilovens § 21, stk. 1, som efter bekendtgørelse nr. 892 af 14. december 1998 om personer indlagt på psykiatrisk afdeling i henhold til strafferetlig afgørelse bl.a. finder anvendelse på den her omhandlede personkreds. I de tilfælde, hvor frihedsberøvelsen beror på rettens afgørelse, f.eks. fordi der er tale om en dom til anbringelse, indebærer bestemmelsen, at overlægen i overensstemmelse med sædvanlig praksis over for anklagemyndigheden kan tage initiativ til en sag om foranstaltningsændring, når overlægen ikke længere skønner denne anbringelsesform påkrævet. Er der i stedet tale om en dom til psykiatrisk behandling, vil overlægen efter omstændighederne være bemyndiget til ud fra behandlings- og retssikkerhedsmæssige hensyn at træffe beslutning om udskrivning uden rettens mellemkomst.

Anvendelsen af det ovennævnte proportionalitetsprincip illustreres bl.a. ved Vestre Landsrets dom, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1997, s. 1268. Ved denne dom blev den idømte foranstaltning, dvs. dom til psykiatrisk behandling, ophævet med henvisning til, at varigheden af foranstaltningen stod i åbenbart misforhold til længden af den straf, som den begåede kriminalitet måtte antages at kunne have udløst. Ophævelsen skete, selv om en opretholdelse på grundlag af de lægelige skøn måtte anses for formålstjenlig for at forebygge ny kriminalitet.

Endvidere kan henvises til en afgørelse, der er omtalt i Retslægerådets Årsberetning 1996, s. 65-67, om en person, der i 1991 var blevet dømt til psykiatrisk behandling. I 1996 anbefalede den behandlende overlæge og

Retslægerådet, at foranstaltningen blev opretholdt, idet den dømte fortsat var præget af udtalte sindssygdomssymptomer og ind imellem kunne udvise aggressiv adfærd. Retten ophævede imidlertid foranstaltningen med henvisning til, at foranstaltningen havde været opretholdt væsentlig længere end den tid, den dømte kunne have været frihedsberøvet, hvis den pågældende var blevet idømt almindelig straf, jf. herved årsberetningen s. 66-67:

> "Efter de fremlagte erklæringer finder retten ud fra et retssikkerhedsmæssigt hensyn til tiltaltes omgivelser, at foranstaltningen ikke bør ophæves.
>
> Heroverfor står imidlertid, at den i 1992 idømte foranstaltning har været gældende i en periode, der væsentlig har overskredet den tid, patienten kunne forventes at have været frihedsberøvet, såfremt han ved dommen af 17. marts 1992 var blevet anset egnet til sædvanlig straf.
>
> Under hensyn hertil og til de muligheder, som lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien indeholder for at behandle og indlægge, såfremt der måtte være behov herfor, finder retten ikke grundlag for at opretholde den idømte foranstaltning.
>
> Det bemærkes, at de foreliggende oplysninger om en voldsepisode i januar 1996 ikke i dag kan føre til andet resultat...".

I Retslægerådets årsberetning er knyttet følgende kommentar til afgørelsen:

> "Sagen illustrerer, at de lægelige udtalelser herunder fra Retslægerådet blot er et af de elementer, der indgår som grundlag for rettens afvejning i spørgsmålet om eventuel ændring eller ophævelse af en idømt foranstaltning. I den aktuelle sag har proportionalitetshensynet været udslaggivende for retten, til trods for at Retslægerådet i enighed med den behandlende overlæge har fundet patienten så produktiv psykotisk, tankeforstyrret, ambivalent og lejlighedsvis aggressiv, at foranstaltningen efter de lægelige skøn burde opretholdes. I sagens præmisser er også henvist til de i psykiatriloven foreliggende muligheder "for at behandle og indlægge". I den forbindelse skal Retslægerådet gøre opmærksom på, at psykiatriloven ikke indeholder regler, der sikrer, at udskrevne psykiatriske patienter er under tilsyn af sundhedsfaglige eller andre myndigheder. Såfremt stærkt ambivalente patienter udskrives, består der en risiko for, at de hurtigt ophører med behandling, hvorefter sygdommen kan undergå væsentlig forværring, forinden bizar adfærd eller eventuel ny kriminalitet fører til genindlæggelse.
>
> Som det fremgår af sagen, blev patientens anslag mod et personalemedlem i januar 1996 ikke anmeldt til politiet. I alt fald synes der ikke i den forbindelse at være rejst sigtelse eller være foretaget andre formelle skridt. Spørgsmålet om ny ligeartet kriminalitet indgår i bedømmelsen af mange sager om eventuel foranstaltningsændring. Det kan derfor være af betydning, at voldelige hændelser, der med sikkerhed eller overvejende sandsynlighed indebærer overtrædelse af straffeloven, rent faktisk anmeldes til politiet."

Om Retslægerådets erfaringer på det pågældende område kan endvidere henvises til Retslægerådets Årsberetning 1997. Om anklagemyndighedens kontrol med de idømte foranstaltninger mv. kan desuden henvises til Ole Stigel: Anklagemyndighedens Årsbe retning 1997 s. 75-83.

4. Forholdet til menneskerettighederne

Eventuelle indvendinger mod anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger ud fra menneskeretlige synspunkter kan tænkes rejst under henvisning til Den Europæiske Menneskerettighedskonventions *artikel 3*, der fastsætter, at ingen må underkastes tortur og ej heller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. En nogenlunde tilsvarende bestemmelse findes i FN's Torturkonventions artikel 16, jf. artikel 1.

Menneskerettighedsorganernes praksis vedrørende artikel 3 i relation til *varigheden* af frihedsberøvelser (i modsætning til *forholdene* under frihedsberøvelsen) ses udelukkende at vedrøre varetægts- og isolationsfængslinger og ikke strafafsonere eller foranstaltningsdømte, sml. Peer Lorenzen m.fl.: Den Europæiske Menneskeretskonvention med kommentarer, 1994, s. 85-88, og Lars Adam Rehof og Tyge Trier: Menneskeret, 1990, s. 347-49. Hos Rehof/Trier s. 349 anføres alene:

"Det har været diskuteret, om det er 'umenneskeligt eller vanærende' at lade personer sidde i fængsel i meget lang tid eller på livstid uden håb om løsladelse eller benådning. Det har været foreslået, at lange fængselsstraffe med regelmæssige mellemrum burde tages op til revision."

Der henvises i en fodnote til J.E.S. Fawcett: The Application of the European Convention on Human Rights, 1987, s. 50, der dog også refererer en afgørelse fra Den Europæiske Menneskerettighedskommission (sag nr. 7994/1977, Kotälla mod Holland), som ikke fandt at kunne indfortolke et krav om (fornyet) domstolsprøvelse af en *livstidsstraf* i artikel 3. Samme resultat nåede Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol til i en dom af 18. juli 1994 (sag nr. 294-A, Wynne mod UK), hvor klageren havde påberåbt sig artikel 5, stk. 4, om retten til domstolsprøvelse af frihedsberøvelser. Der kunne ikke kræves domstolsprøvelse ud over den prøvelse, som havde fundet sted i forbindelse med idømmelse af sanktionen. Der var i disse sager tale om sædvanlige livstidsstraffe af rent pønal karakter.

Hos Peer Lorentzen m.fl. refereres, s. 131-32, i tilknytning til artikel 5, stk. 4, en afgørelse fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (sag nr. 190-A, Thynne, Wilson og Cunnell mod UK, dom af 25/10-1990), hvor klagerne var idømt en særlig form for *livstidsstraf*, der - ud over det pønale element - havde et element af *forvaring*. Det antoges, at dommene havde to elementer: et straffende element og beskyttelse af samfundet. Efter udløbet af den straffende del havde klagerne efter *artikel 5, stk. 4*, krav på domstolsprøvelse af frihedsberøvelserne. Efter engelsk ret kunne det ved administrativ afgørelse besluttes, at klagerne kunne løslades, og løsladelsen kunne tillige administrativt tilbagekaldes. Ved domstolsprøvelse kunne den administrative afgørelse kun tilsidesættes, hvis den var ulovlig, irrationel eller behæftet med (grove) sags behandlingsfejl ("illegality, irrationality or procedural impropriety"). Da de administrative organer ikke opfyldte kravene til en domstol, og da der ikke var adgang til en tilstrækkeligt intensiv domstolsprøvelse af den administrative afgørelse, fandtes artikel 5, stk. 4, krænket.

Domstolen har truffet lignende afgørelser i to domme af 21. februar 1996 i sagerne Hussain og Singh mod UK (refereret i EU-ret & Menneskeret 1997, s. 157). I disse sager var de to klagere bl.a. på baggrund af arten af den begåede kriminalitet og deres unge alder (henholdsvis 15 og 16 år) på gerningstidspunktet idømt en kombinationsdom bestående af en tidsbestemt sanktion og en form for forvaring, der efter udløbet af den tidsbestemte sanktion gav mulighed for at frihedsberøve på ubestemt tid af præventive grunde ("a mandatory sentence of detention during Her Majesty's pleasure"). Domstolen skulle i disse sager tage stilling til, om artikel 5, stk. 4, var krænket. I et obiter dictum udtalte Domstolen sig imidlertid om artikel 3. Domstolen anførte, at når gerningsmænd på grund af ung alder idømmes tidsubestemt forvaring i tilfælde, hvor de vurderes at udgøre en fare for samfundet, er det nødvendigt at tage hensyn til deres efterfølgende udvikling. Domstolen udtalte videre, at hvis der ikke tages hensyn til forandringer, der er en følge af, at de pågældende modnes, vil dette indebære, at sådanne frihedsberøvede personer for livstid har mistet retten til frihed. En sådan situation ville kunne rejse spørgsmål i forhold til konventionens artikel 3.

Som det fremgår, er der i praksis ikke direkte taget stilling til spørgsmålet om den *tidsubestemte straf*s forenelighed med Menneskerettighedskonventionens artikel 3, men den foreliggende praksis på tilgrænsende områder og Domstolens obiter dictum i Hussain/- Singh-sagerne giver ikke grundlag for at antage, at tidsubestemt straf i sig selv vil blive anset for at udgøre en krænkelse af artikel 3. Det må dog i den forbindelse erindres, at kontrolorganernes fortolkning af konventionens bestemmelser er dynamisk og således kan ændre sig bl.a. i lyset af den samfundsmæssige udvikling.

Der ses endvidere ikke at foreligge afgørelser, der tager stilling til, om anvendelsen af *tidsubestemte foranstaltninger* kan være uforenelig med Menneskerettighedskonventionens artikel 3. For så vidt angår konventionens artikel 5, stk. 4, har Domstolen imidlertid udtalt, at den dømte i sådanne tilfælde har krav på efterfølgende prøvelse af lovligheden af en fortsat tvangstilbageholdelse/genindlæggelse. I en dom af 5. november 1981 (X mod UK, sag nr. 46) blev en person, der var mentalt forstyrret og udgjorde en fare for andre, dømt for nogle strafbare forhold. Han blev dømt til psykiatrisk behandling på ubestemt tid. Han klagede over, at han ikke havde mulighed for at få prøvet lovligheden af en beslutning om genindlæggelse. Domstolen udtalte, at da det var muligt, at hans mentale tilstand kunne ændre sig med tiden, således at en fortsat frihedsberøvelse ikke længere var nødvendig, måtte det følge af artikel 5, stk. 4, at klager havde krav på en efterprøvelse af lovligheden af den fortsatte frihedsberøvelse/genind læggelsen.

Bl.a. under hensyn til, at straffelovens § 72 giver mulighed for med regelmæssige mellemrum at forlange domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af en idømt foranstaltning, der f.eks. medfører anbringelse på hospital for sindslidende, kan anvendelsen af tidsubestemte foranstaltninger næppe antages at rejse spørgsmål i

forhold til konventionens artikel 3 eller 5, stk. 4.

> Det kan afslutningsvis nævnes, at Europarådet i en rekommandation (nr. R (92) 16) om samfundssanktioner og -foranstaltninger ("European rules on community sanctions and measures"), dvs. ikke-frihedsberøvende sanktioner, herunder eksempelvis samfundstjeneste og betinget dom med vilkår, i "Rule 5" fastslår, at ingen samfundssanktioner må være tidsubestemte. Bestemmelsen har følgende ordlyd:
>
> "No community sanction or measure shall be of indeterminate duration.
>
> The duration of community sanctions and measures shall be fixed by the
>
> authority empowered to make the decision within the limits laid down in law."
>
> "Rule 5" skal sammenholdes med "Rule 3", der bl.a. indeholder et krav om, at definitionen af udtrykket "community sanctions and measures" skal ske i lovgivningen ("the definition ... of community sanctions and measures shall be laid down in law"). I den forklarende rapport ("Explanatory memorandum") til "Rule 3" i rekommandationen anføres bl.a. følgende:
>
> "It is a general principle applicable to all kinds of penal sanctions that they must be subject to the principle of legality. This means that the authority to create and apply them must stem from law in the sense that that term is defined in the glossary. Community sanctions and measures cannot be excluded from the principle of legality. This means that their definition, adoption and application must be laid down in law. The term "application", as defined in the glossary, includes both the imposition of a community sanction and measure and its implementation."

I bemærkningerne til "Rule 5" anføres bl.a. følgende:

> "The dimension of duration is an essential element of any community sanction or measure since it allows a quantitative relation to be established between the offence and the penal reaction as well as a link between the means employed (control and all appropriate forms of help) and the aim pursued (the integration of the offender in society).
>
> The rule begins with a general statement expressed, having regard to its absolute character, in negative form. Unlike certain forms of imprisonment, no community sanction or measure is to be of indeterminate duration. There are two arguments against indeterminacy. First, the notion of indeterminacy is incompatible with the principle of proportionality. Second, indeterminate sanctions and measures run the risk of maintaining the offender in a state of dependency which is contrary to the purpose pursued, that is the development of the offender's autonomy in society."

Som det fremgår, anvendes bestemmelserne om samfundssanktioner og -foranstaltninger i "Rule 3" og "Rule 5" i forbindelse med udtrykkene "penal sanctions" og "penal reaction". Endvidere fastslås det i bemærkningerne til "Rule 5", at bestemmelsen gælder i modsætning til visse former for frihedsberøvelse ("unlike certain forms of imprisonment"). Bl.a. på denne baggrund kan det give anledning til tvivl, om de pågældende bestemmelser finder anvendelse i forhold til tidsubestemte foranstaltninger, der idømmes efter straffelovens § 68, f.eks. anbringelse på hospital mv. og tilsyn, idet sådanne foranstaltninger kommer på tale i tilfælde, hvor gerningsmanden er frifundet for straf, og hvor der derfor ikke er spørgsmål om at idømme en strafferetlig sanktion ("penal sanction"/ "penal reaction").

Imidlertid anføres i bemærkningerne til "Rule 5" nogle synspunkter vedrørende tidsubestemtheden, der også kan være relevante i andre sammenhænge. Som det fremgår ovenfor, nævnes det, at tidsubestemtheden er uforenelig med proportionalitetsprincippet. Endvidere påpeges det, at anvendelsen af tidsubestemte sanktioner og foranstaltninger risikerer at fastholde lovovertræderen i et afhængighedsforhold, der er i modstrid med det tilsigtede formål, dvs. udviklingen af lovovertræderens autonomi i samfundet.

5. Baggrunden for de gældende regler om anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger

5.1. De gældende bestemmelser om foranstaltninger efter straffelovens §§ 68 og 69 bygger i det væsentlige på Straffelovrådets betænkning nr. 667/1972 om de strafferetlige særforanstaltninger. Om rådets overvejelser vedrørende adgangen til at anvende tidsubestemte foranstaltninger anføres i betænkningen bl.a., jf. s. 38-40:

> "(f) Efter strfl. § 70 [nu § 68] er det som allerede nævnt retten, der ved afgørelsen i straffesagen træffer bestemmelse om iværksættelse af særlige foranstaltninger, ligesom spørgsmålet om ændring eller ophævelse af en foranstaltning beror på rettens bestemmelse. Denne kompetenceordning er forudsætningen for, at man i § 70 har kunnet slå de af §§ 16 og 17 omfattede persongrupper sammen og anvise et bredt register af mere og mindre indgribende retsfølger. Hvis retten alene havde den funktion at udelukke anvendelsen af straf, ville der i mange tilfælde ikke være nogen anden myndighed, som kunne iværksætte foranstaltninger som de i § 70 nævnte, idet der kun i begrænset omfang findes regler uden for strafferetten om tvangsmæssig indgriben overfor psykisk afvigende personer.
>
> Det kan imidlertid overvejes, om man med henblik på de i § 16 nævnte lovovertrædere bør foretrække en ordning, efter hvilken retten blot bestemmer, at straf ikke skal idømmes, således at det derefter ville bero på en administrativ afgørelse, om der er grundlag for et tilbud om behandling eller et tvangsmæssigt indgreb i henhold til lovene om sindssyge og åndssvage, i sjældnere tilfælde loven om børne- og ungdomsforsorg. En sådan ordning vil - navnlig over for sindssyge og dermed ligestillede - bevirke en begrænsning af de forholdsregler, som står til rådig hed, ligesom det generelt set kan siges at være en svækkelse af individets retsbeskyttelse, at afgørelsen overgår fra judiciel til administrativ kompetence. På den anden side kan det hævdes, at den nævnte ordning er bedre egnet til at sikre, at der gennemføres en ensartet bedømmelse af kriminelle og ikke-kriminelle sindssyge og åndssvage. Ordningen kunne bl.a. medføre, at kriminalitet ikke giver anledning til flere og mere indgribende forholdsregler, end det er rimeligt, og at specielt den tidsmæssige udstrækning af indgrebet holdes bedre under kontrol, fordi afgørelser i henhold til lovene om sindssyge og åndssvage - uagtet de går ud på foranstaltninger uden tidsbegrænsning - kan reducere vægten af den omstændighed, at patienten har begået lovovertrædelser.
>
> Forskellige mellemformer mellem de her omtalte løsninger kan tænkes. Der er den mulighed, at retten under straffesagen træffer bindende bestemmelse om, at forsorg skal iværksættes, medens det derefter ville henhøre under vedkommende administrative myndighed at afgøre spørgsmål om ændring af foranstaltningerne og om deres ophør. En anden mulighed er at begrænse området for judiciel kompetence til visse tilfælde af farlighed, således at f.eks. en risiko for fortsat berigelseskriminalitet ikke ville give grundlag for at pålægge foranstaltninger ved straffedommen. Det ville dog følge af en sådan ordning, at de sidstnævnte tilfælde også i almindelighed ville falde uden for reglerne om administrative tvangsindgreb over for sindssyge. Det er derfor ikke mindst den kriminalitet, der ikke har den groveste eller farligste karakter, der giver anledning til at spørge, om ikke den judicielle kompetence og den selvstændige strafferetlige afgrænsning af de i betragtning kommende retsfølger er mest hensigtsmæssig ud fra et kriminalpolitisk synspunkt.
>
> Hvad angår de betænkeligheder ved den gældende ordning, som specielt har relation til § 70-foranstaltningernes tidsubestemte karakter, kan man overveje en form for tidsbegrænsning, således at stillingen ved længstetidens udløb ville være den, at en forlængelse enten krævede retskendelse herom eller måtte bero på anvendelsen af regler uden for strafferetten.
>
> Der er efter straffelovrådets opfattelse betydelige fordele forbundet med den ordning, at afgørelsen om særlige retsfølger træffes under straffesagen. Vurderingen af tiltaltes farlighed og behandlingsbehov sker i tilknytning til bedømmelsen af den kriminalitet, som gør spørgsmålet om særlige foranstaltninger aktuelt. I tilfælde, hvor straffriheden beror på en fakultativ regel, har retten ved sin afgørelse i henhold til § 16 adgang til at tage i betragtning, hvilke alternativer der frembyder sig med hensyn til den retlige reaktion. Det må også betragtes som en fordel, at retten har adgang til at anvende foranstaltninger, som ikke er hjemlede ved lovene om sindssyge og åndssvage. Hvis det ikke var tilfældet, ville der i videre omfang være behov for at anvende betinget dom. Herved ville man ganske vist i mange tilfælde kunne give dommen et indhold, som i hvert fald på papiret er vel afpasset efter domfældtes særlige forudsætninger, men de opstillede vilkår ville ikke kunne håndhæves umiddelbart, og det ville også være mindre hensigtsmæssigt at anvende en domsform, som principielt forudsætter, at domfældte er ansvarlig til straf og kan indsættes til straffuldbyrdelse i tilfælde af overtrædelse (sml.

herved kap. VI samt overfor under II,2). Når det anføres til støtte for en ordning, som udelukkende bygger på sindssygeloven og åndssvageloven, at samfundets muligheder for indgreb og kompetencen til at foretage disse indgreb bør indrettes på samme måde over for kriminelle og ikke-kriminelle sindssyge og åndssvage, er dette ikke nogen tvingende betragtning. Når det drejer sig om kriminelle handlinger, skal domstolene under alle omstændigheder træde i virksomhed for at beskæftige sig med lovovertræderen og hans forhold (der ses herved bort fra tilfælde, hvor påtale frafaldes). Den omstændighed, at psykisk afvigelse allerede har givet sig udslag i lovovertrædelser, bevirker desuden, at der er en særlig anledning til at overveje, hvilke foranstaltninger der er hensigtsmæssige til forebyggelse af kriminalitet.

Det er straffelovrådets opfattelse, at anvendelsen af tidsubestemte foranstaltninger i § 16-tilfælde stemmer bedst med de forebyggende og terapeutiske retningslinier, som præger disse afgørelser Den gældende ordning har vist kun i meget begrænset omfang givet anledning til kritik. Når reglerne indrettes således, at der i fornødent omfang er mulighed for at få rejst spørgsmål om ændring eller ophævelse af de trufne foranstaltninger, kan der efter straffelovrådets mening ikke være grund til at indføre nogen form for tidsbegrænsning af foranstaltningerne."

Om baggrunden for rådets forslag om tidsbegrænsning af frihedsberøvende foranstaltninger, der idømmes ved dom eller i øvrigt kan følge af denne, når den dømte er omfattet af straffelovens § 69, stk. 1, [§ 66, stk. 1, i rådets lovudkast] anføres i betænkningen bl.a., jf. s. 85:

"Det foreslås endvidere, at retten skal fastsætte en længstetid for varigheden af frihedsberøvende foranstaltninger, der idømmes ved dommen eller i øvrigt kan følge af denne. Medens en sådan tidsbegrænsning vil være meget uhensigtsmæssig, når det drejer sig om sindssyge mv., der dømmes efter § 65, jfr. § 16 og § 17, er den mindre betænkelighed i de her omhandlede tilfælde, og behovet for at markere en begrænsning af de retsfølger, som disse tilstande giver anledning til, er tilsvarende større. Ved anvendelsen af maksimumstider får domme efter § 66 [nu § 69] en vis tilknytning til betingede domme. Den af retten fastsatte tidsbegrænsning angår efter forslaget den samlede varighed af al frihedsberøvelse i henhold til dommen - f.eks. to hospitalsophold excl. en mellemliggende prøveudskrivning -, og længstetiden må i almindelighed ikke overstige 1 år. Der skal dog efter forslaget være adgang til at bestemme forlængelse af maksimumstiden ved en retskendelse."

Som det fremgår, gav Straffelovrådet i betænkningen bl.a. udtryk for, at anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger i de tilfælde, der omfattes af straffelovens § 68, jf. § 16, stemmer bedst med de forebyggende og terapeutiske retningslinier, som præger disse afgørelser, og at en tidsbegrænsning i disse tilfælde derfor vil være uhensigtsmæssig. Rådet pegede i den forbindelse også på muligheden for at rejse spørgsmål ved retten om ændring eller ophævelse af de trufne foranstaltninger, jf. straffelovens § 72. At der for foranstaltninger over for den personkreds, der omfattes af § 69, stk. 1, blev foreslået en vis tidsbegrænsning, havde bl.a. sammenhæng med, at personkredsen ikke var af den i § 16 nævnte beskaffenhed. Behovet for at markere en begrænsning af de retsfølger, som tilstande efter § 69, stk. 1, kunne føre til, var derfor tilsvarende større.

5.2. Ved lov nr. 320 af 13. juni 1973 om ændring af borgerlig straffelov, af lov om ikrafttræden af borgerlig straffelov m.m. og af lov om rettens pleje (Strafferetlige særforanstaltninger m.m.) og lov nr. 268 af 26. juni 1975 om ændring af borgerlig straffelov, af lov om ikrafttræden af borgerlig straffelov m.m. og af retsplejeloven (Psykisk abnormitet, narkotikakriminalitet, beskyttelse af diplomater mv.) gennemførtes en række ændringer af de tidligere gældende regler om strafferetlige særforanstaltninger mv. Disse ændringer byggede på de forslag, der var indeholdt i Straffelovrådets betænkning nr. 667/1972 om de strafferetlige særforanstaltninger. Der henvises herom nærmere til bl.a. Folketingstidende 1972-73, tillæg A, sp. 2785 ff., og til Folketingstidende 1974- 75 (2. saml.), tillæg A, sp. 1605 ff.

Bl.a. ændredes de tidligere gældende regler om fakultativ beskikkelse af tilsynsværger [nu bistandsværger], idet der gennemførtes en sondring mellem fakultativ beskikkelse før dom og obligatorisk beskikkelse efter dom, når dommen lyder på anbringelse i institution eller giver mulighed for sådan anbringelse, jf. herved straffelovens § 71, stk. 1-2, og Folketingstidende 1972-73, tillæg A, sp. 2802. Endvidere blev der åbnet mulighed for, at også den dømte kan rejse sag om ændring eller endelig ophævelse af en idømt foranstaltning, jf. herved straffelovens § 72, stk. 1, og Folketingstidende 1972- 73, tillæg A, sp. 2802.

5.3. Spørgsmålet om anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger blev endvidere overvejet i det af

Justitsministeriet den 24. september 1970 nedsatte udvalg (Bækgård-udvalget), jf. betænkning nr. 955/1982 om foranstaltninger over for åndssvage og andre svagt begavede lovovertrædere.

Om den kritik af tidsubestemtheden, som udvalgets overvejelser byggede på, anføres i betænkningen, jf. s. 86-87:

> "Da udvalget blev nedsat, var et af punkterne i kritikken af de strafferetlige foranstaltninger over for åndssvage lovovertrædere, at disse foranstaltninger er tidsubestemte. Denne kritik er også nogle gange blevet fremført, efter at tidsubestemtheden blev opretholdt ved ændringerne i straffeloven i 1973 og 1975. Udvalget vil i det følgende tage stilling til kritikken og omtale nogle muligheder for ændring af de gældende regler, særlig ved indførelse af en form for tidsmaksimering.
>
> Til støtte for indførelse af tidsmaksimering af foranstaltninger over for åndssvage er i første række blevet henvist til, at disse foranstaltninger har haft en tendens til tidsmæssigt at strække sig ud over varigheden af den straf, som ellers måtte forventes idømt for den eller de begåede lovovertrædelser. Der sker herved et brud på det proportionalitetshensyn, som anses for væsentligt i strafferetten, og der fremkommer en ulighed i sanktionsanvendelsen, som går ud over nogle af de åndssvage lovovertrædere. Ligesom det var tilfældet med hensyn til de nu ophævede særforanstaltninger, henvises der til, at tidsubestemtheden er en psykisk belastning for de domfældte, og at behandlingsorienterede retsfølger ikke generelt set er mere effektive med henblik på forebyggelse af tilbagefald end frihedsstraffe og betingede domme.
>
> Mere specielt er det blevet nævnt, at de lange domstider, der i hvert fald tidligere har kunnet konstateres, til dels kan tænkes forklaret med, at der under forsorgstiden har foreligget en kriminalitet, der har været kendt af behandlerne, men ikke af anklagemyndigheden. Efter denne antagelse har behandlerne ikke anmeldt sådan kriminalitet til politiet, men de har på den anden side tillagt den betydning ved overvejelser over, om der skal afgives indstilling om ændring eller ophævelse af den idømte foranstaltning. Den af behandlerne kendte kriminalitet får således den virkning at forlænge varigheden af den idømte foranstaltning. Det er fremhævet, at det er retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, at afgørelsen af, om nye lovovertrædelser er begået, og hvilke konsekvenser de bør få, således kan tænkes at ligge hos behandlerne i stedet for hos domstolene. De her berørte spørgsmål omtales nærmere nedenfor."

Udvalgets flertal (seks ud af udvalgets syv medlemmer) gav i betænkningen udtryk for, at der ikke er tilstrækkelig grund til at indføre tidsmaksimering af frihedsberøvelse over for mentalt retarderede lovovertrædere. Om flertallets overvejelser fremgår det, jf. betænkningen s. 88-94:

> "Flertallet går ind for, at de nugældende bestemmelser i §§ 16 og 68 opretholdes uændrede (bortset fra de nedenfor s. 101 nævnte redaktionelle ændringer).
>
> Som baggrund for flertallets bemærkninger herom skal det først fremhæves, at der ikke synes at være nogen stor afstand mellem flertallets og mindretallets synspunkter med hensyn til foranstaltninger over for åndssvage. Det hedder ganske vist i mindretallets udtalelse, at "alle tidsubestemte sanktioner bør ophæves", og at de åndssvage ikke findes at "udgøre en sådan særlig gruppe, hvis forhold skulle nødvendiggøre tidsubestemte foranstaltninger". Imidlertid fremgår det af mindretallets forslag, at det ikke går ud på at indføre en ordning, hvorefter de åndssvage (d.v.s. de personer, som af retslægerådet og af flertallet betegnes som åndssvage) generelt skal dømmes til frihedsstraf eller pålægges betinget dom eller bøde. Efter mindretallets forslag skal åndssvaghed være omfattet af ordlyden af § 69, hvilket skal præciseres i motiverne til en lovændring, og der vil derfor kunne idømmes tidsubestemte foranstaltninger af de typer, som er nævnt i § 68, 2. punktum. Dette gælder for det første de i højere grad åndssvage lovovertrædere, som efter mindretallets forslag skal holdes uden for § 16, stk. 1. Men "også nogle personer, der i dag omfattes af § 16, stk. 2, kan i det konkrete tilfælde findes at være strafuegnede". Om den sidstnævnte gruppe hedder det, at en gennemførelse af mindretallets synspunkter "vil blive en kodificering af gældende domspraksis".
>
> Forskellen mellem flertallets og mindretallets synspunkter vil herefter navnlig vise sig på to punkter.
>
> For det første foreslår flertallet, i modsætning til mindretallet, at begrebet "åndssvaghed" fortsat nævnes i straffeloven.

For det andet vil den omhandlede persongruppe efter mindretallets forslag blive undergivet den i § 69, stk. 2, nævnte tidsbegrænsning med hensyn til ophold i institution, medens flertallet finder det rigtigst fortsat at anvende § 68, der ikke foreskriver en sådan tidsmaksimering.

I mindretallets udtalelse hedder det: "For ikke-institutionsforanstaltninger sikrer § 72, at bl.a. den dømte selv kan rejse spørgsmål om domsændring, hvilket er en acceptabel ordning". Denne bemærkning, i forbindelse med mindretallets forslag om anvendelse af § 69, opfattes af flertallet således, at mindretallet ikke stiller forslag om en tidsmæssig maksimering af den samlede forsorgstid, indbefattende den tid, der tilbringes under tilsyn eller lignende uden for institution. Flertallet har bl.a. af den grund ikke fundet anledning til at gå nærmere ind på en ordning, der afviger fra § 69, stk. 2, ved specielt for de åndssvages vedkommende at foreskrive en tidsmaksimering af den samlede forsorgstid. Flertallet finder det klart, at der ikke på dommens tid bør fastsættes længstetider for den forsorg, som udøves i frie former.

For så vidt angår spørgsmålet om tidsmaksimering af frihedsberøvelse må det tages i betragtning, at der ikke gennem § 69, stk. 2, sættes absolutte og bindende tidsgrænser. Den længstetid, der fastsættes af retten kan i "i almindelighed" ikke overstige 1 år, og retten kan "under særlige omstændigheder" ved senere kendelse fastsætte en ny længstetid. Spørgsmålet er, om det med henblik på åndssvage lovovertrædere er en hensigtsmæssig ordning, at der ved dommen fastsættes en længstetid for institutionsmæssig behandling - "i almindelighed" ikke over 1 år - og at forlængelse kun kan finde sted "under særlige omstændigheder".

Flertallet må først på ny fremhæve, at det forekommer mest hensigtsmæssigt, at åndssvaghed ligesom sindssygdom er udtrykkelig nævnt i straffeloven. Det vil være et tilbageskridt, hvis den strafferetlige stilling til denne persongruppe alene skal finde udtryk i lovmotiver til § 69, således som mindretallet foreslår. Flertallet har bl.a. peget på risikoen for, at flere personer fra sinkegruppen vil blive inddraget under de tidsubestemte forsorgsforanstaltninger. Flertallet finder det fortsat rigtigst, at straffelovens § 16 dels fremhæver åndssvaghed i højere grad, dels angiver det udgangspunkt for bedømmelsen af åndssvaghed i lettere grad, at tilstanden bevirker straffrihed, medmindre særlige omstændigheder taler for at pålægge straf.

Hvis placeringen af åndssvaghed i § 16 opretholdes, vil tidsmaksimering af frihedsberøvelse forudsætte, at der indføres en undtagelse fra den nugældende regel i § 68, der omfatter alle § 16-tilfælde. Såfremt forholdene stærkt talte for en sådan tidsmaksimering, måtte man acceptere denne lovtekniske komplikation som ville gøre opbygningen af §§ 68 og 69 mindre klar. Det kunne også overvejes at lade åndssvaghed udgå af § 16 og placere den i § 69, som da måtte ændres væsentligt. Det er imidlertid flertallets opfattelse, at der ikke er tilstrækkelig grund til at indføre denne tidsmaksimering af frihedsberøvelse overfor åndssvage lovovertrædere. I tilslutning til retslægerådet mener flertallet, at der ikke bør fastsættes tidsfrister for gennemførelse af det lægelige og forsorgsmæssige behandlingsarbejde over for åndssvage. En regel om tidsmaksimering indebærer også den risiko, at foranstaltningen får et pønalt præg. Det er ønskeligt at undgå, at der i praksis sker en sammenblanding af behandlingsmæssige og strafmæssige synspunkter, bl.a. i betragtning af, at åndssvage lovovertrædere anbringes i de samme institutioner som ikke- kriminelle åndssvage, hvorfor det bør markeres så lidt som muligt, at visse personer forvares og behandles som kriminelle.

Det her anførte betyder ikke, at der i sager mod åndssvage lovovertrædere kan ses bort fra, om der er rimelige proportioner mellem den begåede kriminalitet og varigheden af den institutionsanbringelse, der bliver resultatet af en domfældelse. Flertallet mener at kunne lægge til grund, at der i hidtidig praksis undertiden er lagt for ringe vægt på sådanne proportionalitetssynspunkter. Efter flertallets opfattelse bør dette hensyn imidlertid ikke imødekommes ved indførelse af tidsmaksimering af frihedsberøvelse i medfør af § 69, stk. 2. Som ovenfor nævnt giver denne bestemmelse heller ikke nogen afgørende sikkerhed i så henseende, idet retten dels kan fastsætte en længstetid på mere end 1 år, dels kan fastsætte en ny længstetid ved en senere ny forelæggelse af sagen.

Den fornødne sikkerhed mod en urimelig eller på anden måde uheldig opretholdelse af forsorgsforanstaltninger ligger efter flertallets opfattelse i reglerne om adgang til senere domstolsprøvelse efter § 72. Det følger heraf, at spørgsmålet om ændring eller ophævelse af foranstaltninger til enhver tid kan forelægges retten efter begæring af anklagemyndigheden, forsorgens

ledelse, bistandsværgen eller den dømte selv. Bestemmelserne herom er fælles for alle de i §§ 68 og 69 nævnte grupper af psykisk afvigende lovovertrædere og for personer dømt til forvaring efter § 70. Adgangen for den dømte til selv at rejse spørgsmålet blev indført i 1973, og ved samme lejlighed blev bistandsværgens stilling styrket, jfr. § 71.

Statsadvokaterne har som tidligere omtalt udviklet en praksis, hvorefter de med mellemrum forhører sig hos forsorgsmyndighederne, om der er grundlag for at ændre eller ophæve foranstaltninger. Socialministeriet har endvidere i cirkulære af 29. juni 1979 indskærpet forsorgsmyndighederne at have opmærksomheden henledt på, at opholdet for personer, der har ophold på institutioner i henhold til dom eller kendelse, ikke udstrækkes ud over, hvad formålet med opholdet kræver. Flertallet finder, at den etablerede ordning i det store og hele har virket efter sin hensigt og på rimelig måde varetaget de dømtes retssikkerhed. Man vil dog ikke afvise, at der er forekommet en vis træghed med hensyn til at få indbragt foranstaltninger idømt åndssvage for domstolene til ændring eller ophævelse. Der henvises herom til det foran s. 51 ff anførte om domme til foranstaltninger over for åndssvage afsagt i 1975 og 1976.

Udvalget har overvejet, om der er anledning til at indføre en regel, hvorefter retten i den oprindelige dom eller ved senere kendelse i medfør af § 72 skal eller kan fastsætte en tidsfrist, inden for hvilken spørgsmålet om ændring eller ophævelse af foranstaltninger skal forelægges til afgørelse i medfør af § 72. En sådan bestemmelse i dom eller kendelse ville indebære en påmindelse til de personer, der er involveret i behandlingen af den dømte, om at der senest ved udløbet af den fastsatte frist skal tages stilling til sagen. Dette kan tænkes at virke som en yderligere tilskyndelse til dem, der forestår behandlingsarbejdet.

Såfremt en bestemmelse om tidsfrister for sagens fornyede forelæggelse ikke udtrykkelig begrænses til åndssvage og hermed ligestillede lovovertrædere, vil den også omfatte de øvrige i §§ 68-70 nævnte persongrupper. Det ligger uden for udvalgets kommissorium at tage stilling til reglerne om disse persongrupper, af hvilke navnlig de sindssyge udgør en betydelig større gruppe end de domfældte åndssvage. Flertallet har derfor måttet begrænse sig til at overveje, om der kan anføres forhold, der specielt for de åndssvages vedkommende taler for at indføre den nævnte regel om fornyet forelæggelse for retten. Man er opmærksom på, at behandlingen af de åndssvage har karakter af en stabiliserende behandling, der bl.a. typisk rummer forskellige oplærings- og træningsforanstaltninger, og at behandlingen derfor gennemgående er mere tidskrævende end behandlingen af de sindssyge, over for hvem der ofte på kortere tid, bl.a. ved medikamentel behandling, kan opnås sådanne resultater, at en opretholdelse af foranstaltningen ikke længere er indiceret fra et behandlingssynspunkt. Synspunktet er dog af meget generel og forenklende karakter og kan efter flertallets opfattelse næppe bære, at der i denne relation gøres en forskel mellem åndssvage lovovertrædere og de øvrige af §§ 68-70 omfattede persongrupper. Man må bl.a. være opmærksom på, at dom til forvaring efter § 70 typisk vil føre til frihedsberøvelser af forholdsvis lang varighed.

Under hensyn til den udvikling, der har kunnet konstateres i retspraksis vedrørende åndssvage lovovertrædere, finder flertallet det berettiget at vente, at de nugældende regler i § 72 vil give tilstrækkelig sikkerhed for en domstolskontrol med opretholdelsen af de idømte foranstaltninger. Der kan næppe bortses fra en risiko for, at en af domstolen fastsat frist for sagens fornyede forelæggelse vil bevirke et mindre incitament til at søge sagen forelagt for retten på et tidligere tidspunkt.

I forbindelse med referatet af kritikken af de tidsubestemte foranstaltninger nævnte udvalget ... den betydning, som det kan tænkes at have, at forsorgsmyndighederne undertiden har kendskab til, men ikke anmelder, nye lovovertrædelser begået af institutionsanbragte åndssvage. Udvalget er bekendt med, at der i et vist omfang ikke foretages anmeldelse af kriminalitet begået af åndssvage, der opholder sig på institution. Hvilket omfang, en sådan "skjult" kriminalitet rent faktisk har, lader sig næppe nærmere oplyse. Når anmeldelse ikke foretages, kan dette i første række tænkes at hænge sammen med, at en handling, der i straffelovens forstand er kriminel, ikke altid af personale eller offer opfattes som kriminel og derfor heller ikke anmeldes som sådan. Men selv om handlingen omfattes som kriminel, kan det tænkes, at anmeldelse ikke sker ud fra en forventning om, at anklagemyndigheden formentlig vil frafalde påtale under hensyn til, at den pågældende allerede er idømt en foranstaltning, eller at sagen, hvis den skulle gå til retten, vil resultere i en dom til opretholdelse af den allerede idømte foranstaltning. Hertil kommer, at en straffesag kan betyde et afbræk i behandlingen af den

åndssvage, hvilket behandlerne kan være interesseret i at undgå.

Efter det overfor udvalget oplyste må det antages, at specielt en del tilfælde af vold mod personale ikke bliver anmeldt til politiet. I stedet søger man på institutionen gennem samtaler med de implicerede at finde frem til baggrunden for den udøvede vold, som normalt må betragtes som en reaktion fra den åndssvage på en situation eller tilstand, han ikke kunne klare. Ved andre typer af kriminalitet, således først og fremmest ildspåsættelse, indgives derimod normalt politianmeldelse. Også i de tilfælde, hvor der ikke indgives politianmeldelse, foretages en indførsel i den pågældendes journal om det passerede. Sådanne notitser bliver efter det oplyste ikke tillagt nogen større betydning i en udskrivningssituation, såfremt de blot er af nogen alder. Såfremt forholdet tillægges betydning, når institutionen skal afgive en udtalelse til brug for anklagemyndighedens overvejelse af, om en foranstaltning skal ændres eller ophæves, bliver der efter det oplyste gjort opmærksom på forholdet og dets betydning for institutionens stillingtagen til spørgsmålet.

Det er muligt, at det kunne være hensigtsmæssigt, at amtskommunerne i samarbejde med anklagemyndigheden overvejede at fastsætte fælles retningslinier for, hvornår lovovertrædelser begået af institutionsanbragte åndssvage bør anmeldes til politiet, samt hvilken betydning forsorgsmyndighederne bør tillægge en ikke anmeldt lovovertrædelse f.eks. i en udskrivningssituation. Herved ville man sikkert kunne tilvejebringe en mere ensartet praksis over hele landet, der i øvrigt også kunne være af betydning for det langt større antal åndssvage, der er anbragt på institution på administrativt grundlag uden dom.

Det må herved tages i betragtning, at en meget betydelig del af den kriminalitet, der begås af institutionsanbragte åndssvage, og som anmeldes til politiet, aldrig når frem til påkendelse i retten, selv om det bevismæssige grundlag herfor er til stede, typisk fordi der foreligger tilståelse. Skønnes det, at gerningsmanden ikke kan forventes idømt anden foranstaltning end den allerede idømte, vil en indbringelse af sagen for retten ikke tjene noget formål, og sådanne tilfælde vil derfor oftest blive afgjort med, at rigsadvokaten frafalder tiltale i medfør af retsplejelovens § 723, stk. 2. Det må dog påpeges, at en anmeldelse - og en eventuel tiltale - i visse tilfælde kan indebære en gavnlig indskærpelse over for den åndssvage om, at den omstændighed, at han er dømt til åndssvageforsorg eller til institution for åndssvage, ikke er ensbetydende med, at han upåtalt kan begå nye lovovertrædelser."

Den opfattelse, som *udvalgets mindretal* (ét medlem) gav udtryk for, er nævnt i betænkningen s. 102-110. Om mindretallets opfattelse, for så vidt angår tidsubestemtheden, fremgår det, jf. s. 108:

"...Mindretallet, der mener, at alle tidsubestemte sanktioner bør ophæves, er enig i den kritik af disse sanktioner ....som førte til straffelovændringen i 1973.

Mindretallet finder ikke, at "åndssvage" skulle udgøre en sådan særlig gruppe, hvis forhold skulle nødvendiggøre tidsubestemte foranstaltninger.

Udover hensynet til pågældende selv, er en tidsbestemt sanktion en opfordring til "behandlerne" til aktivitet.

Kritikken af de tidsubestemte sanktioner har især været rettet mod institutionsophold, men gælder for så vidt også domme til tilsyn, bestemmelse om opholdssted, arbejde etc.

Ved som nedenfor foreslået at henføre "åndssvage lovovertrædere" under § 69 indføres der en længstetid for institutionsophold i § 69, stk. 2.

For ikke-institutionsforanstaltninger sikrer § 72, at bl.a. den dømte selv kan rejse spørgsmål om domsændring, hvilket er en acceptabel ordning.

Om ophævelse af tidsubestemte sanktioner for "åndssvage" vil kunne få afsmittende virkning på reglerne for sindslidende personer, tilkommer det ikke dette udvalg at vurdere."

Mindretallet gik på denne baggrund ind for, at alle bestemmelser om "åndssvage" i den dagældende affattelse af straffelovens § 16, stk. 1 og 2, og ordene "i institution for åndssvage eller under åndssvageforsorg" i den

dagældende affattelse af straffelovens § 68, 2. pkt., skulle udgå.

Endvidere fandt mindretallet, at § 69 burde bibeholdes uændret, men at der i bemærkningerne til § 69 eller i administrative forskrifter skulle foretages den fornødne beskrivelse af, at § 69's personkreds omfatter alle personer, der tidligere som "åndssvage" var omfattet af § 16.

5.4. Bækgårds-udvalgets betænkning nr. 955/1982 om foranstaltninger over for åndssvage og andre svagt begavede lovovertrædere har ikke givet anledning til lovændringer.

5.5. Straffelovrådet har på ny overvejet de spørgsmål, der knytter sig til anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger. Rådet har i den forbindelse inddraget de ovennævnte synspunkter, som rådet i 1972 og Bækgaard-udvalget i 1982 anførte om tidsubestemtheden. Der henvises herom til kapitel 4 i den foreliggende betænkning.

6. Nyere synspunkter vedrørende spørgsmålet om anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger

6.1. Spørgsmålet om berettigelsen af at opretholde adgangen til at idømme foranstaltninger på ubestemt tid har også været genstand for drøftelse i nyere litteratur mv. Der kan i den forbindelse bl.a. henvises til P. Kramp m.fl., Retspsykiatri, hvor det s. 205- 206 anføres:

> "Den særstilling, som i tidsmæssig henseende er tillagt retsfølger efter §§ 68 og 69, må fra lovgiverens side være tænkt som en konsekvent anvendelse af den grundsætning, at der ikke på forhånd kan sættes en grænse for, hvor længe et behandlingsforløb maksimalt må vare. Når straffelovgivningen i visse tilfælde ønsker straf erstattet af lægelige foranstaltninger under hensyn til sindssygdom eller anden psykisk afvigelse, drager den også heraf konsekvenser for retsfølgernes tidsmæssige udstrækning. Straf udmåles til en varighed, der primært bestemmes af den begåede lovovertrædelses grovhed (proportionalitetsprincippet). Denne udmåling kan ikke overføres til særforanstaltningerne, medmindre man vil se i øjnene, at hensigten med at henlægge reaktionen på kriminalitet til det psykiatriske behandlingssystem i et eller andet omfang forspildes.
>
> Om konsekvensen af det tidsubestemte system skal foreløbig kort fremhæves, at det har to sider. Det kan føre til en længere foranstaltningstid end den frihedsstraf, som ville blive idømt for tilsvarende kriminalitet. Men det kan også føre til en foranstaltningstid, der er kortere. Visse begrænsninger, navnlig med hensyn til anvendelsen af frihedsberøvelse (hospitalsophold), er søgt indbygget i det gældende system.
>
> For det første må §§ 68 og 69 læses således, at en foranstaltning både efter sin art og sin varighed skal begrænses til det, der skønnes nødvendigt og tilstrækkeligt. Det følger heraf, at dom til anbringelse i psykiatrisk afdeling i alt væsentligt begrænses til tilfælde af udtalt personfarlig kri minalitet. Hovedparten af de anbringelsesdømte er omfattet af § 16, enkelte er grænsepsykotiske. Som det nærmere er beskrevet i det kliniske afsnit ..., er der betydelige variationer i spontanforløb, behandlingsmuligheder mv. mellem de forskellige psykoseformer, ligesom nogle patienter ikke er motiveret for behandling. Kombinationerne af disse to forhold - dokumenteret personfarlig adfærd i psykotisk tilstand og viden om, at patientens psykose kan være vanskelig at behandle - begrunder psykiatrisk set den tidsubestemte anbringelse i konkrete tilfælde. Hyppigere vil en dom til psykiatrisk behandling være tilstrækkelig, når et fareafværgende formål og et hensyn til konstant overvågning ikke taler imod, at der i forløbet indgår perioder med ambulant behandling.
>
> Dernæst er det en grundtanke i §§ 68 og 69, at beslutninger eller indstillinger om en foranstaltnings fortsættelse eller ændring skal baseres på en bedømmelse af, hvad der skønnes formålstjenligt med henblik på forebyggelse af ny kriminalitet. Det giver behandlingssituationen en særlig karakter, at patienten er dømt for en nærmere beskrevet kriminalitet, og at den pågældendes tilstand og eventuelle ændringer i denne skal bedømmes i relation til spørgsmålet om risiko for, at den psykiske lidelse kan give sig nye udslag i kriminelle handlinger.
>
> I de tilfælde, som ligger strafmuligheden nærmest, nemlig de af § 69 omfattede, er der anvist en særlig tidsbegrænsning ved reglerne om fastsættelse af en længstetid for institutionsophold. Det følger af

disse regler..., at der ikke er tale om nogen radikal afvigelse fra tidsubestemthedens princip, idet en af retten fastsat længstetid kan forlænges. Det må dog antages, at der fra de psykiatriske afdelingers side bør vises tilbageholdenhed med indstillinger om en forlængelse af længstetiden.

Endelig skal i forbindelse med tidsubestemtheden fremhæves, at spørgsmålet om psykiatriske foranstaltningers fortsættelse, ændring eller ophævelse henhører under domstolene...

...Hospitalsmæssige og ambulante behandlingsperioder er i deres varighed principielt uafhængige af den pådømte kriminalitets grovhed. Det må dog antages, at de retlige myndigheder - i første omgang anklagemyndigheden, i sidste instans domstolene - føler sig forpligtede til ikke at tabe hensynet til proportionaliteten helt af syne. Der er grænser for, hvor lang en foranstaltningstid den ikke udpræget alvorlige kriminalitet kan bære. Over for den meget grove kriminalitet kan det på den anden side forekomme, at man tøver med at bringe foranstaltningen til ophør; det kan specielt gælde frihedsberøvelse. Den sidstnævnte tendens (hvis man kan tale om en sådan) har dog til dels en forklaring, der ligger inden for grundtankerne i §§ 68 og 69. Jo mere grov og navnlig personfarlig den pågældende kriminalitet er, desto større vægt vil man formentlig lægge på at tage en risiko for ny kriminalitet i betragtning, hvis den ikke kan afvises."

6.2. Om spørgsmålet vedrørende tidsubestemtheden kan endvidere henvises til Jørn Vestergaard: Foranstaltninger over for lovovertrædere med nedsat forstandsevne, offentliggjort i "Med lov ...", Retsvidenskabelige betragtninger i anledning af professor Vagn Greves 60 års fødselsdag. Her anføres det bl.a., jf. s. 327-329:

"Min egen opfattelse er den, at der kan være grund til at sondre mellem foranstaltninger over for sindslidende hhv. mentalt retarderede lovovertrædere. Jeg hælder til det synspunkt, at der er gode grunde til at ophæve tidsubestemtheden, når det gælder førstnævnte gruppe, hvilket grundlæggende beror på det forhold, at der i psykiatriloven findes en civilretlig tvangslovgivning, som kan anvendes i tilfælde af udtalt farlighed og behandlingsbehov, hvilket næppe mange vil bestride, at der i visse tilfælde kan være grundlag for.

En lovgivning svarende til psykiatriloven findes imidlertid ikke længere, for så vidt angår mentalt retarderede personer. Det falder mig derfor vanskeligt at anerkende en fuldstændig ophævelse af muligheden for at anvende tidsubestemte foranstaltninger over for mentalt retarderede lovovertrædere, da man så at sige ikke har noget at falde tilbage på, når den idømte foranstaltning er ophørt. Det har man selvfølgelig heller ikke, når det drejer sig om "normale" lovovertrædere, som jo i vidt omfang begår ny kriminalitet efter løsladelse/udskrivning. Forskellen er imidlertid den, at der i relation til de særlige persongruppers mentale brist findes mere eller mindre virkningsfulde behandlingsmuligheder, som det i en vis - men også kun i en vis - udstrækning er berettiget at tage i anvendelse under tvangsanvendelse. Når det drejer sig om de socialpædagogiske tiltag, som nu til dags anvendes i behandlingen af mentalt retarderede, kan det nok lægges til grund, at der ikke er anledning til større betænkeligheder vedrørende de grundlæggende målsætninger, om end det selvsagt er afgørende vigtigt at være opmærksom på behovet for integritetsbeskyttelse og retssikkerhed også i den sammenhæng.

Med hensyn til frihedsberøvende foranstaltninger over for mentalt retarderede lovovertrædere er det imidlertid en mulighed at indføre obligatorisk domstolskontrol ved faste terminer med ikke for lange intervaller imellem. Dette ville i hvert fald kunne bidrage til yderligere at modvirke uopmærksomhed vedrørende tilfælde af tvivlsom opretholdelse af en foranstaltning.

Med en sådan ordning ville der i øvrigt ikke, for så vidt angår lovovertrædere, der er mentalt retarderede i lettere grad, være megen begrundelse for at have to separate regelsæt som dem i § 16 og § 69..."

6.3. Endelig kan henvises til Ole Stigel: Anklagemyndighedens Årsberetning 1997, hvor det s. 97 anføres:

"Etablering af et tidsbestemt sanktionssystem som foreslået af Center for Ligebehandling af Handicappede vil efter min opfattelse ikke være hensigtsmæssig. På den anden side forekommer det rimeligt, at der overvejes indført en ordning, hvorefter spørgsmålet om opretholdelse af idømte foranstaltninger uden begæring skal forelægges for domstolene i henhold til nogle nærmere fastsatte terminer. Tidspunktet for en sådan prøvelse kan enten være fastsat generelt i (straffe)loven eller være

bestemt i foranstaltningsdommen. Indføres en sådan ordning, bør det overvejes, om der er behov for opretholdelse af regelsættet i § 69, stk. 2, om fastsættelse af længstetider overfor personer, som er omfattet af straffelovens § 69, stk. 1 - et regelsæt der som foran under 5 beskrevet ikke er uden problemer at administrere."

Kapitel 3 - Reglerne i de øvrige nordiske lande

1. Norge

Regler om strafferetlige særforanstaltninger er fastsat i § 39 om "sikring" i den norske straffelov. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

"**§ 39.**

1. Hvis en ellers straffbar handling er foretatt i sinnssykdom eller bevisstløshet eller en straffbar handling er begått i bevisstløshet er en følge av selvforskyldt rus (§ 45) eller under en forbigående nedsettelse av bevisstheten eller av en person med mangelfullt utviklede eller varig svekkede sjelsevner, og der er fare for at gjerningsmannen på grunn av en sådan tilstand atter vil foreta en handling som foran nevnt, kan retten beslutte at påtalemyndigheten i sikringsøjemed skal

a. anvise eller forby ham et bestemt opholdssted,

b. stille ham under opsikt av politiet eller en dertil særlig opnevnt tilsynsmann og pålegge ham å melde sig for politiet eller tilsynsmannen til visse tider,

c. forby ham å nyte alkoholholdige varer,

d. anbringe ham i betryggende privat forpleining,

e. anbringe ham i psykiatrisk sykehus, kursted, pleieanstalt eller sikringsanstalt, såframt det er adgang til dette etter alminnelige forskrifter utferdiget av Kongen,

f. holde ham i fengslig forvaring.

2. Er det på grunn av sådan tilstand fare for handlinger av den art som er omhandlet i §§ 148, 149, 152 annet ledd, 153 første, annet og tredje ledd, 154, 155, 159, 160, 161, 192-198, 200, 206, 212, 217, 224, 225, 227, 230, 231, 233, 245 første ledd, 258, 266, 267, 268 eller 292, skal retten beslutte anvendelse av sådanne sikringsmidler som foran nevnt.

3. Forholdsreglerne innstilles når de ikke lenger anses påkrevet, men kan gjenoptas når dertil finnes gruun. Av de under a-d nevnte sikringsmidler kan flere anvendes samtidig. Retten skal fastsette en lengstetid utover hvilken forholdsregler ikke må anvendes uten rettens samtykke.

4. Hvis ikke retten har truffet annen bestemmelse, har påtalemyndigheten valget mellem de nevnte sikringsmidler. Bestemmelse om at et sikringsmiddel skal innstilles eller gjenoptas eller ombyttes med andre, treffes av vedkommende departement. Før der treffes beslutning om sikkerhetsforholdsregler eller om å innstille sådanne, skal der som regel innhentes erklæring fra sakkyndig læge. Det samme bør skje med visse mellemrum under anvendelsen av disse forholdsregler.

5. Er straff ilagt for handlingen, kan departementet bestemme at den helt eller delvis skal bortfalle hvis der anvendes forholdsregler som nevnt i post 1.

6. Er gjerningsmannen anbrakt i psykiatrisk sykehus, uten at retten før hans innleggelse har behandlet spørsmålet om sikringsmidler, skal påtalemyndigheten varsles før utskriving besluttes, og utskriving må ikke settes i verk før det har vært anledning til å få rettens avgjørelse om ytterligere forholdsregler i

samsvar med denne paragraf. Gjerningsmannen må dog ikke i påvente av dette tilbakeholdes i sykehuset i mer enn 3 måneder etter at overlegen har varslet påtalemyndigheten om at han vil bli utskrevet.

7. Hvis gjerningsmannen ikke er norsk statsborger, kan vedkommende departement, såfremt ikke annet er vedtatt ved overenskomst med fremmed stat, bestemme at han skal utvises istedenfor å undergis sikkerhetsforholdsregler efter denne paragraf."

Om det nærmere indhold af den pågældende bestemmelse, herunder spørgsmålet om fastsættelse af længstetid for den idømte foranstaltning, anføres i Ot prp nr. 87 (1993- 94) s. 40-41:

"Straffeloven § 39 nr 1 regner i seks punkter opp sikringsmidlene: anvisning av eller forbud mot et bestemt oppholdssted, tilsyn, alkoholforbud, anbringelse i privat forpleining eller i psykiatrisk sykehus, kursted, pleieanstalt eller sikringsanstalt og fengslig forvaring. Anbringelse i psykiatrisk sykehus kan bare skje overfor sinnssyke, og slik anbringelse skal følge reglene om psykisk helsevern. Domfelte kan ikke anbringes eller holdes i psykiatrisk sykehus ut over det loven om psykisk helsevern gir hjemmel for. Se Rt 1984 s 1175. Straffeloven forutsetter at det sikringsmidlet skal velges som er mest lempelig for domfelte samtidig som det gir betryggende sikkerhet for samfunnet. Men i praksis har sikringsdømte ofte blitt plassert i sikringsanstalt eller i fengsel selv om de hadde passet bedre i et psykiatrisk sykehus. Årsaken har dels vært den såkaldte asylsuvereniteten, som innebærer at overlegen ved et sykehus kan avslå å motta den sikringsdømte.

Retten kan beslutte at påtalemyndigheten skal anvende sikringsmidler, men den kan også nøye seg med å gi påtalemyndigheten bemyndigelse til å anvende sikringsmidler. Det er ofte den sistnevnte framgangsmåten som blit fulgt. I begge de nevnte situasjoner blir valget av sikringsmidler som regel overlatt til påtalemyndigheten, jf. § 39 nr. 4. Retten kan begrense utvalget av sikringsmidler eller tillate bruk av alle typer sikringsmidler.

Myndigheten til å bytte sikringsmidler innenfor den rammen domstolen har gitt anvisning på, er lagt til Justisdepartementet.

Sikringen er tidsubestemt, men retten skal fastsette en lengstetid som ikke kan overskrides uten rettens samtykke, se § 39 nr. 3 andre ledd. Forlengelse av sikringstiden må skje ved ny hovedforhanding og dom. Loven har ikke satt noen grense for adgangen til å forlenge sikringstiden. Sikringen skal innstilles før lengstetiden er ute hvis sikring ikke lenger er nødvendig, men sikringen kan gjenopptas når det finnes grunn til det, se § 39 nr 3 første ledd. Domstolen kan ikke fastsette noen minstetid for sikringen."

De norske regler om strafferetlige særforanstaltninger er for tiden under revision. Således er der ved lov nr. 11 af 17. januar 1997 om endringer i straffeloven m.v. (strafferetslige utilregnelighetsregler og særreaksjoner) gennemført en række ændringer, der bl.a. indebærer, at den hidtil gældende ordning i § 39 om "sikring" ophæves og erstattes med nye bestemmelser, som tager sigte på personer, der på gerningstidspunktet var psykotiske eller bevidstløse, jf. straffelovens § 44, 1. pkt., som affattet ved lov nr. 11 af 17. januar 1997. § 39 har følgende ordlyd:

"**§ 39.**

Når det anses nødvendig for å verne samfunnet, kan en lovbryter som er straffri etter § 44 første ledd overføres til tvungent psykisk helsevern, jf lov om psykisk helsevern kapittel IV a. Avgjørelsen i sak om overføring treffes ved dom, og overføring kan bare skje når vilkårene i nr. 1 eller nr. 2 er oppfylt:

1. Lovbryteren har begått eller forsøkt å begå en alvorlig voldsforbrytelse, sedelighetsforbrytelse, frihetsberøvelse, ildpåsettelse eller en annen alvorlig forbrytelse som krenket andres liv, helse eller frihet, eller kunne utsette disse retsgodene for fare. I tillegg må det antas å være en nærliggende fare for at lovbryteren på nytt vil begå en alvorlig forbrytelse som krenker eller utsetter for fare andres liv, helse eller frihet. Ved farevurderingen skal det legges vekt på den begåtte forbrytelsen sammenholdt særlig med lovbryterens atferd, sykdomsutvikling og psykiske funksjonsevne.

2. Lovbryteren har begått eller forsøkt å begå en mindre alvorlig forbrytelse av samme art som nevnt i nr 1, og tidligere har begått eller forsøkt å begå en forbrytelse som nevnt der, og det må antas å være

en nær sammenheng mellom den tidligere og den nå begåtte forbrytelsen. I tillegg må faren for tilbakefall til en ny alvorlig forbrytelse som krenker eller utsetter for fare andres liv, helse eller frihet, antas å være særlig nærliggende."

Som det fremgår, giver bestemmelsen mulighed for, at der i forhold til personer, som frifindes for straf på grund af psykose eller bevidstløshed, kan træffes beslutning om overførsel til "tvunget psykisk helsevern". Afgørelsen herom træffes ved dom. Til § 39 knytter sig som § 39 b følgende bestemmelse om ophævelse af den idømte foranstaltning:

"**§ 39 b.**

Tvungent helsevern etter § 39 kan bare opprettholdes når vilkåret om gjentakelsesfare i § 39 nr 1 eller nr 2 fortsatt er oppfylt.

Den domfelte, dennes nærmeste eller den faglig ansvarlige ved den institusjonen som har behandlingsansvaret for den domfelte, kan begjære opphør av reaksjonen. Hvem som er den domfeltes nærmeste, avgjøres etter lov om psykisk helsevern § 21, men slik at også den domfeltes samboer regnes med. Påtalemyndigheten fremmer saken for herreds- eller byrett, som avgjør den ved dom. Behandlingen av saken skal påskyndes.

Opphør av reaksjonen kan ikke begjæres før ett år etter at overføringsdommen eller en dom som nekter opphør, er endelig.

Påtalemyndigheten kan til enhver tid beslutte opphør av reaksjonen. Senest tre år etter siste rettskraftige dom skal påtalemyndigheten enten beslutte opphør av reaksjonen eller bringe saken inn for herreds- eller byrett, som avgjør om reaksjonen skal opprettholdes."

De nye regler i lov nr. 11 af 17. januar 1997 er endnu ikke trådt i kraft, idet tidspunktet for lovens ikrafttræden skal fastsættes ved en særskilt lov.

§ 39 og § 39 b tager alene sigte på personer, der på gerningstidspunktet var psykotiske eller bevidstløse. Et forslag om særforanstaltninger over for personer, der anses for straffri, fordi de på gerningstidspunktet var psykisk udviklingshæmmede i høj grad, jf. den norske straffelovs § 44, 2. pkt., som affattet ved lov nr. 11 af 17. januar 1997, er for tiden under forberedelse i det norske justitsministerium. I overvejelserne indgår bl.a., at personer, der omfattes af § 44, 2. pkt., efter omstændighederne skal kunne dømmes til "tvungen omsorg" i en institution. Det norske justitsministerium har oplyst, at lovforslag ikke kan forventes fremsat før efteråret 1999 eller næste år.

2. Sverige

Den svenske straffelovs (Brottsbalken) 30. Kap. Om val av påföljd indeholder i 6 § følgende bestemmelse:

"**6 §.** Den som har begått ett brott under påverkan av en allvarlig psykisk störning får inte dömas till fängelse. Om rätten i ett sådant fall finner att inte heller någon annan påföljd bör ådömas, skall den tilltalade vara fri från påföljd."

Til denne bestemmelse knytter sig i 29. Kap. Om straffmätning och påföljdseftergift som 3 §, stk. 1, nr. 2, en bestemmelse, hvorefter det som formildende omstændighed ved bedømmelsen af strafansvaret ("straffvärdet") skal indgå, "om den tilltalade till följd av psykisk störning eller sinnesrörelse eller av någon annan orsak haft starkt nedsatt förmåga att kontrollera sitt handlande." I 31. Kap. Om överlämnande till särskild vård er i 3 § fastsat følgende om indlæggelse på retspsykiatrisk afdeling:

"**§ 3.** Lider den som har begått ett brott, för vilket påföljden inte bedöms kunna stanna vid böter, av en allvarlig psykisk störning, får rätten överlämna honom til rättspsykiatrisk vård, om det med hänsyn til hans psykiska tillstånd och personliga förhållanden i övrigt är påkallat att han är intagen på en sjukvårdsinrättning för psykiatrisk vård, som är förenad med frihetsberövande och annat tvång.

Har brottet begåtts under påverkan av en allvarlig psykisk störning, får rätten besluta att särskild utskrivnigsprövning enligt lagen om rättspsykiatrisk vård skall äga rum vid vården, om det till följd av den psykiska störningen finns risk för att han återfaller i brottslighet, som är av allvarligt slag.

Om det med hänsyn till den tilltalades tidigare brottslighet eller av andra särskilda skäll är påkallat, får rätten i samband med överlämnande till rättspsykiatrisk vård döma till annan påföljd, dock inte fängelse eller överlämnande till annan särskild vård."

Nærmere regler om behandlingen bl.a. af personer, der i medfør af ovennævnte bestemmelser er indlagt på retspsykiatrisk afdeling, er fastsat i Lov 1991:1129 om rättspsykiatrisk vård. Om betingelserne m.v. for ophør af foranstaltningen ("vården") er i denne lov fastsat følgende bestemmelser:

"**§ 12.** Om den som genomgår rättspsykiatrisk vård enligt 31 kap. 3 § brottsbalken utan beslut om särskild utskrivningsprövning inte längre lider av en allvarlig psykisk störning eller om det inte längre med hänsyn til hans psykiska tillstånd och personliga förhållanden i övrigt är påkallat att han är intagen på en sjukvårdsinrättning för psykiatrisk vård, som är förenad med frihetsberövande och annat tvång, skall chefsöverläkaren vid den enhet där patienten vårdas genast besluta att vården skall upphöra. Detsamma gäller beträffande den som genomgår rättspsykiatrisk vård enligt 4 § när det inte längere finns förutsättningar för sådan vård. Frågan om den rättspsykiatriska vårdens upphörande skall övervägas fortlöpande.

§ 16. Beträffande den som genomgår rättspsykiatrisk vård enligt 31 kap. 3 § brottsbalken med särskild utskrivningsprövning skall vården upphöra när

1. det inte längre till följd av den psykiska störning som föranlett beslutet om särskild utskrivningsprövning finns risk för att patienten återfaller i brottslighet som är av allvarligt slag och

2. det inte heller annars med hänsyn till patientens psykiska tillstånd och personliga förhållanden i övrigt är påkallat at han är intagen på en sjukvårdsinrättning för psykiatrisk vård, som är förenad med frihetsbeövande og annat tvång.

En fråga enligt första stycket prövas av länsrätten efter anmälan av chefsöverläkaren eller efter ansökan av patienten. Anmälan skall ske genast när chefsöverläkaren finner att den rättspsykiatriska vården kan upphöra. I annat fall skall anmälan göras senast inom fyra månader, räknat från den dag då domstolens beslut blivit verkställbart eller, om patienten kommit till en senare dag, från den dagen. Därefter skall anmälan göras inom var sjätte månad från den dag då rätten senast meddelade beslut i frågan."

Den svenske regering besluttede den 20. maj 1999 at nedsætte en parlamentarisk komité, der har til opgave at drøfte spørgsmål om ansvar og retsfølger for "psykiskt störda lagöverträdare".

Komitéen skal udarbejde forslag til en ændret regulering, både for så vidt angår det strafferetlige ansvar for "psykiskt störda lagöverträdare", og for så vidt angår spørgs- målet om, hvilke retsfølger denne gruppe lovovertrædere kan idømmes. En ændret regulering skal sigte mod at tilvejebringe en ordning, som indebærer, at "psykiskt störda" personer, som begår lovovertrædelser, og som er strafferetligt ansvarlige, også kan idømmes en retsfølge, som tilgodeser kravet om et rimeligt indgreb i forhold til den begåede lovovertrædelse. Endelig skal en ændret regulering sigte mod, at psykiatrien ikke skal tage ansvaret for strafferetlige spørgsmål eller for behovet for at beskytte samfundet i længere tid end behovet for behandling tilsiger.

Komitéen skal skal have afsluttet sit arbejde med disse spørgsmål senest ved udgangen af 2001.

3. Finland

Regler om straffrihed over for mentalt afvigende personer findes i § 3 i 3. kap.: Om grunder, som utesluta eller minska gärnings straffbarhet i den finske straffelov. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

"3 §. Gerning, som begås af den, hvilken är afvita, eller af ålderdomssvaghet eller annan sådan orsak saknar förståndets bruk, vare strafflös.

Har någan råkat i sådan tillfällig sinnesförvirring, att han ej vet till sig; vare ock gerning, som han i det medvetslösa föröfvar, strafflös."

Spørgsmålet om fastsættelse af eventuelle særforanstaltninger afgøres efter reglerne i Mentalvårdslagen 4. kap.: Vård oberoende av den åtalades vilja vid straffeftergift, der i § 21 og § 22 indeholder følgende bestemmelser:

> "21 §. ...*Utredning av behovet av psykiatrisk sjukvård når den åtalade inte döms till straff*. Om en domstol på grund av en åtalads sinnestillstånd inte dömer ut straff, kan den hänskjuta frågan om hans behov av psykiatrisk sjukvård till rättsskyddscentralen för hälsovården. Domstolen kan samtidigt bestämma att han skall hållas i fängelse tills rättsskyddscentralen har meddelat sitt beslut.
>
> Är det för att klarlägga behovet av psykiatrisk sjukvård för någon som inte dömts till straff nödvändigt, kan rättsskyddscentralen för hälsovården bestämma att han för högst 30 dagar skall tas in på sjukhus för undersökning.
>
> 22 §. ... *Vård oberoende av den åtalades vilja när han inte dömts till straff.* Om Rättsskyddscentralen för hälsovården konstaterar att det finns förutsättningar att bestämma att en person som på grund av sitt sinnestillstånd inte dömts till straff skall tas in för vård oberoende av sin vilja, skall Rättsskyddscentralen bestämma att han skall tas in för sådan vård. Om bestämmande av platsen för inledande av vård, kvarhållande i vård och fortsatt vård gäller vad som bestäms i 17 og 17 a §§. ...
>
> Konstaterar rättsskyddscentralen att der inte finns förutsättningar för att bestämma att en person som på grund av sitt sinnestillstånd inte dömts till straff skall tas in för vård oberoende av sin vilja, skall denne utan dröjsmål skrivas ut från sjukhuset, om han så önsker, eller friges från fängelset.
>
> Om rättsskyddscentralen i ett fall som avses i 2 mom. konstaterar att de förutsättningar för specialomsorger mot vederbörandes egen vilja som nämms i 32 § 1 mom. lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda föreligger, skall rättsskyddscentralen besluta om specialomsorgerna så som sägs i 19 §."

Om "Specialomsorger om åtalade utvekcklingsstörda" er i lovens § 19 bl.a. fastsat følgende:

> "19 §. ... *Specialomsorger om åtalade utvecklingsstörda*. Om rättsskyddscentralen för hälsovården i ett fall som avses i 18 § 2 mom. konstaterar att de förutsättningar för specialomsorger mot vederbörandes egen vilja som nämns i 32 § 1 mom. lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda ... föreligger, skall rättsskyddscentralen besluta om specialomsorger mot vederbörandes egen vilja...."

Som det fremgår, er kompetencen efter de finske regler delt mellem domstolene og sundhedsmyndighederne. Således tager domstolene stilling til spørgsmålet om straffrihed som følge af utilregnelighed, jf. herved den finske straffelovs 3. kap., § 3, mens Rättsskyddscentralen för hälsovården afgør, om der er grundlag for at træffe særlige foranstaltninger, f.eks. i form af tvangsindlæggelse, over for den pågældende. Imidlertid er kompetencen til at træffe afgørelse om opretholdelse af foranstaltningen henlagt til "länsrätten", jf. herved Tapio Lappi-Seppälä: Otillräknelighet och påföljdssystemet, Tidsskrift udgivet af Juridiska Föreningen i Finland s. 369:

> "Vårdens upphörande. - En kriminalpatients ställning avviker från andra utan egen vilja vid mentalsjukhus vårdades ställning däri, att det är länsrätten som fattar beslut om fortsättanda av hans vård, medan beslut om vårdens upphörande fattas av RCH; besluten fattas icke av den överläkare som ansvarar för sjukhusets psykiatriska vård, såsom annars är fallet. Beslut om fortsättande av vården kan fattas för högst sex mådader åt gången (MVL 17 §). År 1995 överfördes besluten om fortsättande av vården till länsrätterna, medan besluten om at upphöra med vården fortfarande fattas av RCH. Patienten kan i stället för att direkt friges överföras för sluttiden av vården från sjukhusvård til öppen vård, varvid han står under övervakning, som ombesörjs av den psykiatriska verksamhetsenheten inom skukvårdsdistriktet (MVF 6 § 133/1992). Även behovet av sådan övervakning samt den öppna vården skall tas till prövning med sex månaders intervall. Om vården visar sig vara obehövlig skall den upphöra."

Det finske justitsministerium har oplyst, at reglerne om straffrihed over for mentalt afvigende lovovertrædere skal revideres. Den arbejdsgruppe, der har forberedt lovrevisionen, har imidlertid ikke foreslået afgørende ændringer i de gældende regler på området. Således anbefaler arbejdsgruppen, at kompetencen til at træffe bestemmelse om eventuel foranstaltning over for utilregnelige lovovertrædere fortsat skal tilkomme sundhedsmyndighederne ("hälsovårdsmyndigheterne").

4. Island

Om foranstaltninger over for lovovertrædere, der frifindes for straf på grund af utilregnelighed, jf. den islandske straffelovs §§ 15-16, indeholder lovens § 62 følgende bestemmelse:

> "§ 62:
>
> Er en person blevet frifundet ifølge § 15, eller bliver dommens udfald ifølge § 16, at straf ikke findes anvendelig, kan der, når det af retssikkerhedsmæssige grunde findes påkrævet, af retten træffes beslutning om anvendelse af sikkerhedsforanstaltninger. Kan sikkerhed ikke forventes opnået ved mindre indgribende forholdsregler som f.eks. sikkerhedsstillelse, forbud mod ophold på bestemt sted eller umyndiggørelse, skal den pågældende anbringes på en passende anstalt. Højesteret beskikker en tilsynsværge, som drager omsorg for, at opholdet i anstalten ikke bliver længere end nødvendigt. Når der findes grundlag herfor, kan justitsministeren efter indhentet lægeerklæring indbringe spørgsmålet om, hvorvidt de trufne foranstaltninger fortsat anses nødvendige, for herredsretten, hvor anstalten er beliggende. Tilsynsværgen kan også indbringe spørgsmålet for retten, når der er hengået et år fra domsafsigelsen eller sidste kendelse eller tidligere, såfremt justitsministeren giver samtykke dertil. Hans beslutning kan påankes ifølge reglerne om kære i straffesager."

Som det fremgår, er foranstaltninger, der idømmes efter § 62 i den islandske straffelov, tidsubestemte. De nugældende regler på dette område forventes revideret i løbet af de kommende par år.

Kapitel 4 - Straffelovrådets overvejelser

1. Indledning

I dette kapitel redegøres for Straffelovrådets fornyede overvejelser vedrørende spørgsmålet om anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger.

For så vidt angår personer, der er utilregnelige på grund af sindssygdom, bygger det gældende system på den opfattelse, at anvendelsen af tidsubestemte sanktioner stemmer bedst med de forebyggende og terapeutiske retningslinier, som præger disse afgørelser.

For så vidt angår mentalt retarderede har det hidtil været den herskende opfattelse, at der ikke bør fastsættes tidsfrister for gennemførelse af lægeligt og forsorgsmæssigt behandlingsarbejde over for disse.

Straffelovens §§ 68 og 69 bygger på, at det er retten, der i forbindelse med straffesagen træffer bestemmelse om iværksættelse af eventuelle foranstaltninger. Endvidere følger det af straffelovens § 72, at også spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning beror på rettens afgørelse.

I *afsnit 2* nedenfor drøftes indledningsvis, om der bør gennemføres en ændret kompetenceordning, så retten alene træffer bestemmelse om, at straf ikke skal idømmes, og det i øvrigt beror på en administrativ afgørelse, hvorvidt der efter anden lovgivning er grundlag for - eventuelt tvangsmæssigt - at iværksætte foranstaltninger i anledning af den begåede kriminalitet.

I *afsnit 3* omtales en række synspunkter, der kan anføres for og imod at tidsbegrænse foranstaltninger efter § 68 og § 69.

Som led i Straffelovrådets overvejelser har rådet udarbejdet nogle modeller, hvori indgår en vis tidsbegrænsning af foranstaltningerne efter § 68 og § 69. Modellerne har dannet grundlag for en undersøgelse af anvendelsen af foranstaltningsdomme med henblik på at belyse foranstaltningernes varighed samt tidspunktet for og omfanget af prøvelser mv. af den fastsatte foranstaltning. Disse modeller (1-4) gennemgås i *afsnit 4*.

I *afsnit 5* redegøres for konsekvenserne i forhold til den gældende retstilstand ved en gennemførelse af modellerne.

Endelig indeholder *afsnit 6* en sammenfatning af Straffelovrådets overvejelser.

2. Ændret kompetenceordning

2.1. De gældende regler i straffelovens §§ 68 og 69 bygger på, at det er retten, der i forbindelse med straffesagen træffer afgørelse om iværksættelse af foranstaltninger. Spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltninger beror ligeledes på rettens bestemmelse, jf. straffelovens § 72.

En anden mulighed kunne være, at retten efter straffeloven alene træffer bestemmelse om, at straf ikke skal idømmes, så det herefter beror på en administrativ afgørelse, om der efter regler uden for straffeloven er grundlag for - eventuelt tvangsmæssigt - at iværksætte foranstaltninger over for den pågældende.

2.2. En sådan ordning kan ses som en naturlig konsekvens af, at den pågældende er blevet frifundet med hjemmel i § 16 og således ikke kan siges at have pådraget sig en strafferetlig skyld. Det kan virke selvmodsigende, at det nuværende system efter at have frifundet fortsætter med at iværksætte strafferetlige indgreb.

Til fordel for en sådan ordning kan det endvidere anføres, at den ville være bedre end den nuværende ordning til at sikre, at der gennemføres en ensartet bedømmelse af kriminelle og ikke-kriminelle sindssyge og mentalt retarderede lovovertrædere mv., idet spørgsmålet om fastsættelse af foranstaltninger også for så vidt angår de kriminelle sindssyge og mentalt retarderede ville skulle afgøres efter regler uden for straffeloven.

Det kan endvidere anføres, at ordningen formentlig ville indebære, at den tidsmæssige udstrækning af foranstaltningen holdes under bedre kontrol, fordi afgørelser, der træffes på grundlag af regler uden for straffeloven, kan reducere vægten af den omstændighed, at den pågældende har begået en lovovertrædelse.

2.3. Som det fremgår af pkt. 3.2.2. i kapitel 2, udøves forsorgen over for mentalt retarderede i dag efter de almindelige socialretlige regler om personer med betydelig nedsat psykisk funktionsevne. Der kan ikke efter disse regler mod den pågældendes vilje træffes bestemmelse om iværksættelse af hjælpeforanstaltninger, og der kan ikke uden den pågældendes samtykke ske institutionsanbringelse.

At henskyde spørgsmålet om iværksættelse af foranstaltninger over for mentalt retarderede kriminelle til administrativ afgørelse, vil således føre til, at der ikke tvangsmæs sigt kan iværksættes foranstaltninger, som findes formålstjenlige for at forebygge yderligere lovovertrædelser, idet der ikke i dag er hjemmel hertil i regler uden for straffeloven.

Lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien (psykiatriloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 849 af 2. december 1998, giver i et vist omfang mulighed for at iværksætte foranstaltninger over for bl.a. kriminelle sindssyge mv.

Efter psykiatrilovens § 5 kan der således ske frihedsberøvelse i form af tvangsindlæggelse og tvangstilbageholdelse, såfremt den pågældende er sindssyg eller befinder sig i en tilstand, der ganske må ligestilles hermed, og det vil være uforsvarligt ikke at frihedsberøve den pågældende med henblik på behandling, fordi (1) udsigten til helbredelse eller en betydelig og afgørende bedring af tilstanden ellers vil blive væsentlig forringet, eller (2) den pågældende frembyder en nærliggende og væsentlig fare for sig selv eller andre. Afgørelse om frihedsberøvelse kan forlanges indbragt for patientklagenævnet og efter omstændighederne tillige for domstolene til prøvelse efter retsplejelovens kapitel 43 a, jf. psykiatrilovens §§ 35 og 37.

Der kan endvidere under visse betingelser iværksættes tvangsbehandling over for personer, der opfylder betingelserne for tvangstilbageholdelse, jf. psykiatrilovens § 12, stk. 1, jf. § 10. Afgørelse om tvangsbehandling kan indbringes for patientklagenævnet og efter omstændighederne tillige for Sundhedsvæsenets Patientklagenævn, jf. psykiatrilovens §§ 35 og 38.

Psykiatriloven indeholder imidlertid ikke en almindelig adgang til tvangsmæssigt at træffe bestemmelse om anvendelse af foranstaltninger, som findes formålstjenlige for at forebygge yderligere lovovertrædelser. F.eks. er der ikke hjemmel til, at overlægen kan beslutte at udskrive en tvangsindlagt eller tvangstilbageholdt person på vilkår om, at patienten følger et behandlingsforløb, og således at overlægen kan beslutte at genindlægge den pågældende, uden at fremgangsmåden ved tvangsindlæggelse skal iagttages, hvis overlægen f.eks. gennem det lokale distriktspsykiatriske center erfarer, at den pågældende ikke tager den ordinerede medicin ("prøveudskrivning"). Heller ikke reglerne i psykiatrilovens § 3, stk. 4 og 5, om udskrivningsaftaler og koordinationsplaner kan gennemtvinges over for den sindslidende. Disse ordninger bygger således på patientens

frivillige inddragelse i behandlingsforløbet efter udskrivningen, jf. Folketingstidende 1997-98 (2. saml.), tillæg A, s. 949-952.

At lade spørgsmålet om iværksættelse af foranstaltninger over for kriminelle sindssyge mv. bero på administrativ afgørelse efter regler uden for straffeloven, vil derfor indebære enten en væsentlig begrænsning af de foranstaltninger, som straffelovens § 68 i dag giver mulighed for at fastsætte med henblik på at forebygge yderligere lovovertræ delser, eller at der samtidig skal gennemføres meget betydelige ændringer i grundprincipperne for den øvrige lovgivning om mentalt retarderede og sindssyge.

2.4. Hvis retten alene havde den funktion at frifinde for straf, ville der således i mange tilfælde ikke være nogen anden myndighed, som kunne iværksætte foranstaltninger som de i § 68 nævnte, idet der kun i begrænset omfang findes regler uden for straffeloven om tvangsmæssig indgriben over for psykisk afvigende personer.

2.5. Der kan naturligvis tænkes forskellige mellemformer mellem den gældende og den under pkt. 2.1. beskrevne model. En mulighed kunne således være, at retten under straffesagen træffer bindende bestemmelse om, at der skal iværksættes foranstaltninger, mens det herefter ville henhøre under vedkommende administrative myndighed at afgøre spørgsmålet om ændring af foranstaltningerne og om deres ophør.

En anden mulighed kunne være at begrænse området for judiciel kompetence til visse tilfælde af farlighed, så f.eks. en risiko for fortsat berigelseskriminalitet ikke ville give grundlag for at pålægge foranstaltninger ved straffedommen. Det ville dog følge af en sådan ordning, at de sidstnævnte tilfælde også i almindelighed ville falde uden for reglerne om administrative tvangsindgreb over for sindssyge, jf. pkt. 2.3. ovenfor.

2.6. De under pkt. 2.1. og 2.5. nævnte modeller indgik også i Straffelovrådets overvejelser om udformningen af de gældende bestemmelser i straffelovens §§ 68 og 69, jf. betænkning nr. 677/1972 om de strafferetlige foranstaltninger, s. 39-40.

Det er fortsat Straffelovrådets opfattelse, at der er betydelige fordele forbundet med den nuværende ordning, hvorefter afgørelsen om foranstaltninger træffes under straffesagen. Vurderingen af tiltaltes farlighed og behandlingsbehov sker således i tilknytning til bedømmelsen af den kriminalitet, som gør spørgsmålet om foranstaltninger aktuelt. I de tilfælde, hvor straffriheden beror på en fakultativ regel, har retten ved sin afgørelse adgang til at tage i betragtning, hvilke andre muligheder der kan komme på tale med hensyn til den retlige reaktion.

Det må også fortsat betragtes som en fordel, at retten har adgang til at anvende foranstaltninger, som reglerne uden for straffeloven ikke giver mulighed for at iværksætte mod den pågældendes ønske. Var dette ikke tilfældet, ville der i videre omfang være behov for at anvende betinget dom. Herved ville man i mange tilfælde kunne give dommen et indhold, som er afpasset den dømtes særlige forudsætninger, men de opstillede vilkår ville ikke kunne håndhæves umiddelbart. Det ville også - i hvert fald for så vidt angår den af § 16 omfattede personkreds, der frifindes for straf - være principstridigt at anvende en domsform, som forudsætter, at den dømte kan ifalde straf og indsættes til straffuldbyrdelse i tilfælde af overtrædelse af de fastsatte vilkår.

Det er endvidere Straffelovrådets opfattelse, at betingelserne for og fremgangsmåden ved indgreb ikke nødvendigvis bør udformes på samme måde over for kriminelle og ikke-kriminelle. Når det drejer sig om kriminelle, skal der indledes en straffesag, hvorunder domstolene skal tage stilling til, om der er begået kriminalitet. At psykisk afvigelse hos den pågældende allerede har givet sig udslag i kriminalitet bevirker desuden, at der er særlig anledning til at overveje, hvilke foranstaltninger der er hensigtsmæssige til forebyggelse af kriminalitet.

2.7. Det er på denne baggrund Straffelovrådets konklusion, at der ikke er tilstrækkeligt grundlag for at foreslå straffelovens §§ 68, 69 og 72 ændret med henblik på at indskrænke rettens kompetence til at angå spørgsmålet om udelukkelse af straf og at lade spørgsmålet om fastsættelse, ændring og ophør af foranstaltninger over for psykisk afvigende kriminelle bero på administrativ afgørelse på grundlag af regler uden for straffeloven.

3. Tidsbegrænsning af foranstaltninger efter § 68 og § 69

3.1. At straffeloven åbner mulighed for at idømme foranstaltninger på ubestemt tid over for psykisk afvigende personer, bygger som nævnt bl.a. i pkt. 6.1. i kapitel 2 på det synspunkt, at der ikke på forhånd kan sættes en grænse for, hvor længe et behandlingsforløb maksimalt må vare. Når straf i visse tilfælde ønskes erstattet af lægelige foranstaltninger under hensyn til sindssygdom eller anden psykisk afvigelse, drages heraf også

konsekvenser for retsfølgens tidsmæssige udstrækning. Straf udmåles til en varighed, der navnlig bestemmes af den begåede lovovertrædelses grovhed (proportionalitetsprincippet). Det kan anføres, at denne udmåling ikke kan overføres til foranstaltningerne, uden at hensigten med at henlægge reaktionen på kriminalitet til det psykiatriske behandlingssystem i et vist omfang forspildes.

Det ville stride mod principperne bag straffelovens § 16 at kræve proportionalitet mellem den begåede kriminalitet og foranstaltningens art og længde. Derimod er det i overensstemmelse med almindelige retsprincipper at kræve proportionalitet mellem risikoen for ny kriminalitet (herunder kriminalitetens grovhed) og foranstaltningens art og længde.

Imod indførelse af tidsbegrænsning af foranstaltninger kan også anføres, at en tidsbegrænsning indebærer risiko for, at foranstaltningen i for høj grad sidestilles med straf. Det kan anføres, at det er ønskeligt at undgå, at der i praksis sker en sammenblanding af behandlingsmæssige og strafmæssige synspunkter bl.a. i betragtning af, at f.eks. mentalt retarderede lovovertrædere anbringes i samme institutioner som ikke-kriminelle mentalt retarderede, hvorfor det bør markeres så lidt som muligt, at visse personer frihedsberøves og behandles som kriminelle, jf. pkt. 5.3. i kapitel 2.

Endvidere kan det anføres, at allerede de gældende regler giver fornøden sikkerhed for, at en foranstaltning ikke udstrækkes længere end nødvendigt. Således giver straffelovens § 72 mulighed for, at den dømte og andre med regelmæssige mellemrum kan forlange domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af den idømte foranstaltning, jf. pkt. 3.1. i kapitel 2. Endvidere fører statsadvokaterne regelmæssig kontrol med varigheden af de idømte foranstaltninger efter straffelovens § 68, jf. pkt. 3.3. i kapitel 2. Hertil kommer, at også spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af en idømt foranstaltning afgøres efter straffelovens § 68, dvs. med udgangspunkt i, om - og i bekræftende fald - hvilken foranstaltning der i det enkelte tilfælde må anses for formålstjenlig for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Kan der ikke peges på nogen anden foranstaltning, der i det enkelte tilfælde kan anses for formålstjenlig for at forebygge yderligere lovovertrædelser, giver straffelovens § 72, jf. § 68, ikke mulighed for at opretholde en ikke længere påkrævet foranstaltning, og denne skal derfor ophæves. Det fører efter omstændighederne til, at foranstaltningstiden bliver kortere end den frihedsstraf, som ellers ville være idømt for tilsvarende kriminalitet.

3.2. Til støtte for indførelse af tidsbegrænsning af foranstaltninger er det anført, at det er forekommet, at disse foranstaltninger tidsmæssigt har strakt sig - i nogle tilfælde væsentligt - ud over varigheden af den straf, som ellers måtte forventes idømt for den eller de begåede lovovertrædelser, jf. pkt. 3.3. i kapitel 2. Det kan hævdes, at der herved er sket et brud på det proportionalitetshensyn, som, selv om der ikke er tale om straf, dog alligevel indgår og også bør indgå i vurderingen af en foranstaltnings opretholdelse, jf. pkt. 3.3. i kapitel 2, og at der herved fremkommer en ulighed i sanktionsanvendelsen, som går ud over psykisk afvigende kriminelle.

Det er endvidere blevet anført, at tidsubestemtheden er en psykisk belastning for mange af de dømte, og at der ikke er belæg for at antage, at behandlingsorienterede retsfølger i almindelighed kan anses for mere effektive end frihedsstraffe og betingede domme.

4. Modeller for en eventuel tidsbegrænsning af foranstaltninger efter § 68 og § 69

4.1. En tidsbegrænsning af foranstaltninger, der bygger på de gældende regler i straffelovens §§ 68, 69 og 72, kan tænkes gennemført på forskellige måder.

En mulighed kan være at lade en eventuel tidsbegrænsning tage udgangspunkt i *foranstaltningstypen*, dvs. om foranstaltningen medfører anbringelse i hospital eller institution eller giver mulighed herfor, eller om foranstaltningen alene indebærer tilsyn og ambulant behandling mv. og således ikke giver mulighed for frihedsberøvelse på hospital eller institution.

En anden mulighed kan være at lade *kriminalitetens art* være afgørende for en eventuel tidsbegrænsning. Der sigtes hermed til, om der er tale om personfarlig kriminalitet eller anden form for kriminalitet, f.eks. berigelseskriminalitet. En lignende afgrænsning findes i straffelovens § 70, hvorefter en person kan dømmes til forvaring, hvis den pågældende findes skyldig i drab, røveri, frihedsberøvelse, alvorlig voldsforbrydelse, trusler af den i § 266 nævnte art eller brandstiftelse eller i forsøg på en af de nævnte forbrydelser, eller hvis den pågældende

findes skyldig i voldtægt eller anden alvorlig sædelighedsforbrydelse eller i forsøg herpå.

Endelig kan en tidsbegrænsning tænkes gennemført ved at fastsætte *tidsfrister* for prøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af den idømte foranstaltning, f.eks. derved at spørgsmålet om opretholdelse af den idømte foranstaltning uden forudgående anmodning fra den dømte eller andre skal forelægges retten i henhold til nogle nærmere fastsatte frister i straffeloven. En mulighed kan være en ordning, hvorefter retten i den oprindelige dom eller senere ved kendelse i medfør af straffelovens § 72 kan eller skal fastsætte en tidsfrist, inden for hvilken spørgsmålet om ændring eller ophør af foranstaltningen skal forelægges retten til afgørelse i medfør af § 72.

4.2. Straffelovrådet har udarbejdet en række modeller, hvorved der kan gennemføres en (vis) tidsbegrænsning af foranstaltninger efter straffelovens § 68 og § 69. I det følgende gennemgås de pågældende modeller (1-4).

Modellerne tager udgangspunkt i de kriterier, der er nævnt ovenfor i pkt. 4.1., dvs. foranstaltningstypen, kriminalitetens art og lovbestemte eller konkret fastsatte tidsfrister for domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af foranstaltningen. For så vidt angår det anførte om lovbestemte eller konkret fastsatte tidsfrister, har der i Straffelovrådet været enighed om, at en tidsbegrænsning ikke bør bygge på en ordning, hvorefter retten i den oprindelige dom eller senere ved kendelse i medfør af straffelovens § 72 kan eller skal fastsætte en tidsfrist, inden for hvilken spørgsmålet om opretholdelse af foranstaltningen skal forelægges for retten. Straffelovrådet har i den forbindelse bl.a. lagt vægt på, at det på tidspunktet for rettens afgørelse i almindelighed ikke vil være muligt at vurdere den behandlingsmæssige effekt af foranstaltningen. Endvidere taler retssikkerhedsmæssige og administrative hensyn for at vælge en ordning med lovbestemte tidsfrister for domstolsprøvelsen.

Om Straffelovrådets overvejelser og konklusion med hensyn til model 1-4 henvises til pkt. 6 nedenfor.

4.2.1. Model 1

4.2.1.1. Ordlyd

Model 1 har følgende ordlyd:

1. Efter *§ 68* indsættes:

> "**§ 68 a.** Medfører en foranstaltning efter § 68 eller § 72, jf. § 68, at den dømte skal anbringes i institution, eller giver foranstaltningen mulighed herfor, fastsættes en længstetid på 5 år for denne foranstaltning. Længstetiden omfatter også foranstaltninger, som senere fastsættes efter § 72, jf. § 68, og som medfører en lempelse af den hidtidige foranstaltning. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse fastsætte en ny længstetid på 2 år.
>
> *Stk. 2.* I de tilfælde, der er omhandlet i stk. 1, fastsættes dog i almindelighed ingen længstetid, hvis den dømte findes skyldig i drab, røveri, frihedsberøvelse, alvorlig voldsforbrydelse, trusler af den i § 266 nævnte art, brandstiftelse, voldtægt eller anden alvorlig sædelighedsforbrydelse eller i forsøg på en af de nævnte forbrydelser. Er der ikke fastsat en længstetid, indbringer anklagemyndigheden spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen for retten 5 år efter afgørelsen, medmindre spørgsmålet har været forelagt for retten inden for de sidste to år. Derefter forelægges spørgsmålet for retten mindst hvert andet år. *Stk. 3.* Ved andre foranstaltninger end de i stk. 1 nævnte fastsættes en længstetid for foranstaltningen, der ikke kan overstige 3 år. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse forlænge længstetiden. Den samlede tid for foranstaltningen kan ikke overstige 5 år."

2. *§ 69, stk. 2,* ophæves og i stedet indsættes:

> "*Stk. 2.* Medfører en foranstaltning efter stk. 1, at den dømte skal anbringes i institution, eller giver foranstaltningen mulighed herfor, fastsættes en længstetid på 5 år for denne foranstaltning og en længstetid for opholdet, der i almindelighed ikke kan overstige 1 år. Længstetiden på 5 år omfatter også foranstaltninger, som senere fastsættes efter § 72, jf. § 69, stk. 1, og § 68, 2. pkt., og som medfører en lempelse af den hidtidige foranstaltning. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse fastsætte en ny længstetid på 2 år for foranstaltningen eller en ny længstetid for opholdet.

Stk. 3. I de tilfælde, der er omhandlet i stk. 2, fastsættes dog i almindelighed ingen længstetid for foranstaltningen, hvis den dømte findes skyldig i drab, røveri, frihedsberøvelse, alvorlig voldsforbrydelse, trusler af den i § 266 nævnte art, brandstiftelse, voldtægt eller anden alvorlig sædelighedsforbrydelse eller i forsøg på en af de nævnte forbrydelser. § 68 a, stk. 2, 2. og 3. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Ved andre foranstaltninger end de i stk. 2 nævnte fastsættes en længstetid for foranstaltningen, der ikke kan overstige 3 år. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse forlænge længstetiden. Den samlede tid for foranstaltningen kan ikke overstige 5 år."

3. *§ 72, stk. 1,* ophæves og i stedet indsættes:

"**§ 72.** Det påhviler anklagemyndigheden at påse, at en foranstaltning efter §§ 68-70 ikke opretholdes i længere tid og videre omfang end nødvendigt.

Stk. 2. Bestemmelse om ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning efter §§ 68-70 træffes ved kendelse efter anmodning fra den dømte, bistandsværgen, anklagemyndigheden, institutionens ledelse eller kriminalforsorgen. Anmodning fra den dømte, bistandsværgen, institutionens ledelse eller kriminalforsorgen fremsættes over for anklagemyndigheden, der snarest muligt indbringer spørgsmålet for retten. Tages en anmodning fra den dømte eller bistandsværgen ikke til følge, kan ny anmodning ikke fremsættes, før der er forløbet et halvt år fra kendelsens afsigelse."

Stk. 2 bliver herefter *stk. 3*.

4.2.1.2. Bemærkninger til model 1

Til § 68 a

Efter § 68 a, *stk. 1, 1. pkt.*, skal der, hvis en foranstaltning efter § 68 eller § 72, jf. § 68, medfører, at den dømte skal anbringes i institution, eller giver mulighed herfor, fastsættes en længstetid på 5 år for denne foranstaltning. Bestemmelsen er ny i forhold til gældende ret, hvorefter foranstaltninger efter § 68 og § 72, jf. § 68, fastsættes på ubestemt tid. Dette indebærer, at der i alle tilfælde skal fastsættes en længstetid på 5 år. Det udelukker ikke, at der forinden udløbet af længstetiden i medfør af straffelovens § 72 træffes afgørelse om ændring eller ophævelse af foranstaltningen. Har den dømtes forhold i foranstaltningstiden ændret sig, så den idømte foranstaltning ikke længere kan anses for påkrævet for at forebygge yderligere lovovertrædelser, og kan der ikke peges på andre foranstaltninger, der kan anses for formålstjenlige for at forebygge yderligere lovovertrædelser, skal den pågældende foranstaltning ophæves, jf. straffelovens § 72, jf. § 68, 1. pkt.

Foranstaltningens længstetid omfatter både varigheden af selve foranstaltningen og varigheden af institutionsophold, som foranstaltningen medfører eller kan medføre. I de tilfælde, hvor afgørelsen ikke medfører institutionsanbringelse, men alene giver mulighed herfor, kan opholdet i institutionen ikke udstrækkes længere end foranstaltningen. Ved flere på hinanden følgende institutionsophold, f.eks. afbrudt af en udskrivning til ambulant behandling, er det den samlede varighed af institutionsopholdet efter afgørelsen, der begrænses af den fastsatte længstetid.

Med ordet "institution" sigtes til hospital for sindslidende, institution for personer med vidtgående psykiske handicap og andre institutions- eller institutionslignende forhold, f.eks. anbringelse i familiepleje eller på psykiatrisk plejehjem.

Efter § 68 a, *stk. 1, 2. pkt.*, omfatter længstetiden også foranstaltninger, som senere fastsættes efter § 72, jf. § 68, og som medfører en lempelse af den hidtidige foranstaltning.

Med ordet "lempelse" sigtes for så vidt angår en hidtidig foranstaltning, der har medført institutionsanbringelse, til en senere foranstaltning, der alene giver mulighed for institutionsanbringelse eller f.eks. tilsyn uden mulighed for institutionsanbringelse. For så vidt angår en hidtidig foranstaltning, der har givet mulighed for institutionsanbringelse, sigtes til en senere foranstaltning, der ikke giver mulighed for institutionsanbringelse, men f.eks. alene indebærer tilsyn.

Ændres en hidtidig foranstaltning, der har givet mulighed for institutionsanbringelse, senere til en foranstaltning, der medfører institutionsanbringelse, indebærer ændringen en skærpelse i forhold til den dømte, idet foranstaltningen medfører, at den dømte skal opholde sig på institutionen. For en sådan foranstaltning skal der derfor fastsættes en længstetid på 5 år efter § 68 a, stk. 1, 1. pkt. Det samme gælder, såfremt en foranstaltning, der oprindeligt har medført institutionsanbringelse og senere er ændret til tilsyn uden mulighed for institutionsanbringelse, på ny ændres til en foranstaltning, der medfører institutionsanbringelse eller mulighed herfor.

§ 68 a, *stk. 1, 3. pkt.*, åbner mulighed for, at retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse kan fastsætte en ny længstetid på 2 år. Forlængelse kan ske med 2 år ad gangen, dvs. også i tilfælde, hvor længstetiden tidligere har været forlænget med 2 år i medfør af denne bestemmelse. Forlængelse kan imidlertid kun ske under særlige omstændigheder, f.eks. hvis den dømtes tilstand er blevet forværret på en sådan måde, at den pågældende frembyder fare for andre, eller hvor der i øvrigt ved længstetidens udløb foreligger et åbenbart behov for at fortsætte en behandling eller pleje, der er motiveret af kriminalitetsforebyggende hensyn.

Ved foranstaltninger, der omfattes af § 68 a, stk. 1, dvs. foranstaltninger, der medfører institutionsanbringelse eller giver mulighed herfor, fastsættes i almindelighed ingen længstetid hvis den dømte findes skyldig i drab, røveri, frihedsberøvelse, alvorlig voldsforbrydelse, trusler af den i § 266 nævnte art, brandstiftelse, voldtægt eller anden alvorlig sædelighedsforbrydelse eller i forsøg på en af de nævnte forbrydelser, jf. § 68 a, *stk. 2, 1. pkt.*

Bestemmelsen indeholder en udtømmende opregning af de gerningstyper, som kan føre til, at der fastsættes en tidsubestemt foranstaltning, der medfører, at den dømte skal anbringes i institution, eller som giver mulighed herfor. Herved udelukkes det, at der kan anvendes tidsubestemte foranstaltninger af denne type i anledning af berigelseskriminalitet, der ikke er forbundet med vold eller trussel om vold. Spørgsmålet om, hvorvidt en forbrydelse i øvrigt er omfattet af bestemmelsen, f.eks. har karakter af en alvorlig voldsforbrydelse, afhænger af en konkret vurdering af forbrydelsens beskaffenhed og de omstændigheder, hvorunder den er begået.

§ 68 a, stk. 2, 1. pkt., indebærer, at der "i almindelighed" ikke fastsættes nogen længstetid. Bestemmelsen udelukker således ikke, at der f.eks. ved trusler af den i § 266 nævnte art i medfør af § 68 a, stk. 1, 1. pkt., fastsættes en længstetid på 5 år, hvis det efter en konkret vurdering findes tilstrækkeligt for at forebygge yderligere lovovertrædelser, jf. straffelovens § 68, 1. pkt. Indtræder der under foranstaltningstiden sådanne ændringer i den dømtes forhold, at retten, hvis disse forhold havde foreligget ved sagens pådømmelse, efter § 68 a, stk. 2, 1. pkt., havde fastsat foranstaltningen på ubestemt tid, må der efter omstændighederne ved kendelse fastsættes en ny længstetid i medfør af § 68 a, stk. 1, 2. pkt.

Er der i medfør af § 68 a, stk. 2, 1. pkt., ikke fastsat en længstetid, skal anklagemyndigheden efter § 68 a, *stk. 2, 2. pkt.*, indbringe spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af den fastsatte foranstaltning for retten 5 år efter afgørelsen, medmindre spørgsmålet har været forelagt for retten inden for de sidste to år. Derefter skal spørgsmålet forelægges for retten mindst hvert andet år, jf. § 68 a, *stk. 2, 3. pkt.* Formålet med disse bestemmelser er at sikre, at der jævnligt sker domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af foranstaltninger, der efter § 68, stk. 2, 1. pkt., er fastsat på ubestemt tid.

§ 68 a, stk. 2, 2. pkt., indebærer, at anklagemyndigheden på eget initiativ skal indbringe spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen for retten 5 år efter afgørelsen og derefter hvert andet år, dvs. 5, 7, 9, 11 osv. år efter afgørelsen.

Med ordet "afgørelsen" sigtes til den dom, som retten har afsagt ved straffesagens pådømmelse i medfør af straffelovens § 68. Efter straffelovens § 72, stk. 1, jf. § 68, kan en foranstaltning, der ikke indebærer institutionsanbringelse eller mulighed herfor, ændres til en sådan foranstaltning, hvis det f.eks. på grund af en indtrådt forværring af den dømtes tilstand eller ny kriminalitet må anses for påkrævet for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Har retten i medfør af § 72 ved kendelse f.eks. ændret en foranstaltning, der lyder på ambulant behandling, til en foranstaltning, der medfører behandling i eller under tilsyn af hospital for sindslidende, omfattes denne kendelse også af ordet "afgørelse" i § 68 a, stk. 2, 2. pkt., forudsat at den kriminalitet, som sagen bygger på, er omfattet af § 68 a, stk. 2, 1. pkt.

Pligten for anklagemyndigheden til at indbringe spørgsmålet om opretholdelse af den tidsubestemte foranstaltning for retten 5 år efter afgørelsen gælder alene, hvis spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen, jf. straffelovens § 72, ikke har været forelagt for retten inden for de sidste to år, f.eks. fordi

spørgsmålet om opretholdelse af foranstaltningen har været forelagt for retten på den dømtes initiativ 4 år efter dommen.

§ 68 a, stk. 3, regulerer de foranstaltninger, der ikke omfattes af § 68 a, stk. 1. Hermed sigtes til foranstaltninger, der ikke medfører institutionsanbringelse eller mulighed herfor, og som ikke er fastsat som led i en lempelse af en tidligere tidsbegrænset foranstaltning, der har medfører institutionanbringelse eller mulighed herfor, jf. § 68 a, stk. 1, 2. pkt. For sådanne foranstaltninger gælder, at der ved afgørelsen skal fastsættes en længstetid for foranstaltningen, der ikke kan overstige 3 år. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse forlænge længstetiden. I modsætning til foranstaltninger efter § 68 a, stk. 1, 3. pkt., der kan forlænges forlænges med 2 år ad gangen, jf. ovenfor, kan den samlede længstetid for foranstaltninger efter § 68 a, stk. 3, ikke overstige 5 år, jf. § 68 a, stk. 3, 3. pkt.

Bestemmelsen indebærer i forhold til gældende ret, at der for sådanne foranstaltninger indføres en tidsbegrænsning af foranstaltningens varighed til maksimalt 5 år. Med § 68 a, stk. 3, tilsigtes ingen ændring af straffelovens § 68 og § 72, jf. § 68. § 68 a, stk. 3, udelukker således ikke, at der i tilfælde, hvor det f.eks. på grund af en indtrådt forværring i den dømtes tilstand eller ny kriminalitet i foranstaltningstiden må anses for påkrævet for at forebygge yderligere lovovertrædelser, i medfør af § 72, jf. § 68, afsiges kendelse, hvorved en foranstaltning, der omfattes af stk. 3, ændres (skærpes) til en foranstaltning, som omfattes af § 68 a, stk. 1, eller efter omstændighederne stk. 2.

Til § 69, stk. 2

Befandt gerningsmanden sig ved den strafbare handlings foretagelse i en tilstand, der var betinget af mangelfuld udvikling, svækkelse eller forstyrrelse af de psykiske funktioner, og som ikke er af den i § 16 nævnte beskaffenhed, kan retten, såfremt det findes formålstjenligt, i stedet for at idømme straf træffe bestemmelse om foranstaltninger som nævnt i § 68, 2. pkt., jf. straffelovens § 69, stk. 1.

Efter § 69, stk. 2, skal der, hvis en afgørelse efter stk. 1 medfører, at den dømte skal anbringes i institution, eller hvis afgørelsen giver mulighed herfor, ved dommen fastsættes en længstetid for opholdet, der i almindelighed ikke kan overstige 1 år. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse fastsætte en ny længstetid.

I model 1 ændres *§ 69, stk. 2*, således at der, hvis afgørelsen medfører, at den dømte skal anbringes i institution, eller giver mulighed herfor, skal fastsættes en længstetid for foranstaltningen på 5 år og en længstetid for opholdet, der i almindelighed ikke kan overstige 1 år. Endvidere medfører bestemmelsen i lighed med bestemmelsen i § 68 a, stk. 1, 2. pkt., at længstetiden på 5 år også omfatter foranstaltninger, som senere fastsættes efter § 72, jf. § 68, og som medfører en lempelse af den hidtidige foranstaltning, jf. herved bemærkningerne ovenfor til § 68 a, stk. 1, 2. pkt.

Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse fastsætte en ny længstetid på 2 år (ad gangen) for foranstaltningen, jf. herved § 68 a, stk. 1, 3. pkt., eller en ny længstetid for opholdet. Der sigtes hermed til tilfælde, hvor den dømtes tilstand er blevet forværret på en sådan måde, at den pågældende frembyder fare for andre, eller hvor der i øvrigt ved længstetidens udløb foreligger et åbenbart behov for at fortsætte en behandling eller pleje, der er motiveret af kriminalitetsforebyggende hensyn.

§ 69, stk. 2, i model 1 indebærer i forhold til den gældende regel i § 69, stk. 2, at der indføres en tidsbegrænsning, idet foranstaltninger af den omhandlede type i almindelighed ikke kan udtrækkes ud over 5 år. En lignende tidsbegrænsning er fastsat i § 68 a, stk. 1, i model 1, der angår den personkreds, som omfattes af straffelovens § 68. At der tillige skal fastsættes en længstetid for opholdet, der i almindelighed ikke kan overstige et år, svarer til den gældende bestemmelse i § 69, stk. 2, 1. pkt. Kravet om længstetid for foranstaltningen i model 1 fører imidlertid til, at opholdet, der efter den foreslåede bestemmelse i almindelighed ikke overstiger 1 år, ikke kan udstrækkes ud over den fastsatte længstetid for foranstaltningen.

Til § 69, stk. 3

§ *69, stk. 3*, indebærer, at det i de tilfælde, der omfattes af § 69, stk. 2, jf. ovenfor, i almindelighed ikke fastsættes en længstetid for foranstaltningen, hvis den dømte findes skyldig i drab, røveri, frihedsberøvelse, alvorlig voldsforbrydelse, trusler af den i § 266 nævnte art, brandstiftelse, voldtægt eller anden alvorlig sædelighedsforbrydelse eller i forsøg på en af de nævnte forbrydelser. For så vidt angår spørgsmålet om

domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af foranstaltningen finder § 68 a, stk. 2, 2. og 3. pkt., tilsvarende anvendelse.

§ 69, stk. 3, vedrører personer, som er omfattet af den nugældende bestemmelse i straffelovens § 69, stk. 1, og svarer til § 68 a, stk. 2, der retter sig mod personer, som er omfattet af straffelovens § 68, med den ændring, at der som hidtil også, når der er tale om personfarlig kriminalitet, skal fastsættes en længstetid for opholdet, der i almindelighed ikke kan overstige 1 år, jf. herved § 69, stk. 2, 1. pkt., og bemærkningerne ovenfor.

Til § 69, stk. 4

Efter *§ 69, stk. 4*, skal der ved andre foranstaltninger end de i stk. 2 nævnte ved afgørelsen fastsættes en længstetid for foranstaltningen, der ikke kan overstige 3 år. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse forlænge længstetiden. Den samlede tid for foranstaltningen kan ikke overstige 5 år.

Med "andre foranstaltninger end de i stk. 2 nævnte" sigtes til foranstaltninger, der ikke medfører institutionsanbringelse eller mulighed herfor, og som ikke er fastsat som led i en lempelse af en tidligere tidsbegrænset foranstaltning, der har medført institutionsanbringelse eller mulighed herfor, jf. § 69, stk. 2, 2. pkt., men f.eks. alene indebærer tilsyn eller pligt til at følge et ambulant psykiatrisk behandlingsforløb. Bestemmelsen indebærer i forhold til den gældende regel i § 69, stk. 1, at der indføres en tidsbegrænsning, idet foranstaltninger af den omhandlede type maksimalt kan vare 5 år. En lignende bestemmelse er fastsat i § 68 a, stk. 3, i model 1 med henblik på personer, der omfattes af straffelovens § 68.

Til § 72

Efter den gældende regel i straffelovens § 72, stk. 1, træffes bestemmelse om ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning efter §§ 68-70 ved kendelse efter begæring fra anklagemyndigheden, anstaltsledelsen, bistandsværgen eller den dømte. Også spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af en idømt foranstaltning afgøres efter straffelovens § 68, dvs. med udgangspunkt i, hvilken foranstaltning der i det enkelte tilfælde må anses for formålstjenlig for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Har den dømtes forhold i foranstaltningstiden ændret sig, så den idømte foranstaltning ikke længere kan anses for formålstjenlig for at forebygge yderligere lovovertrædelser, og kan der ikke peges på andre formålstjenlige foranstaltninger, skal den pågældende foranstaltning ophæves, jf. § 72, jf. § 68, 1. pkt.

Efter pkt. 2 i Rigsadvokatens meddelelse nr. 2/1997, jf. pkt. 1.1.1. og 1.1.3. i Rigsadvokatens meddelelse nr. 7/1992, fører statsadvokaterne kontrol med varigheden af idømte tidsubestemte foranstaltninger i medfør af straffelovens § 68. Endvidere fører Rigsadvokaten kontrol med varigheden af idømte forvaringsforanstaltninger. Rigsadvokaten indhenter med jævne mellemrum en udtalelse fra vedkommende institution om, hvorvidt foranstaltningen bør opretholdes, ændres eller ophæves, jf. pkt. 4 i meddelelse nr. 2/1997.

Statsadvokaternes kontrol med varigheden af idømte tidsubestemte foranstaltninger i medfør af straffelovens § 68 indebærer i praksis normalt, at der én gang om året ind hentes en erklæring fra vedkommende institution om behovet for opretholdelse af foranstaltningen. Såfremt den dømte, institutionen eller bistandsværgen fremsætter begæring om foranstaltningsændring, indbringes sagen, eventuelt efter forelæggelse for Retslægerådet, for retten, hvorunder anklagemyndigheden efter en konkret vurdering enten tilslutter eller modsætter sig begæringen. Fremsættes der ikke begæring om foranstaltningsændring, vurderer statsadvokaten på grundlag af erklæringen fra institutionen og eventuelt efter forelæggelse for Retslægerådet, om sagen af anklagemyndigheden bør indbringes for retten med henblik på foranstaltningsændring. Heri indgår proportionalitetshensyn. Såfremt der ikke ses at være behov for ændring, vurderes spørgsmålet på ny efter et år.

I anklagemyndighedens vurdering af spørgsmålet om foranstaltningsændring indgår således bl.a., hvilken tidsbestemt straf der ville være idømt for det pågældende forhold. Ved denne vurdering skal der imidlertid også tages hensyn til kriminalitetens art og grovhed sammenholdt med den lægelige vurdering af risikoen for recidiv, jf. straffelovens § 68.

Ved *§ 72, stk. 1*, i model 1 lovfæstes anklagemyndighedens pligt til at påse, at en foranstaltning efter §§ 68-70 ikke opretholdes i længere tid og videre omfang end nødvendigt. Bestemmelsen indebærer bl.a., at der efter omstændighederne kan være pligt til at indbringe spørgsmålet om opretholdelse af den fastsatte foranstaltning før

udløbet af den længstetid, der gælder efter § 68 a, stk. 1 og 3, samt § 69, stk. 2 og 3, og før der efter § 68 a, stk. 2, 2. pkt., indtræder pligt for anklagemyndigheden til at forelægge spørgsmålet om opretholdelse af en fastsat tidsubestemt foranstaltning for retten.

Med § 72, *stk. 2*, foretages visse redaktionelle ændringer i den nugældende bestemmelse i § 72, stk. 2, så det bl.a. kommer til at fremgå, at adgangen til at forlange domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af den fastsatte foranstaltning i første række tilkommer den dømte og den pågældendes bistandsværge. Straffelovrådet finder af principielle grunde, at dette forhold bør afspejles i affattelsen af bestemmelsen.

Udtrykket "institutionens ledelse" omfatter bl.a. til ledelsen af det hospital eller den behandlingsinstitution, hvor den dømte opholder sig. Ordet "kriminalforsorgen" sigter til den del af kriminalforsorgen, der fører tilsyn med den dømte, dvs. kriminalforsorgen i frihed.

4.2.2. Model 2

4.2.2.1. Ordlyd

Model 2 har følgende ordlyd:

1. Efter *§ 68* indsættes:

> "**§ 68 a.** Medfører en foranstaltning efter § 68 eller § 72, jf. § 68, at den dømte skal anbringes i institution, eller giver foranstaltningen mulighed herfor, fastsættes en længstetid på 5 år for denne foranstaltning. Længstetiden omfatter også foranstaltninger, som senere fastsættes efter § 72, jf. § 68, og som medfører en lempelse af den hidtidige foranstaltning. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse fastsætte en ny længstetid på 2 år.
>
> *Stk. 2.* I de tilfælde, der er omhandlet i stk. 1, fastsættes dog i almindelighed ingen længstetid, hvis den dømte findes skyldig i drab, *groft* røveri, frihedsberøvelse, alvorlig voldsforbrydelse, *grove* trusler af den i § 266 nævnte art, brandstiftelse, *jf. § 180*, voldtægt eller anden alvorlig sædelighedsforbrydelse eller i forsøg på en af de nævnte forbrydelser. Er der ikke fastsat en længstetid for foranstaltningen, indbringer anklagemyndigheden spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen for retten 5 år efter afgørelsen, medmindre spørgsmålet har været forelagt for retten inden for de sidste to år. Derefter forelægges spørgsmålet for retten mindst hvert andet år.
>
> *Stk. 3.* Ved andre foranstaltninger end de i stk. 1 nævnte fastsættes en længstetid for foranstaltningen, der ikke kan overstige 3 år. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse forlænge længstetiden. Den samlede tid for foranstaltningen kan ikke overstige 5 år."

2. *§ 69, stk. 2,* ophæves og i stedet indsættes:

> "*Stk. 2.* Medfører en afgørelse efter stk. 1, at den dømte skal anbringes i institution, eller giver afgørelsen mulighed herfor, fastsættes ved afgørelsen en længstetid på 5 år for denne foranstaltning og en længstetid for opholdet, der i almindelighed ikke kan overstige 1 år. Længstetiden på 5 år omfatter også foranstaltninger, som senere fastsættes efter § 72, jf. § 69, stk. 1 og § 68, og som medfører en lempelse af den hidtidige foranstaltning. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse fastsætte en ny længstetid på 2 år for foranstaltningen eller en ny længstetid for opholdet.
>
> *Stk. 3.* I de tilfælde, der er omhandlet i stk. 2, fastsættes dog i almindelighed ingen længstetid for foranstaltningen, hvis den dømte findes skyldig i drab, *groft* røveri, frihedsberøvelse, alvorlig voldsforbrydelse, *grove* trusler af den i § 266 nævnte art, brandstiftelse, *jf. § 180*, voldtægt eller anden alvorlig sædelighedsforbrydelse eller i forsøg på en af de nævnte forbrydelser. § 68 a, stk. 2, 2. og 3. pkt., finder tilsvarende anvendelse.
>
> *Stk. 4.* Ved andre foranstaltninger end de i stk. 2 nævnte fastsættes ved afgørelsen en længstetid for foranstaltningen, der ikke kan overstige 3 år. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse forlænge længstetiden. Den samlede tid for

foranstaltningen kan ikke overstige 5 år."

3. *§ 72, stk. 1,* ophæves og i stedet indsættes:

"**§ 72.** Det påhviler anklagemyndigheden at påse, at en foranstaltning efter §§ 68-70 ikke opretholdes i længere tid og videre omfang end nødvendigt.

Stk. 2. Bestemmelse om ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning efter §§ 68-70 træffes ved kendelse efter anmodning fra den dømte, bistandsværgen, anklagemyndigheden, institutionens ledelse eller kriminalforsorgen. Anmodning fra den dømte, bistandsværgen, institutionens ledelse eller kriminalforsorgen fremsættes over for anklagemyndigheden, der snarest muligt indbringer spørgsmålet for retten. Tages en anmodning fra den dømte eller bistandsværgen ikke til følge, kan ny anmodning ikke fremsættes, før der er forløbet et halvt år fra kendelsens afsigelse.

Stk. 2 bliver herefter *stk. 3*.

4.2.2.2. Bemærkninger til model 2

I *§ 68 a, stk. 2, 1. pkt.*, og *§ 69, stk. 3, 1. pkt.*, i model 2 adskiller sig fra § 68 a, stk. 2, 1. pkt., og § 69, stk. 3, 1. pkt., i model 1 ved at anvende et snævrere kriterium for den kriminalitet, der kan danne grundlag for fastsættelse af en foranstaltning på ubestemt tid i form af institutionsanbringelse eller mulig institutionsanbringelse. I forhold til model 1 begrænses således (1) røveri til groft røveri, (2) trusler af den i straffelovens § 266 a nævnte art til grove trusler af den i § 266 a nævnte art samt (3) brandstiftelse til brandstiftelse, som omfattes af straffelovens § 180.

De nævnte bestemmelser i model 2 indebærer endvidere, at der i forhold til den nugældende bestemmelse i straffelovens § 70 om forvaring anvendes et snævrere kriterium for den kriminalitet, der efter model 2 kan danne grundlag for anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger. Personer, der omfattes af straffelovens § 68, kan også være omfattet af straffelovens § 70. En gennemførelse af model 2 kan derfor rejse spørgsmål om ændring af straffelovens § 70.

I øvrigt svarer bestemmelserne i model 2 til bestemmelserne i model 1.

4.2.3. Model 3

4.2.3.1. Ordlyd

Model 3 har følgende ordlyd:

1. *§ 72, stk. 1,* ophæves og i stedet indsættes:

"**§ 72.** Det påhviler anklagemyndigheden at påse, at en foranstaltning efter §§ 68-70 ikke opretholdes i længere tid og videre omfang end nødvendigt.

Stk. 2. Bestemmelse om ændring eller endelig ophævelse af en for anstaltning efter §§ 68-70 træffes ved kendelse efter anmodning fra den dømte, bistandsværgen, anklagemyndigheden, institutionens ledelse eller kriminalforsorgen. Anmodning fra den dømte, bistandsværgen, institutionens ledelse eller kriminalforsorgen fremsættes over for anklagemyndigheden, der snarest muligt indbringer spørgsmålet for retten. Tages en anmodning fra den dømte eller bistandsværgen ikke til følge, kan ny anmodning ikke fremsættes, før der er forløbet et år fra kendelsens afsigelse.

Stk. 3. Anklagemyndigheden indbringer spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen for retten 3 år efter afgørelsen og derefter hvert andet år, medmindre spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse forinden har været prøvet efter reglerne i stk. 2."

Stk. 2 bliver herefter *stk. 4*.

4.2.3.2. Bemærkninger til model 3

Til § 72

Bestemmelserne i *§ 72, stk. 1 og 2*, i model 3 svarer til § 72, stk. 1 og 2, i model 1 og 2, idet fristen for den dømtes adgang til at forlange domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af foranstaltningen er ændret til 1 år, jf. nedenfor.

Efter den gældende bestemmelse i § 72, stk. 1, 2. pkt., fremsættes en begæring om ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning efter straffelovens §§ 68-70 af anstaltsledelsen, bistandsværgen eller den dømte over for anklagemyndigheden, der snarest muligt indbringer spørgsmålet for retten. Tages en begæring fra bistandsværgen eller den dømte ikke til følge, kan ny begæring ikke fremsættes, før der er forløbet et halvt år fra kendelsens afsigelse, jf. § 72, stk. 1, 3. pkt.

I model 3 ændres fristen for bl.a. den dømtes adgang til at indbringe spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen fra et halvt år til et år. Denne ændring skal ses i sammenhæng med, at det i et nyt *stk. 3* fastsættes, at anklagemyndigheden skal indbringe spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af den idømte foranstaltning for retten 3 år efter afgørelsen og derefter hvert andet år, medmindre spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse forinden har været prøvet efter reglerne i stk. 2 (den nuværende § 72, stk. 1).

Ved model 3 opretholdes i modsætning til model 1 og 2 den gældende ordning, hvorefter foranstaltninger efter straffelovens § 68 og (i det væsentlige også) efter § 69, stk. 2, fastsættes på ubestemt tid. Modstykket hertil er i model 3 den foreslåede bestemmelse i § 72, stk. 3, der sikrer, at der sker domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af den fastsatte foranstaltning inden for bestemte frister, medmindre spørgsmålet forinden har været forelagt for retten f.eks. på den dømtes initiativ i medfør af § 72, stk. 2 (den nuværende § 72, stk. 1).

4.2.4. Model 4

4.2.4.1. Ordlyd

Model 4 har følgende ordlyd:

1. *§ 72, stk. 1*, ophæves og i stedet indsættes:

> "**§ 72.** Det påhviler anklagemyndigheden at påse, at en foranstaltning efter §§ 68-70 ikke opretholdes i længere tid og videre omfang end nødvendigt.
>
> *Stk. 2.* Bestemmelse om ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning efter §§ 68-70 træffes ved kendelse efter anmodning fra den dømte, bistandsværgen, anklagemyndigheden, institutionens ledelse eller kriminalforsorgen. Anmodning fra den dømte, bistandsværgen, institutionens ledelse eller kriminalforsorgen fremsættes over for anklagemyndigheden, der snarest muligt indbringer spørgsmålet for retten. Tages en anmodning fra den dømte eller bistandsværgen ikke til følge, kan ny anmodning ikke fremsættes, før der er forløbet et år fra kendelsens afsigelse.
>
> *Stk. 3.* Anklagemyndigheden indbringer spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning, der medfører, at den dømte skal anbringes i institution, eller som giver mulighed herfor, for retten 5 år efter afgørelsen, medmindre spørgsmålet har været forelagt for retten inden for de sidste to år. Derefter forelægges spørgsmålet for retten mindst hvert andet år. Ved andre foranstaltninger end de i 1. pkt. nævnte indbringer anklagemyndigheden spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen 3 år efter afgørelsen og derefter hvert andet år, medmindre spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse forinden har været prøvet efter reglerne i stk. 2."
>
> *Stk. 2* bliver herefter *stk. 4*.

4.2.4.2. Bemærkninger til model 4

I § 72, stk. 3, i model 4 er der i modsætning til § 72, stk. 3, i model 3 fastsat forskellige frister for anklagemyndighedens pligt til at indbringe spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen for retten.

Således skal spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning, der medfører, at den dømte skal anbringes i institution, eller som giver mulighed herfor, indbringes for retten 5 år efter afgørelsen, medmindre spørgsmålet har været forelagt for retten inden for de sidste to år. Derefter skal spørgsmålet forelægges for retten

mindst hvert andet år.

Ved andre foranstaltninger skal spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen indbringes for retten 3 år efter afgørelsen og derefter hvert andet år, med mindre spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse forinden har været prøvet f.eks. på den dømtes initiativ efter reglerne i § 72, stk. 2 (den nuværende § 72, stk. 1).

Model 4 svarer i øvrigt til model 3.

5. Konsekvenserne ved en gennemførelse af modellerne

5.1. Straffelovrådet har til brug ved overvejelserne om anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger efter straffelovens §§ 68 og 69 iværksat en undersøgelse af anvendelsen af foranstaltningsdomme. Undersøgelsen er optaget som bilag 1 til betænkningen.

Undersøgelsen sigter primært på at belyse foranstaltningsdommenes varighed samt tidspunkt for og omfang af prøvelser og domsændringer med henblik på at vurdere konsekvenserne af model 1-4, jf. pkt. 4 ovenfor.

Undersøgelsen bygger på to forskellige materialer. Det ene materiale, som omfatter i alt 1444 domme, vedrører personer, der på dataindsamlingstidspunktet (september 1998) var underkastet en foranstaltning efter straffelovens § 68 eller § 69. Dette materiale, der reelt kan siges at omfatte igangværende foranstaltninger, betegnes i undersøgelsen som "*igangværende domme*". Det andet materiale, der omfatter 523 domme, angår personer, hvis domme er ophævede i perioden fra 1. januar 1996 til og med 15. oktober 1998. Dette materiale betegnes i undersøgelsen som "*ophævede domme*".

Oplysninger om igangværende domme er indsamlet af Rigsadvokaten, idet de regionale statsadvokaturer har udfyldt et spørgeskema, der for de enkelte domme bl.a. oplyser om (1) den dømtes alder og køn, (2) domstidspunktet, (3) kriminalitetens art, (4) foranstaltningsformen, (5) tidligere, relevante frihedsstraffe og tidligere foranstaltninger, (6) tidspunktet og baggrunden for samt initiativtageren til eventuelle domsændringer og retlige prøvelser af den aktuelle foranstaltning samt (7) tidspunkt for eventuelle tiltalefrafald under foranstaltningen samt kriminalitetens art.

Oplysninger om ophævede domme stammer fra Kriminalregistret, der siden 1. januar 1996 særskilt har registreret de ophævede foranstaltningsdomme. Udskrifterne fra Kriminalregistret er modtaget i anonymiseret form og oplyser om (1) domstidspunkt, (2) kriminalitetens art, (3) foranstaltningsformen, (4) tidspunkt for eventuelle domsændringer og retlige prøvelser af den aktuelle foranstaltning, (5) tidspunkt for eventuelle tiltalefrafald under foranstaltningen samt kriminalitetens art samt (6) tidspunkt for foranstaltningens ophævelse.

I undersøgelsens *afsnit 2* omtales en række grundlæggende oplysninger om de personer og domme, der er omfattet af de to datamaterialer.

Oplysningerne om foranstaltningens varighed har væsentlig betydning med henblik på vurderingen af spørgsmålet om eventuelt at indføre tidsgrænser samt konsekvenserne i de 4 modeller, som Straffelovrådet har opstillet.

I *afsnit 3* behandles spørgsmålet om, hvorvidt de foranstaltningstider, som kan påvises i undersøgelsen, kan antages at gælde generelt. Endvidere belyses sammenhængen mellem foranstaltningernes varighed og øvrige forhold ved dommene.

I *afsnit 4* redegøres for forholdet mellem foranstaltningens varighed og strafmaksimum for den (hoved)forbrydelse, som dommen bygger på.

I *afsnit 5* belyses konsekvenserne af en gennemførelse af de 4 modeller, som Straffelovrådet har opstillet. Disse konsekvenser omtales nærmere i pkt. 5.2. nedenfor.

Herudover indeholder *afsnit 6* en beskrivelse af de sager, som indgår i materialet, hvor der kan påvises en foranstaltningstid på 10 år eller mere.

Endelig indeholder *afsnit 7* en beskrivelse af domme med anbringelsestider, der overskrider strafmaksimum.

5.2. Beregningen af konsekvenserne af en gennemførelse af de 4 modeller tager udgangspunkt i oplysningerne vedrørende de ophævede domme, idet det er nødvendigt at have kendskab til den samlede foranstaltningstid for at kunne vurdere konsekvenserne af modellerne.

For at få så realistisk og overskueligt et billede som muligt er de beregnede konsekvenser af modellerne relateret til den forventede årlige tilgang af foranstaltningsdomme. De to undersøgelsesmaterialer indeholder tilsammen oplysninger om nye foranstaltningsdomme i perioden fra den 1. januar 1996 til den 30. juni 1998. I 1996 blev der afsagt 307 foranstaltningsdomme, i 1997 322 og i det første halvår af 1998 156 svarende til 312 for hele året. Det forventede antal nye årlige foranstaltningsdomme er ved beregning af modellernes konsekvenser herefter ansat til *300*.

Undersøgelsen indeholder på denne baggrund følgende *konklusion*:

> *Ad model 1*:
>
> "I modellen skelnes der mellem to kategorier af forbrydelser og to kategorier af foranstaltningsdomme.
>
> Forbrydelserne inddeles i det, der her er kaldt *personfarlige og ikke-personfarlige forbrydelser*. Førstnævnte kategori omfatter drab, røveri, frihedsberøvelse, alvorlige voldsforbrydelser, trusler efter § 123 og § 266, brandstiftelse, voldtægt og andre alvorlige sædelighedsforbrydelser eller forsøg på nogen af disse forbrydelser. I denne undersøgelse er desuden overtrædelser af § 183 kategoriseret som personfarlige forbrydelser. De ikke-personfarlige forbrydelser, der vel at mærke også omfatter forbrydelser, der må betragtes som personfarlige, idet § 119 og § 244 inkluderes i kategorien, omfatter i denne undersøgelse bl.a. også overtrædelser af § 164, § 166, § 191, § 241, § 252, § 260, § 264, stk. 1, og § 265.
>
> Foranstaltningsdommene inddeles efter, om de *medfører eller giver mulighed for anbringelse i institution eller ej*.
>
> Model 1 indebærer, at
>
> 1)der for foranstaltninger, som medfører eller giver mulighed for anbringelse i institution, og som vedrører ikke-personfarlige forbrydelser, skal *fastsættes en længstetid på 5 år*.
>
> 2)foranstaltninger, som medfører eller giver mulighed for anbringelse i institution, og som vedrører personfarlige forbrydelser, skal indbringes for retten med henblik på ændring eller ophævelse *a) senest 5 år efter dommen* og *b) derefter med maksimalt 2 års mellemrum.*
>
> 3)der for øvrige foranstaltninger fastsættes *en længstetid, der ikke må overskride 3 år*.
>
> **Ad 1)**
>
> Ud af 300 nye foranstaltningsdomme må 114 forventes omfattet af modellens første punkt. Den gennemsnitlige foranstaltningstid er 3,6 år for disse ikke-personfarlige forbrydelser.
>
> Af de 114 foranstaltningsdomme overskrider foranstaltningens varighed den foreslåede længstetid i 25 tilfælde (...).
>
> Hvad kan man forvente vil karakterisere de 25 sager, som - hvis model 1 gennemføres - vil få afkortet foranstaltningstiden i forhold til gældende praksis? På baggrund af oplysningerne om de ophævede domme, som ville blive afkortede efter model 1, kan følgende billede tegnes:
>
> > ` 12 af dommene ophæves inden der er gået 6 år, mens en enkelt varer 12 år. De øvrige domme ophører efter henholdsvis 6, 7 og 8 års foranstaltningstid. Foranstaltningen, der varer 12 år, vedrører § 119 og omfatter ingen anden kriminalitet, tiltalefrafald eller prøvelser undervejs. Personen er dømt til behandling på psykiatrisk hospital.
> >
> > ` Kun én af dommene indebærer, at der skal ske anbringelse i institution. 15 angår behandling på psykiatrisk hospital og 9 tilsyn eller ambulant behandling med mulighed for

indlæggelse.

` 10 er dømt for andre ejendomsforbrydelser end røveri, 6 for vold mod tjenestemand og 4 for vold efter § 244.

` 11 af dommene omhandler alene hovedforbrydelsen og de fleste øvrige kun en enkelt eller to øvrige former for forbrydelser (som i alle tilfælde må forventes at være mindre alvorlige end hovedforbrydelsen).

` Kun 3 af dommene er indbragt for retten med henblik på ændring eller ophævelse, i to af tilfældene inden der er forløbet 5 år efter dommen.

` 18 af dommene omfatter ikke tiltalefrafald (inden for 5 år efter dommen), mens 5 omfatter ét og de resterende flere tiltalefrafald. Det højeste antal tiltalefrafald er 7.

Ad 2)
156 af 300 nye foranstaltningsdomme må forventes omfattet af modellens andet punkt. Den gennemsnitlige foranstaltningstid for disse sager er 5,2 år.
61 af de 156 domme har en foranstaltningstid på over 5 år, og heraf er de 15 prøvet inden 5 år efter dommen. Af disse såvel som af de domme, der ikke opfylder kravet om prøvelse inden 5 år fra dommen, er der en del, som ikke opfylder kravet om efterfølgende prøvelser. Det er estimeret, at de 61 domme, der varer mere end 5 år, sammenlagt skal prøves 91 gange, dvs. 1 1/2 gange i gennemsnit. Dette inkluderer ikke den prøvelse, der fører til dommens ophævelse.
Ad 3)
Kun 30 af dommene vedrører tilsyn eller ambulant behandling uden mulighed for institutionsanbringelse. Af disse domme er 19 ophævet senest 3 år efter dommen. De øvrige 11 domme overskrider altså den længstetid, der foreslås.

På baggrund af oplysninger om de ophævede domme kan disse 11 domme, som vil blive afkortede, beskrives således:

` 5 af dommene ophæves inden der er gået 4 år, men enkelte varer også meget længe, nemlig henholdsvis 10 og 15 år. De øvrige ophæves enten efter 4, 5 eller 6 år. Foranstaltningen, der varer 15 år, vedrører § 244,4 (før ændringen i 1989) og § 276. Personen er karakteriseret som mentalt retarderet i lettere grad. Efter 12 1/2 år får personen et tiltalefrafald for overtrædelse af § 225, jf. § 218 (samleje ved udnyttelse af psykisk abnormitet). Om dommen nævnes alene, at "pågældende inddrages under åndssvageforsorgen". Dette er tolket som en tilsynsdom. Der er ingen prøvelser. - Foranstaltningen, der varer 10 år, vedrører brandstiftelse efter § 181, stk. 1 og 2. Personen er psykisk syg. Andet er ikke oplyst om sagen.

` 4 er dømt for sædelighedsforbrydelser, heraf én for blufærdighedskrænkelse, 4 er dømt for vold, heraf 1 for alvorlig vold, 1 er dømt for brandstiftelse og 2 for andre ejendomsforbrydelser end røveri.

` 6 af dommene omhandler alene hovedforbrydelsen og de fleste øvrige kun en enkelt eller to øvrige former for forbrydelser.

` Ingen af dommene er prøvet inden ophævelsen.

` 10 af dommene omfatter ikke tiltalefrafald (inden 3 år efter dommen), mens 1 dom omfatter 4 tiltalefrafald.

Samlet vurdering

Ved en årlig tilgang på 300 foranstaltningsdomme kan man forvente, at situationen - ved gennemførelse af model 1 - vil blive følgende:

300 nye domme må forventes at fordele sig med

- 30 domme, der vil få en længstetid på 3 år [jf. § 68 a, stk. 3, og § 69, stk. 3, i model 1]

  heraf kan 11 domme forventes at blive afkortede i forhold til gældende praksis (10, hvis tiltalefrafald får forlængende virkning)

- 114 domme, der vil få en længstetid på 5 år [jf. § 68 a, stk. 1, og § 69, stk. 2, i model 1]

  heraf kan 25 domme forventes at blive afkortede i forhold til gældende praksis (18, hvis tiltalefrafald i alle tilfælde får forlængende virkning)

- 156 domme, der vil få krav om en 1. prøvelse senest 5 år efter dommen og derefter hvert andet år [jf. § 68 a, stk. 2, 2. pkt.]

  heraf varer 61 domme mere end 5 år; disse skal sammenlagt prøves ca. 91 gange inden den endelige ophævelse."

Ad model 2:

"Model 2 adskiller sig alene fra model 1 ved at anvende *et snævrere kriterium for, hvad der skal forstås ved personfarlige forbrydelser*. I forhold til model 1 flyttes således røveri efter § 288, stk. 1, og brandstiftelse efter §§ 181-182 fra kategorien af personfarlige forbrydelser til kategorien af ikke-personfarlige forbrydelser. Talmæssigt betyder dette ganske meget. Mens 38% af dommene angår ikke-personfarlig kriminalitet efter model 1, drejer det sig således om 65% efter model 2.

Ad 1)

Ud af 300 nye foranstaltningsdomme må 196 forventes omfattet af dette punkt i modellen. Den gennemsnitlige foranstaltningstid er 3,9 år for disse ikke-personfarlige forbrydelser.

Blandt de 196 foranstaltningsdomme overskrider foranstaltningens varighed den foreslåede længstetid i 52 tilfælde.

En karakteristik af de 52 sager, som - hvis model 2 gennemføres - vil få afkortet foranstaltningstiden i forhold til gældende praksis, bliver således:

` 21 af dommene ophæves, inden der er gået 6 år, 13 inden der er gået 7 år, og 14 inden der er gået yderligere 2 år. Af de resterende 4 sager varer to af de længstvarende henholdsvis 12 og 15 år. Førstnævnte vedrører brandstiftelse (§ 181, stk. 1). Personen dømmes til anbringelse på hospital for sindslidende. Efter 10 1/2 år ændres dommen til behandling i psykiatrisk hospital. Forinden - nemlig 7 år efter den oprindelige dom - undlades tiltale (rpl. § 723, stk. 1) for brandstiftelse (§ 181). - Sagen med 15 års foranstaltningstid vedrører røveri mod pengeinstitut (§ 288, stk. 1). Personen anbringes i hospital for sindslidende, men dommen ændres efter knap 1 1/2 år til psykiatrisk behandling på hospital for sindslidende. 7 år efter dommen gives tiltalefrafald (rpl. § 723, stk. 1, nr. 5) for røveri mod offentligt kontor (§ 288).

` 4 af dommene indebærer, at der skal ske anbringelse i institution. 33 angår behandling på psykiatrisk hospital og 15 tilsyn eller ambulant behandling med mulighed for indlæggelse.

` 17 er dømt for brandstiftelse og 10 for røveri. Kriminaliteten for de øvrige domme svarer til det, der er nævnt under model 1.

` 27 af dommene omhandler alene hovedforbrydelsen og de fleste øvrige kun en enkelt eller to øvrige former for forbrydelser.

` 10 af dommene er indbragt for retten med henblik på ændring eller ophævelse, i 8 tilfælde inden der er forløbet 5 år efter dommen.

` 39 af dommene omfatter ikke tiltalefrafald (inden for 5 år efter dommen), mens 10

omfatter ét og de resterende flere tiltalefrafald. Det maksimale antal tiltalefrafald er 7.

Ad 2)

74 af 300 nye foranstaltningsdomme må forventes at være omfattet af dette punkt. Den gennemsnitlige foranstaltningstid for disse domme er 6,0 år.

34 af de 74 domme har en foranstaltningstid på over 5 år, og heraf er de 8 prøvet inden 5 år efter dommen. Af disse såvel som af de domme, der ikke opfylder kravet om prøvelse inden 5 år fra dommen, er der en del, som ikke opfylder kravet om efterfølgende prøvelser. Det er beregnet, at de 34 domme, der varer mere end 5 år, sammenlagt skal prøves 67 gange, dvs. 2 gange i gennemsnit. Dette inkluderer ikke den prøvelse, der fører til dommens ophævelse.

Ad 3)

Det, der er nævnt for punkt 3 under model 1, gælder også her.

Samlet vurdering

Ved en årlig tilgang på 300 foranstaltningsdomme kan man forvente, at situationen - ved gennemførelse af model 2 - vil blive følgende:

300 nye domme må forventes at fordele sig med

- 30 domme, der vil få en længstetid på 3 år [jf. § 68 a, stk. 3, og § 69, stk. 3, i model 2]

  heraf kan 11 domme forventes at blive afkortede i forhold til gældende praksis (10, hvis tiltalefrafald får forlængende virkning)

- 196 domme, der vil få en længstetid på 5 år [jf. § 68 a, stk. 1, og § 69, stk. 2, i model 2]

  heraf kan 52 domme forventes at blive afkortede i forhold til gældende praksis (39, hvis tiltalefrafald i alle tilfælde får forlængende virkning)

- 74 domme, der vil få krav om en 1. prøvelse senest 5 år efter dommen og derefter hvert andet år [jf. § 68 a, stk. 2, 2. pkt., i model 2]

  heraf varer 61 domme mere end 5 år; disse skal sammenlagt prøves ca. 67 gange inden den endelige ophævelse."

Ad model 3:

"Ifølge model 3 skal der ikke sættes længstetider for foranstaltningerne, men derimod *bestemte frister for at indbringe spørgsmålet om ændring eller ophævelse af dommen.* Efter model 3 skal dette spørgsmål indbringes for retten *a) senest 3 år efter dommen* og *b) derefter med maksimalt 2 års mellemrum.* Dette gælder alle domme.

Vurderet i forhold til en tilgang på 300 nye foranstaltningsdomme betyder det, at 176 af dommene må forventes at blive berørt af forslaget i model 3, idet de varer mere end 3 år. Hvis model 3 gennemføres skal disse domme indbringes for retten med henblik på ændring eller ophævelse sammenlagt 299 gange. Det inkluderer ikke den prøvelse, der fører til dommens ophævelse.

Det betyder, at med model 3 kan følgende forventes:

Af 300 nye domme vil alle være omfattet af modellen [jf. § 72, stk. 3, i model 3]

heraf varer 176 domme mere end 3 år; disse skal sammenlagt prøves ca. 299 gange inden den endelige ophævelse af dommen."

Ad model 4:

"Model 4 vedrører også fristen for at indbringe spørgsmålet om ændring eller ophævelse af dommen, men denne model stiller forskellige frister for forskellige foranstaltninger:

> 1) For foranstaltninger, der medfører, at den dømte anbringes i institution, eller som giver mulighed herfor, skal sagen *a) prøves senest 5 år efter dommen,* og *b) derefter med maksimalt 2 års mellemrum.*
>
> 2) Øvrige foranstaltningsdomme skal *a) prøves senest 3 år efter dommen,* og *b) derefter med maksimalt 2 års mellemrum.*

Ad 1)

Af 300 nye domme må 270 forventes omfattet af dette punkt. Heraf er 184 ophævet inden, der er gået 5 år. Af de resterende 86 er 18 prøvet senest 5 år efter dommen, mens 59 ikke på noget tidspunkt er prøvet, og 9 prøvet på et senere tidspunkt. Af såvel de domme, der opfylder kravet om prøvelse senest 5 år efter dommen, som af de øvrige domme, er der mange, som ikke opfylder kravet om efterfølgende prøvelser. Det drejer sig i enkelte sager om op til 6 prøvelser, som efter forslaget mangler. Det er beregnet, at der for de 86 domme, der varer længere end 5 år, skal der gennemføres sammenlagt 133 prøvelser inden dommens endelige ophævelse. Dvs. i gennemsnit 1 1/2 prøvelser for foranstaltninger, der varer længere end 5 år. Heri indgår ikke den prøvelse, der fører til dommens ophævelse.

Ad 2)

Af de 30 tilsynsdomme uden mulighed for indlæggelse eller anbringelser er 19 ophævet senest 3 år efter dommen. Ingen af de øvrige 11 domme er prøvede. For disse 11 domme er det beregnet, at der skal gennemføres 19 prøvelser for at opfylde kravet i model 4. Heller ikke her er inkluderet den prøvelse, der fører til dommens ophævelse.

Samlet vurdering

Ved en årlig tilgang på 300 foranstaltningsdomme kan man forvente, at situationen - ved en gennemførelse af model 4 - vil blive følgende:

300 nye domme må forventes at fordele sig med

- 270 domme, der vil få krav om en 1. prøvelse senest 5 år efter dommen og derefter hvert andet år [jf. § 72, stk. 3, 1. pkt., i model 4]

  heraf varer 86 domme mere end 5 år; disse skal sammenlagt prøves ca. 133 gange inden dommens endelige ophævelse

- 30 domme, der vil få krav om en 1. prøvelse senest 3 år efter dommen og derefter hvert andet år [jf. § 72, stk. 3, 2. pkt., i model 4]

  heraf varer 11 domme mere end 3 år; disse skal sammenlagt prøves ca. 19 gange inden den endelige ophævelse af dommen."

6. Sammenfatning af Straffelovrådets overvejelser

6.1. Straffelovrådet har til brug ved overvejelserne om eventuel indførelse af en tidsbegrænsning af foranstaltninger efter straffelovens §§ 68 og 69 modtaget en udtalelse af 12. april 1999 fra Retslægerådet. Udtalelsen er optaget som bilag 2 til betænkningen.

Af udtalelsen fremgår bl.a. følgende:

> "Retslægerådet skal indledningsvis henvise til Betænkning om de strafferetlige foranstaltninger (Bet. nr. 667/1972) afgivet af Straffelovrådet. I betænkningen (bilag 3, s. 172 ff) gengives Retslægerådets udtalelse af 24. august 1972 til Straffelovrådet om de psykiatriske særforanstaltninger. Retslægerådet

kan fortsat tilslutte sig den grundlæggende opfattelse, Straffelovrådet gav udtryk for i Betænkningen s. 40, hvor det hedder, ... "at anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger i § 16-tilfælde stemmer bedst med de forebyggende og terapeutiske retningslinier, som præger disse afgørelser".

Betænkning om foranstaltninger over for åndssvage og andre svagt begavede lovovertrædere, afgivet af Justitsministeriet, (Bet. nr. 955/1982), indeholder ligeledes en udtalelse fra Retslægerådet om bl.a. de tidsubestemte foranstaltninger over for åndssvage (mentalt retarderede), og rådet kan fortsat henholde sig til denne udtalelse og således tilslutte sig flertallets konklusion, at ..."der bør ikke fastsættes tidsfrister for gennemførelse af lægelige og forsorgsmæssige behandlingsarbejde over for åndssvage. En regel om tidsmaksimering indebærer også den risiko, at foranstaltningen får et pønalt præg. Det er ønskeligt at undgå, at der i praksis sker en sammenblanding af behandlingsmæssige og strafmæssige synspunkter". De her citerede synspunkter om mentalt retarderede lovovertrædere gør sig efter Retslægerådets opfattelse tillige gældende over for sindssyge lovovertrædere.

Retslægerådet skal tilføje, at der ikke siden de ovennævnte udtalelser fra 1972 og 1982 er sket sådanne lægevidenskabelige ændringer i opfattelsen af sindssygdomme eller mental retardering, at der lægefagligt er grundlag for at foreslå en ændring af de nugældende regler. Hertil kommer, at der ikke foreligger klinisk-psykiatriske undersøgelser, der belyser, hvorledes de idømte særforanstaltninger varetages, effekten af den givne behandling, varigheden af faktisk indlæggelse (= frihedsberøvelse) i medfør af en idømt foranstaltning m.v., ud over at det i en enkelt undersøgelse (se Ugeskrift for Læger 1988, nr. 150, s. 1209-1212) er påvist, at kun ca. 30 % af behandlingsdømte retspsykiatriske patienter på et givet tidspunkt var indlagte. Efter rådets opfattelse bør et så principielt vidtgående skridt som at indføre en form for tidsmaksimering af særforanstaltninger, idømt efter straffelovens § 68 og § 69, ikke alene baseres på retspolitiske synspunkter og statistiske oplysninger, men også på grundige empiriske undersøgelser.

Retslægerådets principielle synspunkt er således fortsat, at særforanstaltninger idømt efter straffelovens § 68 og § 69 bør være tidsubestemte, gerne således at der indføres nogle bestemmelser om en mere regelmæssig domstolsprøvelse af, om en idømt foranstaltning bør ændres eller ophæves (model 3 eller 4).

Hvad angår Straffelovrådets model 1 og model 2 skal Retslægerådet bemærke, at den inddeling i forskellige kriminalitetstyper, der opereres med i de to modeller, er af juridisk karakter og ikke relevant for en lægevidenskabelig vurdering af, hvor længe en særforanstaltning bør opretholdes.

Retslægerådet skal endelig henvise til det tidligere fremsendte materiale fra rådets årsberetning for 1997 om varigheden af de psykiatriske særforanstaltninger med ledsagende kommentar. Rådet skal supplerende bemærke, at der ved revisionen af psykiatriloven 1. januar 1999 blev indført bestemmelser om udskrivningsaftaler og koordinationsplaner for en lille gruppe patienter, men det er Retslægerådets vurdering, at disse bestemmelser ikke vil have nogen nævneværdig betydning som forebyg gende foranstaltning over for kriminalitetstruede sindssyge. Reglerne sikrer efter Retslægerådets opfattelse heller ikke, at psykiatriske patienter modtager nødvendig medikamentel behandling, således at psykotisk recidiv, og dermed risiko for kriminalitet, forebygges.

Retslægerådet finder afslutningsvis anledning til at påpege, at indførelse af proportionalitetsmæssige synspunkter ved anvendelse af særforanstaltninger ikke blot vil forkorte visse særforanstaltninger, men også modsat vil kunne give anledning til, at særforanstaltninger idømt for grove forbrydelser opretholdes længere, end der behandlingsmæssigt er grundlag for. Der kan her henvises til sygehistorie nr. 7 i Retslægerådets tidligere fremsendte materiale. [Sygehistorien mv. er optaget som bilag 3 til betænkningen]. En sådan udvikling vil være såvel lægefagligt som lægeetisk særdeles problematisk."

6.2. At straffeloven åbner mulighed for at idømme foranstaltninger på ubestemt tid over for psykisk afvigende personer, bygger på det synspunkt, at der ikke på forhånd kan sættes en grænse for, hvor længe et behandlingsforløb maksimalt kan vare. Når straf ifølge straffeloven i visse tilfælde skal erstattes af lægelige foranstaltninger under hensyn til sindssygdom eller anden psykisk afvigelse, drages heraf også konsekvenser for retsfølgens tidsmæssige udstrækning. Straf udmåles til en varighed, der navnlig bestemmes af den begåede lovovertrædelses grovhed (proportionalitetsprincippet). Straffelovrådet er enigt med Retslægerådet i, at denne udmåling ikke kan overføres til foranstaltningerne, uden at hensigten med at henlægge reaktionen på kriminalitet til

det psykiatriske og forsorgsmæssige system i et vist omfang forspildes. Dette forhold kan tale for, at der ikke gennemføres ændringer i det nuværende system.

Dette kan imidlertid efter Straffelovrådets opfattelse ikke fortsætte ganske uændret. Der er således - som det mindste - behov for regler, der sikrer kontrol med, at foranstaltningerne ikke i tid udstrækkes længere, end det er nødvendigt. Med henblik herpå har Straffelovrådet udarbejdet *modellerne 3 og 4* og ladet foretage beregninger af konsekvenserne herved, jf. pkt. 4.2.3. og 4.2.4. ovenfor. Ved disse modeller sættes der ikke længstetider for foranstaltningen, men derimod alene bestemte frister for at indbringe spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen for retten. Med disse modeller opnås således, at der sikres en lovbestemt regelmæssig domstolskontrol med foranstaltningen samtidig med, at man opretholder de principper, som det nuværende system bygger på, hvorefter anvendelsen af tidsubestemte foranstaltninger over for psykisk afgivende kriminelle stemmer bedst med de forebyggende og terapeutiske retningslinier, der præger disse afgørelser.

Model 3 og 4 indebærer, at ændring og endelig ophævelse af en foranstaltning som hidtil kræver rettens medvirken. Herved adskiller disse modeller sig fra model 1 og 2, idet foranstaltninger, der omfattes af § 68 a, stk. 1, i model 1 og 2 ophører ved udløbet af længstetiden, medmindre anklagemyndigheden forinden har anmodet retten om at fastsætte en ny længstetid for foranstaltningen.

Som det fremgår af pkt. 5.2. ovenfor, må en gennemførelse af model 3 vurderet i forhold til en tilgang på 300 nye foranstaltningsdomme forventes at indebære, at 176 af dommene vil blive berørt af forslaget i model 3, idet de varer mere end 3 år. Hvis model 3 gennemføres, skal disse domme indbringes for retten med henblik på ændring eller ophævelse sammenlagt 299 gange. Det inkluderer ikke den prøvelse, der fører til ophævelse af foranstaltningen.

Ved en gennemførelse af model 4 må 270 ud af 300 nye domme forventes omfattet af kravet om domstolsprøvelse senest 5 år efter afgørelsen og derefter med maksimalt 2 års mellemrum. Heraf vil 184 være ophævet, inden der er gået 5 år. Af de resterende 86 vil 18 være prøvet senest 5 år efter dommen, mens 59 ikke på noget tidspunkt er prøvet, og 9 er prøvet på et senere tidspunkt. Af såvel de domme, der opfylder kravet om prøvelse senest 5 år efter dommen, som af de øvrige domme vil der imidlertid være mange, som ikke opfylder kravet om efterfølgende prøvelser. Det er i undersøgelsen beregnet, at der for de 86 domme, der varer længere end 5 år, skal gennemføres sammenlagt 133 prøvelser inden foranstaltningens endelige ophævelse, dvs. i gennemsnit 1, 5 prøvelse for foranstaltninger, der varer længere end 5 år. Heri indgår ikke den prøvelse, der fører til foranstaltningens ophævelse.

Af de 30 resterende domme, som indebærer tilsyn mv. uden mulighed for anbringelse i institution, og som derfor omfattes af kravet om domstolsprøvelse senest 3 år efter dommen og derefter med maksimalt 2 års mellemrum, må 19 forventes at være ophævet senest 3 år efter dommen. Ingen af de øvrige 11 domme er prøvede. For disse 11 domme er det i undersøgelsen beregnet, at der skal gennemføres 19 prøvelser for at opfylde kravet i model 4. Heller ikke her er inkluderet den prøvelse, der fører til foranstaltningens ophævelse.

En gennemførelse af model 3 og 4 må således forventes at blive ressourcekrævende. Selv om ressourcemæssige hensyn principielt ikke skal være afgørende for valget af model, vil det dog være unaturligt ikke også i overvejelserne at inddrage dette aspekt. En ordning kan være så bekostelig i forhold til det, der opnås herved, og det, der skønnes nødvendigt at opnå, at det må overvejes, om det, der tilsigtes opnået med model 3 og 4, kan opnås på anden måde.

6.3. Som det fremgår af pkt. 5 i kapitel 2, har der i de senere år fra forskellig side, herunder Center for Ligebehandling af Handicappede, været fremsat kritik af de tidsubestemte foranstaltninger efter § 68 og § 69 og ønske om indførelse af tidsbegrænsede sanktioner/foranstaltninger i hvert fald for grupper af de personer, der er omfattet af de nævnte bestemmelser.

Der har endvidere i nyere retspraksis i sager om ændring/ophævelse af tidsubestemte foranstaltninger kunnet konstateres en stigende tendens til i vurderingen at tillægge hensynet til proportionalitet mellem den begåede lovovertrædelse og varigheden af den idømte foranstaltning større vægt.

På den anførte baggrund har Straffelovrådet overvejet, om hensynet til - i hvert fald en vis - forudsigelighed ved anvendelse af de omhandlede foranstaltninger kan forenes med hensynet til at sikre, at personer, der er frifundet for straf efter straffelovens § 16 eller omfattet af straffelovens § 69, stk. 1, bliver undergivet foranstaltning, så længe

det må anses for formålstjenligt for at forebygge yderligere lovovertrædelser, jf. straffelovens § 68, 1. pkt., og § 69, stk. 1, jf. § 68, 1. pkt.

Straffelovrådets *model 1 og 2* er et resultat af disse overvejelser. Reglerne i § 68 og § 69 og dermed de afgørelser, der skal træffes i medfør af disse bestemmelser, hviler herefter ikke alene på lægefaglige vurderinger, men tillige på juridiske og retspolitiske hensyn.

Som det fremgår af pkt. 5.2. ovenfor, må ud af 300 nye foranstaltningsdomme 114 forventes omfattet af kravet om fastsættelse af en længstetid på 5 år i de tilfælde, der omfattes af § 68 a, stk. 1, i *model 1*. Undersøgelsen viser, at den gennemsnitlige foranstaltningstid er 3,6 år for de typer kriminalitet ("ikke-personfarlige forbrydelser"), som omfattes af § 68 a, stk. 1, i denne model. Af de 114 foranstaltningsdomme overskrider foranstaltningens varighed den foreslåede længstetid i 25 tilfælde. Straffelovrådet har i den forbindelse bl.a. hæftet sig ved, at 12 af dommene ophæves, inden der er gået 6 år, mens en enkelt varer 12 år. De øvrige domme ophører efter henholdsvis 6, 7 og 8 års foranstaltningstid. Endvidere fremgår det, at kun 3 af dommene er indbragt for retten med henblik på ændring eller ophævelse af foranstaltningen, i to tilfælde inden der er forløbet 5 år efter dommen.

156 af foranstaltningsdommene må forventes omfattet af den afgrænsning af "personfarlig kriminalitet", der fremgår af § 68 a, stk. 2, i model 1, og dermed af kravet om domstolsprøvelse senest 5 år efter dommen og derefter med maksimalt 2 års mellemrum. Den gennemsnitlige foranstaltningstid for disse sager er ifølge undersøgelsen 5,2 år. 61 af de 156 domme har en foranstaltningstid på over 5 år, og heraf er de 15 prøvet inden 5 år efter dommen. Af disse såvel som af de domme, der ikke opfylder kravet om prøvelse inden 5 år fra dommen, er der imidlertid en del, som ikke opfylder kravet om efterfølgende prøvelser. Det er i undersøgelsen skønnet, at de 61 domme, der varer mere end 5 år, sammenlagt skal prøves 91 gange, dvs. 1 1/2 gange i gennemsnit. Det inkluderer ikke den prøvelse, der fører til dommens ophævelse.

Af de resterende 30 domme, som indebærer tilsyn mv. uden mulighed for anbringelse i institution, og som derfor omfattes af § 68 a, stk. 3, i model 1, må ifølge undersøgelsen 19 forventes at være ophævet senest 3 år efter dommen, jf. pkt. 5.2. ovenfor. De øvrige 11 vil således overskride den foreslåede længstetid på 3 år. Straffelovrådet har i den forbindelse bl.a. hæftet sig ved, at 5 af dommene ifølge undersøgelsen ophæves, inden der er gået 4 år, mens enkelte varer meget længe, nemlig henholdsvis 10 og 15 år. De øvrige ophæves enten efter 4, 5 eller 6 år.

Model 2 adskiller sig som nævnt ovenfor i bl.a. pkt. 5.2. fra model 1 ved, at der i model 2 anvendes et snævrere kriterium for, hvad der skal forstås ved "personfarlige forbrydelser". Ved en gennemførelse af model 2 må ud af 300 nye foranstaltningsdomme 196 forventes omfattet af kravet om fastsættelse af en længstetid på 5 år i de tilfælde, der omfattes af § 68 a, stk. 1, i denne model. Undersøgelsen viser, at den gennemsnitlige foranstaltningstid er 3,9 år for de typer kriminalitet ("ikke-personfarlige forbrydelser"), som omfattes af § 68 a, stk. 1, i model 2. Af de 196 foranstaltningsdomme overskrider foranstaltningens varighed den foreslåede længstetid i 52 tilfælde. Straffelovrådet har i den forbindelse bl.a. hæftet sig ved, at 21 af dommene ophæves, inden der er gået 6 år, 13, inden der er gået 7 år, og 14, inden der er gået yderligere 2 år. Af de resterende 4 sager varer to af de længstvarende henholdsvis 12 og 15 år. Endvidere fremgår det, at kun 10 af dommene er indbragt for retten med henblik på ændring eller ophævelse af foranstaltningen, i 8 tilfælde inden der er forløbet 5 år efter dommen, jf. herved pkt. 5.2. ovenfor.

74 af foranstaltningsdommene må forventes omfattet af den (snævrere) afgrænsning af "personfarlig kriminalitet", der fremgår af § 68 a, stk. 2, i model 2 og dermed af kravet om domstolsprøvelse senest 5 år efter dommen og derefter med maksimalt 2 års mellemrum. Den gennemsnitlige foranstaltningstid for disse sager er ifølge undersøgelsen 6 år. 34 af de 74 domme har en foranstaltningstid på over 5 år, og heraf er de 8 prøvet inden 5 år efter dommen. Af disse såvel som af de domme, der ikke opfylder kravet om prøvelse inden 5 år efter dommen, er der også en del, som ikke opfylder kravet om efterfølgende prøvelser. Det er i undersøgelsen beregnet, at de 34 domme, som varer mere end 5 år, sammenlagt skal prøves 67 gange, dvs. to gange i gennemsnit. Det inkluderer ikke den prøvelse, der fører til dommens ophævelse.

6.4. Som det fremgår af pkt. 6.3. ovenfor, vil en gennemførelse af model 1 ikke medføre omfattende ændringer af den gældende retstilstand med hensyn til foranstaltningsdommenes varighed. Det gælder både med hensyn til de omhandlede foranstaltningstyper (anbringelse i institution, mulighed for anbringelse i institution eller tilsyn mv. uden mulighed for anbringelse i institution) og med hensyn til de typer kriminalitet (personfarlig/ikke-personfarlig kriminalitet), som foranstaltningen bygger på.

Samtidig vil en gennemførelse af model 1 sikre, at der gennemføres regelmæssig domstolskontrol med de foranstaltninger, som også efter model 1 skal kunne fastsættes på ubestemt tid.

Desuden vil en gennemførelse af model 1 sikre, at der ikke fremover vil forekomme tilfælde, hvor tilsyn mv. uden mulighed for anbringelse i institution opretholdes meget længe, f.eks. 10 og 15 år. § 68 a, stk. 3, i model 1 fastsætter således et maksimum på 5 år, hvilket bortset fra de få meget langvarige forløb, som kan påvises i undersøgelsen, i det store og hele svarer til den nuværende retstilstand, jf. ovenfor.

Endelig bemærkes, at gennemførelse af model 1 og 2 ikke - som anført af Retslægerådet - kan give anledning til, at foranstaltninger idømt for grove forbrydelser opretholdes længere, end der behandlingsmæssigt er grundlag for.

Model 1 og 2 tilsigter således ikke at ændre betingelserne i straffelovens § 72, jf. § 68, for at opretholde en foranstaltning. Spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning afgøres som hidtil efter § 68, dvs. med udgangspunkt i, hvilken foranstaltning der i det enkelte tilfælde kan anses for formålstjenlig for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Kan en foranstaltning ikke længere anses for formålstjenlig med henblik på at forebygge yderligere lovovertrædelser, og kan der ikke peges på andre formålstjenlige foranstaltninger, skal foranstaltningen ophæves, også selv om den kriminalitet, som ligger til grund for foranstaltningen, er af grov karakter og derfor ved udmåling af straf ville have ført til en frihedsstraf af længere varighed end foranstaltningen.

6.5. Straffelovrådet er enigt med Retslægerådet i, at anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger over for den personkreds, der omfattes af straffelovens § 68 og § 69, stemmer bedst med de forebyggende og terapeutiske retningslinier, som præger disse afgørelser, og at indførelse af tidsgrænser derfor ikke umiddelbart lader sig gennemføre, uden at hensigten med at henlægge reaktionen på kriminalitet til det psykiatriske og forsorgsmæssige system i et vist omfang forspildes.

Undersøgelsen af foranstaltningsdomme har imidlertid vist, at foranstaltninger, iværksat på baggrund af mindre alvorlige forbrydelser, i nogle tilfælde har været ganske langvarige, uden at dette synes begrundet i vedkommendes farlighed. Dette forhold giver efter Straffelovrådets opfattelse anledning til retssikkerhedsmæssige betænkeligheder. Straffelovrådet skal i den forbindelse fremhæve, at den af rådet gennemførte empiriske undersøgelse efter rådets opfattelse giver fuldt tilstrækkeligt grundlag for rådets overvejelser.

På denne baggrund finder Straffelovrådet, at der er grundlag for at indføre en tidsbegrænsning af foranstaltninger, der medfører eller kan medføre institutionsanbringelse, når foranstaltningen vedrører kriminalitet, der ikke kan anses for personfarlig, og således at der bliver mulighed for forlængelse af foranstaltningerne under særlige omstændigheder. Det er Straffelovrådets opfattelse, at betænkelighederne ved at udstrække en ordning med tidsbegrænsning af foranstaltninger til også at omfatte sindssyge eller andre psykisk afvigende kriminelle, der har begået personfarlig kriminalitet, med de eksisterende muligheder inden for det almindelige behandlingsmæssige og forsorgsmæssige system er for store.

Der kan endvidere anføres gode grunde til, at en psykisk afvigende person ikke som følge af mindre alvorlig kriminalitet, f.eks. et tyveri, bør kunne fastholdes i en foranstaltning i form af tilsyn mv. uden mulighed for institutionsanbringelse ud over en vis rimelig tid, idet spørgsmålet om iværksættelse af foranstaltninger i så fald mere naturligt bør løses i det almindelige behandlingsmæssige og forsorgsmæssige regi.

Som det fremgår af pkt. 6.3. ovenfor, vil en gennemførelse af model 1 med den heri indeholdte afgrænsning af personfarlig/ikke-personfarlig kriminalitet ikke medføre omfattende ændringer af den gældende retstilstand med hensyn til anvendelse af foranstaltningsdommene. Som anført under pkt. 4.2.2.2. ovenfor vil en gennemførelse af model 2 endvidere rejse spørgsmål om ændring af anvendelsesområdet for forvaring i straffelovens § 70, hvilket Straffelovrådet må fraråde. Straffelovrådet foretrækker model 1 fremfor model 2.

En gennemførelse af model 1 vil reelt ikke indebære et afgørende brud med de synspunkter, som de gældende regler bygger på, hvorefter anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger over for den personkreds, som omfattes af straffelovens § 68 og § 69, stemmer bedst med de forebyggende og terapeutiske retningslinier, som præger disse afgørelser.

Samtidig vil en gennemførelse af model 1 kunne imødekomme hensynet til - i hvert fald en vis - forudsigelighed ved anvendelse af foranstaltninger efter § 68 og § 69. Endvidere sikres med model 1, at der gennemføres en regelmæssig domstolskontrol med foranstaltninger, der som følge af personfarlig kriminalitet fastsættes på

ubestemt tid. Herved undgås tilfælde som påvist i undersøgelsen, hvor foranstaltningen undertiden har varet mere end 5 år, uden at nogen i medfør af straffelovens § 72 har taget initiativ til domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af foranstaltningen.

Model 1 rummer i forhold til model 3 og 4 yderligere den fordel, at domstolene ikke skal inddrages i de tilfælde, hvor anklagemyndigheden finder, at foranstaltningen bør ophæves ved længstetidens udløb, og hvor der derfor ikke er retssikkerhedsmæssige grunde til at kræve domstolenes medvirken.

Endelig sikrer model 1, at der ikke forekommer tilfælde, hvor foranstaltninger i form af tilsyn mv. uden mulighed for institutionsanbringelse varer ud over en rimelig tid, og hvor det forekommer mere nærliggende, at spørgsmålet om fortsatte foranstaltninger løses i socialt regi.

Sammenfattende finder Straffelovrådet det derfor rigtigt og forsvarligt, at der gennemføres en tidsbegrænsning af foranstaltninger efter straffelovens § 68 og § 69 i overensstemmelse med model 1.

Bilag 1 - Undersøgelse af foranstaltningsdomme

af Britta Kyvsgaard

Undersøgelsen sigter primært på at belyse foranstaltningsdommenes varighed samt tidspunktet for og omfang af prøvelser og domsændringer med henblik på at vurdere konsekvenserne af de modeller vedrørende længstetider og prøvelser, Straffelovrådet har diskuteret, jf. det følgende.

1. Undersøgelsens data

Undersøgelsen er baseret på to forskellige materialer. Det ene materiale, som omfatter i alt 1444 domme, vedrører personer, der på dataindsamlingstidpunktet (september 1998) var underkastet en foranstaltning efter §§ 68-69. Dette materiale, der reelt kan siges at omhandle igangværende foranstaltninger, vil fremover blive omtalt som **igangværende domme**. Det andet materiale, der omfatter 523 domme, angår personer, hvis domme er ophævede i perioden fra 1.1.1996 frem til og med 15.10.1998. Dette materiale vil fremover blive omtalt som **ophævede domme**.

Oplysninger om igangværende domme er indsamlet af Rigsadvokaten, idet de regionale statsadvokaturer har udfyldt et spørgeskema, der for de enkelte domme bl.a. oplyser om

- den dømtes alder og køn
- domstidspunkt
- kriminalitetens art
- foranstaltningsformen
- tidligere, relevante frihedsstraffe og tidligere foranstaltninger
- tidspunkt og baggrund for samt initiativtager til eventuelle domsændringer og retslige prøvelser af den aktuelle foranstaltning
- tidspunkt for eventuelle tiltalefrafald under foranstaltningen samt kriminalitetens art.

Oplysninger om ophævede domme stammer fra Kriminalregistret, der siden 1.1.1996 særskilt har registreret de ophævede foranstaltningsdomme. Udskrifterne fra Kriminalregistret er modtaget i anonymiseret form og oplyser om

- domstidspunkt
- tidspunkt for foranstaltningens endelige ophævelse
- kriminalitetens art
- foranstaltningsformen
- tidspunkt for eventuelle domsændringer og retslige prøvelser af den aktuelle foranstaltning
- tidspunkt for eventuelle tiltalefrafald under foranstaltningen samt kriminalitetens art.

2. Generelt

Her skal gives nogle grundlæggende oplysninger om de personer og de domme, der er omfattet af de to datamaterialer. I det omfang det er muligt, angives disse oplysninger separat for de to materialer, således at det bliver muligt at vurdere, hvorvidt de to forskellige kilder og metoder indebærer forskelle mellem de indsamlede data.

2.1 Omfang af tidligere kriminalitet af tilsvarende art og af foranstaltningsdomme

For de igangværende domme foreligger der som nævnt oplysninger om tidligere, relevante frihedsstraffe, hvilket er defineret som *frihedsstraffe for kriminalitet svarende til den, den nuværende foranstaltningsdom omhandler*. Af de i alt 1444 personer med igangværende domme har knap en fjerdedel – 24% – tidligere, relevante frihedsstraffe. I de fleste tilfælde er der alene angivet én tidligere, relevant frihedsstraf, og meget få – 1% af samtlige personer i materialet – har mere end 3 tidligere, relevante frihedstraffe. De fleste af disse tidligere frihedsstraffe er ubetingede. Det skal understreges, at oplysningerne vedrørende den tidligere kriminelle karriere er meget begrænsede, idet de hverken omfatter eventuelle straffe for andre former for kriminalitet eller andre strafformer end frihedsstraffe.

Knap en femtedel – 19% – af personerne er tidligere idømt behandling efter §§ 68 og 69. Det drejer sig i næsten alle tilfælde om én tidligere behandlingsdom, idet kun 2% af personerne tidligere er idømt 2 eller flere behandlingsdomme.

2.2 Kriminalitetens art

Tabel 1 viser, hvilken type kriminalitet der ligger bag foranstaltningsdommen. Det er hovedforbrydelsen, der her er angivet, hvilket skal forstås således, at der i tilfælde af flere former for kriminalitet er kategoriseret efter den med den højeste strafferamme [1].

Der en ganske god overensstemmelse mellem de to datamaterialer med hensyn til kriminalitetens art. I begge materialer er brandstiftelse den største kriminalitetsgruppe, idet hovedforbrydelsen bag en femtedel af samtlige foranstaltningsdomme er brandstiftelse. Dernæst følger kategorierne: vold mod tjenestemand, alvorlig og særlig alvorlig vold, røveri samt andre ejendomsforbrydelser, som hver vedrører godt en tiendedel af dommene. Den væsentligste forskel mellem de to materialer findes for manddrab, idet andelen af manddrabssager er mere end dobbelt så stor for de igangværende domme end for de ophævede.

Tabel 1. Foranstaltningsdomme fordelt efter kriminalitetens art (hovedforbrydelse) og undersøgelsesmateriale.

	Ophævede domme	Igangværende domme
Blufærdighedskrænkelser	2,1%	2,6%
Voldtægt	2,6%	3,1%
Andre sædelighedsforbrydelser	3,9%	3,3%
Vold mod tjenestemand	12,6%	12,7%
Manddrab	1,5%	3,7%
Forsøg på manddrab	3,1%	3,5%
Simpel vold	8,6%	9,0%
Alvorlig og særlig alvorlig vold	10,5%	11,7%
Trusler mv.	5,9%	5,2%
Brandstiftelse	20,3%	19,1%
Røveri	10,1%	11,9%
Andre ejendomsforbrydelser	14,0%	11,0%
Andre straffelovsovertrædelser	3,6%	2,1%
Overtrædelser af andre love	1,1%	1,0%

I alt	100%	100%
I alt (N)	*523*	*1444*

2.3 Antal forskelligartede kriminelle forhold

Kriminalregistret oplyser alene om de paragraffer, personen er dømt efter, men ikke om antallet af overtrædelser af samme paragraf. Dette er derimod belyst for de igangværende domme, og en særskilt opgørelse over hovedforbrydelserne viser, at 17% er dømt for mere end én overtrædelse af den paragraf, hovedforbrydelsen vedrører.

For såvel de igangværende som de ophævede domme kan i øvrigt oplyses, at over halvdelen af dommene angår mere end den form for forbrydelse, som er hovedforbrydelsen, og mere end en femtedel af samtlige foranstaltningsdomme angår mindst 3 andre former for forbrydelser.

Tabel 2. Foranstaltningsdomme fordelt efter antal forskelligartede kriminelle forhold og undersøgelsesmateriale.

	Ophævede domme	Igangværende domme
Kun hovedforbrydelsen/erne	49,7%	42,9% [2]
Én anden type lovovertrædelse	21,2%	20,7%
To andre typer lovovertrædelser	12,4%	12,7%
Tre andre typer lovovertrædelser	7,3%	4,7%
Fire eller fl. andre typer lovovertrædelser	9,4%	19,0%
I alt	100%	100%
I alt (N)	*523*	*1444*

Som det ses af tabel 2, er der især mange af de igangværende domme, som omfatter mere end hovedforbrydelsen. Desuden er andelen af domme med 4 eller flere øvrige forbrydelser dobbelt så stor for de igangværende som for de ophævede domme.

2.4 Dommenes art og de dømtes mentale tilstand

De fleste domme indebærer tilsyn og/eller (ambulant) behandling med *mulighed* for indlæggelse, jf. højre søjle i tabel 3. Sammenlagt drejer det sig om 80% af dommene. Kun 7% af dommene omhandler alene tilsyn eller ambulant behandling uden mulighed for indlæggelse/anbringelse.

De resterende 13% domme deler sig i 11% til anbringelse i hospital eller institution (herunder 5 domme med mulighed midlertidig anbringelse på lukket (sikret) afdeling) og 2% til anbringelse i sikret afdeling/institution.

Tabel 3. Foranstaltningsdomme fordelt efter deres art og den dømtes mentale tilstand.

	Psykisk syge	Mentalt retarderede	§ 69	I alt
Tilsyn/ambulant behandling uden mulighed for indlæggelse/anbringelse	1,9%	2,5%	2,3%	6,8%
Tilsyn/ambulant behandling med mulighed for indlæggelse/anbringelse	16,3%	4,1%	7,5%	27,9%
Behandling med mulighed for indlæggelse	42,7%		9,5%	52,1%

Anbringelse i hospital/institution	8,2%	2,1% [3]	0,9%	11,0%
Anbringelse i sikret afdeling/ institution	1,2%	0,8%		1,9%
I alt	70,3%	9,6%	20,1%	100%
I alt (N)	*1381*	*188*	*395*	*1964* [4]

I princippet kunne domskategorien "Tilsyn/ambulant behandling med mulighed for indlæggelse/anbringelse" lige så godt være inkluderet i kategorien "Behandling med mulighed for indlæggelse", da de to kategorier giver mulighed for samme type foranstaltning, ligesom bemyndigelsen til at træffe beslutning om indlæggelse, udskrivning og evt. genindlæggelse i begge tilfælde ligger hos tilsynsmyndigheden, eventuelt i forening med anden myndighed. I førstnævnte kategori er udgangspunktet dog, at behandlingen foregår uden for en institution, mens det i sidstnævnte tilfælde forventes, at behandlingen starter i en institution. Det kan derfor være relevant at adskille de to kategorier, så det bliver muligt at se, i hvilket omfang der dømmes til den ene eller den anden foranstaltningsform. Desuden giver denne kategorisering mulighed for at vise, hvor stor en andel af dommene til tilsyn/ambulant behandling, der giver mulighed for anbringelse.

Tabel 3 oplyser også om, hvor stor en andel af dommene, der angår henholdsvis psykisk syge, mentalt retarderede og personer med mindre alvorlige mentale forstyrrelser (§ 69). Mere end to tredjedele af foranstaltningsdommene er givet til personer, som på gerningstidspunktet var "utilregnelige" på grund af sindssygdom eller tilstande, der må sidestilles hermed" (§ 16, stk. 1, 1. pkt. [5]). Den næststørste gruppe er personer, der er dømt efter § 69, idet 20% af dommene vedrører denne gruppe. Den mindste gruppe er de mentalt retarderede, som kun 10% af dommene angår. Langt hovedparten af de mentalt retarderede er karakteriseret som "mentalt retarderede i lettere grad" (§ 16, stk. 2). Kun godt en tiendedel af dem er karakteriseret som "mentalt retarderede i højere grad" (§ 16, stk. 1, 2. pkt.). Uhyre få personer har fået foranstaltningsdomme på grund af forbigående, abnorm rus (§ 16, stk. 1, 3. pkt.). De i alt kun 3 tilfælde er ikke omfattet af tabel 3. I alle 3 tilfælde har dommen indebåret tilsyn eller (ambulant) behandling med mulighed for indlæggelse.

Endelig fremgår også af tabel 3, hvilke foranstaltninger der primært anvendes over for de nævnte persongrupper. Som det ses, er der nogle klare forskelle i domsmønstret for psykisk syge og mentalt retarderede. Førstnævnte gruppe er primært dømt til en behandling, der giver *mulighed* for anbringelse, mens de mentalt retarderede betydeligt hyppigere enten får rene tilsynsdomme eller egentlige anbringelsesdomme.

2.5 Antal retslige prøvelser og domsændringer inden dommens ophævelse

Alle de ophævede domme kan i princippet siges at været prøvede, i og med at de er ophævede. Det spørgsmål, der her skal undersøges, er, i hvilket omfang der *inden dommens ophævelse* har været en prøvelse/domsændring.

Herefter gælder for samtlige domme, at mindre end hver femte er blevet prøvet eller ændret, jf. tabel 4. De i alt 315 domme, der har været prøvet, er tilsammen prøvet 531 gange. I knap halvdelen af tilfældene (47%) har prøvelsen ført til domsændring.

Tabel 4. Foranstaltningsdomme fordelt efter antal prøvelser/domsændringer inden dommens ophævelse og undersøgelsesmateriale.

	Ophævede domme	Igangværende domme
Ingen prøvelse/domsændring	85,5%	80,9%
Én prøvelse/domsændring	10,3%	13,2%
To eller flere prøvelser/domsændringer	4,2%	5,9%
I alt	100%	100%
I alt (N)	*523*	*1444*

Undersøgelsesmaterialet viser i øvrigt, at mens der relativt set er lige så mange igangværende som ophævede foranstaltningsdomme, der er ændret, er der en tendens til, at flere igangværende end ophævede domme er prøvede (uden ændring) – nemlig henholdsvis 8,7% mod 4,8%.

Indirekte viser tabel 4, at for 85,5% af de ophævede domme har den første prøvelse ført til dommens ophævelse.

2.6 Initiativtager til og baggrunden for retslige prøvelser og domsændringer

Disse oplysninger foreligger alene for de igangværende domme.

For langt de fleste – 81% – af de retslige prøvelser, der ikke fører til domsændring, er det den domfældte selv, der har taget initiativ til prøvelsen. I 8% af sagerne er bistandsværgen initiativtageren, mens det er anklagemyndigheden i kun 7% af sagerne. Argumentet for at prøve sagen er i langt de fleste tilfælde – 69% af prøvelserne – lægelige oplysninger. I 21% af sagerne er begrundelsen, at foranstaltningen har varet længe.

For de prøvelser, der har ført til domsændring, ses et noget andet mønster med hensyn til, hvem der er initiativtager. Det er således i mere end halvdelen (55%) af tilfældene anklagemyndigheden, og kun i 23% af sagerne den domfældte selv. De øvrige sager deler sig ligeligt mellem anstaltsleder, læge og bistandsværge som initiativtager. Baggrunden for domsændringen er først og fremmest lægelige oplysninger (83% af sagerne), og kun i 7% af sagerne er argumentet foranstaltningsdommens længde.

2.7 Omfang og antal af tiltalefrafald

Knap en fjerdedel (23%) af de dømte har under foranstaltningen fået meddelt tiltalefrafald, jf. også tabel 5. For hovedparten af disse personer drejer det sig om alene ét tiltalefrafald. Enkelte, nemlig sammenlagt 6 personer, har fået 10 eller flere tiltalefrafald.

Tabel 5. Foranstaltningsdomme fordelt efter antal tiltalefrafald og undersøgelsesmateriale.

	Ophævede domme	Igangværende domme
Ingen tiltalefrafald	79,5%	76,1%
1 tiltalefrafald	12,0%	14,5%
2 tiltalefrafald	5,2%	5,0%
3 tiltalefrafald	1,3%	1,8%
4 eller flere tiltalefrafald	1,9%	2,6%
I alt	100%	100%
I alt (N)	*523*	*1444*

Der er kun små forskelle mellem ophævede og igangværende domme med hensyn til omfang og antal af tiltalefrafald.

2.8 Foranstaltningens varighed

Foranstaltningens samlede varighed kan alene beregnes for de ophævede domme. For de igangværende kan kun oplyses om tiden, personerne allerede har været underkastet en foranstaltning, dvs. tiden fra domstidspunktet og frem til dataindsamlingstidspunktet.

Af nedenstående tabel 6 fremgår en – som forventet – meget forskellig fordeling af varigheden af foranstaltningerne for ophævede og igangværende domme, idet der er en ophobning af de igangværende domme ved de korte foranstaltningstider. Umiddelbart vurderet er det lidt mere overraskende, at der blandt de igangværende domme findes en del meget langvarige foranstaltninger, og at tilsvarende ikke genfindes blandt de ophævede domme. Som det senere vil blive diskuteret, er der en teknisk forklaring på dette forhold.

Tabel 6. Foranstaltningsdomme fordelt efter varighed og undersøgelsesmateriale.

	Ophævede			Igangværende		
	Antal	Procent	Kumuleret	Antal	Procent	Kumuleret
op til 1 år	21	4,02%	4,02%	284	19,67%	19,67%
1 år	89	17,02%	21,03%	290	20,08%	39,75%
2 år	106	20,27%	41,30%	216	14,96%	54,71%
3 år	84	16,06%	57,36%	140	9,70%	64,40%
4 år	65	12,43%	69,79%	109	7,55%	71,95%
5 år	48	9,18%	78,97%	100	6,93%	78,88%
6 år	34	6,50%	85,47%	68	4,71%	83,59%
7 år	19	3,63%	89,10%	57	3,95%	87,53%
8 år	18	3,44%	92,54%	39	2,70%	90,24%
9 år	6	1,15%	93,69%	33	2,29%	92,52%
10 år	6	1,15%	94,84%	23	1,59%	94,11%
11 år	8	1,53%	96,37%	18	1,25%	95,36%
12 år	8	1,53%	97,90%	13	0,90%	96,26%
13 år	2	0,38%	98,28%	17	1,18%	97,44%
14 år	2	0,38%	98,66%	9	0,62%	98,06%
15 år	4	0,76%	99,43%	7	0,48%	98,55%
16 år	2	0,38%	99,81%	4	0,28%	98,82%
17 år	1	0,19%	100%	4	0,28%	99,10%
18 år	0	-		2	0,14%	99,24%
19 år	0	-		2	0,14%	99,38%
20 år	0	-		1	0,07%	99,45%
21 år	0	-		3	0,21%	99,65%
24 år	0	-		1	0,07%	99,72%
25 år	0	-		1	0,07%	99,79%
30 år	0	-		2	0,14%	99,93%
34 år	0	-		1	0,07%	100%
I alt	523	100%		1444	100%	

Den gennemsnitlige foranstaltningstid for de ophævede domme er 4,3 år, mens medianen [6] er 3,6 år, jf. også tabel 6. De igangværende domme har frem til opgørelsestidspunktet i gennemsnit varet 3,9 år med en median på 2,7 år.

Spørgsmålet om foranstaltningstiden skal drøftes nærmere i det følgende.

[1.] *Der er en enkelt undtagelse fra denne regel, idet en person, der måtte være dømt for overtrædelse af såvel straffelovens § 119 som § 266, kategoriseres efter § 266 (Her "Vold i øvrigt"), hvilket skyldes, at § 266 er omfattet af det, der i Straffelovrådets modeller betragtes som personfarlig kriminalitet, jf. det senere, hvilket § 119 ikke er.*

[2] Heraf har 12% mere end ét hovedforhold, dvs. at de er dømt for mere end én overtrædelse af den paragraf, der vedrører hovedforholdet.

[3] Inkluderer 5 domme, hvor der er mulighed for midlertidig anbringelse i sikret afdeling.

[4] Dette totaltal omfatter antagelig 13 overlappende sager, nemlig de foranstaltningsdomme der er ophævet, efter

oplysningerne om igangværende domme blev indsamlet, og inden oplysninger om ophævede domme blev indsamlet, dvs. i perioden 1.9.1998 til 15.10.1998.

[5] Her som i det følgende er det paragraffens nuværende formulering, der sigtes til.

[6] Medianen er her den værdi, der deler dommene i to lige store grupper efter deres foranstaltningstid, således at den ene halvdel har en kortere foranstaltningstid end medianværdien og den anden halvdel en længere foranstaltningstid.

---

3. Specielt om foranstaltningernes varighed

Oplysningerne om foranstaltningens varighed er væsentlige med henblik på at kunne vurdere behovet for eventuelle tidsgrænser samt konsekvenserne af de modeller, Straffelovrådet har drøftet. Her skal diskuteres, om de foranstaltningstider, denne undersøgelse påviser, kan antages at gælde generelt, ligesom sammenhængen mellem foranstaltningernes varighed og øvrige forhold ved dommene skal belyses.

3.1 Generaliserbarheden af de påviste foranstaltningstider

Selv om der blandt de igangværende domme må forventes at være nogle, som er meget langvarige, så er det – som nævnt ovenfor – alligevel bemærkelsesværdigt, at de ophævede domme ikke også omfatter sådanne meget langvarige domme, eftersom jo også langvarige domme ophører på et eller andet tidspunkt.

Dette viser sig imidlertid at bero på, at visse teknisk betonede forhold vedrørende statistikføringen medfører, at de meget langvarige foranstaltningsdomme højst sandsynligt ikke registreres som ophørte.

Det drejer sig om de personer, for hvem foranstaltningen i praksis bliver livsvarig. Såfremt den dømte er meget afvigende og har begået meget alvorlige forbrydelser, kan det forekomme, at foranstaltningen aldrig endeligt ophæves. Når disse personer dør, vil den reelt ophørte foranstaltning teknisk set ikke blive registreret som ophørt/ophævet i Kriminalregistret. Dvs. at personer med meget langvarige foranstaltningstider ikke vil være omfattet af datamaterialet vedrørende ophævede domme, hvilket naturligvis vil betyde, at den beregnede gennemsnitlige foranstaltningstid bliver for kort.

Et andet forhold, der kan have betydning for, at materialet ikke omfatter meget langvarige ophævede domme, er den omlægning til edb-registrering, Kriminalregistret fik gennemført pr. 1.1.1979. Efter det oplyste skulle ældre, men stadigt aktive domme, blive overført til edb-registrering. Det er dog muligt, at der alligevel som følge af denne ændring i registreringspraksis forekommer visse mangler i det materiale, der vedrører ophævede domme. Den ældste domsdato i dette materiale er fra 1980.

Beregninger baseret på oplysninger om antal årlige afgange kan også tyde på, at den gennemsnitlige foranstaltningstid, der er beregnet for de ophævede domme, næppe vil gælde generelt, men er for kort. De ophævede domme vedrører som sagt perioden 1.1.1996 til 15.10.1998. I 1996 er 154 domme [7] blevet ophævet, for 1997 er tallet 195 og for de første 101/2 måned i 1998 er tallet 174, hvilket svarer til 199 ophævede domme for hele 1998. Hvis man på denne baggrund antager, at der årligt fremover konstant vil være en afgang på 200 domme, betyder det, at en bestand på 1444 domme (svarende til antal igangværende domme) er afgået efter 7,2 år (bestand divideret med afgang). Det svarer til, at den næste, der idømmes en foranstaltningsdom, i princippet må forvente at få sin dom ophævet efter 7,2 år. Den gennemsnitlige foranstaltningstid for de ophævede domme er imidlertid betydeligt kortere end 7,2 år, nemlig 4,3 år.

I de seneste års debat om foranstaltningsdomme har nogle forskere hævdet, at såvel tilgangen som afgangen af behandlingsforanstaltninger vokser kraftigt, mens andre har hævdet, at foranstaltningstiderne bliver længere og længere [8]. Såfremt sidstnævnte er korrekt, hvilket det på baggrund af såvel tal fra denne undersøgelse [9] som øvrige oplysninger om tilgang og afgang kan være grund til at formode [10], betyder det, at de foranstaltningstider, der her er konstateret for ophævede domme, muligvis ikke vil gælde for fremtidige ophævede domme.

Sammenlagt er der altså både forhold, der peger på, at den her påviste gennemsnitlige foranstaltningstid for de ophævede domme er for kort, og at foranstaltningstiderne er voksende. Begge dele betyder, at de beregnede konsekvenser af Straffelovrådets modeller underestimerer de faktiske konsekvenser.

3.2 Foranstaltningstidernes sammenhæng med øvrige forhold ved dommen

Et af de forhold, der må forventes at influere på foranstaltningstidens længde, er *dommens art.* Som det fremgår af tabel 7, er det da også tilfældet, idet der er betydelige forskelle mellem den gennemsnitlige varighed af foranstaltningen for de forskellige typer af domme. Jo mere indgribende foranstaltningen er, desto længere er foranstaltningstiden. Det bør bemærkes, at der kun er 2 ophævede domme i kategorien "Anbringelse i sikret afdeling/institution", hvilket kan forklare, hvorfor gennemsnitstiden herfor afviger fra ovennævnte mønster.

Tabel 7. Foranstaltningsdommenes gennemsnitlige varighed fordelt efter dommens art og undersøgelsesmateriale.

	Ophævede domme	Igangværende domme
Tilsyn/ambulant behandling uden mulighed for indlæggelse/anbringelse	3,2 år	2,5 år
Tilsyn/ambulant behandling med mulighed for indlæggelse/anbringelse	3,5 år	2,8 år
Behandling med mulighed for indlæggelse	4,4 år	3,7 år
Anbringelse i hospital/institution	9,2 år	5,3 år [11]
Anbringelse i sikret afdeling/ institution	6,1 år	8,0 år

Kriminalitetens art er et andet forhold, som må forventes at influere på foranstaltningens varighed. Også det viser sig at være tilfældet, jf. tabel 8.

Som det ses af tabel 8 på næste side, er de gennemsnitlige foranstaltningstider i de to datamaterialer hyppigt ganske ens for samme type kriminalitet. Manddrab, forsøg på manddrab, alvorlig og særligt alvorlig vold samt sædelighedsforbrydelser ud over blufærdighedskrænkelser er de former for kriminalitet, som medfører de længste foranstaltningstider, mens andre ejendomsforbrydelser end røveri, andre straffelovsovertrædelser og overtrædelser af andre love end straffeloven er de forbrydelser, der medfører de korteste foranstaltningstider. Med en enkelt undtagelse er det i alle tilfælde de igangværende domme, som omfatter den længstvarende foranstaltning.

Tabel 8. Den gennemsnitlige og den maksimale foranstaltningstid fordelt efter kriminalitetens art og undersøgelsesmateriale.

		Gennemsnit i antal år	Maksimum i antal år
blufærdighedskrænkelser	ophævede domme	4,3	8,5
	igangværende domme	4,1	30,5 [12]
sædelighedsforbrydelser i øvrigt	ophævede domme	4,6	12,5
	igangværende domme	4,9	16,1 [13]
vold mod tjenestemand	ophævede domme	3,6	12,3
	igangværende domme	3,1	13,5 [14]
manddrab	ophævede domme	7,1	12,0
	igangværende domme	7,4	34,5 [15]
forsøg på manddrab	ophævede domme	9,7	16,0

	igangværende domme	7,2	30,1 [16]
simpel vold	ophævede domme	3,4	7,9
	igangværende domme	2,7	11,9 [17]
alvorlig og særlig alvorlig vold	ophævede domme	5,0	17,0
	igangværende domme	4,6	21,1 [18]
trusler mv.	ophævede domme	5,2	14,9
	igangværende domme	3,5	20,2 [19]
brandstiftelse	ophævede domme	4,5	16,9
	igangværende domme	4,1	19,6 [20]
røveri	ophævede domme	4,2	15,2
	igangværende domme	3,8	24,2 [21]
ejendomsforbrydelser i øvrigt	ophævede domme	3,5	8,9
	igangværende domme	3,1	15,7 [22]
andre straffelovsovertrædelser	ophævede domme	2,9	8,2
	igangværende domme	1,8	6,4 [23]
overtrædelser af andre love	ophævede domme	2,0	3,2
	igangværende domme	2,5	5,5

Et tredje forhold, der kan antages at have betydning for foranstaltningstiderne, er *den dømtes mentale tilstand*. Som det ses af tabel 9 er der forskelle på foranstaltningstiderne mellem de psykisk syge, de mentalt retarderede i henholdsvis sværere eller lettere grad og dømte efter § 69. Den gennemsnitlige foranstaltningstid for samtlige mentalt retarderede svarer dog ganske nøje til den gennemsnitlige foranstaltningstid for de sindssyge.

Tabel 9. Den gennemsnitlige varighed af foranstaltningsdommene fordelt efter den dømtes mentale tilstand.

	Gennemsnitlig varighed
§ 16, stk. 1, 1. pkt.	4,4 år
§ 16, stk. 1, 2. pkt.	6,8 år
§ 16, stk. 2	4,1 år
§ 69	2,6 år

Såfremt den foranstaltningsdømte undervejs får et eller flere *tiltalefrafald*, kan det antages at have en forlængende virkning på foranstaltningens varighed. Det synes sig da også at være tilfældet, jf. tabel 10.

Tabel 10. Foranstaltningsdommenes gennemsnitlige varighed fordelt efter antal tiltalefrafald.

	Gennemsnitlig varighed
Ingen tiltalefrafald	3,7 år
1 tiltalefrafald	4,9 år
2 tiltalefrafald	4,9 år
3 tiltalefrafald	6,4 år
4 eller flere tiltalefrafald	6,9 år

Som tabel 10 viser, vokser den gennemsnitlige foranstaltningstid med antal tiltalefrafald, dog således at spørgsmålet om 1 eller 2 tiltalefrafald ikke differentierer mellem foranstaltningstiderne. Personer, der under

foranstaltningen får 4 eller flere tiltalefrafald, har i gennemsnit en næsten dobbelt så lang foranstaltningstid som dem, der ingen tiltalefrafald får. Opgørelsen omfatter både ophævede og igangværende domme.

Spørgsmålet om *antal forskelligartede kriminelle forhold* kunne også tænkes at influere på foranstaltningstiden, således at personer, der er dømt for flere forhold, har længere foranstaltningstider end dem med kun ét forhold. En analyse heraf tyder imidlertid ikke på, at antallet af forskelligartede kriminelle forhold påvirker foranstaltningens varighed.

---

[7] At tallet for 1996 er noget lavere end de efterfølgende år, kan meget vel bero på, at 1996 er det første år med en særskilt registrering af ophævede domme. Det første år med ny statistikføring vil være forbundet med en særlig usikkerhed og med risiko for upålidelige tal.

[8] Se Lene Ravn: Tredobling af de psykisk syges kriminalitet? (i Kriminalistisk Årbog 1996, s. 175-186), Gorm Gabrielsen og Peter Kramp: Udviklingen i antallet af psykisk syge tilsynsklienter analyseret på grundlag af tilgang og afgang (i Research Report 1997-1, Institut for Matematisk Ethvervsøkonomi og Statistik, Handelshøjskolen i København) og Jon Olsen og Lene Ravn: Mere statistik om psykisk syge tilsynsklienter (i Kriminalistisk Årbog 1997, s. 107-117) vedrørende diskussioner om ændringer i foranstaltningstider, antal nye og antal ophævede domme.

[9] Undersøgelsen vedrørende de ophævede domme viser, at den gennemsnitlige varighed af foranstaltningerne er vokset fra 4,2 år i 1996 til 4,3 år i 1997 og 4,6 år i 1998, hvilket næppe kan forklares med forandringer i foranstaltningernes eller kriminalitetens art, idet der ikke er forskelle på disse områder mellem domme, der er ophævet de forskellige år.

[10] Se tal vedrørende nye domme i Lene Ravn, op.cit., samt oplysninger om tilgang i perioden 1996-98, jf. det senere.

[11] Inkluderer de 5 domme med mulighed for midlertidig anbringelse i sikret afdeling.

[12] Se beskrivelsen under punkt 6, sag A9

[13] Se beskrivelsen under punkt 6, sag B54.

[14] Se beskrivelsen under punkt 6, sag A13

[15] Se beskrivelsen under punkt 6, sag B84.

[16] Se beskrivelsen under punkt 6, sag B75.

[17] Se beskrivelsen under punkt 6, sag A3.

[18] Se beskrivelsen under punkt 6, sag B111.

[19] Se beskrivelsen under punkt 6, sag B44.

[20] Se beskrivelsen under punkt 6, sag B74

[21] Se beskrivelsen under punkt 6, sag B76

[22] Se beskrivelsen under punkt 6, sag A5.

[23] Se beskrivelsen under punkt 6, sag A16.

---

4. Foranstaltningstider, anbringelsestider og strafmaksimum

I Straffelovrådets overvejelser indgik oprindeligt spørgsmålet om forholdet mellem opholdstider i institution og strafmaksimum. Inden dette spørgsmål belyses, skal først ses på forholdet mellem foranstaltningens varighed og strafmaksimum for den (hoved)forbrydelse, der er dømt for.

Tabel 11. Forholdet mellem foranstaltningstiderne (i forspalten) og strafmaksimum (i tabelhovedet) for samtlige foranstaltningsdomme.

	Strafmaksimum											
	3 mdr.	6 mdr.	1 år	11/2 år	2 år	4 år	6 år	8 år	10 år	12 år	livstid	I alt
op til 1 år		3	4	72	16	42	144	6	5	2	11	305
1 år		**10**	**4**	77	19	55	181	15	8		10	379

2-3 år		**7**	**8**	**100**	**22**	88	270	15	12	2	22	546
4-5 år	**1**	**2**	**6**	**52**	**13**	**38**	169	9	9		23	322
6-7 år			**1**	**27**	**8**	**21**	**96**	5	2		17	178
8-9 år				**7**	**3**	**12**	**45**	**5**	3	1	20	96
10-11år		**1**		**4**	**1**	**3**	**30**	**3**	**3**		10	55
12 år +		**1**		**3**	**7**	**10**	**37**				28	86
I alt	1	25	23	342	89	269	972	58	42	5	141	1967
- heraf >strafmax	**1**	**22**	**21**	**228**	**54**	**84**	**208**	**8**	**3**	**0**	**-**	**629**

I tabel 11 er de domme, hvor foranstaltningstiden overskrider strafferammen, fremhævet [24] Sammenlagt *overskrider 32% af samtlige foranstaltningsdomme strafferammen*. Af alene de ophævede domme drejer det sig om 36%. Ikke uventet overskrider foranstaltningsdommene særligt hyppigt strafmaksimum i de tilfælde, hvor strafferammen er lav. For sager med strafmaksimum under 4 år sker det i mere end halvdelen af tilfældene.

Langt hovedparten af foranstaltningsdommene giver som nævnt *mulighed* for anbringelse. For at få et indtryk af, i hvilket omfang muligheden for anbringelse udnyttes, er der indhentet særlige oplysninger om anbringelsestider for et mindre, tilfældigt udsnit af sager inden for forskellige kategorier.

Der er indhentet oplysninger om 23 *psykisk syge* personer (§ 16, stk. 1, 1. pkt.) med igangværende foranstaltningsdomme, der vedrører *ambulant behandling med mulighed for indlæggelse*. Af disse 23 personer har 8 personer ikke været indlagt. For de 15 personer, som har været indlagt, varierer indlæggelsestiderne fra 1 dag til 71/2 år. 10 af de 15 personer har været indlagt én gang, de resterende 2-3 gange. Gennemsnitstiden for indlæggelser pr. person er 220 dage eller godt 7 måneder. Til sammenligning kan nævnes, at de 15 personer, der har været indlagt, i gennemsnit har været underkastet foranstaltningen i knap 41 måneder. Dvs. at personerne har været indlagt i knap 20% af den tid, foranstaltningen har varet.

Der er tilsvarende indhentet oplysninger om 26 *psykisk syge* personer, hvis dom lyder på *behandling med mulighed for indlæggelse*. Af disse har 6 personer ikke været indlagt, og for de øvrige 20 personer varierer indlæggelsestiderne fra 33 dage til knap 6 år. 7 af de 20 personer har været indlagt én gang, 12 to til ni gange, mens en enkelt har være indlagt i alt 25 gange. Gennemsnitstiden for indlæggelser er 322 dage eller knap 11 måneder, mens den gennemsnitlige foranstaltningstid er på 44 måneder. Det betyder, at personerne har været indlagt i knap en fjerdedel af den tid, foranstaltningen har varet.

Endelig er der indhentet oplysninger om 22 *mentalt retarderede*, hvor dommen lyder på *tilsyn med mulighed for anbringelse*. 6 af de mentalt retarderede har ikke været indlagt. For de øvrige 16 personer varierer anbringelsestiderne fra 2 dage til knap 10 år. 11 har været anbragt én gang og de øvrige 5 to til tre gange. Gennemsnitstiden for anbringelser er 609 dage eller 1 år og 8 måneder. De 20 personer, der har været anbragt, har i gennemsnit har været underkastet foranstaltningen i 47 måneder, hvilket betyder, at de har været anbragt i 43% af den tid, foranstaltningen har varet. Det skal bemærkes, at der i nogle tilfælde er tale om anbringelse i familiepleje, i socialpædagogiske kollektiver eller i bofællesskaber.

Sammenfattende tyder denne særundersøgelse på, at muligheden for indlæggelse eller anbringelse udnyttes i langt de fleste tilfælde, men at indlæggelses- eller anbringelsestiderne er yderst varierende. Vurderet ud fra de to udsnit af psykisk syge tyder undersøgelsen endvidere på, at såvel udnyttelsesgraden som indlæggelsestiden er mindst for de mindst indgribende foranstaltningsdomme, hvilket svarer til forventningerne. Frem til undersøgelsestidspunktet havde indlæggelses- eller anbringelsestiden overskredet strafmaksimum for 3 af de 71 personer i denne særundersøgelse. Det skal bemærkes, at nogle indlæggelser eller anbringelser antagelig er frivillige [25].

Tabel 12. Tid i institution for personer, der er dømt til anbringelse.

	Afsluttede anbringelser	Uafsluttede anbringelser
	Antal	Antal

op til 1 år	3	15
1 år	21	28
2 – 3 år	48	25
4 – 5 år	37	21
6 – 7 år	13	9
8 – 9 år	7	8
10 – 11 år	4	2
12 år +	4	7
I alt	137	115

Såfremt personer *dømmes* til anbringelse, er det muligt for såvel de igangværende som de ophævede domme at få oplysninger om, hvor længe en sådan dom er i kraft. Sammenlagt foreligger der oplysninger om varigheden af idømte anbringelser for 252 domme, hvoraf de 34 er ophævede. Blandt de igangværende domme må nogle anbringelser anses for afsluttede, idet dommen senere er ændret til en mindre indgribende foranstaltning, mens andre anbringelser er uafsluttede, idet personen på dataindsamlingstidspunktet fortsat var anbragt. I tabel 12 er anbringelserne fordelt efter deres varighed og efter, om de er afsluttede eller ej. [26]

Tabel 13, der viser forholdet mellem anbringelsestider og strafmaksima, omfatter såvel de afsluttede som de uafsluttede anbringelser og angiver dermed reelt for korte anbringelsestider. I hovedparten af sager er anbringelsestiderne under 6 år, idet knap en fjerdedel af anbringelserne varer 6 år eller længere. Den længste anbringelsestid i undersøgelsesmaterialet er på 26 år og 8 mdr. (se beskrivelsen under punkt 6, sag B84).

En væsentlig del – 38% – af anbringelsesdommene vedrører forbrydelser, der kan give fængsel på livstid (manddrab og brandstiftelse efter § 180). Denne store andel potentielle livstidsstraffe begrænser andelen af anbringelsesdomme, som kan overskride strafmaksimum. Ud af samtlige domme, som giver mulighed for livstidsstraf, er der sket anbringelse i 68% mod eksempelvis 10% af dommene med strafmaksimum på 6 år.

Tabel 13. Forholdet mellem anbringelsestiderne (i forspalten) og strafmaksimum (i tabelhovedet) for samtlige foranstaltningsdomme.

	Strafmaksimum							
	11/2 år	2 år	4 år	6 år	8 år	10 år	livstid	I alt
op til 1 år			4	9			5	18
1 år	2	3	6	21	6	1	11	49
2-3 år		**1**	7	34	6	1	24	73
4-5 år			**4**	19	5	2	28	58
6-7 år			**1**	**7**	1	2	10	22
8-9 år			**1**	**2**		1	11	15
10-11år		**1**	**2**	**3**				6
12 år +				**3**			8	11
I alt	2	5	25	98	18	7	96	252
- heraf > strafmax.	**1**	**2**	**8**	**15**	**0**	**0**	**-**	**26**

I hvilket omfang anbringelsestiden overskrider strafmaksimum, er angivet ved de markerede tal i tabel 13.[27] Det skal understreges, at tabellen giver et ufuldstændigt indtryk af anbringelsestiderne, da der alene er oplyst om de tilfælde, hvor personen er dømt til anbringelse, og da tabellen også omfatter uafsluttede anbringelser.

Anbringelsestiden overskrider strafmaksimum i i alt 26 sager, dvs. i 10% af de domme, hvor personen dømmes til

anbringelse. I forhold til samtlige foranstaltningsdomme drejer det sig om 1,3%. I afsnit 7 er der oplyst nærmere om disse 26 sager.

---

[24] Dertil kommer, at ca. halvdelen af dommene med en strafferamme på 11/2 år og en foranstaltningstid på 1-2 år overskrider strafferammen. Tilsvarende gælder for domme med strafferamme på 6 mdr. og foranstaltningstid under 1 år.

[25] Af de oplysninger, der er tilbagesendt fra en af de regionale statsadvokater, fremgår således, at instutionstiden omfatter såvel frivillige som ufrivillige indlæggelser. I de tilfælde, hvor det har været muligt, er anbringelser, der er angivet som frivillige, dog fraregnet ovennævnte opgørelse.

[26] I tilfælde af flere anbringelsesperioder er det den samlede anbringelsestid, der her angives. Flere anbringelsesperioder forekommer kun i 4 sager.

[27] Ud over de markerede sager overskrider også én af de to sager med strafmaksimum på 11/2 år og opholdstid på 1-2 år strafmaksimum.

---

5. Straffelovrådets modeller

Straffelovrådet har opstillet 4 modeller med henblik på enten at sætte tidsgrænser for eller at sikre retslig prøvelse af foranstaltningsdommene. Det er konsekvenserne af at gennemføre disse modeller, der her skal belyses.

Udgangspunktet herfor er *de ophævede domme,* idet det er nødvendigt at have kendskab til den samlede foranstaltningstid for at kunne vurdere konsekvenserne af modellerne.

For at få så realistisk og overskueligt et billede som muligt relateres de beregnede konsekvenser af modellerne til den forventede *årlige tilgang* af foranstaltningsdomme. Det giver således mere mening at vurdere konsekvenserne i forhold hertil end i forhold til et mere eller mindre tilfældigt antal ophævede domme. De to undersøgelsesmaterialer oplyser tilsammen om nye foranstaltningsdomme i perioden 1.1.1996 til 30.6.1998.[28] I 1996 blev der afsagt 307 foranstaltningsdomme, i 1997 322 og i det første halvår af 1998 156, svarende til 312 for hele året. På denne baggrund ansættes *det forventede antal nye årlige foranstaltningsdomme til 300*.

Opmærksomheden henledes på, at beregningerne i det følgende forudsætter, at nye foranstaltningsdomme fordeler sig fuldstændigt som de ophævede domme med hensyn til kriminalitetens art, foranstaltningstider, antal prøvelser mv. Det er ikke muligt at korrigere for de tidligere omtalte mulige mangler ved undersøgelsesmaterialet, hvorfor beregningerne antageligt underestimerer konsekvenserne af de forskellige modeller.

Det skal tilføjes, at ingen af de ophævede domme undervejs er ændret på en måde, som indebærer, at dommene flyttes fra én af de kategorier, modellerne omfatter, til en anden.

5.1 Model 1

I modellen skelnes der mellem to kategorier af forbrydelser og to kategorier af foranstaltningsdomme.

Forbrydelserne inddeles i det, der her er kaldt *personfarlige og ikke-personfarlige forbrydelser*. Førstnævnte kategori omfatter drab, røveri, frihedsberøvelse, alvorlige voldsforbrydelser, trusler efter § 123 og § 266, brandstiftelse, voldtægt og andre alvorlige sædelighedsforbrydelser eller forsøg på nogen af disse forbrydelser. I denne undersøgelse er desuden overtrædelser af § 183 kategoriserede som personfarlige forbrydelser. De ikke-personfarlige forbrydelser, der vel at mærke også omfatter forbrydelser, der må betragtes som personfarlige, idet § 119 og § 244 inkluderes i kategorien, omfatter i denne undersøgelse bl.a. også overtrædelser af § 164, § 166, § 191, § 241, § 252, § 260, § 264, stk. 1, og § 265.

Foranstaltningsdommene inddeles efter, om de *medfører eller giver mulighed for anbringelse i institution eller ej*.

Model 1 indebærer, at

1. der for foranstaltninger, som medfører eller giver mulighed for anbringelse i institution, og som vedrører ikke-personfarlige forbrydelser, skal *fastsættes en længstetid på 5 år*.

2. foranstaltninger, som medfører eller giver mulighed for anbringelse i institution, og som vedrører personfarlige forbrydelser, skal indbringes for retten med henblik på ændring eller ophævelse *a) senest 5 år efter dommen* og *b) derefter med maksimalt 2 års mellemrum*.
3. der for øvrige foranstaltninger fastsættes *en længstetid, der ikke må overskride 3 år*.

Ad 1)

Ud af 300 nye foranstaltningsdomme må 114 forventes omfattet af modellens første punkt. Den gennemsnitlige foranstaltningstid er 3,6 år for disse ikke-personfarlige forbrydelser.

Af de 114 foranstaltningsdomme overskrider foranstaltningens varighed den foreslåede længstetid i 25 tilfælde.[29]

Hvad kan man forvente vil karakterisere de 25 sager, som – hvis model 1 gennemføres – vil få afkortet foranstaltningstiden i forhold til gældende praksis? På baggrund af oplysningerne om de ophævede domme, som ville blive afkortede efter model 1, kan følgende billede tegnes:

- 12 af dommene ophæves inden der er gået 6 år, mens en enkelt varer 12 år. De øvrige domme ophører efter henholdsvis 6, 7 og 8 års foranstaltningstid. Foranstaltningen, der varer 12 år, vedrører § 119 og omfatter ingen anden kriminalitet, tiltalefrafald eller prøvelser undervejs. Personen er dømt til behandling på psykiatrisk hospital.
- Kun én af dommene indebærer, at der skal ske anbringelse i institution. 15 angår behandling på psykiatrisk hospital og 9 tilsyn eller ambulant behandling med mulighed for indlæggelse.
- 10 er dømt for andre ejendomsforbrydelser end røveri, 6 for vold mod tjenestemand og 4 for vold efter § 244.
- 11 af dommene omhandler alene hovedforbrydelsen og de fleste øvrige kun en enkelt eller to øvrige former for forbrydelser (som i alle tilfælde må forventes at være mindre alvorlige end hovedforbrydelsen).
- Kun 3 af dommene er indbragt for retten med henblik på ændring eller ophævelse, i to af tilfældene inden der er forløbet 5 år efter dommen.
- 18 af dommene omfatter ikke tiltalefrafald (inden for 5 år efter dommen), mens 5 omfatter ét og de resterende flere tiltalefrafald. Det højeste antal tiltalefrafald er 7.

Ad 2)

156 af 300 nye foranstaltningsdomme må forventes omfattet af modellens andet punkt. Den gennemsnitlige foranstaltningstid for disse sager er 5,2 år.

61 af de 156 domme har en foranstaltningstid på over 5 år, og heraf er de 15 prøvet inden 5 år efter dommen. Af disse såvel som af de domme, der ikke opfylder kravet om prøvelse inden 5 år fra dommen, er der en del, som ikke opfylder kravet om efterfølgende prøvelser. Det er estimeret,[30] at de 61 domme, der varer mere end 5 år, sammenlagt skal prøves 91 gange, dvs. 11/2 gange i gennemsnit. Dette inkluderer ikke den prøvelse, der fører til dommens ophævelse.

Ad 3)

Kun 30 af dommene vedrører tilsyn eller ambulant behandling uden mulighed for institutionsanbringelse. Af disse domme er 19 ophævet senest 3 år efter dommen. De øvrige 11 domme overskrider altså den længstetid, der foreslås.

På baggrund af oplysninger om de ophævede domme kan disse 11 domme, som vil blive afkortede, beskrives således:

- 5 af dommene ophæves inden der er gået 4 år, men enkelte varer også meget længe, nemlig henholdsvis 10 og 15 år. De øvrige ophæves enten efter 4, 5 eller 6 år. Foranstaltningen, der varer 15 år, vedrører § 244,4 (før ændringen i 1989) og § 276. Personen er karakteriseret som mentalt retarderet i lettere grad. Efter 121/2 år får personen et tiltalefrafald for overtrædelse af § 225, jf. § 218 (samleje ved udnyttelse af psykisk abnormitet). Om dommen nævnes alene, at "pågældende inddrages under åndssvageforsorgen". Dette er tolket som en tilsynsdom. Der er ingen prøvelser. – Foranstaltningen, der varer 10 år, vedrører brandstiftelse efter § 181, stk. 1 og 2. Personen er psykisk syg. Andet er ikke oplyst om sagen.

- 4 er dømt for sædelighedsforbrydelser, heraf én for blufærdighedskrænkelse, 4 er dømt for vold, heraf 1 for alvorlig vold, 1 er dømt for brandstiftelse og 2 for andre ejendomsforbrydelser end røveri.
- 6 af dommene omhandler alene hovedforbrydelsen og de fleste øvrige kun en enkelt eller to øvrige former for forbrydelser.
- Ingen af dommene er prøvet inden ophævelsen.
- 10 af dommene omfatter ikke tiltalefrafald (inden 3 år efter dommen), mens 1 dom omfatter 4 tiltalefrafald.

Samlet vurdering

Ved en årlig tilgang på 300 foranstaltningsdomme kan man forvente, at situationen – ved gennemførelse af model 1 – vil blive følgende:

300 nye domme må forventes at fordele sig med

--> 30 domme, der vil få en længstetid på 3 år

V

heraf kan 11 domme forventes at blive afkortede i forhold til gældende praksis (10, hvis tiltalefrafald får forlængende virkning)

--> 114 domme, der vil få en længstetid på 5 år

V

heraf kan 25 domme forventes at blive afkortede i forhold til gældende praksis (18, hvis tiltalefrafald i alle tilfælde får forlængende virkning)

--> 156 domme, der vil få krav om en 1. prøvelse senest 5 år efter dommen og derefter hvert andet år

V

heraf varer 61 domme mere end 5 år; disse skal sammenlagt prøves ca. 91 gange inden den endelige ophævelse.

5.2 Model 2

Model 2 adskiller sig alene fra model 1 ved at anvende *et snævrere kriterium for, hvad der skal forstås ved personfarlige forbrydelser*. I forhold til model 1 flyttes således røveri efter § 288, stk. 1, og brandstiftelse efter §§ 181-182 fra kategorien af personfarlige forbrydelser til kategorien af ikke-personfarlige forbrydelser. Talmæssigt betyder dette ganske meget. Mens 38% af dommene angår ikke-personfarlig kriminalitet efter model 1, drejer det sig således om 65% efter model 2.

Ad 1)

Ud af 300 nye foranstaltningsdomme må 196 forventes omfattet af dette punkt i modellen. Den gennemsnitlige foranstaltningstid er 3,9 år for disse ikke-personfarlige forbrydelser.

Blandt de 196 foranstaltningsdomme overskrider foranstaltningens varighed den foreslåede længstetid i 52 tilfælde. [31]

En karakteristik af de 52 sager, som – hvis model 2 gennemføres – vil få afkortet foranstaltningstiden i forhold til gældende praksis, bliver således:

- 21 af dommene ophæves, inden der er gået 6 år, 13 inden der er gået 7 år, og 14 inden der er gået yderligere 2 år. Af de resterende 4 sager varer to af de længstvarende henholdsvis 12 og15 år.[32] .Førstnævnte vedrører brandstiftelse (§ 181, stk. 1). Personen dømmes til anbringelse på hospital for sindslidende. Efter 101/2 år ændres dommen til behandling i psykiatrisk hospital. Forinden – nemlig 7 år efter den oprindelige dom –

undlades tiltale (rpl. § 723, stk. 1) for brandstiftelse (§ 181). – Sagen med 15 års foranstaltningstid vedrører røveri mod pengeinstitut (§ 288, stk. 1). Personen anbringes i hospital for sindslidende, men dommen ændres efter knap 11/2 år til psykiatrisk behandling på hospital for sindslidende. 7 år efter dommen gives tiltalefrafald (rpl. § 723, stk. 1, nr. 5) for røveri mod offentligt kontor (§ 288).

- 4 af dommene indebærer, at der skal ske anbringelse i institution. 33 angår behandling på psykiatrisk hospital og 15 tilsyn eller ambulant behandling med mulighed for indlæggelse.
- 17 er dømt for brandstiftelse og 10 for røveri. Kriminaliteten for de øvrige domme svarer til det, der er nævnt under model 1.
- 27 af dommene omhandler alene hovedforbrydelsen og de fleste øvrige kun en enkelt eller to øvrige former for forbrydelser.
- 10 af dommene er indbragt for retten med henblik på ændring eller ophævelse, i 8 tilfælde inden der er forløbet 5 år efter dommen.
- 39 af dommene omfatter ikke tiltalefrafald (inden for 5 år efter dommen), mens 10 omfatter ét og de resterende flere tiltalefrafald. Det maksimale antal tiltalefrafald er 7.

74 af 300 nye foranstaltningsdomme må forventes at være omfattet af dette punkt. Den gennemsnitlige foranstaltningstid for disse domme er 6,0 år.

34 af de 74 domme har en foranstaltningstid på over 5 år, og heraf er de 8 prøvet inden 5 år efter dommen. Af disse såvel som af de domme, der ikke opfylder kravet om prøvelse inden 5 år fra dommen, er der en del, som ikke opfylder kravet om efterfølgende prøvelser. Det er beregnet, at de 34 domme, der varer mere end 5 år, sammenlagt skal prøves 67 gange, dvs. 2 gange i gennemsnit. Dette inkluderer ikke den prøvelse, der fører til dommens ophævelse.

Ad 3)

Det, der er nævnt for punkt 3 under model 1, gælder også her.

Samlet vurdering

Ved en årlig tilgang på 300 foranstaltningsdomme kan man forvente, at situationen – ved gennemførelse af model 2 – vil blive følgende:

300 nye domme må forventes at fordele sig med

--> 30 domme, der vil få en længstetid på 3 år

V

heraf kan 11 domme forventes at blive afkortede i forhold til gældende praksis (10, hvis tiltalefrafald får forlængende virkning)

--> 196 domme, der vil få en længstetid på 5 år

V

heraf kan 52 domme forventes at blive afkortede i forhold til gældende praksis (39, hvis tiltalefrafald i alle tilfælde får forlængende virkning)

--> 74 domme, der vil få krav om en 1. prøvelse senest 5 år efter dommen og derefter hvert andet år

V

heraf varer 61 domme mere end 5 år; disse skal sammenlagt prøves ca. 67 gange inden den endelige ophævelse.

5.3 Model 3

Ifølge model 3 skal der ikke sættes længstetider for foranstaltningerne, men derimod *bestemte frister for at indbringe spørgsmålet om ændring eller ophævelse af dommen.* Efter model 3 skal dette spørgsmål indbringes for retten *a) senest 3 år efter dommen* og *b) derefter med maksimalt 2 års mellemrum.* Dette gælder alle domme.

Vurderet i forhold til en tilgang på 300 nye foranstaltningsdomme betyder det, at 176 af dommene må forventes at blive berørt af forslaget i model 3, idet de varer mere end 3 år. Hvis model 3 gennemføres skal disse domme indbringes for retten med henblik på ændring eller ophævelse sammenlagt 299 gange. Det inkluderer ikke den prøvelse, der fører til dommens ophævelse.

Det betyder, at med model 3 kan følgende forventes:

Af 300 nye domme vil alle være omfattet af modellen

V

heraf varer 176 domme mere end 3 år; disse skal sammenlagt prøves ca. 299 gange inden den endelige ophævelse af dommen.

5.4 Model 4

Model 4 vedrører også fristen for at indbringe spørgsmålet om ændring eller ophævelse af dommen, men denne model stiller forskellige frister for forskellige foranstaltninger:

1. For foranstaltninger, der medfører, at den dømte anbringes i institution, eller som giver mulighed herfor, skal sagen *a) prøves senest 5 år efter dommen*, og *b) derefter med maksimalt 2 års mellemrum.*
2. Øvrige foranstaltningsdomme skal *a) prøves senest 3 år efter dommen*, og *b) derefter med maksimalt 2 års mellemrum.*

Ad 1)

Af 300 nye domme må 270 forventes omfattet af dette punkt. Heraf er184 ophævet inden, der er gået 5 år. Af de resterende 86 er 18 prøvet senest 5 år efter dommen, mens 59 ikke på noget tidspunkt er prøvet, og 9 prøvet på et senere tidspunkt. Af såvel de domme, der opfylder kravet om prøvelse senest 5 år efter dommen, som af de øvrige domme, er der mange, som ikke opfylder kravet om efterfølgende prøvelser. Det drejer sig i enkelte sager om op til 6 prøvelser, som efter forslaget mangler. Det er beregnet, at der for de 86 domme, der varer længere end 5 år, skal der gennemføres sammenlagt 133 prøvelser inden dommens endelige ophævelse. Dvs. i gennemsnit 11/2 prøvelser for foranstaltninger, der varer længere end 5 år. Heri indgår ikke den prøvelse, der fører til dommens ophævelse.

Ad 2)

Af de 30 tilsynsdomme uden mulighed for indlæggelse eller anbringelser er 19 ophævet senest 3 år efter dommen. Ingen af de øvrige 11 domme er prøvede. For disse 11 domme er det beregnet, at der skal gennemføres 19 prøvelser for at opfylde kravet i model 4. Heller ikke her er inkluderet den prøvelse, der fører til dommens ophævelse.

Samlet vurdering

Ved en årlig tilgang på 300 foranstaltningsdomme kan man forvente, at situationen – ved gennemførelse af model 4 – vil blive følgende:

300 nye domme må forventes at fordele sig med

--> 270 domme, der vil få krav om en 1. prøvelse senest 5 år efter dommen og derefter hvert andet år

V

heraf varer 86 domme mere end 5 år; disse skal sammenlagt prøves ca. 133 gange inden dommens endelige ophævelse

--> 30 domme, der vil få krav om en 1. prøvelse senest 3 år efter dommen og derefter hvert andet år

V

heraf varer 11 domme mere end 3 år; disse skal sammenlagt prøves ca.19 gange inden den endelige ophævelse af dommen.

---

[28] Egentlig burde det være frem til 1.9.1998, men materialet fra Rigsadvokaten tyder på, at oplysninger om nye domme for de to sidste måneder inden dataindsamlingen er mangelfulde. I perioden 1.1.1996 – 30.6. 1998 er der således afsagt omkr. 20-30 foranstaltningsdomme månedligt, mens der i de to sidste måneder inden dataindsamlingen – juli og august 1998 – alene er oplyst om henholdsvis 7 og 5 domme. Muligvis er oplysninger om de seneste domme ikke nået frem til de regionale statsadvokater, inden spørgeskemaerne blev udfyldt.

[29] Det har været drøftet, hvorvidt domme for trusler efter § 266 bør tilhøre kategorien af personfarlig kriminalitet, som de gør efter den her anvendte definition. Såfremt disse domme inkluderes i kategorien af ikke-personfarlig kriminalitet, stiger antallet af foranstaltningsdomme på over 5 år fra 25 til 30.

[30] Det er ikke muligt at foretage en helt eksakt måling på baggrund af oplysningerne fra de ophævede domme, da kun tidspunktet for første prøvelse er kendt, men ikke tidsrummet mellem efterfølgende. Imidlertid er kun ganske få domme prøvet mere end én gang, hvorfor estimeringen må antages at give et rimeligt præcist billede af forholdene.

[31] Såfremt domme for trusler inkluderes i kategorien af ikke-personfarlig kriminalitet, stiger antallet af foranstaltningsdomme på 5 år og derover for ikke-personfarlig kriminalitet fra 52 til 57.

[32] Her omtales alene domme, som ikke er omfattet af model 1's definition af ikke-personfarlig kriminalitet.

---

6. Beskrivelse af sager med længstvarende foranstaltningstider og/eller foranstaltningstider på mindst 10 år

*Omfatter ophævede og igangværende sager (sidstnævnte markeret med *)*

Sagerne er primært beskrevet efter den lovovertrædelse, der står nævnt i udskriften fra Kriminalregistret eller er omtalt først i Rigsadvokatens spørgeskema, da denne må betragtes for hovedsigtelsen.

For hver enkelt sag omtales dommens art, foranstaltningens varighed (for de igangværende domme frem til 1. september 1998), tidspunkt for eventuelle prøvelser, tidspunkt for og art af eventuelle domsændringer samt tidspunkt for og kriminalitetens art for eventuelle tiltalefrafald under foranstaltningen.

Sagerne er opdelt efter, om de tilhører gruppen af ikke-personfarlig eller personfarlig kriminalitet i de modeller, Straffelovrådet har beskrevet. Til sidst er de sager, der pga. dommens art falder uden for modellerne, beskrevet.

6.1 Model 1

A: Ikke-personfarlig kriminalitet

A1:

For vold og lign. mod nogen i offentlig tjeneste mv. (§ 119, stk. 1) dømt til at undergive sig psykiatrisk behandling på et hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet og af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse samt – under udskrivning – bestemmelser om medikamentel behandling.

Foranstaltningen har varet 12,5 år.

***A2:**

For 9 tilfælde af tyveri og hærværk (§ 276 og § 291, stk. 1) dømt til psykiatrisk behandling i et hospital for

sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om eventuel genindlæggelse.

Dømte har en tidligere behandlingsdom for tyveri.

Efter 5 år og 2 mdr. tiltalefrafald for tyveri og hærværk, efter 6 år og 1 md. tiltalefrafald for flere tyverier, efter 111/2 år tiltalefrafald for tyveri og efter 11 år og 11 mdr. tiltalefrafald for tyveri og hærværk.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 15 år og 1 md.

***A3:**

For 7 tilfælde af tyveri og ét tilfælde af vold ved at overfalde 78-årig dame med slag med transistor radio i tinding (§ 276 og § 244 mv.) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Dømte har tidligere en betinget dom for tyveri og en behandlingsdom for dokumentfalsk.

Efter 3 år og 3 mdr. tiltalefrafald for flere tyverier og brugstyveri af cykel, og efter 61/2 år tiltalefrafald for tyveri og butikstyveri.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 10 mdr.

Af de særligt indhentede oplysninger fremgår følgende:

Den dømtes diagnose er skizofreni. Han lider af vrangforestillinger og hørelses- og synshallucinationer. Han har enkelte gange været voldelig og truende over for personale. Siden dommen har den dømte været indlagt 23 gange. Seneste indlæggelse fandt sted februar til maj 1998. Den dømte får antipsykotisk medicin. Han har desuden et episodisk misbrug af amfetamin, stærk smertestillende medicin og beroligende medicin. Den dømte havde tidligere ingen sygdomserkendelse, men har i det seneste år haft glæde af medicinen, hvilket også har betydet, at hans motivation for behandling er øget.

Rigsadvokaten har i maj 1999 anmodet Statsadvokaten for København om at indbringe sagen for retten, således at anklagemyndigheden påstår ophævelse af de idømte foranstaltninger.

***A4:**

For 13 tilfælde af tyveri, bedrageri og besiddelse af våben (§ 276 mv.) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 2 år og 4 mdr. tiltalefrafald for dokumentfalsk.

Efter 7 år og 4 mdr. domsændring til ambulant behandling på psykiatrisk sygehus eller afdeling og tilsyn af Kriminalforsorgen, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse.

Efter 91/2 år prøves sagen.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 2 mdr.

***A5:**

For hærværk (§ 291, stk. 2) dømt til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende eller under tilsyn heraf.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 15 år og 9 mdr.

Af de særligt indhentede oplysninger fremgår følgende:

Den dømtes diagnose er svær paranoid skizofreni. Han beskrives som fåmælt, inaktiv, negativ og utålmodig. Den dømte har skiftevis været indlagt og haft dagpatientstatus på Sct. Hans hospital. Han har imidlertid ikke været indlagt de sidste 6 år og møder regelmæssigt til behandling i hospitalets ambulatorium. Den dømtes tilstand afhænger af den givne medicin (antipsykotisk virkende). Ved medicinreduktion forværres hans tilstand. Han udvikler vrangforestillinger, får hallucinationer, bliver lidt aggressiv og får en afvisende holdning. Han har ingen sygdomserkendelse og accepterer kun medicin pga. dommen. Det virker imidlertid som om, han alligevel erkender det fornuftige i at følge behandlingen, eftersom han frivilligt møder op til ambulant behandling hver 14. dag.

Rigsadvokaten har anmodet politimesteren i Glostrup om at indbringe sagen for retten med påstand om ophævelse af foranstaltningen, da rigsadvokaten ikke finder, at der er proportionalitet mellem den begåede kriminalitet og den tidsmæssige udstrækning af foranstaltningen.

***A6:**

For 20 tilfælde af brugstyveri, tyveri inkl. forsøg, hæleri og overtrædelse af lov om euforiserende stoffer (§ 293, stk. 1, § 276, § 284 og lov om euforiserende stoffer) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen i samråd med sygehuset under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 1 år og 3 mdr. tiltalefrafald for tyveri og overtrædelse af lov om euforiserende stoffer.

Efter 2 år og 9 mdr. prøves sagen.

Efter 3 år tiltalefrafald for forsøg på røveri, tyveri, overtrædelse af lov om euforiserende stoffer og våbenloven og efter 7 år tiltalefrafald for forsøg på tyveri og brugstyveri.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 4 mdr.

***A7:**

For 16 tilfælde af tyveri inkl. forsøg, dokumentfalsk, overtrædelse af lov om euforiserende stoffer og ét tilfælde af blufærdighedskrænkelse (§ 171, § 174, § 232, § 276 jf. tildels § 21 og lov om euforiserende stoffer) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Dømte har to tidligere behandlingsdomme for hhv. tyveri, blufærdighedskrænkelse, hærværk og brugstyveri, tyveri og vold mod tjenestemand.

Efter 4 år og 3 mdr. domsændring til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 12 år og 5 mdr. tiltalefrafald for tyveri, hæleri og overtrædelse om lov om euforiserende stoffer, efter 13 år og 7 mdr. tiltalefrafald for tyveri, hæleri og overtrædelse om lov om euforiserende stoffer og efter 15 år og 5 mdr. tiltalefrafald for tyveri, hæleri og blufærdighedskrænkelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 20 1/2 år.

***A8:**

For vold mod hjemmesygeplejerske (§ 119, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende eller under tilsyn heraf.

Dømte har en tidligere behandlingsdom for trusler på livet.

Efter 4 år og 10 mdr. tiltalefrafald for blufærdighedskrænkelse og vold og efter 7 år og 4 mdr. tiltalefrafald for blufærdighedskrænkelse og vold.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år og 11 mdr.

***A9:**

For 2 forhold af blufærdighedskrænkelse, det ene med ulovlig tvang (§ 232 og § 260, nr. 1) dømt til anbringelse i et hospital for sindslidende.

Efter 5 år og 4 mdr. domsændring til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af hospital under udskrivning.

Sagen prøves 5 gange: efter 8 år og 11 mdr., efter 10 år og 7 mdr., efter 13 år og 4 mdr., efter 15 år og 9 mdr. og efter 16 år og 9 mdr.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 30 år og 6 mdr.

Af de særligt indhentede oplysninger fremgår følgende:

Den dømte lider af paranoid skizofreni (sindsspaltningslidelse med forfølgelsesideer). Han har vrangforestillinger og hører stemmer. Han tillægger sig selv guddommelige egenskaber, og andre gange er han overbevist om, at omgivelserne består af elendige og ondsindede personer, som han med fuld ret må nære fjendskab til. Han er også meget optaget af seksuelle forestillinger og fremkommer jævnligt med tilbud om seksuelle ydelser.

Den dømtes psykose har været meget vanskelig at behandle, eftersom han i perioder nægter at tage medicin. Han betragter medicin som gift. Når han får medicin, er han rolig, fredsommelig og godmodig. Uden medicin bliver han uomgængelig, provokerende, aggressiv og plaget af forfølgelsesideer. Hvis den dømte anbringes uden for hospitalets kontrol, vil han helt sikkert stoppe med at tage medicin og vil så udgøre en væsentlig fare for retssikkerheden. Det skønnes, at behandlingsdommen må vare resten af hans levetid. Han har i en periode boet i et § 68 bofællesskab, men måtte flytte derfra, eftersom han generede de andre beboere, og de var bange for ham. Han er flere gange blevet tvangsindlagt.

***A10:**

For at have skudt med jagtgevær mod vinduer i beboelsesejendomme (§ 252) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om (gen)indlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år og 11 mdr.

***A11:**

For 5 tilfælde af tyveri og bedrageri (§ 171, § 279 og § 276) dømt til behandling i institution for åndssvage med tilsyn af åndssvageforsorgen (social- og sundhedsforvaltningen) under udskrivning, således at forsorgsmyndighedens bestemmelser om ophold og arbejde overholdes, og således at der af vedkommende forsorgsmyndighed kan træffes bestemmelse om (gen)indlæggelse.

Dømte er tidligere dømt til inddragelse under åndssvageforsorgen for tyveri og dokumentfalsk.

Efter 5 år og 11 mdr. tiltalefrafald for underslæb, efter 7 år og 9 mdr. tiltalefrafald for tyveri, efter 8 år og 9 mdr. tiltalefrafald for tyveri, dokumentfalsk og bedrageri, efter 10 år og 1 md. tiltalefrafald for tyveri, bedrageri og brugstyveri, efter 11 år og 1 md. tiltalefrafald for dokumentfalsk, efter 11 år og 9 mdr. tiltalefrafald for tyveri, bedrageri og dokumentfalsk, efter 12 år og 7 mdr. tiltalefrafald for tyveri, bedrageri og dokumentfalsk og efter 141/2 år tiltalefrafald for tyveri.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 15 år.

***A12:**

For fysisk og skriftligt – trods advarsel om ikke at gøre det – at have forfulgt socialrådgiver (§ 265) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om (gen)indlæggelse.

Efter 6 år tiltalefrafald for overtrædelse af advarsel og efter 81/2 år tiltalefrafald for samme forseelse.

Efter 6 år og 4 mdr. prøves sagen.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år og 4 mdr.

***A13:**

For i forbindelse med anholdelse at svinge en spade i hovedhøjde mod politiassistent (§ 119, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 8 år og 8 mdr. prøves sagen og igen efter 10 år og 3 mdr.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år og 7 mdr.

Af de særligt indhentede oplysninger fremgår følgende:

Den dømtes diagnose er skizofreni. Han lider af vrangforestillinger (forfølgelsesforestillinger og hørelseshallucinationer). Han beskrives som distant, autistisk, forrykt og livsfarlig. Den dømte har været indlagt mindst 7 gange efter dommen og har i perioder været fikseret. Han får antipsykotisk virkende medicin. Han har flere gange bedt om at måtte stoppe med at tage medicin og er flere gange udeblevet fra behandling. Selv i perioder, hvor han får medicin, virker han som en tikkende bombe. Han har flere gange været truende og voldelig over for personalet på hospitalet og politiet. Han havde i en lang periode ikke selv nogen sygdomserkendelse, men er dog efter han er begyndt på at tage ny medicin, som han har haft glæde af, nu blevet motiveret for medicinsk behandling. Han har dog stadig psykotiske gennembrud. Det formodes, at han vil stoppe med at tage medicin, hvis foranstaltningen ophæves. Hans tilstand vil herefter blive forværret, og dermed er der risiko for recidiv. Det skønnes ikke forsvarligt at ophæve behandlingsdommen.

***A14:**

For at overtræde advarsel (§ 265) dømt til ambulant psykiatrisk behandling, således at der af overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse på psykiatrisk sygehus eller afdeling, såfremt dette skønnes nødvendigt.

Efter 1 år og 1 md. tiltalefrafald for overtrædelse af advarsel.

Efter 3 år og 2 mdr. tiltalefrafald for hærværk.

Efter 4 år og 1 md. tiltalefrafald for hærværk.

Efter 4 år og 7 mdr. tiltalefrafald for overtrædelse af advarsel.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 1 md.

***A15:**

For tyveri, hærværk og overtrædelse af lov om euforiserende stoffer (§ 276, § 291, stk. 1, og lov om euforiserende stoffer) dømt til ambulant psykiatrisk behandling med tilsyn af hospital og kriminalforsorg under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om evt. genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 4 mdr.

***A16**

For 3 forhold af medvirken til indførsel af i alt ca. 10.000 kg. kokain til USA (§ 181, stk. 2, jf. stk. 1, 2. pkt.) dømt til indlæggelse på hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet og Kriminalforsorgen under udskrivning og således at der af Kriminalforsorgen i forbindelse med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Dommen ankes, men stadfæstes 21/2 mdr. senere.

Efter 41/2 år domsændring til ambulant psykiatrisk behandling på et psykiatrisk sygehus med tilsyn af Kriminalforsorgen.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 6 år og 8 mdr.

Af de særligt indhentede oplysninger fremgår følgende:

Den dømte har haft depressioner, angstanfald og hørelseshallucinationer. Er i perioder recidiveret til alkoholmisbrug. Han beskrives som skrøbelig og har behov for støtte. Han får neuroleptica i moderat dosis.

I april 1999 (7 mdr. efter undersøgelsestidspunktet) vurderer Retslægerådet:

At den dømte ikke i de senere år har været åbenlyst sindssyg, men har i belastede situationer hørt stemmer og er herudover situationssnervøs på indfølelig vis. Han synes socialt stabiliseret. Han er i gang med psykoterapeutisk terapiforløb, behandles med antipsykotisk virkende medicin og tager i perioder antabus for at dæmpe et periodisk alkoholforbrug.

På baggrund af den stedfundne stabilisering anbefaler Retslægerådet at ophæve den idømte foranstaltning.

B: Personfarlig kriminalitet

B1:

For legemsbeskadigelse med grov skade til følge (§ 245, stk. 2, jf. stk. 1, jf. § 244, stk. 2 og stk. 4) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende. Konfiskation af en dolk.

Efter 3 år og 9 mdr. domsændring til behandling på psykiatrisk hospital med tilsyn af Kriminalforsorgen, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har varet 10,5 år.

B2:

For forsøg på vold af særlig farlig karakter (§ 244, stk. 4, tildels jf. stk. 2, jf. § 21) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 14 år og 8 mdr. undlades tiltale for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer.

Foranstaltningen har varet 17,2 år.

B3:

For brandstiftelse og legemsbeskadigelse (§ 181, stk. 1, og § 245, stk. 2) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen i forbindelse med sygehuset under udskrivning, og således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffe bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 5 år og 9 mdr. prøves sagen.

Efter 6 år og 6 mdr. tiltalefrafald for dokumentfalsk.

Foranstaltningen har varet 10,7 år.

B4:

For bombetrusler/telefonbomber (§ 266 og § 119, stk. 1) dømt til anbringelse i en institution for åndssvage.

Efter 7 år og 7 mdr. tiltalefrafald for bombetrusler/telefonbomber.

Efter 10 år og 5 mdr. domsændring til tilsyn af opholdskommunens social- og sundhedsudvalg vedrørende personer med vidtgående psykisk handicap og således, at domfældte skal efterkomme tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde, og at der af tilsynsmyndigheden kan træffes bestemmelse om genanbringelse i institution for personer med vidtgående handicap.

Foranstaltningen har varet 13,9 år.

B5:

For forsøg på manddrab (§ 237, jf. §21) dømt til behandling i hospital for sindslidende eller under tilsyn heraf.

Foranstaltningen har varet 11,2 år.

B6:

For brandstiftelse og tyveri (§ 180 og § 276) dømt til anbringelse i institution for åndssvage.

Efter 6 år og 10 mdr. domsændring til behandling på en institution for åndssvage med tilsyn af social- og sundhedsforvaltningen under udskrivning, således at pågældende skal overholde forsorgsmyndighedens bestemmelser om ophold og arbejde, og at der efter forsorgsmyndighedens bestemmelse kan træffes bestemmelse om indlæggelse.

Foranstaltningen har varet i 15,4 år.

B7:

For forsøg på voldtægt (§ 216, jf. § 21) dømt til psykiatrisk behandling på et hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffe bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 2 år og 11 mdr. tiltalefrafald for forsætlig brandstiftelse.

Foranstaltningen har varet i 12,6 år.

B8:

For forsøg på manddrab (§ 237, jf. § 21) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 4 år og 2 mdr. prøves sagen. Afslaget ankes, men stadfæstes 2 mdr. senere.

Efter 5 år og 8 mdr. domsændring til behandling på psykiatrisk hospital med tilsyn af Kriminalforsorgen i forbindelse med hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 9 år og 2 mdr. domsændring til ambulant behandling på psykiatrisk sygehus eller afdeling og med tilsyn af Kriminalforsorgen, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse.

Foranstaltningen har varet i 11,3 år.

B9:

For manddrab (§ 237) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 1 år og 5 mdr. prøves sagen. Afslaget ankes, men stadfæstes 2 mdr. senere.

Efter 2 år og 11 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning således, at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse. Domsændringen ankes, men stadfæstes 1 md. senere.

Efter 10 år og 11 mdr. domsændring til ambulant psykiatrisk behandling med tilsyn af Kriminalforsorgen, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har varet 12,1 år.

B10:

For legemsbeskadigelse med grov skade til følge (§ 244, stk. 4, jf. stk. 3, og § 245, stk. 2, jf. § 244, stk. 2 og stk. 4) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende. Sagen ankes, men stadfæstes 3 mdr. senere.

Efter 6 år og 2 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling på et hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har varet 11,4 år.

B11:

For forsøg på manddrab (§ 237, jf. § 21) dømt til psykiatrisk behandling på et hospital for sindslidende eller under tilsyn heraf.

Foranstaltningen har varet 16,1 år.

B12:

For manddrab mm. (§ 181, stk. 1, og § 216, stk. 2, jf. stk. 1, sammenholdt med § 21, og § 237 jf. § 21, og § 276 og § 138, stk. 1) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende. Sagen ankes, men stadfæstes 3 mdr. senere.

Efter 4 år og 6 mdr. domsændring, men domsændringen ankes og den tidligere besluttede foranstaltning (anbringelse) opretholdes.

Efter 6 år og 1 md. domsændring, men domsændringen ankes og den tidligere besluttede foranstaltning (anbringelse) opretholdes.

Efter 9 år og 5 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospital under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har varet 16,3 år.

B13:

For forsætlig brandstiftelse (§ 181, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen i forbindelse med hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 6 år og 4 mdr. tiltalefrafald for tyveri.

Foranstaltningen har varet 11,9 år.

B14:

For vold mod sagesløs (§ 244, stk. 4, jf. stk. 3) dømt til psykiatrisk behandling på et hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffe bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har varet 13,8 år.

B15:

For forsætlig brandstiftelse (§ 181, stk. 1) dømt til anbringelse i et hospital for sindslidende.

Efter 4 år og 3 mdr. samt efter 5 år og 2 mdr. og 7 år tiltalefrafald – i alle tilfælde for forsætlig brandstiftelse.

Efter 10 år og 6 mdr. domsændring til behandling på psykiatrisk hospital med tilsyn af afdelingen og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har varet 13 år.

B16:

For manddrab (§ 237) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 5 år og 7 mdr. domsændring til behandling på psykiatrisk hospital og tilsyn af kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes beslutning om genindlæggelse.

Efter 8 år og 11 mdr. prøves sagen (begæring om ophævelse af foranstaltning tages ikke til følge).

Foranstaltningen har varet 10,6 år.

B17:

For forsøg på manddrab mm. (§ 237, jf. § 21, § 245, stk. 2, jf. stk. 1, jf. § 244, stk. 2 og stk. 4, § 181, stk. 1, og § 291, stk. 1) dømt til anbringelse på et hospital for sindslidende. Sagen ankes, men stadfæstes 2 mdr. senere.

Efter 1 år og 10 mdr. undlades tiltale for forsøg på manddrab.

Efter 4 år og 4 mdr. domsændring til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen i forbindelse med hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 6 år og 7 mdr. tiltalefrafald for blufærdighedskrænkelse ved blotteri.

Foranstaltningen har varet 12,8 år.

B18:

For røveri mod pengeinstitut (§ 288, stk. 1, nr. 1) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende. Konfiskation af en legetøjspistol.

Efter 1 år og 4 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende eller under tilsyn heraf samt

tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffe bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 6 år og 11 mdr. tiltalefrafald for røveri mod offentlig kontor.

Foranstaltningen har varet 15,5 år.

B19:

For forsøg på manddrab (§ 237, jf. § 21) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 2 år og 11 mdr. domsændring til behandling på et hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse, og således at pågældende, såfremt det skønnes nødvendigt, underkastes en lægeligt godkendt behandling mod alkoholmisbrug og i øvrigt i tilsynstiden underkaster sig en sådan behandling efter tilsynsmyndighedens skøn.

Efter 8 år og 5 mdr. tiltalefrafald for afpresning.

Foranstaltningen har varet 12,2 år.

B20:

For manddrab (§ 237) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende. Den dræbte er dømtes hustru.

Efter 5 år og 5 mdr. domsændring til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har varet 12 år.

B21:

For røveri mod tankstationer mm. (§ 288, stk. 1, nr. 1, § 244, stk. 4, og § 276) dømt til behandling på et hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse. Han vil derhos være at undergive behandling mod misbrug af alkohol og narkotika efter tilsynsmyndighedens nærmere bestemmelse, om fornødent ved indlæggelse i hospital eller særlig institution.

Efter 2 år og 2 mdr. prøves sagen (begæring om ophævelse af foranstaltningen tages ikke til følge).

Efter 5 år tiltalefrafald for tilsnigelse af adgang uden at betale.

Foranstaltningen har varet 10,8 år.

B22:

For forsøg på manddrab (§ 237, jf. § 21, og § 245, stk. 2, jf. stk. 1) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende. Konfiskation af en dolk. Dommen ankes, men stadfæstes 4 mdr. senere.

Efter 3 år og 7 mdr. prøves sagen.

Efter 4 år og 1 md. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende og under udskrivning med tilsyn af hospitalet og af Kriminalforsorgen, således at Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffe bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har varet 12,9 år.

B23:

For vold mm. (§ 244, stk. 4, jf. stk. 2 og stk. 3, § 284, jf. § 276, jf. § 21, og lov om euforiserende stoffer) dømt til psykiatrisk behandling på et hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelser om genindlæggelse.

Efter 5 år og 3 mdr. tiltalefrafald for tyveri og efter 6 år og 1 md. tiltalefrafald for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer.

Foranstaltningen har varet 12,7 år.

B24:

For forsøg på manddrab mm. (§ 237, jf. § 21, § 266, lov om euforiserende stoffer og våbenlov) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende. Konfiskation af oversavet jagtgevær med tilhørende patroner samt 1 kg pot .

Efter 6 år domsændring til ambulant behandling på psykiatrisk sygehus eller afdeling med tilsyn af Kriminalforsorgen, således at Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffe bestemmelse om indlæggelse.

Foranstaltningen har varet 12,7 år.

B25:

For brandstiftelse (§ 180) dømt til anbringelse i institution under åndssvageforsorgen.

Efter 14 år og 4 mdr. domsændring til tilsyn af Århus amt, kontoret for psykisk handicappede, således at dømte efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold, og således at tilsynsmyndigheden bemyndiges til at træffe bestemmelse om ophold på egnet institution.

Foranstaltningen har varet 17,1 år.

B26:

For trusler, tyveri mv. (§ 276, jf. § 21, § 266 og § 171) dømt til at undergive sig behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse. Sagen ankes, men stadfæstes tre måneder senere.

Efter 3 år og 5 mdr. tiltalefrafald for tyveri, efter 3 år og 11 mdr. tiltalefrafald for dokumentfalsk, efter 4 år og 1 mdr. undlades tiltale for dokumentfalsk, efter 5 år og 3 mdr. tiltalefrafald for tyveri, efter 5 år og 11 mdr. tiltalefrafald for tyveri, efter 7 år og 2 mdr. tiltalefrafald for tyveri, efter 7 år og 3 mdr. tiltale undlades for tyveri, efter 7 år og 5 mdr. tiltalefrafald for tyveri.

Foranstaltningen har varet 11,4 år.

B27:

For vold med skade på legeme eller helbred mm. (§ 244, stk. 4, jf. stk. 3, § 276, § 293, lov om euforiserende stoffer og fyrværkeriloven) dømt til psykiatrisk behandling på afdeling eller hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 7 år og 1 md. domsændring til ambulant psykiatrisk behandling, således at der af overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse på psykiatrisk sygehus eller afdeling.

Foranstaltningen har varet 11,7 år.

B28:

For vold mod sagesløs mm. (§ 244, stk. 2 og 4, og § 276) dømt til at blive inddraget under åndssvageforsorgen.

Efter 12 år og 6 mdr. tiltalefrafald for samleje ved udnyttelse af psykisk abnormitet.

Foranstaltningen har varet 16,1 år.

B29:

For vold og lign. mod nogen i offentlig tjeneste mv. (§ 119, stk. 1, § 266 og § 244, stk. 2 og 3) dømt til psykiatrisk behandling på et hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at Kriminalforsorgen i samråd med den behandlende overlæge kan træffe bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har varet 14,7 år.

B30:

For trusler på livet (§ 266 og § 119, stk. 1) dømt til at undergive sig psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning således, at der af forsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelser om evt. genindlæggelse.

Efter 3 år og 8 mdr. prøves sagen, og efter 14 år og 3 mdr. prøves sagen igen.

Foranstaltningen har varet 15,1 år.

B31:

For vold og tyveri (§ 244, stk. 4, § 276 og § 293, stk. 1) dømt til ambulant psykiatrisk behandling med tilsyn af Kriminalforsorgen, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse.

Foranstaltningen har varet 10,2 år.

***B32:**

For forsikringssvindel, røveri mod bank og overtrædelse af lov om euforiserende stoffer ved at sende hash i kuvert (§ 288, stk. 1, nr. 1, og § 279) dømt til at undergive sig behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år og 4 mdr.

***B33:**

For røveri og tyveri (§ 288, stk. 1, nr. 1, § 276 inkl. forsøg, § 298, nr. 3, jf. § 21) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse. Sagen ankes, men stadfæstes 7 mdr. senere.

Efter 7 mdr. tiltalefrafald for vold, efter 1 år tiltalefrafald for tyveri, hæleri, brugstyveri af bil og kørsel uden førerret, efter 2 år og 5 mdr. tiltalefrafald for tyveri, efter 3 år tiltalefrafald for tyveri, efter 3 år og 11 mdr. tiltalefrafald for røveri, efter 5 år og 1 md. tiltalefrafald for butikstyverier, overtrædelse af lov om euforiserende stoffer, våbenloven og tyveri og efter 5 år og 11 mdr. tiltalefrafald for tyveri og overtrædelse af advarsel.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 5 mdr.

***B34:**

For at stikke en mand med dolk i venstre side af brystkassen (§ 245, stk. 2) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om eventuel genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år og 11 md.

***B35:**

For to tilfælde af brandstiftelse (§ 181, stk. 1) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Dømte har tidligere fået fængselsstraf for brandstiftelse.

Efter 101/2 år domsændring til behandling på psykiatrisk hospital med tilsyn af afdelingen og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter henholdsvis 3 år og 11 mdr., 4 år og 3 mdr. og 5 år og 2 mdr. gives der tiltalefrafald. Hver gang for brandstiftelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år og 5 mdr.

***B36:**

For røveri ved brug af kniv (§ 288, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet under udskrivning, således at der overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 21/2 år tiltalefrafald for tyveri og efter 5 år og 3 mdr. tiltalefrafald for butikstyverier.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 3 mdr.

***B37:**

For tre tilfælde af vold ved at tildele sin moder og fader slag i hovedet og på kroppen med jernrør og for at forstyrre gudstjeneste ved at gå ind med økse, og op mod prædikestolen (§ 119, stk. 1 mv.) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Dømte har en tidligere behandlingsdom for vold.

Efter 3 år og 10 mdr. prøves sagen, efter 6 år prøves sagen igen og efter 7 år og 1 md. prøves sagen endnu en gang.

Efter 7 år og 2 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år.

***B38:**

For at forvolde ildebrand ved at antænde bål i sin lejlighed (§ 181, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende eller under tilsyn heraf.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 4 mdr.

***B39:**

For vold med døden til følge ved slag og spark med støvsugerrør og stoleben på hoved og krop (§ 245, stk. 2, jf. § 244, stk. 2 og 4) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Dømte har tidligere fået behandlingsdom for tyveri og overtrædelse af våbenlov.

Efter 5 år og 3 mdr. tiltalefrafald for trusler på livet og tyveri.

Efter 6 år og 8 mdr. domsændring til behandling på psykiatrisk afdeling med tilsyn af Kriminalforsorgen, således at denne ved udskrivning kan træffe bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 2 mdr.

***B40:**

For at forvolde ildebrand ved at antænde gulv i sin lejlighed (§ 181, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år og 10 mdr.

***B41:**

For forsøg på manddrab ved at tildele en person en stiklæsion i højre side af lungen under ribbenene med en kniv (§ 237, jf. § 21) dømt til behandling i hospital for sindslidende eller under tilsyn af dette.

Efter 7 år og 4 mdr. prøves sagen.

Efter 10 år domsændring til ambulant psykiatrisk behandling under tilsyn af et hospital for sindslidende og eventuelt tillige under tilsyn af Kriminalforsorgen, såfremt overlægen og Kriminalforsorgen finder Kriminalforsorgens medvirken formålstjenlig.

Efter 10 år og 11 mdr. prøves sagen igen.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år og 8 mdr.

***B42:**

For at forvolde ildebrand ved at sætte ild til ting i diverse værelser (§ 181, stk. 1) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Dømte har tidligere fået anbringelsesdom for tyveri, trusler, og brandstiftelse.

Efter 5 år og 9 mdr. prøves sagen.

Efter 5 år og 10 mdr. tiltalefrafald for vold og tyveri.

Efter 6 år og 10 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling på psykiatrisk hospital med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år og 6 mdr.

***B43:**

For vold ved at tilføje en person livsfarligt knivstik i halsen og i brystet og for hærværk (§ 245 og § 291) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 4 år og 3 mdr., 5 år og 3 mdr. og 8 år og 9 mdr. prøves sagen.

Efter 10 år og 8 mdr. domsændring til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 8 mdr.

***B44:**

For trusler på livet (§ 266) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Er tidligere dømt til anbringelse i hospital for sindslidende for at have stukket person (samme person som er offer i denne sag) med kniv og sværd (§ 245, stk. 2).

Efter 1 år og 9 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 7 år og 3 mdr., 12 år og 11 mdr., 141/2 år og 15 år og 8 mdr. prøves sagen.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 20 år og 3 mdr.

Af de særligt indhentede oplysninger fremgår følgende:

Den dømtes diagnose er skizofreni. Han beskrives som psykotisk og han har vrangforestillinger (tror han er pave, og at dronning Margrethe er hans tante). Siden hans anbringelsesdom blev ophævet, har han skiftevis været døgn- og dagpatient. Hans sidste indlæggelse fandt sted fra oktober 1987 til september 1988. Han har ikke været aggressiv i flere år (men har tidligere udvist aggressiv adfærd). Han får antipsykotisk virkende medicin. Han er imidlertid uden sygdomserkendelse og tager kun medicinen, fordi han har behandlingsdommen. Han ønsker at stoppe med at få medicin. Hvis den medikamentelle behandling stopper, frygtes det, at hans tilstand forværres, og dermed er han til fare for andre. Dette er årsagen til, at man flere gange har afvist at ophæve behandlingsdommen.

Rigsadvokaten har imidlertid i foråret 1999 anmodet Statsadvokaten for København om at indbringe sagen for retten, således at anklagemyndigheden påstår ophævelse af de idømte foranstaltninger.

***B45:**

For vold med døden til følge ved at have slået en person i hovedet med en ølflaske og med kniv at have tilføjet personen 9 stiksår på ryggen og i brystet (§ 245, stk. 2, jf. § 244, stk. 2 og 4) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 4 år og 3 mdr. domsændring til behandling på eller under tilsyn af et hospital for sindslidende.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 16 år og 10 mdr.

***B46:**

For forsøg på manddrab ved at have stukket hyrevognschauffør med kniv i halsen samt tre stik i ryggen (§ 237, jf. § 21) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 4 år og 1 md. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende eller under tilsyn heraf, således at overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 14 år.

***B47:**

For manddrab ved at have skåret halsen over på person og for 11 tilfælde af dels tyveri, dokumentfalsk, vold og

røveri (§ 237, § 276, § 171, § 244, stk. 4, jf. stk. 2 og 3, § 131 og § 288, stk. 1, nr. 1) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 1 år og 1 md. prøves sagen, og efter 4 år prøves sagen igen.

Efter 5 år domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospital under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 81/2 år tiltalefrafald for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 14 år og 7 mdr.

***B48:**

For at forvolde ildebrand ved under indlæggelse at have antændt sengetøjet i sin seng (§ 181, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og sygehuset under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 4 år og 5 mdr. tiltalefrafald for brandstiftelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år og 10 mdr.

***B49:**

For 8 tilfælde af brugstyveri, tyveri, besiddelse af våben, røveri og frihedsberøvelse (§ 261, stk. 1, § 276, § 288, stk. 1, nr. 1 og 2, og § 293, stk. 1) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende med tilsyn af hospital og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Dømte har tidligere fået fængselsstraf for brugstyveri og tyveri.

Efter 3 år og 7 mdr. tiltalefrafald for tyveri, overtrædelse af lov om euforiserende stoffer, brugstyveri af personbil, overtrædelse af våbenloven, hærværk og tyveri.

Efter 3 år og 8 mdr. tiltalefrafald for brugstyveri af personbil, hærværk, tyverier og kørsel uden førerret til motorkøretøj.

Efter 4 år tiltalefrafald for tyverier.

Efter 4 år og 1 mdr. tiltalefrafald for overtrædelse af våbenloven, tyverier og hæleri.

Efter 5 år og 9 mdr. prøves sagen.

Efter 6 år tiltalefrafald for vold mod nogen i off. tjeneste og tyveri.

Efter 6 år og 7 mdr. tiltalefrafald for butikstyveri.

Efter 8 år og 4 mdr. prøves sagen igen.

Efter 9 år og 10 mdr. tiltalefrafald for groft hærværk, kørsel uden førerret og for brugstyveri af personbil.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år og 3 mdr.

***B50:**

For manddrab (dræbt sin samlever med en køkkenkniv (§ 237)) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 10 mdr. prøves sagen.

Efter 8 år og 2 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen i forbindelse med den behandlende afdeling under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 5 mdr.

***B51:**

For vold og for brandstiftelse ved at kaste brændende papir ind gennem brevsprække (§ 181, stk. 1 mv.) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse.

Efter 51/2 år domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende eller under tilsyn heraf, således at der af den behandlende overlæge kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 3 mdr.

***B52:**

For brandstiftelse ved at sætte ild i den lejlighed, han boede i (§ 181), dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om eventuel genindlæggelse.

Dømte har en tidligere anbringelsesdom for vold mod tjenestemand og trusler.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 15 år og 5 mdr.

***B53:**

For voldtægt (§ 216) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om eventuel genindlæggelse.

Efter 1 år og 7 mdr. tiltalefrafald for tyveri.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 11 md.

***B54:**

For frihedsberøvelse og forsøg på voldtægt (§ 216, jf. § 21, § 224 og § 261, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om eventuel genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 16 år og 1 md.

Af de særligt indhentede oplysninger fremgår følgende:

Den dømtes diagnose er skizofreni. Han lider af vrangforestillinger (hallucinationer og forfølgelsesforestillinger), tankeforstyrrelser og kontaktforstyrrelser. Den dømte var det første års tid efter dommen indlagt. Herefter har han været dagpatient. Han får depotmedicin hver 3. uge, og denne medicin har en positiv virkning. Hans nuværende psykiske tilstand (marts 1999) er stabil, men dog præget af en række bizarre tanker af paranoid karakter. Det vurderes, at han forsat har brug for medicinsk behandling, og man ikke kan afvise ligeartet kriminalitet, hvis foranstaltningen ophæves.

Rigsadvokaten har imidlertid anmodet politimesteren i Hvidovre om at indbringe sagen for retten med påstand om

ophævelse af foranstaltningen, da rigsadvokaten ikke finder, at der er proportionalitet mellem den begåede kriminalitet og den tidsmæssige udstrækning af foranstaltningen.

***B55:**

For manddrab (dræbt sin fader, mens denne lå og sov, ved at stikke ham ca. 30 gange med en dolk i hovedet, halsen, kroppen etc. (§ 237)) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 3 år og 11 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om eventuel genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 15 år.

***B56:**

For vold ved under udgang fra psykiatrisk hospital at have tildelt en tilfældig forbipasserende mand et stiksår i ryggen med en dolk, som han umiddelbart forinden havde købt med dette formål for øje (§ 245, stk. 2, jf. stk. 1) dømt til anbringelse på Sikringsanstalten ved Amtshospitalet i Nyk. Sj.

Dømte har to relevante forstraffe, dels for at have dræbt sin fader ved skud og dels for at have stukket en tilfældig forbipasserende kvinde med kniv. Begge sager førte til anbringelse, og han var således allerede anbragt, da han begik ovennævnte forbrydelse.

Sagen er blevet prøvet efter 9 mdr., efter 1 år og 8 mdr., efter 3 år og 9 mdr., efter 4 år og 8 mdr., efter 5 år og 10 mdr., og efter 6 år og 9 mdr.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 11 mdr.

***B57:**

For manddrab (dræbt sin plejesøn, der var voldelig over for en mindre søn, ved at give ham piller og ved at få en ældre søn til at kvæle ham med en pude. Begravede i fællesskab liget (§ 237, jf. § 21 og § 237, jf. § 23)) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende. Dommen ankes, men stadfæstes 3 mdr. senere.

Efter 4 år og 5 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om eventuel genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 11 mdr.

***B58:**

For forsøg på manddrab (§ 237, jf. § 21) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Dømte er tidligere blevet tvangsindlagt på gule papirer.

Efter 5 år domsændring til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 111/2 år prøves sagen.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år og 11 mdr.

***B59:**

For vold ved at vælte sagesløst offer om på fortov og stikke hende adskillige gange med kniv (§ 245, stk. 2, jf. stk. 1) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 8 år og 3 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende eller under tilsyn heraf.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år og 3 mdr.

***B60:**

For forsøg på manddrab: forsøgte på at dræbe ægtepar i deres soveværelse, idet manden tilføjedes 6 stiklæsioner på ryg og lænd samt et langt snitsår i panden og hustruen tilføjedes stik/snit på hænder og i hovedet samt på det ene knæ (§ 237, jf. 21, og § 278, stk. 1, nr. 3) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 1 år og 2 mdr. prøves sagen.

Efter 2 år og 5 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om eventuel genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 10 mdr.

***B61:**

For hærværk og brandstiftelse (§ 291, stk. 1, § 181, stk. 1, og brandlovens § 37, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 5 år og 2 mdr. tiltalefrafald for vold mod tjenestemand og efter 8 år og 9 mdr. tiltalefrafald for tyveri.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 1 md.

***B62:**

For manddrab: dræbt sin samlevers søn på 17 år ved først at banke ham med kæp, slå ham i hovedet, tage kvælertag med begge hænder og ved at lade en 4,4 kg. tung sten falde ned i hovedet på ham ca. 5 gange (§ 237) dømt til anbringelse på Sikringsanstalten ved Amtshospitalet i Nyk. Sj. Sagen ankes, men stadfæstes 3 mdr. senere.

Efter 1 år og 7 mdr. domsændring til anbringelse i almindeligt psykiatrisk hospital.

Efter 21/2 år prøves sagen.

Efter 6 år og 5 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om eventuel genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år og 9 mdr.

***B63:**

For forsøg på voldtægt og to tilfælde af vold (§ 217, stk. 1, jf. § 21, og § 244, stk. 4) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 31/2 år tiltalefrafald for forsøg på voldtægt.

Efter 10 år og 9 mdr. prøves sagen.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år og 3 mdr.

***B64:**

For brandstiftelse (forvoldt ildebrand på gård ved at sætte ild på halmloftet (§ 181, stk. 1) dømt til anbringelse i institution for åndssvage. Dommen ankes, men stadfæstes 4 mdr. senere.

Dømte har tidligere anbringelsesdom for brandstiftelse.

Efter 4 år og 3 mdr. domsændring til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 6 år og 1 md. domsændring til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 17 år og 7 mdr.

***B65:**

For forsøg på voldtægt, manddrab, usømmelig behandling af lig, tyveri og 4 tilfælde af brandstiftelse. Voldtægten mislykkedes pga. manglende erektion, herefter forsøg på manddrab pga. den mislykkede voldtægt. Senere har han ført kvinden hen i gammel grusgrav og dér kvalt hende, desuden ført plantestænger ind i den dræbtes kønsdel og forsøgte derefter at indføre sit eget kønslem, hvilket mislykkedes, da der kom lyde fra ligets mund. Sparkede derefter liget flere gange i ansigtet. (§ 181, stk. 1, § 216, stk. 2, jf. stk. 1, sammenholdt med § 21, § 237, jf. tildels § 21, § 285, stk. 1, jf. § 276, og § 139, stk. 1) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende indtil straffen måtte kunne fuldbyrdes. Dommen ankes, men stadfæstes 3 mdr. senere.

Efter 4 år og 7 mdr. prøves sagen, og efter 6 år og 3 mdr. prøves sagen igen.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 15 år og 9 mdr.

***B66:**

For forsøg på manddrab (forsøgte at dræbe person, mens denne lå og sov, idet den dømte med en økse tildelte personen flere slag, der ramte i hovedet, underarm og lår) og for vold ved at have tildelt sagesløs plejer på Sct. Hans hospital knytnæveslag (§ 237, jf. § 21, og § 244, stk. 4) dømt til anbringelse på Sikringsanstalten ved Amtshospitalet i Nyk. Sj. D

Dommen ankes, men stadfæstes 2 mdr. senere.

Efter 5 år og 8 mdr. prøves sagen.

Efter 8 år og 11 mdr. domsændring til anbringelse på psykiatrisk hospital.

Efter 10 år og 9 mdr. domsændring til behandling på psykiatrisk hospital med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 21 år og 5 mdr.

***B67:**

For forsøg på manddrab: forsøgte at dræbe sin institutionsanbragte 9-årige søn ved først at bedøve ham og derefter ved at skære ham med barberblade i begge håndled og på begge sider af halsen, mens hun lagde en trøje over hans mund, hvilket hun måtte opgive da drengen ikke var blevet tilstrækkelig bedøvet og begyndte at klynke. Domfældte underrettede herefter personalet. (§ 237 jf. § 21). Dømt til anbringelse på psykiatrisk hospital. Konfiskation af barberblade og køkkenkniv.

Efter 11/2 år prøves sagen, og efter 2 år og 7 mdr. prøves sagen igen.

Efter 2 år og 9 mdr. domsændring til behandling på psykiatrisk hospital med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 5 år og 5 mdr. domsændring til ambulant psykiatrisk behandling således, at der af overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år.

***B68:**

For røveri (truet ekspedient i forretning med kanyle med AIDS-inficeret blod og franskbrødskniv (§ 288, stk. 1, nr. 1)) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse.

Dømte har tidligere en betinget dom og en fængselsstraf for tyveri og hæleri.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år.

***B69:**

For forsøg på manddrab (forsøgte at dræbe sine forældre og sin lillebror idet han, mens de sov, indfandt sig i deres soveværelser medbringende en mukkert og en kniv og tildelte dem slag med mukkerten for at de skulle miste bevidstheden, så han kunne skære halsen over på dem (§ 237, jf. § 21 og våbenlovens § 4)). Dømt til anbringelse på den til amtshospitalet i Nyk. Sj. knyttede sikringsanstalt.

Dømte har en tidligere behandlingsdom for trusler, tyveri og brugstyveri.

Sagen prøves efter 1 år og 11 mdr., efter 3 år, efter 4 år og 1 md. og efter 6 år og 3 mdr.

Efter 7 år og 5 mdr. domsændring til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 8 år og 5 mdr. prøves sagen igen.

Efter 9 år og 10 mdr. domsændring til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 16 år og 5 mdr.

***B70:**

For forsøg på manddrab ved at forsøge at kvæle medpatient på Nordvang og for vold mod tjenestemand ved at overfalde og gribe sygeplejerske om halsen (§ 237, jf. § 21 og § 119, stk. 1) dømt til anbringelse på Sikringsanstalten på Amtshospitalet i Nyk. Sj.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år og 9 mdr.

***B71:**

For røveri mod pengeinstitut (§ 288, stk. 1, nr. 1) dømt til fortsat anbringelse i hospital for sindslidende.

Dømte har tidligere anbringelsesdomme for tyveri, brugstyveri, og røveri.

Efter 1 år og 4 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende.

Efter 6 år og 11 mdr. tiltalefrafald for røveri.

Efter 15 år og 1 md. prøves sagen.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 15 år og 3 mdr.

***B72:**

For 4 tilfælde af brandstiftelse inkl. forsøg (§ 181, stk. 1, jf. tildels § 21) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse. Længstetid for anbringelsen fastsættes til ét år.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 4 mdr.

***B73:**

For anden kønslig omgang med mindreårige, for blufærdighedskrænkelse over for småpiger og for tyveri (§ 224, jf. § 222, stk. 2, § 232 tildels jf. § 21, og § 276: 16 forhold af blufærdighedskrænkelse over for småpiger ml. 4-10 år ved at tilbyde eller ved at vise dem pornografiske billeder, ved at tilbyde dem at vise eller ved at vise dem sit kønslem. Desuden befølte dem i skridtet (med og uden tøj). Endvidere indført en finger i 5 pigers kønsdele (4-8 år) og slikket en 6-årig piges kønsdel). Dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse. Længstetiden for indlæggelse fastsættes til 1 år.

Dømte har tidligere fået en behandlingsdom for blufærdighedskrænkelse.

Efter 4 år og 9 mdr. tiltalefrafald for forsøg på voldtægt og ulovlig tvang.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 11 mdr.

***B74:**

For brandstiftelse ved at sætte ild på dyne i værelse i institution (§ 181, stk. 1) dømt til anbringelse i institution for åndssvage.

Efter 11 år og 1 md. tiltalefrafald for forsætlig brandstiftelse (se dog også nedenstående).

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 19 år og 7 mdr.

Af de særligt indhentede oplysninger fremgår følgende:

Den dømte er svært udviklingshæmmet og har været anbragt siden 1955 (dvs. siden han var 4 år). Han beskrives som en enspænder og er meget svingede i sit humør: dels opfarende og højtråbende, dels trist, dels underholdende og omgængelig. Første brandstiftelse fandt sted i 1979. Han har herefter begået ny tilsvarende kriminalitet i stort omfang. Han har fået tiltalefrafald for 8 tilfælde af brandstiftelse og et tilfælde af vold af særlig farlig karakter. Især i 1982-83 har der været flere ildspåsættelser, hvilket betød, at han blev på den sikrede afdeling. I 1989 blev han forsøgt flyttet til åben afdeling, men under en udgang satte han ild på sofa. Herefter blev han flyttet tilbage til den sikrede afdeling, hvor han har boet indtil januar 1999. I de seneste par år har han ikke udvist nogen trang til at anstifte brand, og hans tilstand betegnes som god og stabil. I januar 1999 flyttet til et pensionat for udviklingshæmmede. Han får ingen medicin og har intet misbrug.

Foranstaltningen blev i september 1998 ændret til tilsyn af amtskommunen vedrørende personer med vidtgående psykiske handicap, således at han efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelser om ophold og arbejde, og således at der af tilsynsmyndigheden kan træffes bestemmelse om anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap. Ændringen skete med henblik på senere fuldstændig ophævelse af foranstaltningen, vedrørende hvilken anklagemyndigheden påregner at iværksætte høringsrunde i april 1999.

***B75:**

For forsøg på manddrab (§ 237, jf. § 21: forsøgte at dræbe sin kone ved med en køkkenkniv at tilføje hende flere livsfarlige stik- eller snitsår i halsen og på kroppen, hvorved en halspulsåre blev skåret over) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 3 år og 11 mdr. prøves sagen.

Efter 5 år og 10 mdr. domsændring til behandling i hospital for sindslidende eller under tilsyn heraf.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 30 år og 1 md.

Af de særligt indhentede oplysninger fremgår følgende:

Den dømte har siden dommen været under psykiatrisk behandling for en vedvarende sindssygelig tilstand udviklet efter et alvorligt hovedtraume (hjernelæsion), som han pådrog sig i 1966 (2 år før dommen). Han beskrives som åndeligt reduceret med dårlig hukommelse, mangelfuld selverkendelse og er stemningsmæssigt svingende. Har i de sidste år kunnet behandles i dagafdeling eller dagcenter. Ved reduktion af medicin bliver hans tilstand forværret (affektlabilitet og mere udtalte vrangforestillinger). I juli 1997 blev han nedtrappet med medicin efter eget ønske. Herefter blev hans tilstand langsomt forværret, og han måtte genindlægges i januar 1998 og var da tiltagende psykotisk. Overfaldt blandt andet en medpatient under indlæggelse. Kunne igen udskrives til dagpatient-status efter medicinering. Det skønnes, at den dømte ikke kan undvære psykofarmakologisk behandling. Han har overhovedet ingen sygdomsindsigt og vil meget gerne ophøre med at tage medicin. Hvis foranstaltningen ophæves, vil han utvivlsomt ophøre med at tage medicin. Han vil herefter blive åbent psykotisk og vil kunne begå ny og ligeartet kriminalitet.

***B76:**

For vold og forsøg på røveri mod sin morfar (§ 288, stk. 1, nr. 1, jf. § 21, § 244, stk. 3 og stk. 4) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Dømte er tidligere blevet idømt behandling for vold med døden til følge, tyveri og svigagtig opnåelse af kredit.

Efter 10 mdr. domsændring til behandling i hospital for sindslidende eller under dettes tilsyn samt tilsyn af Kriminalforsorgen under eventuel udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse, hvis dette findes påkrævet.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 24 år og 3 mdr.

Af de særligt indhentede oplysninger fremgår følgende:

Den dømte lider af paranoid skizofreni. Har i en årrække været indlagt adskillige gange. Siden november 1982 har han været konstant indlagt. I denne periode har den dømte til stadighed været i potent antipsykotisk behandling og til stadighed været svært psykotisk. Der har under indlæggelsen været en række voldelige og farlige udfald på plejepersonale og medpatienter. Det har således ikke været muligt at anbefale dommen ophævet, idet der til stadighed har været betydelig risiko for personfarlig kriminalitet, som han også er dømt for.

I den sidste tid har den dømte boet på psykiatrisk boinstitution, og forløbet har været uden problemer. Han får stadig medicin. Såfremt forløbet fortsætter uændret positivt, kan man overveje at anbefale, at foranstaltningen ophæves. Det skønnes, at den dømte også uden dom vil være indstillet på at fortsætte den psykiatriske behandling. Det skønnes også, at han til stadighed vil frembyde psykotiske symptomer, så ved eventuelle farlige udfald vil han akut kunne indlægges efter Psykiatriloven.

***B77:**

For forsøg på manddrab (§ 237, jf. § 21, og overtrædelse af færdselsloven: ved forsætligt i spirituspåvirket tilstand i personbil at have påkørt to kammerater og efter påkørslen have fortsat uden at yde de tilskadekomne hjælp) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af

Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Dømte har en tidligere fængselsstraf for vold.

Efter 4 år og 1 md. tiltalefrafald for trusler på livet, efter 7 år og 2 mdr. tiltalefrafald for vold mod tjenestemand, og efter 11 år og 5 mdr. tiltalefrafald for brugstyveri, vold mod tjenestemand og overtrædelse af færdselsloven.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år og 3 mdr.

***B78:**

For voldtægt mod medpatient (§ 216, stk. 1) dømt til anbringelse i en lukket afdeling i institution for åndssvage. Sagen ankes, men stadfæstes 3 mdr. senere.

Dømte har tidligere fået anbringelsesdom for forsøg på voldtægt.

Efter 1 år tiltalefrafald for tyveri.

Efter 5 år og 8 mdr. domsændring til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykisk handicap.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 4 mdr.

***B79:**

For manddrab ved med en dolk at have tilføjet dræbte et stik i øverste del af underlivet med store læsioner af indre organer til følge, hvilket medførte, at dræbte afgik ved døden (§ 237) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 7 år og 8 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og afdelingen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 7 mdr.

***B80:**

For tre tilfælde af manddrab ved med et koben at have dræbt sin hustru og sine to døtre og for forsøg på manddrab på tredje datter (§ 237 og § 237, jf. § 21) dømt til anbringelse på Sikringsanstalten ved Statshospitalet i Nyk. Sj.

Efter 2 år prøves sagen. (Først domsændring, men anklagemyndigheden anker afgørelsen og får medhold i, at den dømte stadig skal opholde sig på Sikringsanstalten).

Efter 3 år og 3 mdr. domsændring til ophold på psykiatrisk hospital.

Efter 7 år og 10 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling på hospital eller under tilsyn heraf.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 25 år og 3 mdr.

***B81:**

For forsøg på manddrab ved at affyre et oversavet jagtgevær mod overlæge, for trusler på livet, for ulovlig våbenbesiddelse og for ulovlig besiddelse af 1 kg pot (§ 237, jf. § 21, § 266, våbenloven og lov om euforiserende stoffer) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 6 år domsændring til ambulant behandling på psykiatrisk sygehus eller afdeling med tilsyn af Kriminalforsorgen, således at Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffe bestemmelse om indlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år og 7 mdr.

***B82:**

For 8-9 tilfælde af samleje med mindreårig, for flere tilfælde af anden kønslig omgang end samleje med halvsøster (også mindreårig), for flere tilfælde af tyveri, for falsk anmeldelse og for at have affyret ti skud mod ejendom (sidstnævnte § 252 mv.) dømt til inddragelse under forsorgen for psykisk handicappede under tilsyn af amtskommunens social- og sundhedsforvaltning, således at han efterkommer forsorgsmyndighedens bestemmelser om ophold og arbejde samt bestemmelse om lægelig antihormonel behandling og således, at der af forsorgsmyndigheden kan træffes bestemmelse om anbringelse i institution for åndssvage.

Dømte har en tidligere behandlingsdom for anden kønslig omgang end samleje med mindreårig, tyveri og brandstiftelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 2 mdr.

***B83:**

For vold: ved at have tildelt forurettede spark og slag i hovedet og på kroppen, hvorved 3 tænder blev slået løse og efterfølgende måtte fjernes og for forsøg på manddrab: ved at have tildelt forurettede en overfladisk stiklæsion i venstre side af brystet med en brødkniv, hvorefter tiltalte med brødkniven forsøgte at skære eller stikke i forurettedes hals, hvilket mislykkedes (§ 237, jf. § 21 mv.) dømt til anbringelse i lukket sikringsafsnit i institution for åndssvage.

Efter 2 år og 4 mdr. domsændring til anbringelse i institution for åndssvage.

Efter 5 år og 11 mdr. domsændring til tilsyn af amtskommunens social- og sundhedsforvaltning vedr. personer med vidtgående psykisk handicap, således at domfældte skal efterkomme tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde og således, at der af tilsynsmyndigheden kan træffes bestemmelse om anbringelse i institution for personer med vidtgående handicap.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 3 mdr.

***B84:**

For skuddrab på 17-årig skolekammerat (§ 237) dømt til anbringelse i Sikringsanstalt.

Efter 2 år og 8 mdr. prøves sagen.

Efter 3 år og 5 mdr. domsændring til anbringelse på almindeligt hospital for sindslidende.

Efter 26 år og 8 mdr. domsændring til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om (gen)indlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 341/2 år.

Af de særligt indhentede oplysninger fremgår følgende:

Den dømtes diagnose er paranoid skizofreni. Han har i perioder haft hørelseshallucinationer og har været depressiv og aggressiv. Han beskrives endvidere autistisk (aflukket). Han har fået antipsykotisk virkende medicin, og denne har haft en positiv effekt. Han har siden dommen udviklet sig positivt, hvilket også har betydet, at foranstaltningen er blevet lempet flere gange. Han har i de sidste par år fået sygdomserkendelse og er motiveret for at indtage medicin.

Foranstaltningen er blevet ophævet i oktober 1998 (en måned efter undersøgelsens gennemførelse).

***B85:**

For forsøg på voldtægt og for at have tildelt offeret flere knytnæveslag i ansigtet (§ 216, jf. § 21 mv.) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om (gen)indlæggelse.

Efter 2 år og 11 mdr. tiltalefrafald for forsætlig brandstiftelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 121/2 år.

***B86:**

For røveri ved under trussel med kniv at have tiltvunget sig 800 kr. af bekendt og for vold ved herefter adskillige gange at have stukket vedkommende med kniven (§ 288, stk. 1, nr. 1, og § 245, stk. 2) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 2 år og 3 mdr. prøves sagen.

Efter 4 år og 10 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling på hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om (gen)indlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 11 mdr.

***B87:**

For brandstiftelse ved at tænde ild til sit sengetøj med nogen materiel skade til følge (§ 181, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende eller under tilsyn heraf.

Efter 4 år tiltalefrafald for forsætlig brandstiftelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år og 10 mdr.

***B88:**

For brandstiftelse ved at tænde ild i sin lejelejlighed med nogen materiel skade til følge (§ 181, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om (gen)indlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 5 mdr.

***B89:**

For brandstiftelse ved at tænde ild i faders ejendom med betydelig materiel skade til følge (§ 181, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse eller genindlæggelse.

Dømte har to tidligere fængselsdomme for hhv. vold og røveri og vold og forsætlig brandstiftelse samt en tidligere behandlingsdom for forsætlig brandstiftelse.

Efter 7 år og 4 mdr. domsændring til ambulant psykiatrisk behandling, således at der af overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse i psykiatrisk sygehus eller afdeling.

Efter 9 år og 1 md. tiltalefrafald for forsætlig brandstiftelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 8 mdr.

***B90:**

For manddrab ved med kniv at have dræbt en tilfældig forbipasserende cyklist med ca. 14 stik i bryst og ryg (§ 237) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Sagen prøves efter 31/2 år, efter 5 år og 10 mdr. og efter 7 år og 9 mdr.

Efter 15 år og 1 md. domsændring til psykiatrisk behandling på hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om (gen)indlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 181/2 år.

***B91:**

For anden kønslig omgang end samleje med 5-årig dreng (§ 224, jf. § 222, stk. 2) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 9 mdr.

***B92:**

For røveri mod pengeinstitut (§ 288, stk. 1, nr. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om (gen)indlæggelse.

Efter 1 år og 11 mdr. og efter 2 år og 4 mdr. tiltalefrafald for tyverier.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 7 mdr.

***B93:**

For brandstiftelse ved at have antændt gardiner i det handicaphjem, han boede i, med døden til følge for to beboere og en vagthavende (§ 180) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 1 år og 2 mdr. tiltalefrafald for forsætlig brandstiftelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 15 år.

***B94:**

For forsøg på manddrab ved at have skudt mod tjenestegørende politiassistent med alvorlig personskade til følge (§ 237, jf. § 21) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende. Konfiskation af dobbeltløbet jagtgevær. Dommen ankes, men stadfæstes 2 mdr. senere.

Efter 3 år og 2 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende eller under tilsyn heraf.

Efter 8 år og 5 mdr. prøves sagen, og efter 11 år og 7 mdr. prøves sagen igen.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 18 år.

***B95:**

For i tre måneder at have misbrugt en 14-årig dreng, for anden kønslig omgang end samleje ved at føre finger op i skeden på 10-årig pige, og for under trussel om vold formået 2 mindreårige drenge at gå ind i toiletbygning, hvor de blev befølt i skridtet og taget kvælertag på (§ 224, jf. § 222, stk. 2, § 225, jf. tildels § 222, stk. 1, § 232, 1. led, § 244, stk. 4, og § 260, nr. 1) dømt til behandling i institution for åndssvage med tilsyn af åndssvageforsorgen under udskrivning, således at han overholder forsorgsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde, og således at der

af vedkommende forsorgsmyndighed kan træffes bestemmelse om (gen)indlæggelse.

Dømte er tidligere dømt til inddragelse under åndssvageforsorgen for brandstiftelse.

Efter 2 år og 8 mdr. tiltalefrafald for anden kønslig omgang end samleje med mindreårig og vold mod nogen i offentlig tjeneste.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 131/2 år.

***B96:**

For brandstiftelse ved at have sat ild i lejlighed, hvor faderen lå og sov, hvorved faderen døde (§ 180) dømt til anbringelse i institution under åndssvageforsorgen.

Efter 14 år og 4 mdr. domsændring til tilsyn af Århus Amt, Kontoret for Psykisk Handicappede, således at han efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde, og således at tilsynsmyndigheden bemyndiges til at træffe bestemmelse om genindlæggelse på egnet institution.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 16 år og 11 mdr.

***B97:**

For forsøg på voldtægt af medpatient (§ 216, stk. 1, jf. § 21) dømt til anbringelse i institution for åndssvage.

Efter 5 år og 5 mdr. tiltalefrafald for at have sig tiltvunget sig anden kønslig omgang end samleje.

Efter 8 år og 10 mdr. domsændring til tilsyn af amtskommunens social- og sundhedsforvaltning vedr. personer med vidtgående psykiske handicap og således, at han efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 8 mdr.

***B98:**

For forsøg på voldtægt (§ 216, jf. § 21) dømt til anbringelse i institution for åndssvage.

Dømte er tidligere dømt til inddragelse under åndssvageforsorgen for brandstiftelse.

Efter 1 år og 9 mdr. tiltalefrafald for tyveri.

Efter 2 år og 8 mdr. domsændring til inddragelse under åndssvageforsorgen (antagelig tilsyn).

Efter 13 år og 8 mdr. tiltalefrafald for tyveri.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 14 år og 8 mdr.

***B99:**

For to tilfælde af forsøg på voldtægt mod tilfældige kvinder (§ 216, stk. 1, jf. § 21) dømt til anbringelse i institution for åndssvage.

Efter 6 år og 5 mdr. domsændring til tilsyn af amtskommunens socialforvaltning, således at han efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde, og således at der af tilsynsmyndigheden kan træffes bestemmelse om anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap.

Efter 9 år og 5 mdr. domsændring til tilsyn af amtskommunen med pligt til at efterkomme tilsynsmyndighedens bestemmelser om ophold og arbejde.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 5 mdr.

***B100:**

For røveri ved at have grebet kvindelig postarbejder om skulderen og under trussel om at ville kvæle hende forsøgt at aftvinge hende penge (§ 288, stk. 1, nr. 1) dømt til behandling i institution (efter bistandslovens § 112, stk. 1) med tilsyn af de sociale myndigheder under udskrivning, således at der efter tilsynsmyndighedens afgørelse kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Dømte har en tidligere anbringelsesdom.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år.

***B101:**

For to tilfælde af forsøg på voldtægt og for forsøg på manddrab, idet han i det andet tilfælde forsøgte at kvæle offeret (§ 216, jf. § 21, og § 237, jf. § 21) dømt til anbringelse på lukket afdeling under åndssvageforsorgen, således at han efter overlægens beslutning og på de betingelser, overlægen stiller, kan få tilladelse til at opholde sig i åben afdeling, samt få meddelt friheder i overensstemmelse med Justitsministeriets cirkulære nr. 227 af 15. november 1977.

Dømte er tidligere dømt for 7 tilfælde af brandstiftelse og har en tidligere anbringelsesdom for vold, blufærdighedskrænkelse og trusler.

Efter 7 år og 8 mdr. prøves sagen.

Efter 13 år og 10 mdr. domsændring til tilsyn af amtskommunen vedr. personer med fysisk og psykisk handicap, således at han efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde, og således at der af tilsynsmyndighedens kan træffes bestemmelse om anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 15 år og 4 mdr.

***B102:**

For 5 tilfælde af vold og overfald (§ 244, stk. 4.) dømt til behandling i hospital for sindslidende og under udskrivning under tilsyn af Kriminalforsorgen, således at denne i samråd med den behandlende læge kan træffe bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 14 år og 1 md.

***B103:**

For vold (§ 244, stk. 4) dømt til behandling i hospital for sindslidende eller tilsyn heraf.

Efter 11 år og 5 mdr. tiltalefrafald for kvalificeret vold.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 14 år og 11 mdr.

***B104:**

For at have skubbet en 8-årig pige ud af vindue 5 m over niveau (§ 244, stk. 4) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 19 år og 10 mdr.

***B105:**

For to tilfælde af vold/overfald (§ 244, stk. 4) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Sagen er blevet prøvet tre gange: efter 1 år og 11 mdr., efter 3 år og 3 mdr. og efter 6 år og 2 mdr.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år og 11 mdr.

***B106:**

For 4 tilfælde af vold (§ 244, stk. 4) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Dømte har en tidligere behandlingsdom for vold.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 11 mdr.

***B107:**

For 5 tilfælde af vold og for at være i besiddelse af våben (§ 244, stk. 4, og våbenloven) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 8 mdr. tiltalefrafald for røveri i pengeinstitut og efter 5 år tiltalefrafald for kvalificeret vold.

Efter 6 år og 2 mdr. prøves sagen.

Efter 7 år og 11 mdr. tiltalefrafald for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 3 mdr.

***B108:**

For vold mod sagesløs (§ 244, stk. 3 og stk. 4) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse.

Efter 7 år og 3 mdr. tiltalefrafald for blufærdighedskrænkelse og anden sædelighedsforbrydelse (anden kønslig omgang end samleje med mindreårig).

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år.

***B109:**

For overfald (§ 244, stk. 4) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 16 år og 4 mdr.

***B110:**

For 5 tilfælde af vold/overfald (§ 244, stk. 4, jf. tildels, stk. 2, jf. § 21) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Dømte har en tidligere hæftestraf for vold mod tjenestemand, tyveri og brugstyveri.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 17 år og 2 mdr.

***B111:**

For vold ved at have tilføjet en svært legemligt og mentalt handicappet medpatient skade ved at føre sin hånd og underarm op i hans endetarm, hvorved han rev tyktarmen over og med ud (§ 244, stk. 4, jf. stk. 2 og 3) dømt til anbringelse i institution for åndssvage.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 21 år og 1 md.

Af de særligt indhentede oplysninger fremgår følgende:

Den dømte har været anbragt siden 1968 (dvs. siden har var 13 år). Han er udviklingshæmmet og er derfor følelsesmæssigt og seksuelt underudviklet. Han har længe følelsesmæssigt været optaget af førskolebørn og blev i en periode før 1989 behandlet med androcur (seksuelt dæmpende præparat), men har efterhånden udviklet sig, så han ikke i samme omfang fokuserer på helt små børn. Han har ikke fået anden medicin. Siden 1995 har han boet på åben afdeling og her fungerer han rimeligt, selv om han somme tider har været aggressivt verbalt truende. Han fremstår som en balanceret udviklingshæmmet.

Kofoedsminde (hvor den dømte er anbragt) har i marts 1999 anmodet om, at den idømte foranstaltning må ændres til dom med tilsyn af de sociale myndigheder, således at domfældte skal følge de krav om bopæl og arbejde, der stilles af tilsynsmyndigheden. Rigsadvokaten har imidlertid i marts 1999 anmodet politimesteren i Næstved om at indbringe sagen for retten med påstand om ophævelse af foranstaltningen, da rigsadvokaten ikke finder, at der er proportionalitet mellem den begåede kriminalitet og den tidsmæssige udstrækning af foranstaltningen.

***B112:**

For i to tilfælde af at have skudt med luftgevær mod mennesker (§ 252 og § 244, stk. 4, jf. stk. 2) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og sygehuset eller afdelingen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse eller genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 14 år.

***B113:**

For vold mod sin moder, hvorved hun pådrog sig alvorlige kvæstelser, tab af syn på det ene øje, kæbebrud og kindbensbrud (§ 244, stk. 4, jf. stk. 3) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 4 år og 5 mdr. domsændring til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn og mulighed for genindlæggelse.

Efter 8 år og 4 mdr. prøves sagen, og efter 9 år og 8 mdr. prøves sagen igen.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 11 mdr.

***B114:**

For at have stukket 13-årig ubekendt dreng i halsen med savtakket neglefil (§ 244, stk. 2 og 4) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Dømte har en tidligere behandlingsdom for trusler på livet, grov uagtsomhed og brugstyveri.

Efter 5 år og 2 mdr. prøves sagen.

Efter 15 år og 4 mdr. tiltalefrafald for forsætlig brandstiftelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 17 år og 10 mdr.

***B115:**

For tre tilfælde af vold (§ 119, stk. 1, og § 244, stk. 3) dømt til psykiatrisk behandling på et hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Dømte har en tidligere betinget dom for dokumentfalsk.

Efter 4 år tiltalefrafald for dokumentfalsk og efter 9 år og 4 mdr. tiltalefrafald for dokumentfalsk.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 111/2 år.

***B116:**

For 6 tilfælde af røveri, vold mod politiet og overtrædelse af færdselsloven (§ 288, stk. 1., nr. 1, og § 119, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende og under udskrivning tilsyn af dette og Kriminalforsorgen, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 3 år og 1 md. tiltalefrafald for vold mod nogen i offentlig tjeneste, tyveri, røveri mod pengeinstitut, overtrædelse af lov om euforiserende stoffer og brugstyverier af lastbiler og personbil.

Efter 4 år og 3 mdr. tiltalefrafald for røveri, falsk anklage, dokumentfalsk, overtrædelse af våbenloven, brugstyveri af personbil, hærværk og kørsel uden førerret.

Efter 5 år og 5 mdr. tiltalefrafald for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år.

***B117:**

For overfald og bedrageri (§ 119, stk. 1, § 121, § 265, § 279, § 266 og § 137) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet under udskrivning, og således at overlægen kan træffe bestemmelse om genindlæggelse.

Dømte har en tidligere behandlingsdom for overtrædelse af advarsel.

Efter 3 år og 9 mdr. tiltalefrafald for overtrædelse af advarsel og efter 71/2 år tiltalefrafald for bedrageri.

Efter 10 år og 2 mdr. domsændring til ambulant psykiatrisk behandling, således at der af overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse på psykiatrisk sygehus eller afdeling.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 9 mdr.

***B118:**

For tyveri, for trusler med kniv mod forældre og for overfald på politiassistent (§ 276, § 266 og § 119, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Dømte har tidligere to betingede domme for tyveri.

Efter 4 år og 8 mdr. tiltalefrafald for vold, efter 10 år og 1 md. tiltalefrafald for hærværk og efter 13 år og 3 mdr. tiltalefrafald for vold og tyveri.

Efter 13 år og 1 md. domsændring, idet foranstaltningen opretholdes, men bestemmelsen om tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning og om Kriminalforsorgens medbestemmelsesret ved afgørelsen om spm. om evt. genindlæggelse udgår.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år og 10 mdr.

***B119:**

For trusler på livet og overtrædelse af våbenloven (§ 260, § 266 og våbenloven) dømt til psykiatrisk behandling på et hospital for sindslidende eller under tilsyn af dette.

Efter 5 år prøves sagen og efter 101/2 år prøves sagen igen.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år og 1 md.

***B120:**

For 9 forhold: 2 forhold af vold mod medpatienter, 4 forhold af overfald på personale, 2 forhold af hærværk og ét forhold af voldtægt mod lærer på anstalt (§ 119, stk. 1, § 216, stk. 1, § 244, stk. 4 tildels jf. stk. 3 og § 291, stk. 1) dømt til anbringelse i en institution for åndssvage.

Efter 7 år tiltalefrafald for vold og efter 7 år og 4 mdr. tiltalefrafald for vold mod tjenestemand og hærværk.

Efter 13 år og 7 mdr. domsændring til tilsyn af amtskommunen med mulighed for psykiatrisk behandling og med mulighed for genanbringelse i institution efter amtskommunen og den psykiatriske læges bestemmelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 15 år og 5 mdr.

***B121:**

For at have stukket tjenestegørende politibetjent i halsen med kniv (§ 119, stk. 1, jf. § 245, stk. 2) dømt til behandling i hospital for sindslidende eller psykiatrisk afdeling med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i forbindelse med den behandlende overlæge kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år og 2 mdr.

***B122:**

For vold (§ 244, stk. 4) dømt til ambulant psykiatrisk behandling på psykiatrisk sygehus eller afdeling, således at der af vedkommende læge kan træffes bestemmelse om indlæggelse.

Efter 3 år og 7 mdr. tiltalefrafald for vold og blufærdighedskrænkelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 10 mdr.

***B123:**

For overfald (§ 244, stk. 4, jf. stk. 3) dømt til ambulant psykiatrisk behandling, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år.

***B124:**

For forsøg på voldtægt (§ 216, stk. 1, jf. § 21) dømt til ambulant psykiatrisk behandling med tilsyn af

Kriminalforsorgen, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år og 10 mdr.

***B125:**

For forsøg på voldtægt (§ 224, jf. § 216, stk. 1, jf. §21) dømt til ambulant psykiatrisk med tilsyn af Kriminalforsorgen, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse.

Efter 4 år og 10 mdr. prøves sagen, og efter 8 år og 9 mdr. prøves sagen igen.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 3 mdr.

6.2 Model 2

I forhold til model 1 er der i denne model 5 ophævede domme og 22 igangværende domme, som flytter sig fra kategorien "personfarlig kriminalitet" til kategorien "ikke-personfarlig kriminalitet". Dette drejer sig om B3, B13, B15, B18, B21, *B32, *B33, *B35, *B36, *B38, *B40, *B42, *B48, *B49, *B51, *B52, *B61, *B64, *B68, *B71, *B72, *B74, *B87, *B88, *B89, *B92 og *B100.

6.3 Langvarige foranstaltningsdomme der ikke er omfattet af model 1 og 2

Personer der er dømt til tilsyn/ambulant behandling

Der eksisterer kun én dom i denne kategori:

For forsætlig brandstiftelse (§ 181, stk. 1 og 2) dømt til tilsyn af Kriminalforsorgen således, at han efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde samt undergiver sig lægelig godkendt behandling mod misbrug af alkohol efter tilsynsmyndighedens bestemmelse. - Foranstaltningen har varet 10,3 år.

7. Domme med anbringelsestider, der overskrider strafmaksimum

Disse sager omtales i det følgende i det omfang, de ikke allerede er omtalt under punkt 6. De første 4 sager vedrører ophævede domme (D1-D4), de næste 13 vedrører igangværende, afsluttede anbringelser (D5-D17), og de sidste 9 vedrører igangværende, uafsluttede anbringelser (D18-D26).

D1:

For tyveri dømt til anbringelse i hospital for sindslidende. Opholdstid er 51/2 år. Dommen, der er afgjort i landsretten, omfatter også en byretsdom, hvorom der ikke findes oplysninger. Sagen kan give mistanke om fejlregistrering, da dommen ikke ændres inden den ophæves, og da den i øvrigt omfatter ringe kriminalitet og hverken tiltalefrafald eller prøvelser.

D2:

For trusler på livet (§ 266) dømt til inddragelse "under bistandslovens bestemmelse om pædagogisk, psykologisk og eventuel psykiatrisk bistand og således, at der pålægges tiltalte at følge de sociale myndigheders anvisninger om behandling, opholdssted, uddannelse …". I første omgang sættes længstetiden for institutionsanbringelse til 1 år. Denne forlænges senere 3 gange, de to første gange med 1 år og sidste gang med 1/2 år. Det tyder på en samlet opholdstid på 31/2 år. Den samlede foranstaltningstid er på 41/2 år.

D3 = B4

D4 = B15

D5:

For vold af særlig farlig karakter (§ 245, stk. 1) ved at have taget kvælertag på 13-årig dreng dømt til anbringelse i hospital for sindslidende. Har to tidligere domme for hærværk.

Efter 2 år og 10 mdr. domsændring til behandling på psykiatrisk afdeling og under tilsyn af Kriminalforsorgen, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 4 år og 7 mdr. domsændring til anbringelse i hospital for sindslidende som følge af ny kriminalitet (taget kvælertag på medpatient).

Efter 5 år og 10 mdr. domsændring til behandling på psykiatrisk afdeling og under tilsyn af sygehuset eller af Kriminalforsorgen, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Sammenlagt anbringelsestid er 4 år og 4 mdr.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 6 år og 10 mdr.

D6:

For i to tilfælde at have udøvet vold på personer i opholdsstuen i Anstalten ved Herstedvester (§ 244) dømt til anbringelse på et psykiatrisk hospital. Dommen ankes, men stadfæstes 1 md. senere.

Er tidligere idømt fængselsstraf for vold, tyveri, røveri, brugstyveri og overtrædelse af våbenloven (fire domme).

Efter 1 år og 8 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i forbindelse med overlægen kan træffes bestemmelser om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 6 år og 7 mdr.

D7:

For brandstiftelse i ladebygning med skader for 6 mill. kr. til følge (§ 181, stk. 1) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 6 år og 11 mdr. domsændring til behandling i hospital for sindslidende eller under tilsyn heraf.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 9 år og 10 mdr.

D8=A9

D9=B35

D10=B37

D11=B42

D12=B43

D13=B59

D14=B64

D15=B97

D16=B99

D17=B120

D18:

For 12 forhold: 1 taskerøveri, 2 røverier i bagerier, hvor han truede med kniv, 2 røverier af tasker, 1 forsøg på tyveri, 3 forhold af falsk anklage, hærværk og vold mod tjenestemand i forbindelse med flugtforsøg (slået ud efter en fængselsbetjents hoved med et våben konstrueret af to 40 cm lange metalstivere til en arkitektlampe) (§ 288, stk.1, nr. 1, § 276, § 164, stk.1, § 291, stk.2, og § 119, stk.1) dømt til anbringelse i institution for åndssvage.

Er tidligere idømt fængselsstraf for tyveri.

Efter 2 år og 4 mdr. fås tiltalefrafald for tyveri, efter 3 år og 8 mdr. fås tiltalefrafald for tyveri, og efter 7 år og 1 md. fås tiltalefrafald for vold mod tjenestemand.

Foranstaltningen og anbringelsen har indtil opgørelsestidspunktet varet 7 år og 3 mdr.

D19:

For forsøg på voldtægt og fuldbyrdet anden kønslig omgang end samleje over for 13-årig pige, for ulovlig tvang og blufærdighedskrænkelse ved i en kældernedgang at tvinge offeret til at lade sig kysse og beføle, for tre forhold af tyveri, for to røveriforsøg, og for et røveri (§ 216, stk.1, jf. § 21, § 224, jf. § 216, stk.1, § 232, § 260, stk.1, § 285, stk.1, jf. 276 og § 288, stk.1, nr. 1, jf. tildels § 21) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Er tidligere idømt fængselsstraf for berigelseskriminalitet herunder røveri. Har tidligere været dømt til ambulant psykiatrisk behandling for røveri og tyveri.

Efter 1 år og 4 mdr. fås tiltalefrafald for røveri og grov vold, og efter 1 år og 11 mdr. fås tiltalefrafald for tyveri og røveri.

Foranstaltningen og anbringelsen har indtil opgørelsestidspunktet varet 7 år og 5 mdr.

D20:

For 8 forhold (tre tilfælde af vold ved at tildele kvinde slag på højre kind, voldtægt, slået og sparket kvinde i ansigtet og derefter slæbt hende ud på fortorvet, tyveri og blufærdighedskrænkelse i form af beføling uden på tøjet) (§ 216, stk.1, § 245, stk. 2, mv.) dømt til anbringelse på hospital for sindslidende.

Efter 3 år og 3 mdr. prøves sagen.

Foranstaltningen og anbringelsen har indtil opgørelsestidspunktet varet 9 år og 7 mdr.

D21:

For at have samleje med sin søster, for tyveri og for at trænge ind i hus, tage tøjet af og indfinde sig i et værelse hos en 5-årig sovende pige i den hensigt at beføle pigen på lårene og onanere, hvilket blev forhindret af pigens far (§ 210, stk. 2, § 276, § 264, stk.1, nr. 1, og § 232, jf. § 21) dømt til anbringelse i institution for personer med vidtgående handicap.

Er tidligere dømt til inddragelse under åndssvageforsorgen for § 232.

Foranstaltningen og anbringelsen har indtil opgørelsestidspunktet varet 5 år og 1 md.

D22:

For på det psykiatriske plejehjem at have udøvet legemsangreb af farlig karakter mod medpatient, idet domfældte tre gange stak mod forurettedes bryst med en lommekniv med 6 cm langt blad, hvoraf et stik ramte (§ 245, stk.1, tildels jf. § 21), dømt til psykiatrisk behandling på et hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i forbindelse med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Er tidligere idømt fængselsstraf for tyveri, røveri, brugstyveri mv. Er tidligere dømt til psykiatrisk behandling for vold mod tjenestemand.

Efter 3 måneder fås tiltalefrafald for vold og trusler.

Efter 10 mdr. bestemte Justitsministeriet i m.a. lov nr. 331 af 24.5.1989 § 40 ved et farlighedsdekret, at domfældte skulle anbringes på Sikringsanstalten. Kort efter blev dekretet godkendt som lovligt, og efterfølgende er ministeriets nægtelse af at ophæve dekretet fire gange blevet godkendt som lovlig.

Sagen prøves efter 6 år og 2 mdr.

Anbringelsen har indtil opgørelsestidspunktet varet 6 år og 2 mdr. og foranstaltningen 7 år.

D23=B56

D24=B74

D25=B105

D26=B111

Bilag 2 - Retslægerådets udtalelse af 12. april 1999

RETSLÆGERÅDET
Blegdamsvej 6
2200 København N.
Telefon: 35 37 33 22
Telefax: 35 37 50 21

J.nr.F-1200057 /
+ bilag br. nr.
Dato:

Straffelovrådet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Ved skrivelse af 16. marts 1999, j. nr. 1998-730-0533, har Straffelovrådet anmodet Retslægerådet om en udtalelse over fire lovmodeller vedrørende en eventuel ændring af de tidsubestemte foranstaltninger idømt efter straffelovens § 68 og § 69. Der er i skrivelsen og den vedlagte kopi af Straffelovrådets kommissorium nærmere redegjort for baggrunden for, at Straffelovrådet er blevet anmodet om at behandle dette spørgsmål.

Retslægerådet skal indledningsvis henvise til Betænkning om de strafferetlige særforanstaltninger (Bet. nr. 667/1972) afgivet af Straffelovrådet. I betænkningen (bilag 3, s. 172 ff) gengives Retslægerådets udtalelse af 24. august 1972 til Straffelovrådet om de psykiatriske særforanstaltninger. Retslægerådet kan fortsat tilslutte sig den grundlæggende opfattelse, Straffelovrådet gav udtryk for i Betænkningen s. 40, hvor det hedder, ..."at anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger i § 16-tilfælde stemmer bedst med de forebyggende og terapeutiske retningslinier, som præger disse afgørelser".

Betænkning om foranstaltninger over for åndssvage og andre svagt begavede lovovertrædere, afgivet af Justitsministeriet, (Bet. nr. 955/1982), indeholder ligeledes en udtalelse fra Retslægerådet om bl.a. de tidsubestemte foranstaltninger over for åndssvage (mentalt retarderede), og rådet kan fortsat henholde sig til denne udtalelse og således tilslutte sig flertallets konklusion, at ..."der bør ikke fastsættes tidsfrister for gennemførelse af det lægelige og forsorgsmæssige behandlingsarbejde over for åndssvage. En regel om tidsmaksimering indebærer også den risiko, at foranstaltningen får et pønalt præg. Det er ønskeligt at undgå, at der i praksis sker en sammenblanding af behandlingsmæssige og strafmæssige synspunkter". De her citerede synspunkter om mentalt retarderede lovovertrædere gør sig efter Retslægerådets opfattelse tillige gældende over for sindssyge lovovertrædere.

Retslægerådet skal tilføje, at der ikke siden de ovennævnte udtalelser fra 1972 og 1982 er sket sådanne lægevidenskabelige ændringer i opfattelsen af sindssygdomme eller mental retardering, at der lægefagligt er grundlag for at foreslå en ændring af de nugældende regler. Hertil kommer, at der ikke foreligger klinisk-psykiatriske undersøgelser, der belyser, hvorledes de idømte særforanstaltninger varetages, effekten af den givne behandling, varigheden af faktisk indlæggelse (= frihedsberøvelse) i medfør af en idømt foranstaltning m.v., ud over at det i en enkelt undersøgelse (se Ugeskrift for Læger 1988, nr. 150, s. 1209-1212) er påvist, at kun ca. 30 % af behandlingsdømte retspsykiatriske patienter på et givet tidspunkt var indlagte. Efter rådets opfattelse bør et så principielt vidtgående skridt som at indføre en form for tidsmaksimering af særforanstaltninger, idømt efter straffelovens § 68 og § 69, ikke alene baseres på retspolitiske synspunkter og statistiske oplysninger, men også på grundige empiriske undersøgelser.

Retslægerådets principielle synspunkt er således fortsat, at særforanstaltninger idømt efter straffelovens § 68 og § 69 bør være tidsubestemte, gerne således at der indføres nogle bestemmelser om en mere regelmæssig domstolsprøvelse af, om en idømt foranstaltning bør ændres eller ophæves (model 3 eller 4).

Hvad angår Straffelovrådets model 1 og model 2 skal Retslægerådet bemærke, at den inddeling i forskellige kriminalitetstyper, der opereres med i de to modeller, er af juridisk karakter og ikke relevant for en lægevidenskabelig vurdering af, hvor længe en særforanstaltning bør opretholdes.

Retslægerådet skal endelig henvise til det tidligere fremsendte materiale fra rådets årsberetning for 1997 om varigheden af de psykiatriske særforanstaltninger med ledsagende kommentar. Rådet skal supplerende bemærke, at der ved revisionen af psykiatriloven I. januar 1999 blev indført bestemmelser om udskrivningsaftaler og koordineringsplaner for en lille gruppe patienter, men det er Retslægerådets vurdering, at disse bestemmelser ikke vil have nogen nævneværdig betydning som forebyggende foranstaltning over for kriminalitetstruede sindssyge. Reglerne sikrer efter Retslægerådets opfattelse heller ikke, at psykiatriske patienter modtager nødvendig medikamentel behandling, således at psykotisk recidiv, og dermed risiko for kriminalitet, forebygges.

Retslægerådet finder afslutningsvis anledning til at påpege, at indførelse af proportionalitetsmæssige synspunkter ved anvendelse af særforanstaltninger ikke blot vil forkorte visse særforanstaltninger, men også modsat vil kunne give anledning til, at særforanstaltninger idømt for grove forbrydelser opretholdes længere, end der behandlingsmæssigt er grundlag for. Der kan her henvises til sygehistorie nr. 7 i Retslægerådets tidligere fremsendte materiale. En sådan udvikling vil være såvel lægefagligt som lægeetisk særdeles problematisk.

Med venlig hilsen

Harry Mosekjær Madsen

Bilag 3 - Retslægerådels Årsberetning 1997

Sag nummer 7 (A-36511)

M er en 26-årig kvinde, der i 1993 blev dømt til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet i forbindelse med kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af kriminalforsorgen i forbindelse med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse. M blev dømt for forsætligt manddrab (straffelovens §

237) ved først at have forsøgt at skære halsen over på sin knap 6 måneder gamle søn, hvorefter hun kvalte ham ved at trykke kniven ned mod hans hals.

M blev mentalobserveret under indlæggelse på psykiatrisk afdeling. Af erklæringsmaterialet fremgår blandt andet, at hun var opvokset under, hvad der opfattes som absolut velordnede sociale og følelsesmæssige forhold i en mindre provinsby. I gymnasietiden var hun på nærmest overdreven vis optaget af tilværelsens store spørgsmål. Hun skrev digte, førte dagbog og kunne ind imellem blive opslugt af eksistentielle og religiøse anfægtelser. Hun kom igennem et par år sammen med en, hvad der umiddelbart må opfattes som psykisk skrøbelig ven. Forholdet var på mange måder konfliktfyldt. Ind imellem levede de sig sammen nærmest ind i en drømmeverden afbrudt af perioder, hvor forholdet mere eller mindre helhjertet blev brudt af den ene eller den anden. Hun blev utilsigtet gravid, overvejede abort, men valgte at føde barnet for efterfølgende at overveje bortadoption. Hendes psykiske tilstand blev i denne periode forværret, ligesom forholdet til vennen blev stadig mere anspændt Hun boede hos sine forældre, og en nat krøb hun ud gennem et vindue, hvorefter hun i en skov dræbte barnet som anført og forsøgte at begå selvmord. Mentalerklæringen konkluderede, at M var omfattet af straffelovens § 16, stk. 1, og argumenterede, trods sigtelsens karakter, for en dom til psykiatrisk behandling mv. under henvisning til, at risikoen for kriminelt recidiv var minimal, og at en anbringelsesdom med et længere ophold på en psykiatrisk afdeling ville modvirke optimal psykiatrisk behandling.

Retslægerådet udtalte blandt andet, at M ..."var sindssyg på tidspunktet for det påsigtede. Hun er normalt begavet. M beskrives som personlighedsmæssigt skrøbelig, identitetsusikker og med vanskeligheder ved at drage sikre grænser mellem fantasi og virkelighed. Dertil er hun præget af stærk skiftende holdning til omverdenen med et "alt eller intet" præg i sin bedømmelse af forholdet til andre. Hun beskrives med en svigtende sammenhæng mellem tænkning og følelsesliv. I tiden efter sit barns fødsel udviklede hun sindssygdomssymptomer præget af tiltagende usikkerhed i realitetstestningen. Tænkningen var præget af vaghed, og hun kredsede om livet, døden og eksistensen med voldsom emotionel betoning. Hun følte, at tankerne kontrollerede hende, var trist, rådvild og letpåvirkelig og med tendens til at tillægge ydre påvirkninger og indtryk en subjektiv, symbolpræget betydning. Hun følte, at hun kunne gå i opløsning og havde vrangforestillinger vedrørende egen krop.

Vedrørende tiden omkring det påsigtede synes der at have foreligget egentlig bevidsthedsspaltning med svær emotionalisering af bevidsthedslivet og oplevelse af en indre kamp mellem gode og onde kræfter. I tiden efter det påsigtede prægedes hun af udtalt opsplitning af tanke- og følelsesliv, emotionel tilbagetrækning og i en periode udtalte depressive symptomer. På nuværende tidspunkt er symptomerne på sindssygelig bevidsthedsspaltning og depressiv rådvildhed trådt i baggrunden; hun har gennem en periode været i behandling med antidepressivt virkende medicin.

Diagnostisk må hun på tidspunktet for det påsigtede og efterfølgende mest sandsynligt betegnes som lidende af en reaktiv psykose (sindssygdom udløst af ydre omstændigheder) med ændringer i bevidsthedsfunktioneme og med en ret udtalt depressiv farvning. Sindssygdommen må sandsynligvis ses på baggrund af en udtalt bagvedliggende personlighedsforstyrrelse.

Retslægerådet fandt ligeledes, at M var omfattet af straffelovens § 16, stk. 1, og tilsluttede sig overlægens anbefaling af en behandlingsdom, hvilket retten fulgte.

Efter dommen forblev M indlagt således at hun blev udskrevet godt et års tid efter gerningstidspunktet. Hun havde bortset fra de første fire måneder haft ophold på åben afdeling. I forbindelse med udskrivningen flyttede hun til en anden del af landet, hvor behandlingen blev varetaget af overlæge T. I udtalelse fra 1996 om en eventuel foranstaltningsændring oplyste overlægen blandt andet, at M havde været i regelmæssig samtalebehandling, ligesom den medikamentelle antidepressivt virkende behandling var fortsat. M fremtrådte glædesløs, fåmælt om end ikke egentlig deprimeret. Hun boede på et kollegium, havde fået en ven og fulgte nogle forkurser til en højere uddannelse. I forbindelse med at hun ikke bestod en eksamen, udviklede hun igen en psykotisk tilstand, hvor hun blandt andet havde svært ved at afgrænse sig selv fra omgivelserne. Hun afviste medikamentel behandling blandt andet med den begrundelse, at hun skulle leve sig helt ned til bunden af sig selv for at finde sig selv. Hun var med eget samtykke indlagt i tre uger, hvor hun accepterede at genoptage den medikamentelle behandling, hvorefter hendes tilstand blev bedre. Hun blev udskrevet til fortsat ambulant behandling - det vil sige regelmæssige samtaler en gang ugentlig i kombination med den medikamentelle behandling. M fandtes fortsat personlighedsmæssigt skrøbelig, selvusikker og præget af et højt angstniveau. M selv ønskede ikke foranstaltningen ophævet blandt andet med den begrundelse, at hun var bange for, at hun i forbindelse med et eventuelt tilbagefald ville undlade at søge nødvendig hjælp. Overlægen kunne ikke anbefale foranstaltningen ophævet.

I 1997 fik Retslægerådet forelagt spørgsmålet om ophævelse af den idømte foranstaltning, og overlæge T havde igen afgivet udtalelse. Det fremgår af denne, at M's psykiske tilstand var markant bedret, hun var flyttet i lejlighed med vennen, hun var godt i gang med en uddannelse, hun havde god kontakt med medstuderende og havde genoptaget kontakten med tidligere veninder. Den ovenfor nævnte behandling var fortsat fuldstændig regelmæssig, og samtalerne havde i en periode omhandlet den pådømte kriminalitet. M havde opnået en klar erkendelse af, at hun havde nogle alvorlige psykiske problemer, og at hun havde behov for fortsat behandling, sandsynligvis i flere år, hvad hun var fuldt motiveret for. Overlægen anbefalede den idømte foranstaltning ophævet.

Retslægerådet udtalte blandt andet, at M ..."stabilt (har) passet behandlingen, som har været såvel af medikamentel som psykoterapeutisk karakter. Hun er fundet blandt andet selvusikker, sårbar, præget af et højt angstniveau og en vis tilbøjelighed til overfortolkning. I forbindelse med en skuffelse udviklede hun i maj 1995 en sindssygelig tilstand, hvor hun blandt andet var optaget af den begåede kriminalitet. Hun blev efter eget ønske indlagt på ... Hun var indlagt cirka tre uger. Under den fortsatte ambulante behandling er M's psykiske tilstand bedret i betydelig grad, hun har således opnået erkendelse af egne problemer, samtidig med at hun på realistisk måde evner at håndtere vanskeligheder og modgang. Hun er under uddannelse og lever under ordnede sociale forhold i fast parforhold. Hun er motiveret for fortsat psykiatrisk behandling. Ved en samlet vurdering kan Retslægerådet herefter anbefale den idømte foranstaltning ophævet".

Ved kendelse senere samme år blev foranstaltningen ophævet blandt andet med henvisning til, at såvel kriminalforsorgen, den psykiatriske afdeling, Retslægerådet som anklagemyndigheden havde anbefalet dette.

Kommentar

Det skal indledningsvist bemærkes, at Retslægerådets opgave er at afgive lægevidenskabelige skøn. Rådet får undertiden forelagt sager om ophævelse eller ændring af en psykiatrisk særforanstaltning, hvor rådet enten direkte anmodes om at inddrage proportionalitetshensyn i sit vurderingsgrundlag eller indirekte opfordres hertil for eksempel i form af, at der henvises til "den siden dommen forløbne tid". Som udgangspunkt vil disse forhold imidlertid ikke indgå i Retslægerådets vurderingsgrundlag, jf. blandt andet sag nummer 3 og 4, idet proportionalitetsmæssige betragtninger er et juridisk spørgsmål.

I sag nummer 3 var patienten dømt for ikke særligt omfattende hærværk, og i nummer 4 var patienten dømt for blandt andet tyveri. I begge sager ophævede retten de idømte foranstaltninger med henvisning til proportionalitetsmæssige betragtninger. I sag nummer 3 forespurgte statsadvokaten direkte den behandlingsansvarlige overlæge, om patientens behandlingsbehov eller hensynet til retssikkerheden var baggrunden for, at overlægen anbefalede foranstaltningen opretholdt. Som det fremgår, er det Retslægerådets opfattelse, at disse to hensyn ofte er sammenfaldende - tilgodeses patientens behandlingsbehov, nedsættes også risikoen for kriminelt recidiv. Men det kan nok ikke afvises, at der er tilfælde, hvor psykiatere - og pårørende, jf. moderens udtalelse i sag nummer 3 og det forhold, at moderen frafaldt begæringen om ophævelse af foranstaltningen i sag nummer 2 - i høj grad fokuserer på behandlingsbehovet ud fra en viden om, at ophæves foranstaltning, vil det gå patienten ilde. I sag nummer 4 var patienten ved byretten blevet idømt hæfte i 20 dage for blandt andet tyveri, efterfølgende blev dommen af landsretten ændret til en dom til ambulant psykiatrisk behandling. Retten ophævede foranstaltningen, specielt med henvisning til misforholdet mellem den tidligere udmålte straf - hæfte, i 20 dage - og varigheden af den periode, den psykiatriske særforanstaltning havde været opretholdt. Hertil nævnte retten, at karakteren af den begåede kriminalitet ikke talte afgørende imod en ophævelse. Begge begrundelser er utvetydigt juridiske og indgår ikke i den lægelige vurdering. Denne må tage sit udgangspunkt i, at utilregnelige sindssyge kriminelle er "straffri" - et humanistisk filosofisk synspunkt, som har sin rod i antikken, og som herhjemme viser sig i voteringerne blandt Højesterets dommere i 1700-tallet. (Knud Waaben: Retspsykiatri og strafferet i historiens lys. København, 1997). Ud fra denne betragtning må hovedvægten lægges på sindssygdommen, og lægeligt må det således anses for "formålstjenligt" at opretholde en foranstaltning, så længe patientens psykiske sygdom medfører, at der er risiko for kriminelt recidiv - principielt uafhængig af kriminalitetens karakter.

Det anføres undertiden som et argument for ophævelse af en psykiatrisk særforanstaltning, at den syge i givet fald vil kunne indlægges og behandles i medfør af psykiatriloven. Som fremhævet i rådets årsberetning 1996, s. 65ff, indeholder psykiatriloven ikke regler, der sikrer, at udskrevne psykiatriske patienter er under løbende sundhedsfagligt tilsyn. Som det fremgår af sag nummer 5 og også af den s. xx (A-37052) refererede sag, kan nogle (rets)psykiatriske patienter angive sig motiveret for fortsat behandling i forbindelse med ophævelse af en idømt foranstaltning, for så straks efter foranstaltningens ophævelse at afbryde al behandling. Det er naturligvis muligt, at patienten bevidst har afgivet urigtige oplysninger ("dissimuleret"), for eksempel fordi patienten er uden

sygdomserkendelse eller med rette eller urette mener at registrere bivirkninger ved behandlingen, men årsagen kan ligefuldt - og formentlig oftere - være skizofreniens grundsymptomer i form af ambivalens og initiativsvækkelse. Ambivalensen medfører, at patienten alligevel kommer i tvivl om sin behandlingsmotivation, og initiativsvækkelsen at patienten ikke får taget sig sammen til at give fremmøde. Patienten taber således kontakten med behandlingssystemet, hvilket medfører risiko for, at produktive psykotiske symptomer recidiverer. Den kriminalitet, de retspsykiatriske patienter er dømt for, vil jævnligt have sin rod i patientens psykotiske symptomatologi, og recidiv heraf vil således også medføre risiko for kriminelt recidiv. Retspsykiatriske patienter er hyppigt uden noget særligt netværk, således at sygdommen vil kunne nå at udvikle sig markant, før der eventuelt gribes ind. I sag nummer 1 havde kvinden ophold på psykiatrisk plejehjem, og om end hun trods behandling fortsat var i udtalt grad psykotisk, fandt Retslægerådet det forsvarligt at anbefale foranstaltningen ophævet. Det måtte antages, at skulle hun efter foranstaltningens ophævelse for eksempel nægte medikamentel behandling, ville personalet ved forværring af hendes tilstand hurtigt kunne iværksætte en tvangsindlæggelse, ligesom hun efter endt behandling formentlig ville kunne vende tilbage til plejehjemmet.I sag nummer 3 måtte det derimod befrygtes, at patienten - som også påpeget af moderen - ville ophøre med al behandling, såfremt foranstaltningen blev ophævet, og da han levede alene, ville hans tilstand kunne blive markant dårligere med heraf følgende risiko for kriminelt recidiv, før der blev grebet ind. De sociale forhold i videste betydning indgår således i rådets vurderingsgrundlag

I sag nummer 6 levede patienten under stabile sociale forhold, og der var flere andre omstændigheder, som kunne tale for at anbefale foranstaltningen ophævet - ingen ny kriminalitet eller aggressive handlinger, intet udtalt affektpræg, intet misbrug, stabil beskæftigelse, overholdelse af den ambulante behandling, herunder den medikamentelle behandling, ingen genindlæggelser, hvortil kommer den meget langvarige observationsperiode. Imidlertid var patienten stadig klart sindssyg med de samme vrangforestillinger, der i sin tid havde tilskyndet til kriminaliteten, og han var fortsat helt uden sygdomsindsigt: med en betydelig modstand mod behandlingen. Han ville således med stor sandsynlighed ophøre med behandlingen, såfremt foranstaltningen blev ophævet, hvilket utvivlsomt ville medføre, at hans sindssygdomssymptomer ville forværres. Retslægerådet vurderede, at blev hans psykiske tilstand forværret, ville der også være risiko for kriminelt recidiv, og denne risiko ville næppe på betryggende vis kunne imødegås i medfør af psykiatrilovens bestemmelser.

Det væsentligste element i Retslægerådets vurdering vil således være patientens psykopatologiske tilstand. Såfremt patienten trods adækvat behandling fortsat frembyder åbenbare sindssygdomssymptomer, vil rådet være mere tilbageholdende med at anbefale en idømt foranstaltning ophævet og dette især, såfremt symptomerne yderligere medfører, at patienten kan udvise truende eller endog aggressiv adfærd (se årsberetningen 1993, s- 57ff). Nyere forskning viser, at især vrangforestillinger af forfølgelses- eller storhedskarakter er forbundet med en øget risiko for, at patienten kan udvise aggressiv adfærd, og denne viden indgår naturligvis i rådets vurderinger, hvilket sag nummer 2 er et eksempel på. Patienten var dømt for at have skudt mod andre mennesker, og trods medikamentel behandling klagede han jævnligt til politiet over, at han blev forfulgt og chikaneret af naboen, og yderligere fremtrådte han jævnligt anspændt og vredladen. I sag nummer 5 gik der kun godt en måned, efter at foranstaltningen var ophævet, før patienten sårede stedfaderen alvorligt

Vurderingen af, hvorvidt en idømt foranstaltning lægeligt kan anbefales ophævet, indeholder således også en form for farlighedsvurdering, jf. også sag nummer 6. Dette spørgsmål skal ikke omtales nærmere, idet der henvises til Retslægerådets årsberetning 1988, s. 93ff og især til årsberetningen 1995, s. 77ff. Det skal dog bemærkes, at omlægningen af det psykiatriske behandlingssystem har accentueret dette spørgsmål, jf. for eksempel sag nummer 2. Som det fremgår, ville Retslægerådet i 1981 "ikke fraråde", at en idømt særforanstaltning blev ophævet, om end patienten på daværende tidspunkt var svært sindssyg trods iværksat behandling. Patienten havde nemlig i de forudgående fire år stort set permanent været indlagt, og Retslægerådet nærmest forudsatte, at han fortsat ville være indlagt, eventuelt som tvangstilbageholdt.

Afslutningsvis skal nævnes, at eventuelt kriminelt recidiv under forløbet af en psykiatrisk særforanstaltning selv sagt også indgår i Retslægerådets vurderingsgrundlag - også selv om påtale har været frafaldet med henvisning til, at patienten allerede var undergivet en psykiatrisk særforanstaltning. Sag nummer 5 illustrerer til overmåde dette spørgsmål. Det ligger udenfor rådets område nærmere at tage stilling til, i hvilket omfang påtale bør frafaldes eller sagen gennemføres, men rådet skal dog bemærke, at varigheden af en idømt særforanstaltning kan blive et temmeligt abstrakt begreb, såfremt kriminelt recidiv i behandlingsperioden ikke indgår i vurderingsgrundlaget. Var patienten blevet dømt, hver gang påtale blev undladt ville varigheden af den idømte foranstaltning, siden den seneste dom, have været en ganske anden, da foranstaltningen blev ophævet i 1995.

Proportionalitetsmæssige betragtninger, hvad angår kriminelle sindssyge, er et juridisk og ikke mindst et

retspolitisk og holdningsmæssigt: spørgsmål (årsberetningen 1991, s. 41 ff), men påkalder sig selvsagt også psykiatrisk interesse. De forskellige juridiske, retspolitiske og holdningsmæssige synspunkter skal ikke omtales nærmere, men Retslægerådet skal bemærke, at de her omtalte sager illustrerer vanskelighederne ved at opgive princippet om de psykiatriske særforanstaltningers tidsubestemthed i forbindelse med den grundlæggende bestemmelse om, at sindssyge er straffri. Kvinden i sag nummer 7 blev dømt for forsætligt manddrab. Hun kan siges at have været "frihedsberøvet" i et år, hovedsageligt dog på åben psykiatrisk afdeling. Hun havde imidlertid i denne periode utvivlsomt behov for intensiv psykiatrisk behandling. Den samlede foranstaltningstid var fire år. I sag nummer 2 blev patienten i 1984 dømt for at have skudt med en luftbøsse efter flere mennesker. Han har siden da været indlagt sammenlagt over otte år, og foranstaltningen er fortsat i kraft. Begge tidsforløb er psykiatrifagligt velbegrundede.

PK/bl - 25111-98

Justitsministeriet Version 1.0 den 23. juni 1999
Denne publikation findes på adressen www.jm.dk/publikationer/bet1372
Copyright (c) Justitsministeriet 1999

Kapitel 1 - Indledning

1. Straffelovrådets kommissiorium

1.1. Straffelovrådet blev nedsat ved Justitsministeriets skrivelse af 3. oktober 1960. I denne skrivelse udtales, at det påhviler rådet

1) efter Justitsministeriets anmodning at afgive indstilling om strafferetlige lovgivningsspørgsmål og principielle spørgsmål vedrørende fastsættelsen af administrative bestemmelser af strafferetlig karakter og den praktiske gennemførelse af kriminalpolitiske foranstaltninger og

2)efter Justitsministeriets nærmere bestemmelse at medvirke i det internationale strafferetlige samarbejde, herunder navnlig det nordiske strafferetlige samarbejde.

1.2. Ved skrivelse af 27. januar 1998 har Justitsministeriet anmodet Straffelovrådet om at behandle spørgsmålet om anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger efter straffelovens § 68 og § 69.

Skrivelsen har følgende ordlyd:

> "Justitsministeriet har de senere år ved flere lejligheder besvaret spørgsmål fra Folketingets Retsudvalg om anvendelsen af behandlingsdomme over for personer, der er omfattet af straffelovens § 16, jf. straffelovens § 68. Justitsministeriet har også besvaret spørgsmål om en eventuel tidsbegrænsning af behandlingen ifølge sådanne domme.
>
> Senest har Center for Ligebehandling af Handicappede behandlet disse spørgsmål i forbindelse med en undersøgelse om udviklingshæmmede lovovertrædere (mentalt retarderede). Undersøgelsen, der er offentliggjort i Centrets årsberetning for 1996, s. 17-32, indeholder følgende konklusion:
>
> "At udviklingshæmmede overhovedet kan idømmes retsforanstaltninger på ubestemt tid er i sig selv uligebehandling. At det særlige sanktionssystem retter sig mod en bestemt befolkningsgruppe - og ikke f.eks. mod en bestemt type lovovertrædelser - er efter Centrets opfattelse udtryk for en usaglig og vilkårlig forskelsbehandling. Centret finder heller ikke, at der er tilstrækkelig entydighed i recidivstatistikken til, at det kan fungere som forsvar for at opretholde de tidsubestemte retsfølger.
>
> Ydermere synes den retsgaranti, som er søgt indbygget i § 72, ikke at have tilstrækkelig effekt i praksis, al den stund bestemmelsen tilsyneladende kun bruges i yderst begrænset omfang.
>
> Endvidere går der alt for lang tid, inden foranstaltningerne bliver ophævet. Den faktiske varighed af de retsfølger, udviklingshæmmede idømmes, er meget lang, og der er kun ringe proportionalitet mellem varigheden af de retsfølger, udviklingshæmmede idømmes, og varigheden af de retsfølger, ikke-udviklingshæmmede idømmes for tilsvarende lovovertrædelser.
>
> Centret har i undersøgelsesmaterialet ikke kunnet finde det argument, som kan retfærdiggøre opretholdelse af de både retspolitisk tvivlsomme og personligt belastende tidsubestemte foranstaltninger. Man må kræve helt ekstreme beviser for effekten af en så vidtgående foranstaltning som tidsubestemthed, hvis den skal opretholdes. Disse beviser er efter Centrets opfattelse ikke til stede.
>
> Nye kriminelle handlinger i domsperioden bliver håndteret for tilfældigt. Der er ingen ensartethed

omkring indgivelse af politianmeldelse, og der bliver på forskellig vis sanktioneret for handlingen, uden at det er retligt bevist, at handlingen er blevet begået.

Særbestemmelserne i Straffelovens § 16, §§ 68-72 om udviklingshæmmede lovovertrædere var oprindeligt tænkt som beskyttelsesregler. Med baggrund i de oplysninger, der er fremkommet i Centrets undersøgelse, må der stilles spørgsmålstegn ved, om det i praksis er tilfældet.

Centret skal på den baggrund opfordre til, at der gennemføres en tilbundsgående analyse af retstilstanden for udviklingshæmmede lovovertrædere. En sådan undersøgelse må gennemføres med det formål at styrke udviklingshæmmede lovovertræderes retssikkerhed og med det formål at få etableret et tidsbestemt sanktionssystem, som fjerner den vilkårlige forskelsbehandling af bestemte persongrupper."

Rigsadvokaten har den 18. juli 1997 afgivet en udtalelse i anledning af den pågældende undersøgelse.

Af udtalelsen fremgår bl.a., at anklagemyndigheden fører regelmæssig og nøje kontrol med udstrækningen af en idømt særforanstaltning med henblik på at vurdere, om der fra anklagemyndighedens side bør tages initiativ til ændring eller ophævelse af en sådan foranstaltning. I anklagemyndighedens vurdering indgår bl.a. hensynet til retssikkerheden og til den dømtes behandlingsbehov. I vurderingen indgår også hensynet til proportionalitet mellem den begåede lovovertrædelse og varigheden af den idømte foranstaltning.

Desuden nævnes det, at straffelovens § 72 giver mulighed for, at anklagemyndigheden, anstaltsledelsen, bistandsværgen eller den dømte kan fremsætte begæring om ændring eller endelig ophævelse af den idømte foranstaltning. Sagen indbringes snarest muligt af anklagemyndigheden for retten, der træffer afgørelse ved kendelse. Tages en begæring fra bistandsværgen eller den dømte ikke til følge, kan ny begæring fremsættes, når der er forløbet et halvt år fra kendelsens afsigelse.

Det i Rigsadvokatens udtalelse nævnte proportionalitetsprincip har fundet anvendelse i flere nyere afgørelser. Der kan bl.a. henvises til Vestre Landsrets kendelse af 26. juni 1997 offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1997, s. 1268.

De gældende bestemmelser om tidsubestemte foranstaltninger, der trådte i kraft den 1. juli 1973, bygger i det væsentlige på Straffelovrådets betænkning nr. 667/1972 om de strafferetlige særforanstaltninger.

I denne betænkning gav Straffelovrådet udtryk for, at anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger i tilfælde, der omfattes af straffelovens § 68, jf. § 16, stemmer bedst med de forebyggende og terapeutiske hensyn, som præger disse afgørelser, og at en tidsbegrænsning derfor ville være meget uhensigtsmæssig. Rådet pegede i den forbindelse også på muligheden for at rejse spørgsmål ved retten om ændring eller ophævelse af de trufne foranstaltninger.

Muligheden for at anvende tidsubestemte foranstaltninger på dette område blev da heller ikke ophævet, da en række andre tidsubestemte foranstaltninger, f.eks. psykopatforvaring, blev afskaffet som led i revisionen af straffelovens regler om tidsubestemte retsfølger i 1973.

Spørgsmålet om anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger blev også overvejet i det af Justitsministeriet den 24. september 1970 nedsatte udvalg (Bækgård-udvalget), jf. betænkning nr. 955/1982 om foranstaltninger over for åndssvage og andre svagt begavede lovovertrædere.

Udvalgets flertal (seks ud af udvalgets syv medlemmer) gav i betænkningen udtryk for, at der ikke fandtes tilstrækkelig grund til at indføre tidsmaksimering af frihedsberøvelse over for åndssvage lovovertrædere. I den forbindelse anførtes bl.a. følgende (betænkningen s. 90-91):

"I tilslutning til retslægerådet mener flertallet, at der ikke bør fastsættes tidsfrister for gennemførelse af det lægelige og forsorgsmæssige behandlingsarbejde over for åndssvage. En regel om tidsmaksimering indebærer også den risiko, at foranstaltningen får et pønalt præg. Det er ønskeligt at undgå, at der i praksis sker en sammenblanding af behandlingsmæssige og strafmæssige synspunkter, bl.a. i betragtning af, at åndssvage lovovertrædere anbringes i de samme institutioner som ikke-kriminelle

åndssvage, hvorfor det bør markeres så lidt som muligt, at visse personer forvares og behandles som kriminelle.

Det her anførte betyder ikke, at der i sager mod åndssvage lovovertrædere kan ses bort fra, om der er rimelige proportioner mellem den begåede kriminalitet og varigheden af den institutionsanbringelse, der bliver resultatet af en domfældelse.

Den fornødne sikkerhed mod en urimelig eller på anden måde uheldig opretholdelse af forsorgsforanstaltninger ligger efter flertallets opfattelse i reglerne om adgang til senere domstolsprøvelse efter § 72. Det følger heraf, at spørgsmålet om ændring eller ophævelse af foranstaltninger til enhver tid kan forelægges retten efter begæring af anklagemyndigheden, forsorgens ledelse, bistandsværgen eller den dømte selv. ..."

Som det fremgår, har spørgsmålet om anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger tidligere været genstand for grundige overvejelser i både Straffelovrådet og Bækgård-udvalget.

Justitsministeriet finder dog, at der nu kan være grund til at lade spørgsmålet om anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger efter straffelovens § 68 og § 69 undergive en fornyet behandling.

Justitsministeriet skal på denne baggrund anmode Straffelovrådet om at behandle dette spørgsmål både for så vidt angår psykisk udviklingshæmmede (mentalt retarderede) og personer, der er utilregnelige på grund af sindssygdom, dvs. hele personkredsen, der er omfattet af straffelovens § 16.

På baggrund af disse overvejelser anmodes Straffelovrådet om i givet fald at udarbejde udkast til eventuelle ændringer i straffeloven og eventuel anden lovgivning."

Straffelovrådet har på den anførte baggrund overvejet og stillet forslag om en (vis) tidsbegrænsning af særforanstaltninger efter straffelovens § 68 og § 69, jf. pkt. 2.5. nedenfor.

Straffelovrådet har til brug ved overvejelserne iværksat en undersøgelse af anvendelsen af foranstaltningsdomme. Undersøgelsen er optaget som bilag 1 til betænkningen.

Straffelovrådet har endvidere haft lejlighed til at drøfte problemstillingen med repræsentanter for Retslægerådet under to møder i henholdsvis april 1998 og februar 1999. Straffelovrådet har på den baggrund modtaget en udtalelse af 12. april 1999 fra Retslægerådet. Udtalelsen er optaget som bilag 2 til betænkningen.

Herudover har Straffelovrådet i august 1998 aflagt besøg på institutionen "Kofoedsminde", der bl.a. huser visse mentalt retarderede lovovertrædere, som er dømt til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap.

2. Resumé af Straffelovrådets forslag

Straffelovrådet har til brug ved overvejelserne om tidsbegrænsning af foranstaltninger efter straffelovens § 68 og § 69 opstillet 4 modeller.

2.1. *Model 1* indebærer, at der, hvis en foranstaltning efter § 68 eller § 72, jf. § 68, medfører, at den dømte skal anbringes i institution, eller giver mulighed herfor, skal fastsættes en længstetid på 5 år for denne foranstaltning. Længstetiden omfatter også foranstaltninger, som senere fastsættes efter § 72, jf. § 68, og som medfører en lempelse af den hidtidige foranstaltning. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse fastsætte en ny længstetid på 2 år.

I de ovennævnte tilfælde fastsættes dog i almindelighed ingen længstetid, hvis den dømte findes skyldig i drab, røveri, frihedsberøvelse, alvorlig voldsforbrydelse, trusler af den i straffelovens § 266 nævnte art, brandstiftelse, voldtægt eller anden alvorlig sædelighedsforbrydelse eller i forsøg på en af de nævnte forbrydelser. Er der ikke fastsat en længstetid, indbringer anklagemyndigheden spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen for retten 5 år efter afgørelsen, medmindre spørgsmålet har været forelagt for retten inden for de sidste to år. Derefter forelægges spørgsmålet for retten mindst hvert andet år.

Ved andre foranstaltninger end de ovennævnte fastsættes en længstetid for foranstaltningen, der ikke kan overstige 3 år. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse forlænge længstetiden. Den samlede tid for foranstaltningen kan ikke overstige 5 år. Som eksempel på en sådan foranstaltning kan nævnes en foranstaltning, der alene indebærer tilsyn, og som ikke er en lempelse af en tidligere tidsbegrænset foranstaltning, der har medført institutionsanbringelse eller mulighed herfor.

For så vidt angår personer, der omfattes af den nugældende bestemmelse i straffelovens § 69, stk. 1, indebærer model 1, at der for foranstaltninger, som medfører institutionsanbringelse eller mulighed herfor, også skal fastsættes en længstetid på 5 år for foranstaltningen. Endvidere skal der som hidtil fastsættes en længstetid for opholdet, der i almindelighed ikke kan overstige 1 år. Længstetiden på 5 år omfatter også foranstaltninger, som senere fastsættes efter straffelovens § 72, jf. § 69, stk. 1, og § 68, 2. pkt., og som medfører en lempelse af den hidtidige foranstaltning. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse fastsætte en ny længstetid på 2 år for foranstaltningen eller en ny længstetid for opholdet.

I de ovennævnte tilfælde fastsættes dog i almindelighed ingen længstetid for foranstaltningen, hvis den dømte findes skyldig i drab, røveri, frihedsberøvelse, alvorlig voldsforbrydelse, trusler af den i straffelovens § 266 nævnte art, brandstiftelse, voldtægt eller anden alvorlig sædelighedsforbrydelse eller i forsøg på en af de nævnte forbrydelser. Reglerne om domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af de foranstaltninger, der efter model 1 kan fastsættes på ubestemt tid i forhold til personer, der omfattes af straffelovens § 68, jf. ovenfor, finder tilsvarende anvendelse på spørgsmålet om opretholdelse af tidsubestemte foranstaltninger, der efter model 1 kan fastsættes på ubestemt tid i forhold til dømte, der omfattes af straffelovens § 69, stk. 1.

Ved andre foranstaltninger end de ovennævnte indebærer model 1, at der skal fastsættes en længstetid for foranstaltningen, der ikke kan overstige 3 år. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse forlænge længstetiden. Den samlede tid for foranstaltningen kan ikke overstige 5 år. Som eksempel en sådan foranstaltning kan nævnes en foranstaltning, der alene medfører pligt til at følge et ambulant behandlingsforløb, og som ikke er en lempelse af en tidligere tidsbegrænset foranstaltning, der har medført institutionsanbringelse eller mulighed herfor.

Herudover medfører model 1 en lovfæstelse i straffelovens § 72 af anklagemyndighedens pligt til at påse, at en foranstaltning efter §§ 68-70 ikke opretholdes i længere tid og i videre omfang end nødvendigt. Endvidere foretages visse redaktionelle ændringer i den nugældende bestemmelse i straffelovens § 72, stk. 2, så det bl.a. kommer til at fremgå, at adgangen til at forlange domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af den fastsatte foranstaltning i første række tilkommer den dømte og den pågældendes bistandsværge. Straffelovrådet finder af principielle grunde, at dette forhold bør afspejles i affattelsen af bestemmelsen.

2.2. *Model 2* adskiller sig fra model 1 ved at anvende et snævrere kriterium for den kriminalitet, der kan danne grundlag for fastsættelse af en foranstaltning på ubestemt tid i form af institutionsanbringelse eller mulig institutionsanbringelse. I forhold til model 1 begrænses således (1) røveri til groft røveri, (2) trusler af den i straffelovens § 266 nævnte art til grove trusler af den i § 266 nævnte art samt (3) brandstiftelse til brandstiftelse, som omfattes af straffelovens § 180.

Model 2 indebærer endvidere, at der i forhold til den nugældende bestemmelse i straffelovens § 70 om forvaring anvendes et snævrere kriterium for den kriminalitet, der efter model 2 kan danne grundlag for anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger. Personer, der omfattes af straffelovens § 68, kan også være omfattet af straffelovens § 70. En gennemførelse af model 2 kan derfor rejse spørgsmål om ændring af straffelovens § 70.

2.3. I *model 3* ændres fristen i den nugældende bestemmelse i straffelovens § 72, stk. 1, for bl.a. den dømtes adgang til at indbringe spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen fra et halvt til et år. Samtidig indføres pligt for anklagemyndigheden til at indbringe spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af den idømte foranstaltning for retten 3 år efter afgørelsen og derefter hvert andet år, medmindre spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse forinden har været prøvet efter § 72, stk. 2 (den nuværende § 72, stk. 1).

Ved model 3 opretholdes i modsætning til model 1 og 2 den gældende ordning, hvorefter foranstaltninger efter straffelovens § 68 og (i det væsentlige også) efter § 69, stk. 2, fastsættes på ubestemt tid. Modstykket hertil er, at model 3 sikrer, at der sker domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af den fastsatte foranstaltning inden for bestemte frister, medmindre spørgsmålet forinden har været forelagt for retten f.eks. på den dømtes initiativ i medfør af § 72, stk. 2 (den nuværende § 72, stk. 1).

2.4. I *model 4* er der i modsætning til model 3 fastsat forskellige frister for anklagemyndighedens pligt til at indbringe spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen for retten.

Således skal spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning, der medfører institutionsanbringelse eller mulighed herfor, efter model 4 indbringes for retten 5 år efter afgørelsen, medmindre spørgsmålet har været forelagt for retten inden for de sidste to år. Derefter skal spørgsmålet forelægges for retten mindst hvert andet år.

Ved andre foranstaltninger skal spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen indbringes for retten 3 år efter afgørelsen og derefter hvert andet år, medmindre spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse forinden har været prøvet f.eks. på den dømtes initiativ efter reglerne i § 72, stk. 2 (den nuværende § 72, stk. 1).

2.5. Straffelovrådet er enigt med Retslægerådet i, at anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger over for den personkreds, der omfattes af straffelovens § 68 og § 69, stemmer bedst med de forebyggende og terapeutiske retningslinier, som præger disse afgørelser, og at indførelse af tidsgrænser derfor ikke umiddelbart lader sig gennemføre, uden at hensigten med at henlægge reaktionen på kriminalitet til det psykiatriske og forsorgsmæssige system i et vist omfang forspildes.

Straffelovrådets undersøgelse af foranstaltningsdomme har imidlertid vist, at foranstaltninger, iværksat på baggrund af mindre alvorlige forbrydelser, i visse tilfælde har været ganske langvarige, uden at dette synes begrundet i vedkommendes farlighed. Dette forhold giver efter Straffelovrådets opfattelse anledning til retssikkerhedsmæssige betænkeligheder. Straffelovrådet skal i den forbindelse fremhæve, at den af rådet gennemførte empiriske undersøgelse efter rådets opfattelse giver fuldt tilstrækkeligt grundlag for rådets overvejelser.

På denne baggrund finder Straffelovrådet, at der er grundlag for at indføre en tidsbegrænsning af foranstaltninger, der medfører eller kan medføre institutionsanbringelse, når foranstaltningen vedrører kriminalitet, der ikke kan anses for personfarlig, og således at der bliver mulighed for forlængelse af foranstaltningerne under særlige omstændigheder. Det er Straffelovrådets opfattelse, at betænkelighederne ved at udstrække en ordning med tidsbegrænsning af foranstaltninger til også at omfatte sindssyge eller andre psykisk afvigende kriminelle, der har begået personfarlig kriminalitet, med de eksisterende muligheder inden for det almindelige behandlingsmæssige og forsorgsmæssige system er for store.

Der kan endvidere anføres gode grunde til, at en psykisk afvigende person ikke som følge af mindre alvorlig kriminalitet, f.eks. et tyveri, bør kunne fastholdes i en foranstaltning i form af tilsyn mv. uden mulighed for institutionsanbringelse ud over en vis rimelig tid, idet spørgsmålet om iværksættelse af foranstaltninger i så fald mere naturligt bør løses i det almindelige behandlingsmæssige og forsorgsmæssige regi.

En gennemførelse af model 1 med den heri indeholdte afgrænsning af personfarlig/ikke personfarlig kriminalitet vil ikke medføre omfattende ændringer af den gældende retstilstand med hensyn til anvendelse af foranstaltningsdommene. En gennemførelse af model 2 vil endvidere rejse spørgsmål om ændring af anvendelsesområdet for forvaring i straffelovens § 70, hvilket Straffelovrådet må fraråde. Straffelovrådet foretrækker model 1 fremfor model 2.

En gennemførelse af model 1 vil reelt ikke indebære et afgørende brud med de synspunkter, som de gældende regler bygger på, hvorefter anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger over for den personkreds, som omfattes af straffelovens § 68 og § 69, stemmer bedst med de forebyggende og terapeutiske retningslinier, som præger disse afgørelser.

Samtidig vil en gennemførelse af model 1 kunne imødekomme hensynet til - i hvert fald en vis - forudsigelighed ved anvendelse af foranstaltninger efter § 68 og § 69. Med model 1 sikres endvidere regelmæssig domstolskontrol med foranstaltninger, der som følge af personfarlig kriminalitet fastsættes på ubestemt tid. Herved undgås tilfælde som påvist i undersøgelsen, hvor foranstaltningen undertiden har varet mere end 5 år, uden at nogen i medfør af straffelovens § 72 har taget initiativ til domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af foranstaltningen.

Model 1 rummer i forhold til model 3 og 4 yderligere den fordel, at domstolene ikke skal inddrages i de tilfælde, hvor anklagemyndigheden finder, at foranstaltningen bør ophæves ved længstetidens udløb, og hvor der derfor ikke er retssikkerhedsmæssige grunde til at kræve domstolenes medvirken.

Endelig sikrer model 1, at der ikke forekommer tilfælde, hvor foranstaltninger i form af tilsyn mv. uden mulighed for institutionsanbringelse varer ud over en rimelig tid, og hvor det forekommer mere nærliggende, at spørgsmålet om fortsatte foranstaltninger løses i socialt regi.

Sammenfattende finder Straffelovrådet det derfor rigtigt og forsvarligt, at der gennemføres en tidsbegrænsning af foranstaltninger efter straffelovens § 68 og § 69 i overensstemmelse med model 1.

3. Straffelovrådets sammensætning

Rådet har ved afgivelsen af denne betænkning haft følgende sammensætning:

Højesteretsdommer Jacques Hermann (formand),
rigsadvokat Henning Fode,
professor, lic. jur. Vagn Greve,
afdelingschef Torsten Hesselbjerg,
politimester Claus Nørøxe,
advokat Jakob Lund Poulsen,
direktør for kriminalforsorgen William Rentzmann og
landsretspræsident Sven Ziegler.

Forsknings- og dokumentationskonsulent Britta Kyvsgaard har gennemført undersøgelsen af foranstaltningsdomme til brug for Straffelovrådet.

Hvervet som sekretær for rådet er ved udarbejdelsen af denne betænkning varetaget af konsulent Ida-Louise Apostoli.

Juni 1999

Henning Fode

Claus Nørøxe

Vagn Greve

Jakob Lund Poulsen

Jacques Hermann
(formand)

William Rentzmann

Torsten Hesselbjerg

Sven Ziegler

Ida-Louise Apostoli

Justitsministeriet Version 1.0 den 23. juni 1999
Denne publikation findes på adressen: http://jm.schultzboghandel.dk
Copyright (c) Justitsministeriet 1999

Kapitel 2 - Gældende ret mv.

1. Indledning

I dette kapitel redegøres for gældende ret mv. vedrørende anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger.

I *afsnit 2* nedenfor omtales straffelovens regler om idømmelse af foranstaltninger. Hermed sigtes i første række til straffelovens § 16 om utilregnelighed og straffrihed, §§ 68- 69 om idømmelse af foranstaltninger samt § 71 om beskikkelse af bistandsværger. Endvidere redegøres for retsplejelovens regler om behandlingen af sager, hvori der bliver spørgsmål om anbringelse i institution på ubestemt tid i medfør af straffelovens § 68. Desuden omtales Rigsadvokatens bekendtgørelse nr. 784 af 21. september 1992, der bl.a. fastsætter regler om adgang til i visse tilfælde at frafalde tiltale for lovovertrædelser begået af personer, der er undergivet foranstaltninger i medfør af straffelovens § 68 eller § 69.

I *afsnit 3* gennemgås bl.a. reglerne i straffelovens § 72 om ændring og ophævelse af idømte foranstaltninger. I den forbindelse omtales også den retspraksis, der knytter sig til bestemmelsen, og den kontrol, der udøves af anklagemyndigheden med henblik på at sikre, at idømte foranstaltninger ikke udstrækkes længere end nødvendigt.

I *afsnit 4* behandles spørgsmålet om anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger bl.a. i forhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Afsnit 5 indeholder en redegørelse for baggrunden for de gældende regler om anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger. I dette afsnit omtales således både de overvejelser, der fremgår af Straffelovrådets betænkning nr. 667/1972 om de strafferetlige foranstaltninger, og de drøftelser, som Bækgaard-udvalget har haft om dette spørgsmål, jf. betænkning nr. 955/1982 om foranstaltninger over for åndssvage og andre svagt begavede lovovertrædere.

Endelig omtales i *afsnit 6* visse nyere synspunkter vedrørende spørgsmålet om anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger.

2. Straffelovens regler mv. om idømmelse af foranstaltninger

2.1. Efter straffelovens § 16, stk. 1, straffes personer, der på gerningstiden var utilregnelige på grund af sindssygdom eller tilstande, der må ligestilles hermed, ikke. Tilsvarende gælder personer, der var mentalt retarderede i højere grad (tidl. åndssvaghed i højere grad). Befandt gerningsmanden sig som følge af indtagelse af alkohol eller andre rusmidler forbigående i en tilstand af sindssygdom eller i en tilstand, der må ligestilles hermed, kan straf dog pålægges, når særlige omstændigheder taler derfor.

Personer, der på gerningstiden var mentalt retarderede i lettere grad (tidl. åndssvaghed i lettere grad), straffes ikke, medmindre særlige omstændigheder taler for at pålægge straf. Tilsvarende gælder personer, der befandt sig i en tilstand, som ganske må ligestilles med mental retardering (tidl. åndssvaghed), jf. straffelovens § 16, stk. 2.

2.2. Hvis der statueres straffrihed i medfør af § 16, frifindes tiltalte for straf. Dette er imidlertid kun undtagelsesvis ensbetydende med, at der ikke fastsættes en reaktion i anledning af lovovertrædelsen. Efter straffelovens § 68 kan retten således træffe bestemmelse om anvendelse af andre foranstaltninger, der findes formålstjenlige for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Såfremt mindre indgribende foranstaltninger som tilsyn, bestemmelser

vedrørende opholdssted eller arbejde, afvænningsbehandling, psykiatrisk behandling mv. ikke findes tilstrækkelige, kan det bestemmes, at den pågældende skal anbringes i hospital for sindslidende, i institution for personer med vidtgående psykiske handicap eller under tilsyn med mulighed for administrativ anbringelse eller i egnet hjem eller institution til særlig pleje eller forsorg, jf. § 68, 2. pkt. Efter § 68, 3. pkt., kan anbringelse i forvaring ske under de betingelser, der er nævnt i straffelovens § 70.

Om der over for en person, der er frifundet for straf efter § 16, overhovedet skal træffes bestemmelse om anvendelse af andre foranstaltninger, afhænger som nævnt af, om der i forhold til den pågældende kan peges på andre foranstaltninger, der må anses for formålstjenlige for at forebygge yderligere lovovertrædelser, jf. § 68, 1. pkt. Kan en eller flere foranstaltninger komme på tale, beror også afgørelsen om, hvilken foranstaltning der skal anvendes, på, hvorvidt foranstaltningen i det enkelte tilfælde må anses for formålstjenlig for at forebygge yderligere lovovertrædelser, jf. herved bl.a. Knud Waaben: Strafferettens almindelige del II, Sanktionslæren (3. udg. 1993), s. 120:

> "Om en retsfølge skal pålægges eller ej - og i bekræftende fald hvori den skal bestå - beror efter § 68 på hvad retten finder formålstjenligt for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Med størst styrke melder sig hensynet til afværgelse af fare for andres liv og legeme o.l. Men § 68 er ikke til hinder for at der vælges en terapeutisk foranstaltning selvom det drejer sig om en mindre alvorlig fare, fx. risiko for fortsat berigelseskriminalitet. Skønnes der derimod ikke at være fare for ny kriminalitet, ligger det uden for ordlyden af § 68 at anordne en foranstaltning af hensyn til retsfølelsen eller blot fordi en lægelig behandling eller efterforsorg er ønskelig."

Om reaktionen ved andre psykiske afvigelser end de i § 16 omhandlede, f.eks. over for sinker, henvises til straffelovens § 69. Efter denne bestemmelse kan retten, såfremt det findes formålstjenligt, i stedet for at idømme straf træffe bestemmelse om foranstaltninger som nævnt i § 68, 2. pkt., i tilfælde, hvor gerningsmanden ved den strafbare handlings foretagelse befandt sig i en tilstand, der var betinget af mangelfuld udvikling, svækkelse eller forstyrrelse af de psykiske funktioner, og som ikke er af den i § 16 nævnte beskaffenhed. Medfører en afgørelse efter § 69, stk. 1, at den dømte skal anbringes i institution, eller giver afgørelsen mulighed herfor, skal der ved dommen fastsættes en længstetid for opholdet, der i almindelighed ikke kan overstige 1 år. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse fastsætte en ny længstetid, jf. § 69, stk. 3.

Som det fremgår, adskiller § 68 sig fra § 69 ved, at foranstaltninger efter § 68 generelt idømmes på ubestemt tid.

> Østre Landsret har i en ankedom af 2. december 1997 (a.s. nr. S 1931- 97) i en sag om en person omfattet af straffelovens § 16 afsagt dom til ambulant psykiatrisk behandling med mulighed for indlæggelse, således at overlægen i forbindelse med kriminalforsorgen kan træffe beslutning om indlæggelse. Samtidig er der "af proportionalitetsgrunde" fastsat en længstetid på 2 år. Som anført i pkt. 5.2. nedenfor, bygger de nugældende regler om foranstaltninger på de forslag, der er indeholdt i Straffelovrådets betænkning nr. 667/1972 om de strafferetlige foranstaltninger. I bemærkningerne til Straffelovrådets lovudkast er det anført, at foranstaltninger i henhold til § 68 [§ 65 i rådets lovudkast] anordnes uden tidsbegrænsning, idet spørgsmål om ændring eller ophævelse af sådanne foranstaltninger sker efter reglerne i § 72 [§ 69 i rådets lovudkast], jf. betænkningen s. 145. Det må på den baggrund anses for tvivlsomt, om der er hjemmel til at fastsætte en længstetid som sket ved den nævnte Østre Landsrets dom, jf. herved også Ole Stigel: Anklagemyndighedens Årsberetning 1997, s. 95-96.

Visse foranstaltninger efter § 69 idømmes også på ubestemt tid. Det drejer sig om de mindre indgribende foranstaltninger. Medfører foranstaltningen umiddelbart institutionsanbringelse, eller giver foranstaltningen mulighed for at anbringe den dømte i institution, skal der imidlertid for personer omfattet af § 69 fastsættes en længstetid for opholdet. I *afsnit 3* nedenfor er der i tilknytning til omtalen af straffelovens § 72 redegjort for de hovedtyper af foranstaltninger, som §§ 68-69 giver mulighed for at idømme. Om baggrunden for de pågældende bestemmelser henvises til *afsnit 5* nedenfor, hvor der er redegjort nærmere for de tidligere overvejelser om muligheden for at idømme foranstaltninger på ubestemt tid.

2.3. Efter straffelovens § 71, stk. 1, kan retten beskikke en bistandsværge for den tiltalte, såfremt der bliver tale om at dømme den pågældende til anbringelse i institution efter reglerne i §§ 68-69. Bistandsværgen skal så vidt muligt være en af tiltaltes nærmeste pårørende. Bistandsværgens opgave er sammen med den beskikkede forsvarer at bistå

tiltalte under sagen.

Er tiltalte dømt til anbringelse, eller giver afgørelsen mulighed for sådan anbringelse, skal der beskikkes den pågældende en bistandsværge. Bistandsværgen skal i sådanne tilfælde holde sig underrettet om den dømtes tilstand og drage omsorg for, at opholdet og andre foranstaltninger ikke udstrækkes længere end nødvendigt. Beskikkelsen ophører, når foranstaltningen endeligt ophæves, jf. straffelovens § 71, stk. 2.

Nærmere regler om antagelse og vederlæggelse af bistandsværger samt om disses opgaver og nærmere beføjelser, jf. straffelovens § 71, stk. 3, er fastsat i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 32 af 17. januar 1995 med senere ændringer om patientrådgivere og bistandsværger.

Om fremgangsmåden ved ændring eller ophævelse af en idømt foranstaltning, jf. straffelovens § 72, henvises til afsnit 3 nedenfor.

2.4. Sager, hvori der bliver spørgsmål om dom til anbringelse i institution i medfør af straffelovens § 68, behandles som udgangspunkt ved nævningeting, jf. retsplejelovens § 687, stk. 2, nr. 2, og stk. 3. Efter retsplejelovens § 925 a, stk. 1, kan sagen med anklagemyndighedens samtykke behandles ved byretten under medvirken af domsmænd, såfremt sigtede i retten har afgivet en uforbeholden tilståelse, hvis rigtighed bestyrkes ved de i øvrigt foreliggende oplysninger, og i øvrigt samtykker i en sådan behandling. Endvidere skal der altid, såfremt sigtede ikke selv har valgt en forsvarer, være beskikket den pågældende en forsvarer og være givet denne lejlighed til at gøre sig bekendt med sagen, samtale med den sigtede og udtale sig over for retten, inden der gøres tilførsel til retsbogen om sigtedes samtykke til sagens pådømmelse ved byret. Såvel forsvareren som sigtede skal være til stede, medens denne tilførsel sker.

Skønner retten, at betingelserne for at fremme sagen efter retsplejelovens § 925 a, stk. 1, ikke er opfyldt, kan den på ethvert tidspunkt beslutte at standse sagens behandling eller - efter domsforhandlingens begyndelse - at afsige dom om sagens henvisning til landsretten, jf. § 925 a, stk. 3.

Efter retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 7, kan tiltale i en sag helt eller delvis frafaldes bl.a. i tilfælde, hvor dette følger af bestemmelser fastsat af rigsadvokaten. I henhold til denne bestemmelse er der i bekendtgørelse nr. 784 af 21. september 1992 givet regler om henholdsvis politimesterens og statsadvokatens beføjelse til at frafalde tiltale. Efter bekendtgørelsens § 2, stk. 4, kan statsadvokaterne, når særlige omstændigheder ikke gør sig gældende, frafalde tiltale i sager om lovovertrædelser, begået af personer, der er undergivet foranstaltninger i medfør af straffelovens § 68 eller § 69.

Sager om kriminalitet, der begås, mens den domfældte er undergivet en foranstaltning, behandles ofte efter bestemmelsen i § 2, nr. 4, i Rigsadvokatens bekendtgørelse nr. 784 af 21. september 1992, medmindre det nye forhold er af en sådan karakter, at tiltale bør rejses. Tiltale rejses således f.eks., hvor der kan være grundlag for at nedlægge påstand om en mere indgribende foranstaltning.

Efter retsplejelovens § 722, stk. 2, kan tiltale i andre end de af stk. 1 omfattede tilfælde kun frafaldes, hvis der foreligger særlig formildende omstændigheder eller andre særlige forhold, og påtale ikke kan anses for påkrævet af almene hensyn. Tiltalefrafald meddeles ikke helt sjældent efter denne bestemmelse over for personer, hvis mentale tilstand begrunder en afvigelse fra det sædvanlige reaktionsmønster, og hvor særlige foranstaltninger ikke findes påkrævede for at hindre gentagelse af kriminaliteten, da den pågældende allerede er underkastet relevant lægelig behandling, jf. herved bl.a. Ole Stigel, Anklagemyndighedens Årsberetning 1997, s. 85-86.

3. Ændring og ophævelse af idømte foranstaltninger

3.1. Efter straffelovens § 72, stk. 1, træffes bestemmelse om ændring eller om endelig ophævelse af en foranstaltning efter §§ 68-69 ved kendelse efter begæring fra anklagemyndigheden, anstaltsledelsen, bistandsværgen eller den dømte. Begæring fra anstaltsledelsen, bistandsværgen eller den dømte fremsættes over for anklagemyndigheden, der snarest muligt indbringer spørgsmålet for retten. Tages en begæring fra bistandsværgen eller den dømte ikke til følge, kan ny begæring ikke fremsættes, før der er forløbet et halvt år fra kendelsens afsigelse.

Også spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af en idømt foranstaltning afgøres efter straffelovens § 68,

dvs. med udgangspunkt i, om - og i bekræftende fald hvilken - foranstaltning der i det enkelte tilfælde må anses for formålstjenlig for at forebygge yderligere lovovertrædelser, jf. pkt. 2.2. ovenfor og Knud Waaben: Strafferettens almindelige del II, Sanktionslæren (3. udg. 1993), s. 127-128:

> "Alle spørgsmål om ændring eller ophævelse af foranstaltninger efter § 68 ... skal afgøres under anvendelse af det kriterium der gælder for det oprindelige valg af retsfølge, nemlig hvad der er formålstjenligt for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Af § 68 kan endvidere sluttes at man også i spørgsmål om ændringer skal foretrække den mindre indgribende foranstaltning, såfremt den må skønnes tilstrækkelig. Lægelige udtalelser om domfældtes tilstand og recidivrisikoen kan være vejledende, men binder ikke domstolene, som bl.a. må have mulighed for at bringe en frihedsberøvelse til ophør ud fra proportionalitetshensyn, eller omvendt at fastholde den større sikkerhed som et institutionsophold giver."

Der er ikke i straffelovens bestemmelser om ændring eller endelig ophævelse af idømte foranstaltninger angivet tidsfrister, der medfører pligt for anklagemyndigheden til at indbringe spørgsmålet om foranstaltningsændring. Til sammenligning kan det nævnes, at den grønlandske kriminallovs § 113, stk. 3, jf. § 108, stk. 2 og 3, indeholder en pligt for anklagemyndigheden til at indbringe spørgsmålet om ændring eller ophævelse af en idømt foranstaltning senest tre år efter dommen og derefter hvert andet år. Spørgsmålet kan tillige indbringes for retten af kriminalforsorgen, den dømte, den pågældendes bistandsværge eller vedkommende hospital eller institution. Tages en begæring fra den dømte eller den pågældendes bistandsværge ikke til følge, kan spørgsmålet ikke forlanges indbragt for retten, før der er forløbet et år fra afgørelsen.

Efter straffelovens § 72, stk. 2, finder § 59, stk. 3, om værneting ved pådømmelse af sager om ændring eller ophævelse af vilkår ved betingede domme tilsvarende anvendelse på afgørelser efter § 72, stk. 1. Er der spørgsmål om ændring af foranstaltningen på grund af ny lovovertrædelse, afgøres spørgsmålet dog af den ret, der behandler sagen vedrørende vedrørende lovovertrædelsen.

3.2. Reglerne om ændring og ophævelse af idømte foranstaltninger i straffelovens § 72 skal sammenholdes med de typer af foranstaltninger, som straffelovens §§ 68-69 giver mulighed for at idømme. Nedenfor i afsnit 3.2.1.-3.2.3. redegøres for de hovedtyper af foranstaltninger, som de pågældende bestemmelser giver mulighed for at idømme.

3.2.1. Foranstaltninger over for sindssyge lovovertrædere fremtræder i tre hovedtyper - dom til anbringelse i hospital for sindslidende, dom til behandling i eller under tilsyn af hospital for sindslidende og dom til ambulant psykiatrisk behandling. Disse hovedtyper kan varieres, f.eks. ved at der også indgår bestemmelse om tilsyn af kriminalforsorgen. Der henvises i den forbindelse til Rigsadvokatens cirkulære nr. 234 af 10. december 1976 om foranstaltninger over for visse psykisk afvigende kriminelle.

En dom til anbringelse i hospital for sindslidende indebærer, at den dømte skal opholde sig på hospital. Udskrivning til ambulant behandling kan således kun ske efter retskendelse, jf. straffelovens § 72, stk. 1.

En dom til behandling i eller under tilsyn af hospital for sindslidende giver hospitalets overlæge kompetence til at udskrive den dømte til behandling uden for hospitalet, herunder ambulant behandling, og til at indlægge eller genindlægge den pågældende på hospital. Endelig ophævelse af en sådan foranstaltning kræver ligeledes retskendelse, jf. straffelovens § 72, stk. 1.

En dom til ambulant behandling giver som udgangspunkt ikke mulighed for hospitalsindlæggelse. Dommen kan imidlertid indeholde en udtrykkelig bemyndigelse til at ind lægge den pågældende på hospital. Om udformningen af anklagemyndighedens påstand i sådanne tilfælde anføres i Rigsadvokatens cirkulære nr. 234 af 10. december 1976, pkt. C.b.1. og C. b.2.:

> "C.b.1. Undertiden vil det stille sig så tvivlsomt, om en ambulant behandling er gennemførlig, at der - navnlig når det drejer sig om tilfælde, hvor det er af vigtighed, at indlæggelse kan ske straks uden at afvente en retskendelse - kan være anledning til at foretrække en påstand om *ambulant psykiatrisk behandling, således at der af overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse i psykiatrisk sygehus eller afdeling.*
>
> C.b.2. Hvis der til den ambulante behandling er knyttet tilsyn af Kriminalforsorgen bør påstanden, når der er behov for umiddelbar indlæggelsesadgang, udformes som en påstand om *ambulant psykiatrisk*

behandling i psykiatrisk sygehus eller afdeling med tilsyn af Kriminalforsorgen, således at der af Kriminalforsorgen i forbindelse med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse.

Afgørelser af dette indhold (C.b.1. og C.b.2.) indebærer, at domfældte uden retskendelse og uden tvangsindlæggelse i henhold til sindssygeloven (nu lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien) kan indlægges på psykiatrisk sygehus eller afdeling om fornødent med bistand af politiet. Sker der i disse tilfælde - hvor udgangspunktet er en ambulant foranstaltning - hospitalsindlæggelse, skal henholdsvis overlægen og Kriminalforsorgen ufortøvet tilstille statsadvokaten meddelelse om indlæggelsen. Det påhviler herefter statsadvokaten at indbringe spørgsmålet om godkendelse af indlæggelsen for retten i medfør af straffelovens § 72. Udskrivning til ambulant behandling kan derimod ske uden retskendelse; til ophør af foranstaltningen kræves også i disse som i andre tilfælde kendelse i medfør af straffelovens § 72."

Det er i retspraksis antaget, at indlæggelse ifølge en dom af den ovennævnte type efter omstændighederne kræver godkendelse efter straffelovens § 72. Der kan i den forbindelse bl.a. henvises til Østre Landsrets kendelse, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1994, s. 784, hvor den pågældende var dømt til ambulant psykiatrisk behandling, således at kriminalforsorgen i forening med overlægen kunne træffe bestemmelse om indlæggelse. Landsretten fandt, at spørgsmålet om rettens godkendelse af indlæggelsen skulle ske efter reglerne i straffelovens § 72 og ikke efter reglerne i lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien (psykiatriloven).

Endvidere kan nævnes Østre Landsrets kendelse, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1995, s. 121, hvor den pågældende ligeledes var dømt til ambulant psykiatrisk behandling, således at kriminalforsorgen og overlægen i forening kunne træffe bestemmelse om indlæggelse. Den dømte blev i dette tilfælde indlagt efter egen anmodning, men udskrevet efter få dage. Landsretten fandt under disse omstændigheder ikke at kunne foretage en retlig prøvelse af indlæggelsen.

Desuden kan henvises til Østre Landsrets kendelse, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1995, s. 338, der også vedrørte en person, som var dømt til ambulant psykiatrisk behandling på hospital, således at kriminalforsorgen og overlægen i forening kunne træffe bestemmelse om indlæggelse. Den dømte blev tvangsindlagt i henhold til dommen. Landsretten udtalte i dette tilfælde følgende:

"Tvangsindlæggelsen af domfældte har hjemmel i den over for ham ved dom af 28. marts 1994 iværksatte foranstaltning. Retlig prøvelse af tvangsindlæggelsen er efter ordlyden af straffelovens § 72 næppe påkrævet. Når imidlertid henses til, at foranstaltningen er tidsubestemt, og til, at Den Europæiske Menneskerettighedskonvention ved lov nr. 285 af 29. april 1992 med virkning fra den 1. juli 1992 ved indkorporering er gjort til en del af dansk ret, findes det bedst stemmende med konventionens artikel 5, stk. 4 - idet den aktuelle frihedsberøvelse ikke er iværksat af en dertil kompetent domstol - at frihedsberøvelsen, der ikke henhører under lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien, prøves retligt i realiteten ...".

Endelig kan henvises til Vestre Landsrets kendelse, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1998, s. 1420, hvor landsretten i et lignende tilfælde bl.a. udtalte følgende:

"Selv om det spørgsmål, der er forelagt retten, ikke vedrører en direkte af straffelovens § 72 omfattet ophævelse eller ændring af en foranstaltning efter straffelovens §§ 68-70, der er besluttet af en domstol, findes en tidsubestemt indlæggelse, som den i sagen omhandlede, at kunne forelægges domstolene til prøvelse, jf. U 1995.338 Ø.

Ud over en prøvelse af, om beslutningen om indlæggelse er sket på lægefagligt grundlag, findes domstolsprøvelse at måtte omfatte dels en prøvelse af, om de i dommen eller kendelsen fastsatte vilkår for indlæggelse var til stede og dels af, om indlæggelsen var formålstjenlig til forebyggelse af yderligere kriminalitet."

Valget af domstype beror på en afvejning af sikkerheds- og behandlingshensyn. I vurderingen indgår dog også proportionalitetshensyn. Den foranstaltning, der kommer på tale, må således ikke være mere indgribende, end formålet tilsiger. Om praksis på området kan bl.a. henvises til Anklagemyndighedens Årsberetning 1973, s. 33 ff., og 1997, s. 86-90. Endvidere kan henvises til P. Kramp, V. Lunn og K. Waaben: Retspsykiatri, 1995, s. 199 ff.

3.2.2. Ved lov nr. 258 af 8. juni 1978 om ændring af lov om social bistand med flere love (Særforsorgens udlægning mv.) ophævedes med virkning fra den 1. januar 1980 den særlige lovgivning om forsorgen for åndssvage og andre svagt begavede. Samtidig blev denne forsorg ved lov nr. 257 af 8. juni 1978 om udlægning af åndssvageforsorgen og den øvrige særforsorg mv. (udlægningsloven) lagt ud til kommunerne, amtskommunerne og Københavns og Frederiksberg kommuner. Herefter er den pågældende persongruppe nu omfattet af de almindelige regler i lov nr. 454 af 10. juni 1997 om social service.

I forbindelse med, at åndssvageforsorgen blev udlagt til amtskommunerne, blev åndssvageloven af 1959 ophævet. En af konsekvenserne af ophævelsen af denne lov var, at adgangen til administrativt at iværksætte tvangsforanstaltninger over for åndssvage faldt bort. Hovedsynspunktet bag ophævelsen af tvangsreglerne var, at institutionsophold for psykisk udviklingshæmmede bør være baseret på frivillighed, hvorfor særlige tvangsregler over for denne persongruppe ikke fandtes ønskelige.

En anden følge af særforsorgens udlægning var, at de lukkede institutioner blev nedlagt. Der findes i dag kun én lukket institution for mentalt retarderede lovovertrædere, "Kofoedsminde", hvor der findes henholdsvis en åben og en sikret afdeling. En dom til anbringelse på lukket afdeling kan derfor i praksis nu alene fuldbyrdes i den sikrede afdeling på "Kofoedsminde", jf. herved Anklagemyndighedens Årsberetning 1990, s. 114, og Kramp m.fl.: Retspsykiatri, s. 226-227.

Efter § 92, stk. 1, i lov om social service (tidligere bistandslovens § 112) har amtskommunen pligt til at sørge for, at der er det nødvendige antal pladser i boformer, der er egnet til længerevarende ophold til personer, som på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har behov for omfattende hjælp i almindelige daglige funktioner eller pleje, omsorg eller behandling, og som ikke kan få dækket disse behov på anden vis. Endvidere har amtskommunen pligt til at sørge for, at der er det nødvendige antal pladser til midlertidigt ophold i boformer til personer med betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, der har behov for omfattende hjælp i almindelige daglige funktioner eller for pleje, eller som i en periode har behov for særlig behandlingsmæssig støtte, jf. lovens § 93, stk. 1, nr. 1.

For så vidt angår mentalt retarderede lovovertrædere, suppleres de ovennævnte bestemmelser i serviceloven af udlægningslovens § 6, hvorefter amtskommunerne samt Københavns og Frederiksberg kommuner har pligt til på disses institutioner for personer med vidtgående fysiske og psykiske handicap at modtage og føre tilsyn med personer, der efter retskendelse skal underkastes mentalundersøgelse eller i henhold til dom, kendelse eller vilkår for tiltalefrafald eller prøveløsladelse skal anbringes i institution for personer med vidtgående psykiske handicap eller undergives tilsyn, herunder med mulighed for administrativ anbringelse, jf. herved § 3 i lov nr. 274 af 15. april 1997 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og lov om udlægning af åndssvageforsorgen og den øvrige særforsorg mv.

Om amtskommunernes modtagepligt henvises endvidere til Socialministeriets bekendtgørelse nr. 567 af 21. december 1979 om pligt til at modtage åndssvage lovovertrædere på bistandslovens døgninstitutioner for voksne med vidtgående fysiske eller psykiske handicap under amtskommunerne samt om særlige sikkerhedsforanstaltninger. Hertil føjes reglerne i Socialministeriets bekendtgørelse nr. 568 af samme dato med senere ændringer om magtanvendelse mv. i institutioner for voksne med vidtgående fysiske eller psykiske handicap, jf. nu bekendtgørelse nr. 349 af 15. juni 1998 om magtanvendelse mv. i botilbud efter lov om social service § 92 og § 93, stk. 1, nr. 1.

Som det fremgår, udøves forsorgen på dette område nu efter de almindelige socialretlige regler om personer med betydelig nedsat psykisk funktionsevne. Der kan ikke efter disse regler mod den pågældendes vilje træffes bestemmelse om iværksættelse af hjælpeforanstaltninger. Der kan endvidere ikke uden den pågældendes samtykke ske institutionsanbringelse. Er der afsagt dom om anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap, er særforsorgen som nævnt forpligtet til at optage den pågældende på en døgninstitution, jf. bekendtgørelse nr. 567 af 21. december 1979. Imidlertid giver bekendtgørelse nr. 568 af 21. december 1979 kun begrænsede muligheder for at tilgodese retssikkerhedshensyn ved at anbringe domfældte i lukket institution, dvs. en institution, der har tilladelse til at holde yderdøre og vinduer konstant aflåst, jf. herved bl.a. bekendtgørelsens § 5, stk. 1, og Vagn Greve m.fl.: Den kommenterede straffelov, Almindelig del, 6. udg., s. 292-293.

Såfremt anklagemyndigheden og domstolene finder det nødvendigt for at forebygge yderligere lovovertrædelser, at en mentalt retarderet lovovertræder opholder sig på lukket (sikret) institution, må det derfor udtrykkeligt i dommen med hjemmel i straffelovens § 68 bestemmes, at den pågældende skal anbringes i lukket (sikret) institution. Der

kan herved bl.a. henvises til Højesterets dom, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1980, s. 882, og Vestre Landsrets kendelse, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1986, s. 957.

De påstande, som anklagemyndigheden normalt anvender i sager, hvor der er behov for iværksættelse af foranstaltninger over for mentalt retarderede lovovertrædere, er bl.a. gennemgået i Anklagemyndighedens Årsberetning af 1990, s. 112 ff. Af årsberetningen fra 1990 fremgår følgende, jf. s. 119 ff:

> "Nedenfor er anført de sædvanlige anvendte påstande, der kan vælges imellem. Der er dog alene tale om typetilfælde, der kan fraviges i den enkelte sag, såfremt der efter en konkret vurdering er behov herfor.
>
> 3.1. **Påstand om tilsyn uden adgang til institutionsanbringelse.**
>
> "... tilsyn fra amtskommunen/Københavns eller Frederiksberg kommune vedrørende personer med vidtgående psykiske handicap, således at han efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde."
>
> Påstanden kan eventuelt suppleres med særlige vilkår, f.eks. om, at den pågældende, såfremt tilsynsmyndigheden finder det fornødent, underkaster sig lægeligt godkendt behandling mod misbrug af alkohol.
>
> 3.2. **Påstand om tilsyn med mulighed for administrativ bestemmelse om anbringelse på institution.**
>
> "... tilsyn af amtskommunen/Københavns eller Frederiksberg kommune vedrørende personer med vidtgående psykiske handicap, således at han efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde, og således at der af tilsynsmyndigheden kan træffes bestemmelse om an bringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap."
>
> Påstanden kan suppleres, f.eks. med et vilkår om, at tilsynsmyndigheden kan foreskrive lægelig behandling eller behandling mod alkoholmisbrug, eller om, at tilsynsmyndigheden kan bestemme, at den pågældende skal anbringes i en nærmere bestemt specialinstitution.
>
> Anbringelse i institution i henhold til en sådan dom sker ved rent administrativ beslutning. Den kræver således ikke rettens godkendelse, cfr. forskriften herom for så vidt angår sindssyge kriminelle i Rigsadvokatens cirkulære af 10.12.1976 om foranstaltninger over for visse psykisk afvigende kriminelle pkt. C.b.1. og C.b.2.
>
> 3.3. **Påstand om anbringelse i institution.**
>
> "... anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap."
> Personer med en sådan dom skal anbringes på en af de i bistandslovens § 112 omhandlede institutioner. Det er overladt til de pågældende sociale myndigheder at afgøre, på hvilken bestemt institution anbringelsen sker.
>
> 3.4. **Påstand om anbringelse i institution med mulighed for midlertidig anbringelse på lukket (sikret) afdeling.**
>
> > "... anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap, således at han efter bestemmelse fra amtskommunen/Københavns eller Frederiksberg kommune eller den, som denne bemyndiger dertil, kan overføres til lukket (sikret) afdeling."
> >
> > Denne sanktionsform bør kun anvendes helt undtagelsesvis, idet den adgang, der er efter ovennævnte bekendtgørelse nr. 568 af 21.12.1979 til anbringelse i lukket afdeling, i almindelighed må anses for tilstrækkelig, hvorved bemærkes, at bekendtgørelsen også antages at give hjemmel til anbringelse på den sikrede afdeling "Kofoedsminde".
> >
> > En overførsel til lukket (sikret) afdeling kræver ikke rettens godkendelse.

3.5. **Påstand om anbringelse i lukket (sikret) afdeling.**

"... anbringelse i lukket (sikret) afdeling for personer med vidtgående psykiske handicap."

Som ovenfor anført vil en sådan dom for tiden indebære, at den pågældende anbringes på den sikrede afdeling " Kofoedsminde". En "sikret" afdeling antages imidlertid af de sociale myndigheder at være mere indgribende over for den pågældende end en almindelig "lukket" afdeling. Skønnes det, at den pågældende bør dømmes til anbringelse på lukket afdeling, vil det derfor være mest korrekt, at påstande udformes som ovenfor, således at den også formelt omfatter en "sikret" afdeling.

3.6. **Påstand om anbringelse i sikret afdeling.**

"... anbringelse i sikret afdeling for personer med vidtgående psykiske handicap".

Denne påstand er beregnet på personer, der må anses som så farlige, at de alene bør opholde sig på en sikret - og ikke blot en lukket - afdeling. Da der imidlertid som nævnt ovenfor ikke for tiden findes almindelige lukkede afdelinger, er der ingen reel forskel mellem denne påstand og den ovenfor under 3.5. anførte. Påstanden udelukker imidlertid, at den pågældende senere kan overføres til en almindelig lukket afdeling, hvis en sådan pøny måtte blive etableret.

4. Som udgangspunkt er der ved **valget af påstand** i sager mod åndssvage kriminelle tale om en konkret vurdering, hvori de lægelige erklæringer om den pågældende, navnlig fra Retslægerådet, må tillægges betydelig vægt.

Som antydet ovenfor bør dog også i sager af denne art indgå overvejelser af **retssikkerhedsmæssig** karakter, hvorfor også den begåede kriminalitet bør indgå i de samlede overvejelser om valget af påstand ...".

3.2.3. Som nævnt i afsnit 2.2. ovenfor, adskiller straffelovens § 68 sig fra § 69 ved, at foranstaltninger efter § 68 generelt idømmes på ubestemt tid. Visse foranstaltninger efter § 69 idømmes også på ubestemt tid. Det drejer sig om de mindre indgribende foranstaltninger. Medfører foranstaltningen umiddelbart institutionsanbringelse eller mulighed for at anbringe den dømte i institution, skal der imidlertid for personer omfattet af § 69, stk. 1, fastsættes en længstetid for opholdet, der i almindelighed ikke kan overstige 1 år. Varigheden bestemmes af behandlingsmæssige hensyn og proportionalitetshensyn. Er gerningsmanden farlig, indgår tillige fareafværgelseshensyn.

Muligheden for under særlige omstændigheder at fastsætte en ny længstetid, jf. straffelovens § 69, stk. 2, 2. pkt., sigter til tilfælde, hvor den dømtes tilstand er blevet forværret på en sådan måde, at den pågældende frembyder fare for andre, eller hvor der i øvrigt ved længstetidens udløb foreligger et åbenbart behov for at fortsætte en behandling eller pleje, der er begrundet i kriminalitetsforebyggende hensyn, jf. herved bl.a. Straffelovrådets betænkning nr. 667/1972, s. 145, og Vagn Greve m.fl.: Den kommenterede straffelov, Almindelig del, s. 295-296. Om anvendelsen af § 69, stk. 2, kan endvidere henvises til Ole Stigel: Anklagemyndighedens Årsberetning 1997, s. 90-94.

3.3. Som det fremgår af afsnit 3.1. ovenfor, indebærer straffelovens § 72, at såvel varigheden som arten og intensiteten af en tidsubestemt foranstaltning er undergivet domstolskontrol.

Efter pkt. 2 i Rigsadvokatens meddelelse nr. 2/1997, jf. pkt. 1.1.1. og 1.1.3. i Rigsadvokatens meddelelse nr. 7/1992, fører statsadvokaterne kontrol med varigheden af idømte tidsubestemte foranstaltninger i medfør af straffelovens § 68. Endvidere fører Rigsadvokaten kontrol med varigheden af idømte forvaringsforanstaltninger. Rigsadvokaten indhenter med jævne mellemrum en udtalelse fra vedkommende institution om, hvorvidt foranstaltningen bør opretholdes, ændres eller ophæves, jf. pkt. 4 i meddelelse nr. 2/1997.

Statsadvokaternes kontrol med varigheden af idømte tidsubestemte foranstaltninger i medfør af straffelovens § 68 indebærer i praksis normalt, at der én gang om året ind hentes en erklæring fra vedkommende institution om behovet for opretholdelse af foranstaltningen. Såfremt den dømte, institutionen eller bistandsværgen fremsætter begæring om foranstaltningsændring, indbringes sagen, eventuelt efter forelæggelse for Retslægerådet, for retten, hvorunder anklagemyndigheden efter en konkret vurdering enten tilslutter eller modsætter sig begæringen. Fremsættes der ikke begæring om foranstaltningsændring, vurderer statsadvokaten på grundlag af erklæringen fra

institutionen og eventuelt efter forelæggelse for Retslægerådet, om sagen af anklagemyndigheden bør indbringes for retten med henblik på foranstaltningsændring. Heri indgår proportionalitetshensyn. Såfremt der ikke ses at være behov for ændring, vurderes spørgsmålet på ny efter et år.

I anklagemyndighedens vurdering af spørgsmålet om foranstaltningsændring indgår således bl.a., hvilken tidsbestemt straf der ville være idømt for det pågældende forhold. Ved denne vurdering skal der imidlertid også tages hensyn til kriminalitetens art og grovhed sammenholdt med den lægelige vurdering af risikoen for recidiv, jf. straffelovens § 68.

Ud over det anførte om anklagemyndighedens kontrol med varigheden af idømte foranstaltninger påhviler det overlægen på vedkommende psykiatriske afdeling til stadighed at påse, at frihedsberøvelse ikke anvendes i videre omfang end nødvendigt, jf. herved psykiatrilovens § 21, stk. 1, som efter bekendtgørelse nr. 892 af 14. december 1998 om personer indlagt på psykiatrisk afdeling i henhold til strafferetlig afgørelse bl.a. finder anvendelse på den her omhandlede personkreds. I de tilfælde, hvor frihedsberøvelsen beror på rettens afgørelse, f.eks. fordi der er tale om en dom til anbringelse, indebærer bestemmelsen, at overlægen i overensstemmelse med sædvanlig praksis over for anklagemyndigheden kan tage initiativ til en sag om foranstaltningsændring, når overlægen ikke længere skønner denne anbringelsesform påkrævet. Er der i stedet tale om en dom til psykiatrisk behandling, vil overlægen efter omstændighederne være bemyndiget til ud fra behandlings- og retssikkerhedsmæssige hensyn at træffe beslutning om udskrivning uden rettens mellemkomst.

Anvendelsen af det ovennævnte proportionalitetsprincip illustreres bl.a. ved Vestre Landsrets dom, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1997, s. 1268. Ved denne dom blev den idømte foranstaltning, dvs. dom til psykiatrisk behandling, ophævet med henvisning til, at varigheden af foranstaltningen stod i åbenbart misforhold til længden af den straf, som den begåede kriminalitet måtte antages at kunne have udløst. Ophævelsen skete, selv om en opretholdelse på grundlag af de lægelige skøn måtte anses for formålstjenlig for at forebygge ny kriminalitet.

Endvidere kan henvises til en afgørelse, der er omtalt i Retslægerådets Årsberetning 1996, s. 65-67, om en person, der i 1991 var blevet dømt til psykiatrisk behandling. I 1996 anbefalede den behandlende overlæge og Retslægerådet, at foranstaltningen blev opretholdt, idet den dømte fortsat var præget af udtalte sindssygdomssymptomer og ind imellem kunne udvise aggressiv adfærd. Retten ophævede imidlertid foranstaltningen med henvisning til, at foranstaltningen havde været opretholdt væsentlig længere end den tid, den dømte kunne have været frihedsberøvet, hvis den pågældende var blevet idømt almindelig straf, jf. herved årsberetningen s. 66-67:

> "Efter de fremlagte erklæringer finder retten ud fra et retssikkerhedsmæssigt hensyn til tiltaltes omgivelser, at foranstaltningen ikke bør ophæves.
>
> Heroverfor står imidlertid, at den i 1992 idømte foranstaltning har været gældende i en periode, der væsentlig har overskredet den tid, patienten kunne forventes at have været frihedsberøvet, såfremt han ved dommen af 17. marts 1992 var blevet anset egnet til sædvanlig straf.
>
> Under hensyn hertil og til de muligheder, som lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien indeholder for at behandle og indlægge, såfremt der måtte være behov herfor, finder retten ikke grundlag for at opretholde den idømte foranstaltning.
>
> Det bemærkes, at de foreliggende oplysninger om en voldsepisode i januar 1996 ikke i dag kan føre til andet resultat...".

I Retslægerådets årsberetning er knyttet følgende kommentar til afgørelsen:

> "Sagen illustrerer, at de lægelige udtalelser herunder fra Retslægerådet blot er et af de elementer, der indgår som grundlag for rettens afvejning i spørgsmålet om eventuel ændring eller ophævelse af en idømt foranstaltning. I den aktuelle sag har proportionalitetshensynet været udslaggivende for retten, til trods for at Retslægerådet i enighed med den behandlende overlæge har fundet patienten så produktiv psykotisk, tankeforstyrret, ambivalent og lejlighedsvis aggressiv, at foranstaltningen efter de lægelige skøn burde opretholdes. I sagens præmisser er også henvist til de i psykiatriloven foreliggende muligheder "for at behandle og indlægge". I den forbindelse skal Retslægerådet gøre opmærksom på, at psykiatriloven ikke indeholder regler, der sikrer, at udskrevne psykiatriske patienter er under tilsyn

> af sundhedsfaglige eller andre myndigheder. Såfremt stærkt ambivalente patienter udskrives, består der en risiko for, at de hurtigt ophører med behandling, hvorefter sygdommen kan undergå væsentlig forværring, forinden bizar adfærd eller eventuel ny kriminalitet fører til genindlæggelse.
>
> Som det fremgår af sagen, blev patientens anslag mod et personalemedlem i januar 1996 ikke anmeldt til politiet. I alt fald synes der ikke i den forbindelse at være rejst sigtelse eller være foretaget andre formelle skridt. Spørgsmålet om ny ligeartet kriminalitet indgår i bedømmelsen af mange sager om eventuel foranstaltningsændring. Det kan derfor være af betydning, at voldelige hændelser, der med sikkerhed eller overvejende sandsynlighed indebærer overtrædelse af straffeloven, rent faktisk anmeldes til politiet."

Om Retslægerådets erfaringer på det pågældende område kan endvidere henvises til Retslægerådets Årsberetning 1997. Om anklagemyndighedens kontrol med de idømte foranstaltninger mv. kan desuden henvises til Ole Stigel: Anklagemyndighedens Årsbe retning 1997 s. 75-83.

4. Forholdet til menneskerettighederne

Eventuelle indvendinger mod anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger ud fra menneskeretlige synspunkter kan tænkes rejst under henvisning til Den Europæiske Menneskerettighedskonventions *artikel 3*, der fastsætter, at ingen må underkastes tortur og ej heller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. En nogenlunde tilsvarende bestemmelse findes i FN's Torturkonventions artikel 16, jf. artikel 1.

Menneskerettighedsorganernes praksis vedrørende artikel 3 i relation til *varigheden* af frihedsberøvelser (i modsætning til *forholdene* under frihedsberøvelsen) ses udelukkende at vedrøre varetægts- og isolationsfængslinger og ikke strafafsonere eller foranstaltningsdømte, sml. Peer Lorenzen m.fl.: Den Europæiske Menneskeretskonvention med kommentarer, 1994, s. 85-88, og Lars Adam Rehof og Tyge Trier: Menneskeret, 1990, s. 347-49. Hos Rehof/Trier s. 349 anføres alene:

> "Det har været diskuteret, om det er 'umenneskeligt eller vanærende' at lade personer sidde i fængsel i meget lang tid eller på livstid uden håb om løsladelse eller benådning. Det har været foreslået, at lange fængselsstraffe med regelmæssige mellemrum burde tages op til revision."

Der henvises i en fodnote til J.E.S. Fawcett: The Application of the European Convention on Human Rights, 1987, s. 50, der dog også refererer en afgørelse fra Den Europæiske Menneskerettighedskommission (sag nr. 7994/1977, Kotälla mod Holland), som ikke fandt at kunne indfortolke et krav om (fornyet) domstolsprøvelse af en *livstidsstraf* i artikel 3. Samme resultat nåede Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol til i en dom af 18. juli 1994 (sag nr. 294-A, Wynne mod UK), hvor klageren havde påberåbt sig artikel 5, stk. 4, om retten til domstolsprøvelse af frihedsberøvelser. Der kunne ikke kræves domstolsprøvelse ud over den prøvelse, som havde fundet sted i forbindelse med idømmelse af sanktionen. Der var i disse sager tale om sædvanlige livstidsstraffe af rent pønal karakter.

Hos Peer Lorentzen m.fl. refereres, s. 131-32, i tilknytning til artikel 5, stk. 4, en afgørelse fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (sag nr. 190-A, Thynne, Wilson og Cunnell mod UK, dom af 25/10-1990), hvor klagerne var idømt en særlig form for *livstidsstraf*, der - ud over det pønale element - havde et element af *forvaring*. Det antoges, at dommene havde to elementer: et straffende element og beskyttelse af samfundet. Efter udløbet af den straffende del havde klagerne efter *artikel 5, stk. 4*, krav på domstolsprøvelse af frihedsberøvelserne. Efter engelsk ret kunne det ved administrativ afgørelse besluttes, at klagerne kunne løslades, og løsladelsen kunne tillige administrativt tilbagekaldes. Ved domstolsprøvelse kunne den administrative afgørelse kun tilsidesættes, hvis den var ulovlig, irrationel eller behæftet med (grove) sags behandlingsfejl ("illegality, irrationality or procedural impropriety"). Da de administrative organer ikke opfyldte kravene til en domstol, og da der ikke var adgang til en tilstrækkeligt intensiv domstolsprøvelse af den administrative afgørelse, fandtes artikel 5, stk. 4, krænket.

Domstolen har truffet lignende afgørelser i to domme af 21. februar 1996 i sagerne Hussain og Singh mod UK (refereret i EU-ret & Menneskeret 1997, s. 157). I disse sager var de to klagere bl.a. på baggrund af arten af den begåede kriminalitet og deres unge alder (henholdsvis 15 og 16 år) på gerningstidspunktet idømt en kombinationsdom bestående af en tidsbestemt sanktion og en form for forvaring, der efter udløbet af den tidsbestemte sanktion gav mulighed for at frihedsberøve på ubestemt tid af præventive grunde ("a mandatory

sentence of detention during Her Majesty's pleasure"). Domstolen skulle i disse sager tage stilling til, om artikel 5, stk. 4, var krænket. I et obiter dictum udtalte Domstolen sig imidlertid om artikel 3. Domstolen anførte, at når gerningsmænd på grund af ung alder idømmes tidsubestemt forvaring i tilfælde, hvor de vurderes at udgøre en fare for samfundet, er det nødvendigt at tage hensyn til deres efterfølgende udvikling. Domstolen udtalte videre, at hvis der ikke tages hensyn til forandringer, der er en følge af, at de pågældende modnes, vil dette indebære, at sådanne frihedsberøvede personer for livstid har mistet retten til frihed. En sådan situation ville kunne rejse spørgsmål i forhold til konventionens artikel 3.

Som det fremgår, er der i praksis ikke direkte taget stilling til spørgsmålet om den *tidsubestemte straf*s forenelighed med Menneskerettighedskonventionens artikel 3, men den foreliggende praksis på tilgrænsende områder og Domstolens obiter dictum i Hussain/- Singh-sagerne giver ikke grundlag for at antage, at tidsubestemt straf i sig selv vil blive anset for at udgøre en krænkelse af artikel 3. Det må dog i den forbindelse erindres, at kontrolorganernes fortolkning af konventionens bestemmelser er dynamisk og således kan ændre sig bl.a. i lyset af den samfundsmæssige udvikling.

Der ses endvidere ikke at foreligge afgørelser, der tager stilling til, om anvendelsen af *tidsubestemte foranstaltninger* kan være uforenelig med Menneskerettighedskonventionens artikel 3. For så vidt angår konventionens artikel 5, stk. 4, har Domstolen imidlertid udtalt, at den dømte i sådanne tilfælde har krav på efterfølgende prøvelse af lovligheden af en fortsat tvangstilbageholdelse/genindlæggelse. I en dom af 5. november 1981 (X mod UK, sag nr. 46) blev en person, der var mentalt forstyrret og udgjorde en fare for andre, dømt for nogle strafbare forhold. Han blev dømt til psykiatrisk behandling på ubestemt tid. Han klagede over, at han ikke havde mulighed for at få prøvet lovligheden af en beslutning om genindlæggelse. Domstolen udtalte, at da det var muligt, at hans mentale tilstand kunne ændre sig med tiden, således at en fortsat frihedsberøvelse ikke længere var nødvendig, måtte det følge af artikel 5, stk. 4, at klager havde krav på en efterprøvelse af lovligheden af den fortsatte frihedsberøvelse/genind læggelsen.

Bl.a. under hensyn til, at straffelovens § 72 giver mulighed for med regelmæssige mellemrum at forlange domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af en idømt foranstaltning, der f.eks. medfører anbringelse på hospital for sindslidende, kan anvendelsen af tidsubestemte foranstaltninger næppe antages at rejse spørgsmål i forhold til konventionens artikel 3 eller 5, stk. 4.

> Det kan afslutningsvis nævnes, at Europarådet i en rekommandation (nr. R (92) 16) om samfundssanktioner og -foranstaltninger ("European rules on community sanctions and measures"), dvs. ikke-frihedsberøvende sanktioner, herunder eksempelvis samfundstjeneste og betinget dom med vilkår, i "Rule 5" fastslår, at ingen samfundssanktioner må være tidsubestemte. Bestemmelsen har følgende ordlyd:
>
> "No community sanction or measure shall be of indeterminate duration.
>
> The duration of community sanctions and measures shall be fixed by the
>
> authority empowered to make the decision within the limits laid down in law."
>
> "Rule 5" skal sammenholdes med "Rule 3", der bl.a. indeholder et krav om, at definitionen af udtrykket "community sanctions and measures" skal ske i lovgivningen ("the definition ... of community sanctions and measures shall be laid down in law"). I den forklarende rapport ("Explanatory memorandum") til "Rule 3" i rekommandationen anføres bl.a. følgende:
>
> "It is a general principle applicable to all kinds of penal sanctions that they must be subject to the principle of legality. This means that the authority to create and apply them must stem from law in the sense that that term is defined in the glossary. Community sanctions and measures cannot be excluded from the principle of legality. This means that their definition, adoption and application must be laid down in law. The term "application", as defined in the glossary, includes both the imposition of a community sanction and measure and its implementation."

I bemærkningerne til "Rule 5" anføres bl.a. følgende:

> "The dimension of duration is an essential element of any community sanction or measure since it allows a quantitative relation to be established between the offence and the penal reaction as well as a

> link between the means employed (control and all appropriate forms of help) and the aim pursued (the integration of the offender in society).
>
> The rule begins with a general statement expressed, having regard to its absolute character, in negative form. Unlike certain forms of imprisonment, no community sanction or measure is to be of indeterminate duration. There are two arguments against indeterminacy. First, the notion of indeterminacy is incompatible with the principle of proportionality. Second, indeterminate sanctions and measures run the risk of maintaining the offender in a state of dependency which is contrary to the purpose pursued, that is the development of the offender's autonomy in society."

Som det fremgår, anvendes bestemmelserne om samfundssanktioner og -foranstaltninger i "Rule 3" og "Rule 5" i forbindelse med udtrykkene "penal sanctions" og "penal reaction". Endvidere fastslås det i bemærkningerne til "Rule 5", at bestemmelsen gælder i modsætning til visse former for frihedsberøvelse ("unlike certain forms of imprisonment"). Bl.a. på denne baggrund kan det give anledning til tvivl, om de pågældende bestemmelser finder anvendelse i forhold til tidsubestemte foranstaltninger, der idømmes efter straffelovens § 68, f.eks. anbringelse på hospital mv. og tilsyn, idet sådanne foranstaltninger kommer på tale i tilfælde, hvor gerningsmanden er frifundet for straf, og hvor der derfor ikke er spørgsmål om at idømme en strafferetlig sanktion ("penal sanction"/ "penal reaction").

Imidlertid anføres i bemærkningerne til "Rule 5" nogle synspunkter vedrørende tidsubestemtheden, der også kan være relevante i andre sammenhænge. Som det fremgår ovenfor, nævnes det, at tidsubestemtheden er uforenelig med proportionalitetsprincippet. Endvidere påpeges det, at anvendelsen af tidsubestemte sanktioner og foranstaltninger risikerer at fastholde lovovertræderen i et afhængighedsforhold, der er i modstrid med det tilsigtede formål, dvs. udviklingen af lovovertræderens autonomi i samfundet.

5. Baggrunden for de gældende regler om anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger

5.1. De gældende bestemmelser om foranstaltninger efter straffelovens §§ 68 og 69 bygger i det væsentlige på Straffelovrådets betænkning nr. 667/1972 om de strafferetlige særforanstaltninger. Om rådets overvejelser vedrørende adgangen til at anvende tidsubestemte foranstaltninger anføres i betænkningen bl.a., jf. s. 38-40:

> "(f) Efter strfl. § 70 [nu § 68] er det som allerede nævnt retten, der ved afgørelsen i straffesagen træffer bestemmelse om iværksættelse af særlige foranstaltninger, ligesom spørgsmålet om ændring eller ophævelse af en foranstaltning beror på rettens bestemmelse. Denne kompetenceordning er forudsætningen for, at man i § 70 har kunnet slå de af §§ 16 og 17 omfattede persongrupper sammen og anvise et bredt register af mere og mindre indgribende retsfølger. Hvis retten alene havde den funktion at udelukke anvendelsen af straf, ville der i mange tilfælde ikke være nogen anden myndighed, som kunne iværksætte foranstaltninger som de i § 70 nævnte, idet der kun i begrænset omfang findes regler uden for strafferetten om tvangsmæssig indgriben overfor psykisk afvigende personer.
>
> Det kan imidlertid overvejes, om man med henblik på de i § 16 nævnte lovovertrædere bør foretrække en ordning, efter hvilken retten blot bestemmer, at straf ikke skal idømmes, således at det derefter ville bero på en administrativ afgørelse, om der er grundlag for et tilbud om behandling eller et tvangsmæssigt indgreb i henhold til lovene om sindssyge og åndssvage, i sjældnere tilfælde loven om børne- og ungdomsforsorg. En sådan ordning vil - navnlig over for sindssyge og dermed ligestillede - bevirke en begrænsning af de forholdsregler, som står til rådig hed, ligesom det generelt set kan siges at være en svækkelse af individets retsbeskyttelse, at afgørelsen overgår fra judiciel til administrativ kompetence. På den anden side kan det hævdes, at den nævnte ordning er bedre egnet til at sikre, at der gennemføres en ensartet bedømmelse af kriminelle og ikke-kriminelle sindssyge og åndssvage. Ordningen kunne bl.a. medføre, at kriminalitet ikke giver anledning til flere og mere indgribende forholdsregler, end det er rimeligt, og at specielt den tidsmæssige udstrækning af indgrebet holdes bedre under kontrol, fordi afgørelser i henhold til lovene om sindssyge og åndssvage - uagtet de går ud på foranstaltninger uden tidsbegrænsning - kan reducere vægten af den omstændighed, at patienten har begået lovovertrædelser.

Forskellige mellemformer mellem de her omtalte løsninger kan tænkes. Der er den mulighed, at retten under straffesagen træffer bindende bestemmelse om, at forsorg skal iværksættes, medens det derefter ville henhøre under vedkommende administrative myndighed at afgøre spørgsmål om ændring af foranstaltningerne og om deres ophør. En anden mulighed er at begrænse området for judiciel kompetence til visse tilfælde af farlighed, således at f.eks. en risiko for fortsat berigelseskriminalitet ikke ville give grundlag for at pålægge foranstaltninger ved straffedommen. Det ville dog følge af en sådan ordning, at de sidstnævnte tilfælde også i almindelighed ville falde uden for reglerne om administrative tvangsindgreb over for sindssyge. Det er derfor ikke mindst den kriminalitet, der ikke har den groveste eller farligste karakter, der giver anledning til at spørge, om ikke den judicielle kompetence og den selvstændige strafferetlige afgrænsning af de i betragtning kommende retsfølger er mest hensigtsmæssig ud fra et kriminalpolitisk synspunkt.

Hvad angår de betænkeligheder ved den gældende ordning, som specielt har relation til § 70-foranstaltningernes tidsubestemte karakter, kan man overveje en form for tidsbegrænsning, således at stillingen ved længstetidens udløb ville være den, at en forlængelse enten krævede retskendelse herom eller måtte bero på anvendelsen af regler uden for strafferetten.

Der er efter straffelovrådets opfattelse betydelige fordele forbundet med den ordning, at afgørelsen om særlige retsfølger træffes under straffesagen. Vurderingen af tiltaltes farlighed og behandlingsbehov sker i tilknytning til bedømmelsen af den kriminalitet, som gør spørgsmålet om særlige foranstaltninger aktuelt. I tilfælde, hvor straffriheden beror på en fakultativ regel, har retten ved sin afgørelse i henhold til § 16 adgang til at tage i betragtning, hvilke alternativer der frembyder sig med hensyn til den retlige reaktion. Det må også betragtes som en fordel, at retten har adgang til at anvende foranstaltninger, som ikke er hjemlede ved lovene om sindssyge og åndssvage. Hvis det ikke var tilfældet, ville der i videre omfang være behov for at anvende betinget dom. Herved ville man ganske vist i mange tilfælde kunne give dommen et indhold, som i hvert fald på papiret er vel afpasset efter domfældtes særlige forudsætninger, men de opstillede vilkår ville ikke kunne håndhæves umiddelbart, og det ville også være mindre hensigtsmæssigt at anvende en domsform, som principielt forudsætter, at domfældte er ansvarlig til straf og kan indsættes til straffuldbyrdelse i tilfælde af overtrædelse (sml. herved kap. VI samt overfor under II,2). Når det anføres til støtte for en ordning, som udelukkende bygger på sindssygeloven og åndssvageloven, at samfundets muligheder for indgreb og kompetencen til at foretage disse indgreb bør indrettes på samme måde over for kriminelle og ikke-kriminelle sindssyge og åndssvage, er dette ikke nogen tvingende betragtning. Når det drejer sig om kriminelle handlinger, skal domstolene under alle omstændigheder træde i virksomhed for at beskæftige sig med lovovertræderen og hans forhold (der ses herved bort fra tilfælde, hvor påtale frafaldes). Den omstændighed, at psykisk afvigelse allerede har givet sig udslag i lovovertrædelser, bevirker desuden, at der er en særlig anledning til at overveje, hvilke foranstaltninger der er hensigtsmæssige til forebyggelse af kriminalitet.

Det er straffelovrådets opfattelse, at anvendelsen af tidsubestemte foranstaltninger i § 16-tilfælde stemmer bedst med de forebyggende og terapeutiske retningslinier, som præger disse afgørelser Den gældende ordning har vist kun i meget begrænset omfang givet anledning til kritik. Når reglerne indrettes således, at der i fornødent omfang er mulighed for at få rejst spørgsmål om ændring eller ophævelse af de trufne foranstaltninger, kan der efter straffelovrådets mening ikke være grund til at indføre nogen form for tidsbegrænsning af foranstaltningerne."

Om baggrunden for rådets forslag om tidsbegrænsning af frihedsberøvende foranstaltninger, der idømmes ved dom eller i øvrigt kan følge af denne, når den dømte er omfattet af straffelovens § 69, stk. 1, [§ 66, stk. 1, i rådets lovudkast] anføres i betænkningen bl.a., jf. s. 85:

"Det foreslås endvidere, at retten skal fastsætte en længstetid for varigheden af frihedsberøvende foranstaltninger, der idømmes ved dommen eller i øvrigt kan følge af denne. Medens en sådan tidsbegrænsning vil være meget uhensigtsmæssig, når det drejer sig om sindssyge mv., der dømmes efter § 65, jfr. § 16 og § 17, er den mindre betænkelighed i de her omhandlede tilfælde, og behovet for at markere en begrænsning af de retsfølger, som disse tilstande giver anledning til, er tilsvarende større. Ved anvendelsen af maksimumstider får domme efter § 66 [nu § 69] en vis tilknytning til betingede domme. Den af retten fastsatte tidsbegrænsning angår efter forslaget den samlede varighed af

> al frihedsberøvelse i henhold til dommen - f.eks. to hospitalsophold excl. en mellemliggende prøveudskrivning -, og længstetiden må i almindelighed ikke overstige 1 år. Der skal dog efter forslaget være adgang til at bestemme forlængelse af maksimumstiden ved en retskendelse."

Som det fremgår, gav Straffelovrådet i betænkningen bl.a. udtryk for, at anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger i de tilfælde, der omfattes af straffelovens § 68, jf. § 16, stemmer bedst med de forebyggende og terapeutiske retningslinier, som præger disse afgørelser, og at en tidsbegrænsning i disse tilfælde derfor vil være uhensigtsmæssig. Rådet pegede i den forbindelse også på muligheden for at rejse spørgsmål ved retten om ændring eller ophævelse af de trufne foranstaltninger, jf. straffelovens § 72. At der for foranstaltninger over for den personkreds, der omfattes af § 69, stk. 1, blev foreslået en vis tidsbegrænsning, havde bl.a. sammenhæng med, at personkredsen ikke var af den i § 16 nævnte beskaffenhed. Behovet for at markere en begrænsning af de retsfølger, som tilstande efter § 69, stk. 1, kunne føre til, var derfor tilsvarende større.

5.2. Ved lov nr. 320 af 13. juni 1973 om ændring af borgerlig straffelov, af lov om ikrafttræden af borgerlig straffelov m.m. og af lov om rettens pleje (Strafferetlige særforanstaltninger m.m.) og lov nr. 268 af 26. juni 1975 om ændring af borgerlig straffelov, af lov om ikrafttræden af borgerlig straffelov m.m. og af retsplejeloven (Psykisk abnormitet, narkotikakriminalitet, beskyttelse af diplomater mv.) gennemførtes en række ændringer af de tidligere gældende regler om strafferetlige særforanstaltninger mv. Disse ændringer byggede på de forslag, der var indeholdt i Straffelovrådets betænkning nr. 667/1972 om de strafferetlige særforanstaltninger. Der henvises herom nærmere til bl.a. Folketingstidende 1972-73, tillæg A, sp. 2785 ff., og til Folketingstidende 1974- 75 (2. saml.), tillæg A, sp. 1605 ff.

Bl.a. ændredes de tidligere gældende regler om fakultativ beskikkelse af tilsynsværger [nu bistandsværger], idet der gennemførtes en sondring mellem fakultativ beskikkelse før dom og obligatorisk beskikkelse efter dom, når dommen lyder på anbringelse i institution eller giver mulighed for sådan anbringelse, jf. herved straffelovens § 71, stk. 1-2, og Folketingstidende 1972-73, tillæg A, sp. 2802. Endvidere blev der åbnet mulighed for, at også den dømte kan rejse sag om ændring eller endelig ophævelse af en idømt foranstaltning, jf. herved straffelovens § 72, stk. 1, og Folketingstidende 1972- 73, tillæg A, sp. 2802.

5.3. Spørgsmålet om anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger blev endvidere overvejet i det af Justitsministeriet den 24. september 1970 nedsatte udvalg (Bækgård-udvalget), jf. betænkning nr. 955/1982 om foranstaltninger over for åndssvage og andre svagt begavede lovovertrædere.

Om den kritik af tidsubestemtheden, som udvalgets overvejelser byggede på, anføres i betænkningen, jf. s. 86-87:

> "Da udvalget blev nedsat, var et af punkterne i kritikken af de strafferetlige foranstaltninger over for åndssvage lovovertrædere, at disse foranstaltninger er tidsubestemte. Denne kritik er også nogle gange blevet fremført, efter at tidsubestemtheden blev opretholdt ved ændringerne i straffeloven i 1973 og 1975. Udvalget vil i det følgende tage stilling til kritikken og omtale nogle muligheder for ændring af de gældende regler, særlig ved indførelse af en form for tidsmaksimering.
>
> Til støtte for indførelse af tidsmaksimering af foranstaltninger over for åndssvage er i første række blevet henvist til, at disse foranstaltninger har haft en tendens til tidsmæssigt at strække sig ud over varigheden af den straf, som ellers måtte forventes idømt for den eller de begåede lovovertrædelser. Der sker herved et brud på det proportionalitetshensyn, som anses for væsentligt i strafferetten, og der fremkommer en ulighed i sanktionsanvendelsen, som går ud over nogle af de åndssvage lovovertrædere. Ligesom det var tilfældet med hensyn til de nu ophævede særforanstaltninger, henvises der til, at tidsubestemtheden er en psykisk belastning for de domfældte, og at behandlingsorienterede retsfølger ikke generelt set er mere effektive med henblik på forebyggelse af tilbagefald end frihedsstraffe og betingede domme.
>
> Mere specielt er det blevet nævnt, at de lange domstider, der i hvert fald tidligere har kunnet konstateres, til dels kan tænkes forklaret med, at der under forsorgstiden har foreligget en kriminalitet, der har været kendt af behandlerne, men ikke af anklagemyndigheden. Efter denne antagelse har behandlerne ikke anmeldt sådan kriminalitet til politiet, men de har på den anden side tillagt den betydning ved overvejelser over, om der skal afgives indstilling om ændring eller ophævelse af den idømte foranstaltning. Den af behandlerne kendte kriminalitet får således den virkning at forlænge varigheden af den idømte foranstaltning. Det er fremhævet, at det er retssikkerhedsmæssigt

betænkeligt, at afgørelsen af, om nye lovovertrædelser er begået, og hvilke konsekvenser de bør få, således kan tænkes at ligge hos behandlerne i stedet for hos domstolene. De her berørte spørgsmål omtales nærmere nedenfor."

Udvalgets flertal (seks ud af udvalgets syv medlemmer) gav i betænkningen udtryk for, at der ikke er tilstrækkelig grund til at indføre tidsmaksimering af frihedsberøvelse over for mentalt retarderede lovovertrædere. Om flertallets overvejelser fremgår det, jf. betænkningen s. 88-94:

"Flertallet går ind for, at de nugældende bestemmelser i §§ 16 og 68 opretholdes uændrede (bortset fra de nedenfor s. 101 nævnte redaktionelle ændringer).

Som baggrund for flertallets bemærkninger herom skal det først fremhæves, at der ikke synes at være nogen stor afstand mellem flertallets og mindretallets synspunkter med hensyn til foranstaltninger over for åndssvage. Det hedder ganske vist i mindretallets udtalelse, at "alle tidsubestemte sanktioner bør ophæves", og at de åndssvage ikke findes at "udgøre en sådan særlig gruppe, hvis forhold skulle nødvendiggøre tidsubestemte foranstaltninger". Imidlertid fremgår det af mindretallets forslag, at det ikke går ud på at indføre en ordning, hvorefter de åndssvage (d.v.s. de personer, som af retslægerådet og af flertallet betegnes som åndssvage) generelt skal dømmes til frihedsstraf eller pålægges betinget dom eller bøde. Efter mindretallets forslag skal åndssvaghed være omfattet af ordlyden af § 69, hvilket skal præciseres i motiverne til en lovændring, og der vil derfor kunne idømmes tidsubestemte foranstaltninger af de typer, som er nævnt i § 68, 2. punktum. Dette gælder for det første de i højere grad åndssvage lovovertrædere, som efter mindretallets forslag skal holdes uden for § 16, stk. 1. Men "også nogle personer, der i dag omfattes af § 16, stk. 2, kan i det konkrete tilfælde findes at være strafuegnede". Om den sidstnævnte gruppe hedder det, at en gennemførelse af mindretallets synspunkter "vil blive en kodificering af gældende domspraksis".

Forskellen mellem flertallets og mindretallets synspunkter vil herefter navnlig vise sig på to punkter.

For det første foreslår flertallet, i modsætning til mindretallet, at begrebet "åndssvaghed" fortsat nævnes i straffeloven.

For det andet vil den omhandlede persongruppe efter mindretallets forslag blive undergivet den i § 69, stk. 2, nævnte tidsbegrænsning med hensyn til ophold i institution, medens flertallet finder det rigtigst fortsat at anvende § 68, der ikke foreskriver en sådan tidsmaksimering.

I mindretallets udtalelse hedder det: "For ikke-institutionsforanstaltninger sikrer § 72, at bl.a. den dømte selv kan rejse spørgsmål om domsændring, hvilket er en acceptabel ordning". Denne bemærkning, i forbindelse med mindretallets forslag om anvendelse af § 69, opfattes af flertallet således, at mindretallet ikke stiller forslag om en tidsmæssig maksimering af den samlede forsorgstid, indbefattende den tid, der tilbringes under tilsyn eller lignende uden for institution. Flertallet har bl.a. af den grund ikke fundet anledning til at gå nærmere ind på en ordning, der afviger fra § 69, stk. 2, ved specielt for de åndssvages vedkommende at foreskrive en tidsmaksimering af den samlede forsorgstid. Flertallet finder det klart, at der ikke på dommens tid bør fastsættes længstetider for den forsorg, som udøves i frie former.

For så vidt angår spørgsmålet om tidsmaksimering af frihedsberøvelse må det tages i betragtning, at der ikke gennem § 69, stk. 2, sættes absolutte og bindende tidsgrænser. Den længstetid, der fastsættes af retten kan i "i almindelighed" ikke overstige 1 år, og retten kan "under særlige omstændigheder" ved senere kendelse fastsætte en ny længstetid. Spørgsmålet er, om det med henblik på åndssvage lovovertrædere er en hensigtsmæssig ordning, at der ved dommen fastsættes en længstetid for institutionsmæssig behandling - "i almindelighed" ikke over 1 år - og at forlængelse kun kan finde sted "under særlige omstændigheder".

Flertallet må først på ny fremhæve, at det forekommer mest hensigtsmæssigt, at åndssvaghed ligesom sindssygdom er udtrykkelig nævnt i straffeloven. Det vil være et tilbageskridt, hvis den strafferetlige stilling til denne persongruppe alene skal finde udtryk i lovmotiver til § 69, således som mindretallet foreslår. Flertallet har bl.a. peget på risikoen for, at flere personer fra sinkegruppen vil blive inddraget under de tidsubestemte forsorgsforanstaltninger. Flertallet finder det fortsat rigtigst, at straffelovens §

16 dels fremhæver åndssvaghed i højere grad, dels angiver det udgangspunkt for bedømmelsen af åndssvaghed i lettere grad, at tilstanden bevirker straffrihed, medmindre særlige omstændigheder taler for at pålægge straf.

Hvis placeringen af åndssvaghed i § 16 opretholdes, vil tidsmaksimering af frihedsberøvelse forudsætte, at der indføres en undtagelse fra den nugældende regel i § 68, der omfatter alle § 16-tilfælde. Såfremt forholdene stærkt talte for en sådan tidsmaksimering, måtte man acceptere denne lovtekniske komplikation som ville gøre opbygningen af §§ 68 og 69 mindre klar. Det kunne også overvejes at lade åndssvaghed udgå af § 16 og placere den i § 69, som da måtte ændres væsentligt. Det er imidlertid flertallets opfattelse, at der ikke er tilstrækkelig grund til at indføre denne tidsmaksimering af frihedsberøvelse overfor åndssvage lovovertrædere. I tilslutning til retslægerådet mener flertallet, at der ikke bør fastsættes tidsfrister for gennemførelse af det lægelige og forsorgsmæssige behandlingsarbejde over for åndssvage. En regel om tidsmaksimering indebærer også den risiko, at foranstaltningen får et pønalt præg. Det er ønskeligt at undgå, at der i praksis sker en sammenblanding af behandlingsmæssige og strafmæssige synspunkter, bl.a. i betragtning af, at åndssvage lovovertrædere anbringes i de samme institutioner som ikke- kriminelle åndssvage, hvorfor det bør markeres så lidt som muligt, at visse personer forvares og behandles som kriminelle.

Det her anførte betyder ikke, at der i sager mod åndssvage lovovertrædere kan ses bort fra, om der er rimelige proportioner mellem den begåede kriminalitet og varigheden af den institutionsanbringelse, der bliver resultatet af en domfældelse. Flertallet mener at kunne lægge til grund, at der i hidtidig praksis undertiden er lagt for ringe vægt på sådanne proportionalitetssynspunkter. Efter flertallets opfattelse bør dette hensyn imidlertid ikke imødekommes ved indførelse af tidsmaksimering af frihedsberøvelse i medfør af § 69, stk. 2. Som ovenfor nævnt giver denne bestemmelse heller ikke nogen afgørende sikkerhed i så henseende, idet retten dels kan fastsætte en længstetid på mere end 1 år, dels kan fastsætte en ny længstetid ved en senere ny forelæggelse af sagen.

Den fornødne sikkerhed mod en urimelig eller på anden måde uheldig opretholdelse af forsorgsforanstaltninger ligger efter flertallets opfattelse i reglerne om adgang til senere domstolsprøvelse efter § 72. Det følger heraf, at spørgsmålet om ændring eller ophævelse af foranstaltninger til enhver tid kan forelægges retten efter begæring af anklagemyndigheden, forsorgens ledelse, bistandsværgen eller den dømte selv. Bestemmelserne herom er fælles for alle de i §§ 68 og 69 nævnte grupper af psykisk afvigende lovovertrædere og for personer dømt til forvaring efter § 70. Adgangen for den dømte til selv at rejse spørgsmålet blev indført i 1973, og ved samme lejlighed blev bistandsværgens stilling styrket, jfr. § 71.

Statsadvokaterne har som tidligere omtalt udviklet en praksis, hvorefter de med mellemrum forhører sig hos forsorgsmyndighederne, om der er grundlag for at ændre eller ophæve foranstaltninger. Socialministeriet har endvidere i cirkulære af 29. juni 1979 indskærpet forsorgsmyndighederne at have opmærksomheden henledt på, at opholdet for personer, der har ophold på institutioner i henhold til dom eller kendelse, ikke udstrækkes ud over, hvad formålet med opholdet kræver. Flertallet finder, at den etablerede ordning i det store og hele har virket efter sin hensigt og på rimelig måde varetaget de dømtes retssikkerhed. Man vil dog ikke afvise, at der er forekommet en vis træghed med hensyn til at få indbragt foranstaltninger idømt åndssvage for domstolene til ændring eller ophævelse. Der henvises herom til det foran s. 51 ff anførte om domme til foranstaltninger over for åndssvage afsagt i 1975 og 1976.

Udvalget har overvejet, om der er anledning til at indføre en regel, hvorefter retten i den oprindelige dom eller ved senere kendelse i medfør af § 72 skal eller kan fastsætte en tidsfrist, inden for hvilken spørgsmålet om ændring eller ophævelse af foranstaltninger skal forelægges til afgørelse i medfør af § 72. En sådan bestemmelse i dom eller kendelse ville indebære en påmindelse til de personer, der er involveret i behandlingen af den dømte, om at der senest ved udløbet af den fastsatte frist skal tages stilling til sagen. Dette kan tænkes at virke som en yderligere tilskyndelse til dem, der forestår behandlingsarbejdet.

Såfremt en bestemmelse om tidsfrister for sagens fornyede forelæggelse ikke udtrykkelig begrænses til åndssvage og hermed ligestillede lovovertrædere, vil den også omfatte de øvrige i §§ 68-70 nævnte persongrupper. Det ligger uden for udvalgets kommissorium at tage stilling til reglerne om disse

persongrupper, af hvilke navnlig de sindssyge udgør en betydelig større gruppe end de domfældte åndssvage. Flertallet har derfor måttet begrænse sig til at overveje, om der kan anføres forhold, der specielt for de åndssvages vedkommende taler for at indføre den nævnte regel om fornyet forelæggelse for retten. Man er opmærksom på, at behandlingen af de åndssvage har karakter af en stabiliserende behandling, der bl.a. typisk rummer forskellige oplærings- og træningsforanstaltninger, og at behandlingen derfor gennemgående er mere tidskrævende end behandlingen af de sindssyge, over for hvem der ofte på kortere tid, bl.a. ved medikamentel behandling, kan opnås sådanne resultater, at en opretholdelse af foranstaltningen ikke længere er indiceret fra et behandlingssynspunkt. Synspunktet er dog af meget generel og forenklende karakter og kan efter flertallets opfattelse næppe bære, at der i denne relation gøres en forskel mellem åndssvage lovovertrædere og de øvrige af §§ 68-70 omfattede persongrupper. Man må bl.a. være opmærksom på, at dom til forvaring efter § 70 typisk vil føre til frihedsberøvelser af forholdsvis lang varighed.

Under hensyn til den udvikling, der har kunnet konstateres i retspraksis vedrørende åndssvage lovovertrædere, finder flertallet det berettiget at vente, at de nugældende regler i § 72 vil give tilstrækkelig sikkerhed for en domstolskontrol med opretholdelsen af de idømte foranstaltninger. Der kan næppe bortses fra en risiko for, at en af domstolen fastsat frist for sagens fornyede forelæggelse vil bevirke et mindre incitament til at søge sagen forelagt for retten på et tidligere tidspunkt.

I forbindelse med referatet af kritikken af de tidsubestemte foranstaltninger nævnte udvalget ... den betydning, som det kan tænkes at have, at forsorgsmyndighederne undertiden har kendskab til, men ikke anmelder, nye lovovertrædelser begået af institutionsanbragte åndssvage. Udvalget er bekendt med, at der i et vist omfang ikke foretages anmeldelse af kriminalitet begået af åndssvage, der opholder sig på institution. Hvilket omfang, en sådan "skjult" kriminalitet rent faktisk har, lader sig næppe nærmere oplyse. Når anmeldelse ikke foretages, kan dette i første række tænkes at hænge sammen med, at en handling, der i straffelovens forstand er kriminel, ikke altid af personale eller offer opfattes som kriminel og derfor heller ikke anmeldes som sådan. Men selv om handlingen omfattes som kriminel, kan det tænkes, at anmeldelse ikke sker ud fra en forventning om, at anklagemyndigheden formentlig vil frafalde påtale under hensyn til, at den pågældende allerede er idømt en foranstaltning, eller at sagen, hvis den skulle gå til retten, vil resultere i en dom til opretholdelse af den allerede idømte foranstaltning. Hertil kommer, at en straffesag kan betyde et afbræk i behandlingen af den åndssvage, hvilket behandlerne kan være interesseret i at undgå.

Efter det overfor udvalget oplyste må det antages, at specielt en del tilfælde af vold mod personale ikke bliver anmeldt til politiet. I stedet søger man på institutionen gennem samtaler med de implicerede at finde frem til baggrunden for den udøvede vold, som normalt må betragtes som en reaktion fra den åndssvage på en situation eller tilstand, han ikke kunne klare. Ved andre typer af kriminalitet, således først og fremmest ildspåsættelse, indgives derimod normalt politianmeldelse. Også i de tilfælde, hvor der ikke indgives politianmeldelse, foretages en indførsel i den pågældendes journal om det passerede. Sådanne notitser bliver efter det oplyste ikke tillagt nogen større betydning i en udskrivningssituation, såfremt de blot er af nogen alder. Såfremt forholdet tillægges betydning, når institutionen skal afgive en udtalelse til brug for anklagemyndighedens overvejelse af, om en foranstaltning skal ændres eller ophæves, bliver der efter det oplyste gjort opmærksom på forholdet og dets betydning for institutionens stillingtagen til spørgsmålet.

Det er muligt, at det kunne være hensigtsmæssigt, at amtskommunerne i samarbejde med anklagemyndigheden overvejede at fastsætte fælles retningslinier for, hvornår lovovertrædelser begået af institutionsanbragte åndssvage bør anmeldes til politiet, samt hvilken betydning forsorgsmyndighederne bør tillægge en ikke anmeldt lovovertrædelse f.eks. i en udskrivningssituation. Herved ville man sikkert kunne tilvejebringe en mere ensartet praksis over hele landet, der i øvrigt også kunne være af betydning for det langt større antal åndssvage, der er anbragt på institution på administrativt grundlag uden dom.

Det må herved tages i betragtning, at en meget betydelig del af den kriminalitet, der begås af institutionsanbragte åndssvage, og som anmeldes til politiet, aldrig når frem til påkendelse i retten, selv om det bevismæssige grundlag herfor er til stede, typisk fordi der foreligger tilståelse. Skønnes det, at gerningsmanden ikke kan forventes idømt anden foranstaltning end den allerede idømte, vil en indbringelse af sagen for retten ikke tjene noget formål, og sådanne tilfælde vil derfor oftest blive

> afgjort med, at rigsadvokaten frafalder tiltale i medfør af retsplejelovens § 723, stk. 2. Det må dog påpeges, at en anmeldelse - og en eventuel tiltale - i visse tilfælde kan indebære en gavnlig indskærpelse over for den åndssvage om, at den omstændighed, at han er dømt til åndssvageforsorg eller til institution for åndssvage, ikke er ensbetydende med, at han upåtalt kan begå nye lovovertrædelser."

Den opfattelse, som *udvalgets mindretal* (ét medlem) gav udtryk for, er nævnt i betænkningen s. 102-110. Om mindretallets opfattelse, for så vidt angår tidsubestemtheden, fremgår det, jf. s. 108:

> "...Mindretallet, der mener, at alle tidsubestemte sanktioner bør ophæves, er enig i den kritik af disse sanktioner ....som førte til straffelovændringen i 1973.
>
> Mindretallet finder ikke, at "åndssvage" skulle udgøre en sådan særlig gruppe, hvis forhold skulle nødvendiggøre tidsubestemte foranstaltninger.
>
> Udover hensynet til pågældende selv, er en tidsbestemt sanktion en opfordring til "behandlerne" til aktivitet.
>
> Kritikken af de tidsubestemte sanktioner har især været rettet mod institutionsophold, men gælder for så vidt også domme til tilsyn, bestemmelse om opholdssted, arbejde etc.
>
> Ved som nedenfor foreslået at henføre "åndssvage lovovertrædere" under § 69 indføres der en længstetid for institutionsophold i § 69, stk. 2.
>
> For ikke-institutionsforanstaltninger sikrer § 72, at bl.a. den dømte selv kan rejse spørgsmål om domsændring, hvilket er en acceptabel ordning.
>
> Om ophævelse af tidsubestemte sanktioner for "åndssvage" vil kunne få afsmittende virkning på reglerne for sindslidende personer, tilkommer det ikke dette udvalg at vurdere."

Mindretallet gik på denne baggrund ind for, at alle bestemmelser om "åndssvage" i den dagældende affattelse af straffelovens § 16, stk. 1 og 2, og ordene "i institution for åndssvage eller under åndssvageforsorg" i den dagældende affattelse af straffelovens § 68, 2. pkt., skulle udgå.

Endvidere fandt mindretallet, at § 69 burde bibeholdes uændret, men at der i bemærkningerne til § 69 eller i administrative forskrifter skulle foretages den fornødne beskrivelse af, at § 69's personkreds omfatter alle personer, der tidligere som "åndssvage" var omfattet af § 16.

5.4. Bækgårds-udvalgets betænkning nr. 955/1982 om foranstaltninger over for åndssvage og andre svagt begavede lovovertrædere har ikke givet anledning til lovændringer.

5.5. Straffelovrådet har på ny overvejet de spørgsmål, der knytter sig til anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger. Rådet har i den forbindelse inddraget de ovennævnte synspunkter, som rådet i 1972 og Bækgaard-udvalget i 1982 anførte om tidsubestemtheden. Der henvises herom til kapitel 4 i den foreliggende betænkning.

6. Nyere synspunkter vedrørende spørgsmålet om anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger

6.1. Spørgsmålet om berettigelsen af at opretholde adgangen til at idømme foranstaltninger på ubestemt tid har også været genstand for drøftelse i nyere litteratur mv. Der kan i den forbindelse bl.a. henvises til P. Kramp m.fl., Retspsykiatri, hvor det s. 205- 206 anføres:

> "Den særstilling, som i tidsmæssig henseende er tillagt retsfølger efter §§ 68 og 69, må fra lovgiverens side være tænkt som en konsekvent anvendelse af den grundsætning, at der ikke på forhånd kan sættes en grænse for, hvor længe et behandlingsforløb maksimalt må vare. Når straffelovgivningen i visse tilfælde ønsker straf erstattet af lægelige foranstaltninger under hensyn til sindssygdom eller anden psykisk afvigelse, drager den også heraf konsekvenser for retsfølgernes tidsmæssige udstrækning. Straf

udmåles til en varighed, der primært bestemmes af den begåede lovovertrædelses grovhed (proportionalitetsprincippet). Denne udmåling kan ikke overføres til særforanstaltningerne, medmindre man vil se i øjnene, at hensigten med at henlægge reaktionen på kriminalitet til det psykiatriske behandlingssystem i et eller andet omfang forspildes.

Om konsekvensen af det tidsubestemte system skal foreløbig kort fremhæves, at det har to sider. Det kan føre til en længere foranstaltningstid end den frihedsstraf, som ville blive idømt for tilsvarende kriminalitet. Men det kan også føre til en foranstaltningstid, der er kortere. Visse begrænsninger, navnlig med hensyn til anvendelsen af frihedsberøvelse (hospitalsophold), er søgt indbygget i det gældende system.

For det første må §§ 68 og 69 læses således, at en foranstaltning både efter sin art og sin varighed skal begrænses til det, der skønnes nødvendigt og tilstrækkeligt. Det følger heraf, at dom til anbringelse i psykiatrisk afdeling i alt væsentligt begrænses til tilfælde af udtalt personfarlig kri minalitet. Hovedparten af de anbringelsesdømte er omfattet af § 16, enkelte er grænsepsykotiske. Som det nærmere er beskrevet i det kliniske afsnit ..., er der betydelige variationer i spontanforløb, behandlingsmuligheder mv. mellem de forskellige psykoseformer, ligesom nogle patienter ikke er motiveret for behandling. Kombinationerne af disse to forhold - dokumenteret personfarlig adfærd i psykotisk tilstand og viden om, at patientens psykose kan være vanskelig at behandle - begrunder psykiatrisk set den tidsubestemte anbringelse i konkrete tilfælde. Hyppigere vil en dom til psykiatrisk behandling være tilstrækkelig, når et fareafværgende formål og et hensyn til konstant overvågning ikke taler imod, at der i forløbet indgår perioder med ambulant behandling.

Dernæst er det en grundtanke i §§ 68 og 69, at beslutninger eller indstillinger om en foranstaltnings fortsættelse eller ændring skal baseres på en bedømmelse af, hvad der skønnes formålstjenligt med henblik på forebyggelse af ny kriminalitet. Det giver behandlingssituationen en særlig karakter, at patienten er dømt for en nærmere beskrevet kriminalitet, og at den pågældendes tilstand og eventuelle ændringer i denne skal bedømmes i relation til spørgsmålet om risiko for, at den psykiske lidelse kan give sig nye udslag i kriminelle handlinger.

I de tilfælde, som ligger strafmuligheden nærmest, nemlig de af § 69 omfattede, er der anvist en særlig tidsbegrænsning ved reglerne om fastsættelse af en længstetid for institutionsophold. Det følger af disse regler..., at der ikke er tale om nogen radikal afvigelse fra tidsubestemthedens princip, idet en af retten fastsat længstetid kan forlænges. Det må dog antages, at der fra de psykiatriske afdelingers side bør vises tilbageholdenhed med indstillinger om en forlængelse af længstetiden.

Endelig skal i forbindelse med tidsubestemtheden fremhæves, at spørgsmålet om psykiatriske foranstaltningers fortsættelse, ændring eller ophævelse henhører under domstolene...

...Hospitalsmæssige og ambulante behandlingsperioder er i deres varighed principielt uafhængige af den pådømte kriminalitets grovhed. Det må dog antages, at de retlige myndigheder - i første omgang anklagemyndigheden, i sidste instans domstolene - føler sig forpligtede til ikke at tabe hensynet til proportionaliteten helt af syne. Der er grænser for, hvor lang en foranstaltningstid den ikke udpræget alvorlige kriminalitet kan bære. Over for den meget grove kriminalitet kan det på den anden side forekomme, at man tøver med at bringe foranstaltningen til ophør; det kan specielt gælde frihedsberøvelse. Den sidstnævnte tendens (hvis man kan tale om en sådan) har dog til dels en forklaring, der ligger inden for grundtankerne i §§ 68 og 69. Jo mere grov og navnlig personfarlig den pågældende kriminalitet er, desto større vægt vil man formentlig lægge på at tage en risiko for ny kriminalitet i betragtning, hvis den ikke kan afvises."

6.2. Om spørgsmålet vedrørende tidsubestemtheden kan endvidere henvises til Jørn Vestergaard: Foranstaltninger over for lovovertrædere med nedsat forstandsevne, offentliggjort i "Med lov ...", Retsvidenskabelige betragtninger i anledning af professor Vagn Greves 60 års fødselsdag. Her anføres det bl.a., jf. s. 327-329:

"Min egen opfattelse er den, at der kan være grund til at sondre mellem foranstaltninger over for sindslidende hhv. mentalt retarderede lovovertrædere. Jeg hælder til det synspunkt, at der er gode grunde til at ophæve tidsubestemtheden, når det gælder førstnævnte gruppe, hvilket grundlæggende beror på det forhold, at der i psykiatriloven findes en civilretlig tvangslovgivning, som kan anvendes i

tilfælde af udtalt farlighed og behandlingsbehov, hvilket næppe mange vil bestride, at der i visse tilfælde kan være grundlag for.

En lovgivning svarende til psykiatriloven findes imidlertid ikke længere, for så vidt angår mentalt retarderede personer. Det falder mig derfor vanskeligt at anerkende en fuldstændig ophævelse af muligheden for at anvende tidsubestemte foranstaltninger over for mentalt retarderede lovovertrædere, da man så at sige ikke har noget at falde tilbage på, når den idømte foranstaltning er ophørt. Det har man selvfølgelig heller ikke, når det drejer sig om "normale" lovovertrædere, som jo i vidt omfang begår ny kriminalitet efter løsladelse/udskrivning. Forskellen er imidlertid den, at der i relation til de særlige persongruppers mentale brist findes mere eller mindre virkningsfulde behandlingsmuligheder, som det i en vis - men også kun i en vis - udstrækning er berettiget at tage i anvendelse under tvangsanvendelse. Når det drejer sig om de socialpædagogiske tiltag, som nu til dags anvendes i behandlingen af mentalt retarderede, kan det nok lægges til grund, at der ikke er anledning til større betænkeligheder vedrørende de grundlæggende målsætninger, om end det selvsagt er afgørende vigtigt at være opmærksom på behovet for integritetsbeskyttelse og retssikkerhed også i den sammenhæng.

Med hensyn til frihedsberøvende foranstaltninger over for mentalt retarderede lovovertrædere er det imidlertid en mulighed at indføre obligatorisk domstolskontrol ved faste terminer med ikke for lange intervaller imellem. Dette ville i hvert fald kunne bidrage til yderligere at modvirke uopmærksomhed vedrørende tilfælde af tvivlsom opretholdelse af en foranstaltning.

Med en sådan ordning ville der i øvrigt ikke, for så vidt angår lovovertrædere, der er mentalt retarderede i lettere grad, være megen begrundelse for at have to separate regelsæt som dem i § 16 og § 69..."

6.3. Endelig kan henvises til Ole Stigel: Anklagemyndighedens Årsberetning 1997, hvor det s. 97 anføres:

"Etablering af et tidsbestemt sanktionssystem som foreslået af Center for Ligebehandling af Handicappede vil efter min opfattelse ikke være hensigtsmæssig. På den anden side forekommer det rimeligt, at der overvejes indført en ordning, hvorefter spørgsmålet om opretholdelse af idømte foranstaltninger uden begæring skal forelægges for domstolene i henhold til nogle nærmere fastsatte terminer. Tidspunktet for en sådan prøvelse kan enten være fastsat generelt i (straffe)loven eller være bestemt i foranstaltningsdommen. Indføres en sådan ordning, bør det overvejes, om der er behov for opretholdelse af regelsættet i § 69, stk. 2, om fastsættelse af længstetider overfor personer, som er omfattet af straffelovens § 69, stk. 1 - et regelsæt der som foran under 5 beskrevet ikke er uden problemer at administrere."

[Forside] [Indholdsfortegnelse] [Top] [Forrige dokument] [Næste dokument]

Justitsministeriet Version 1.0 den 23. juni 1999
Denne publikation findes på adressen: http://jm.schultzboghandel.dk
Copyright (c) Justitsministeriet 1999

Kapitel 3 - Reglerne i de øvrige nordiske lande

1. Norge

Regler om strafferetlige særforanstaltninger er fastsat i § 39 om "sikring" i den norske straffelov. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

> "**§ 39.**
>
> 1. Hvis en ellers straffbar handling er foretatt i sinnssykdom eller bevisstløshet eller en straffbar handling er begått i bevisstløshet er en følge av selvforskyldt rus (§ 45) eller under en forbigående nedsettelse av bevisstheten eller av en person med mangelfullt utviklede eller varig svekkede sjelsevner, og der er fare for at gjerningsmannen på grunn av en sådan tilstand atter vil foreta en handling som foran nevnt, kan retten beslutte at påtalemyndigheten i sikringsøjemed skal
>
> a. anvise eller forby ham et bestemt opholdssted,
>
> b. stille ham under opsikt av politiet eller en dertil særlig opnevnt tilsynsmann og pålegge ham å melde sig for politiet eller tilsynsmannen til visse tider,
>
> c. forby ham å nyte alkoholholdige varer,
>
> d. anbringe ham i betryggende privat forpleining,
>
> e. anbringe ham i psykiatrisk sykehus, kursted, pleieanstalt eller sikringsanstalt, såframt det er adgang til dette etter alminnelige forskrifter utferdiget av Kongen,
>
> f. holde ham i fengslig forvaring.
>
> 2. Er det på grunn av sådan tilstand fare for handlinger av den art som er omhandlet i §§ 148, 149, 152 annet ledd, 153 første, annet og tredje ledd, 154, 155, 159, 160, 161, 192-198, 200, 206, 212, 217, 224, 225, 227, 230, 231, 233, 245 første ledd, 258, 266, 267, 268 eller 292, skal retten beslutte anvendelse av sådanne sikringsmidler som foran nevnt.
>
> 3. Forholdsreglerne innstilles når de ikke lenger anses påkrevet, men kan gjenoptas når dertil finnes gruun. Av de under a-d nevnte sikringsmidler kan flere anvendes samtidig. Retten skal fastsette en lengstetid utover hvilken forholdsregler ikke må anvendes uten rettens samtykke.
>
> 4. Hvis ikke retten har truffet annen bestemmelse, har påtalemyndigheten valget mellem de nevnte sikringsmidler. Bestemmelse om at et sikringsmiddel skal innstilles eller gjenoptas eller ombyttes med andre, treffes av vedkommende departement. Før der treffes beslutning om sikkerhetsforholdsregler eller om å innstille sådanne, skal der som regel innhentes erklæring fra sakkyndig læge. Det samme bør skje med visse mellemrum under anvendelsen av disse forholdsregler.
>
> 5. Er straff ilagt for handlingen, kan departementet bestemme at den helt eller delvis skal bortfalle hvis der anvendes forholdsregler som nevnt i post 1.
>
> 6. Er gjerningsmannen anbrakt i psykiatrisk sykehus, uten at retten før hans innleggelse har behandlet

spørsmålet om sikringsmidler, skal påtalemyndigheten varsles før utskriving besluttes, og utskriving må ikke settes i verk før det har vært anledning til å få rettens avgjørelse om ytterligere forholdsregler i samsvar med denne paragraf. Gjerningsmannen må dog ikke i påvente av dette tilbakeholdes i sykehuset i mer enn 3 måneder etter at overlegen har varslet påtalemyndigheten om at han vil bli utskrevet.

7. Hvis gjerningsmannen ikke er norsk statsborger, kan vedkommende departement, såfremt ikke annet er vedtatt ved overenskomst med fremmed stat, bestemme at han skal utvises istedenfor å undergis sikkerhetsforholdsregler efter denne paragraf."

Om det nærmere indhold af den pågældende bestemmelse, herunder spørgsmålet om fastsættelse af længstetid for den idømte foranstaltning, anføres i Ot prp nr. 87 (1993- 94) s. 40-41:

"Straffeloven § 39 nr 1 regner i seks punkter opp sikringsmidlene: anvisning av eller forbud mot et bestemt oppholdssted, tilsyn, alkoholforbud, anbringelse i privat forpleining eller i psykiatrisk sykehus, kursted, pleieanstalt eller sikringsanstalt og fengslig forvaring. Anbringelse i psykiatrisk sykehus kan bare skje overfor sinnssyke, og slik anbringelse skal følge reglene om psykisk helsevern. Domfelte kan ikke anbringes eller holdes i psykiatrisk sykehus ut over det loven om psykisk helsevern gir hjemmel for. Se Rt 1984 s 1175. Straffeloven forutsetter at det sikringsmidlet skal velges som er mest lempelig for domfelte samtidig som det gir betryggende sikkerhet for samfunnet. Men i praksis har sikringsdømte ofte blitt plassert i sikringsanstalt eller i fengsel selv om de hadde passet bedre i et psykiatrisk sykehus. Årsaken har dels vært den såkaldte asylsuvereniteten, som innebærer at overlegen ved et sykehus kan avslå å motta den sikringsdømte.

Retten kan beslutte at påtalemyndigheten skal anvende sikringsmidler, men den kan også nøye seg med å gi påtalemyndigheten bemyndigelse til å anvende sikringsmidler. Det er ofte den sistnevnte framgangsmåten som blit fulgt. I begge de nevnte situasjoner blir valget av sikringsmidler som regel overlatt til påtalemyndigheten, jf. § 39 nr. 4. Retten kan begrense utvalget av sikringsmidler eller tillate bruk av alle typer sikringsmidler.

Myndigheten til å bytte sikringsmidler innenfor den rammen domstolen har gitt anvisning på, er lagt til Justisdepartementet.

Sikringen er tidsubestemt, men retten skal fastsette en lengstetid som ikke kan overskrides uten rettens samtykke, se § 39 nr. 3 andre ledd. Forlengelse av sikringstiden må skje ved ny hovedforhanding og dom. Loven har ikke satt noen grense for adgangen til å forlenge sikringstiden. Sikringen skal innstilles før lengstetiden er ute hvis sikring ikke lenger er nødvendig, men sikringen kan gjenopptas når det finnes grunn til det, se § 39 nr 3 første ledd. Domstolen kan ikke fastsette noen minstetid for sikringen."

De norske regler om strafferetlige særforanstaltninger er for tiden under revision. Således er der ved lov nr. 11 af 17. januar 1997 om endringer i straffeloven m.v. (strafferetslige utilregnelighetsregler og særreaksjoner) gennemført en række ændringer, der bl.a. indebærer, at den hidtil gældende ordning i § 39 om "sikring" ophæves og erstattes med nye bestemmelser, som tager sigte på personer, der på gerningstidspunktet var psykotiske eller bevidstløse, jf. straffelovens § 44, 1. pkt., som affattet ved lov nr. 11 af 17. januar 1997. § 39 har følgende ordlyd:

"**§ 39.**

Når det anses nødvendig for å verne samfunnet, kan en lovbryter som er straffri etter § 44 første ledd overføres til tvungent psykisk helsevern, jf lov om psykisk helsevern kapittel IV a. Avgjørelsen i sak om overføring treffes ved dom, og overføring kan bare skje når vilkårene i nr. 1 eller nr. 2 er oppfylt:

1. Lovbryteren har begått eller forsøkt å begå en alvorlig voldsforbrytelse, sedelighetsforbrytelse, frihetsberøvelse, ildpåsettelse eller en annen alvorlig forbrytelse som krenket andres liv, helse eller frihet, eller kunne utsette disse retsgodene for fare. I tillegg må det antas å være en nærliggende fare for at lovbryteren på nytt vil begå en alvorlig forbrytelse som krenker eller utsetter for fare andres liv, helse eller frihet. Ved farevurderingen skal det legges vekt på den begåtte forbrytelsen sammenholdt særlig med lovbryterens atferd, sykdomsutvikling og psykiske funksjonsevne.

2. Lovbryteren har begått eller forsøkt å begå en mindre alvorlig forbrytelse av samme art som nevnt i nr 1, og tidligere har begått eller forsøkt å begå en forbrytelse som nevnt der, og det må antas å være en nær sammenheng mellom den tidligere og den nå begåtte forbrytelsen. I tillegg må faren for tilbakefall til en ny alvorlig forbrytelse som krenker eller utsetter for fare andres liv, helse eller frihet, antas å være særlig nærliggende."

Som det fremgår, giver bestemmelsen mulighed for, at der i forhold til personer, som frifindes for straf på grund af psykose eller bevidstløshed, kan træffes beslutning om overførsel til "tvunget psykisk helsevern". Afgørelsen herom træffes ved dom. Til § 39 knytter sig som § 39 b følgende bestemmelse om ophævelse af den idømte foranstaltning:

"**§ 39 b.**

Tvungent helsevern etter § 39 kan bare opprettholdes når vilkåret om gjentakelsesfare i § 39 nr 1 eller nr 2 fortsatt er oppfylt.

Den domfelte, dennes nærmeste eller den faglig ansvarlige ved den institusjonen som har behandlingsansvaret for den domfelte, kan begjære opphør av reaksjonen. Hvem som er den domfeltes nærmeste, avgjøres etter lov om psykisk helsevern § 21, men slik at også den domfeltes samboer regnes med. Påtalemyndigheten fremmer saken for herreds- eller byrett, som avgjør den ved dom. Behandlingen av saken skal påskyndes.

Opphør av reaksjonen kan ikke begjæres før ett år etter at overføringsdommen eller en dom som nekter opphør, er endelig.

Påtalemyndigheten kan til enhver tid beslutte opphør av reaksjonen. Senest tre år etter siste rettskraftige dom skal påtalemyndigheten enten beslutte opphør av reaksjonen eller bringe saken inn for herreds- eller byrett, som avgjør om reaksjonen skal opprettholdes."

De nye regler i lov nr. 11 af 17. januar 1997 er endnu ikke trådt i kraft, idet tidspunktet for lovens ikrafttræden skal fastsættes ved en særskilt lov.

§ 39 og § 39 b tager alene sigte på personer, der på gerningstidspunktet var psykotiske eller bevidstløse. Et forslag om særforanstaltninger over for personer, der anses for straffri, fordi de på gerningstidspunktet var psykisk udviklingshæmmede i høj grad, jf. den norske straffelovs § 44, 2. pkt., som affattet ved lov nr. 11 af 17. januar 1997, er for tiden under forberedelse i det norske justitsministerium. I overvejelserne indgår bl.a., at personer, der omfattes af § 44, 2. pkt., efter omstændighederne skal kunne dømmes til "tvungen omsorg" i en institution. Det norske justitsministerium har oplyst, at lovforslag ikke kan forventes fremsat før efteråret 1999 eller næste år.

2. Sverige

Den svenske straffelovs (Brottsbalken) 30. Kap. Om val av påföljd indeholder i 6 § følgende bestemmelse:

"**6 §.** Den som har begått ett brott under påverkan av en allvarlig psykisk störning får inte dömas till fängelse. Om rätten i ett sådant fall finner att inte heller någon annan påföljd bör ådömas, skall den tilltalade vara fri från påföljd."

Til denne bestemmelse knytter sig i 29. Kap. Om straffmätning och påföljdseftergift som 3 §, stk. 1, nr. 2, en bestemmelse, hvorefter det som formildende omstændighed ved bedømmelsen af strafansvaret ("straffvärdet") skal indgå, "om den tilltalade till följd av psykisk störning eller sinnesrörelse eller av någon annan orsak haft starkt nedsatt förmåga att kontrollera sitt handlande." I 31. Kap. Om överlämnande till särskild vård er i 3 § fastsat følgende om indlæggelse på retspsykiatrisk afdeling:

"**§ 3.** Lider den som har begått ett brott, för vilket påföljden inte bedöms kunna stanna vid böter, av en allvarlig psykisk störning, får rätten överlämna honom til rättspsykiatrisk vård, om det med hänsyn til hans psykiska tillstånd och personliga förhållanden i övrigt är påkallat att han är intagen på en sjukvårdsinrättning för psykiatrisk vård, som är förenad med frihetsberövande och annat tvång.

Har brottet begåtts under påverkan av en allvarlig psykisk störning, får rätten besluta att särskild utskrivnigsprövning enligt lagen om rättspsykiatrisk vård skall äga rum vid vården, om det till följd av den psykiska störningen finns risk för att han återfaller i brottslighet, som är av allvarligt slag.

Om det med hänsyn till den tilltalades tidigare brottslighet eller av andra särskilda skäll är påkallat, får rätten i samband med överlämnande till rättspsykiatrisk vård döma till annan påföljd, dock inte fängelse eller överlämnande till annan särskild vård."

Nærmere regler om behandlingen bl.a. af personer, der i medfør af ovennævnte bestemmelser er indlagt på retspsykiatrisk afdeling, er fastsat i Lov 1991:1129 om rättspsykiatrisk vård. Om betingelserne m.v. for ophør af foranstaltningen ("vården") er i denne lov fastsat følgende bestemmelser:

"**§ 12.** Om den som genomgår rättspsykiatrisk vård enligt 31 kap. 3 § brottsbalken utan beslut om särskild utskrivningsprövning inte längre lider av en allvarlig psykisk störning eller om det inte längre med hänsyn til hans psykiska tillstånd och personliga förhållanden i övrigt är påkallat att han är intagen på en sjukvårdsinrättning för psykiatrisk vård, som är förenad med frihetsberövande och annat tvång, skall chefsöverläkaren vid den enhet där patienten vårdas genast besluta att vården skall upphöra. Detsamma gäller beträffande den som genomgår rättspsykiatrisk vård enligt 4 § när det inte längere finns förutsättningar för sådan vård. Frågan om den rättspsykiatriska vårdens upphörande skall övervägas fortlöpande.

§ 16. Beträffande den som genomgår rättspsykiatrisk vård enligt 31 kap. 3 § brottsbalken med särskild utskrivningsprövning skall vården upphöra när

1. det inte längre till följd av den psykiska störning som föranlett beslutet om särskild utskrivningsprövning finns risk för att patienten återfaller i brottslighet som är av allvarligt slag och

2. det inte heller annars med hänsyn till patientens psykiska tillstånd och personliga förhållanden i övrigt är påkallat at han är intagen på en sjukvårdsinrättning för psykiatrisk vård, som är förenad med frihetsbeövande og annat tvång.

En fråga enligt första stycket prövas av länsrätten efter anmälan av chefsöverläkaren eller efter ansökan av patienten. Anmälan skall ske genast när chefsöverläkaren finner att den rättspsykiatriska vården kan upphöra. I annat fall skall anmälan göras senast inom fyra månader, räknat från den dag då domstolens beslut blivit verkställbart eller, om patienten kommit till en senare dag, från den dagen. Därefter skall anmälan göras inom var sjätte månad från den dag då rätten senast meddelade beslut i frågan."

Den svenske regering besluttede den 20. maj 1999 at nedsætte en parlamentarisk komité, der har til opgave at drøfte spørgsmål om ansvar og retsfølger for "psykiskt störda lagöverträdare".

Komitéen skal udarbejde forslag til en ændret regulering, både for så vidt angår det strafferetlige ansvar for "psykiskt störda lagöverträdare", og for så vidt angår spørgs- målet om, hvilke retsfølger denne gruppe lovovertrædere kan idømmes. En ændret regulering skal sigte mod at tilvejebringe en ordning, som indebærer, at "psykiskt störda" personer, som begår lovovertrædelser, og som er strafferetligt ansvarlige, også kan idømmes en retsfølge, som tilgodeser kravet om et rimeligt indgreb i forhold til den begåede lovovertrædelse. Endelig skal en ændret regulering sigte mod, at psykiatrien ikke skal tage ansvaret for strafferetlige spørgsmål eller for behovet for at beskytte samfundet i længere tid end behovet for behandling tilsiger.

Komitéen skal skal have afsluttet sit arbejde med disse spørgsmål senest ved udgangen af 2001.

3. Finland

Regler om straffrihed over for mentalt afvigende personer findes i § 3 i 3. kap.: Om grunder, som utesluta eller minska gärnings straffbarhet i den finske straffelov. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

"3 §. Gerning, som begås af den, hvilken är afvita, eller af ålderdomssvaghet eller annan sådan orsak

saknar förståndets bruk, vare strafflös.

Har någan råkat i sådan tillfällig sinnesförvirring, att han ej vet till sig; vare ock gerning, som han i det medvetslösa föröfvar, strafflös."

Spørgsmålet om fastsættelse af eventuelle særforanstaltninger afgøres efter reglerne i Mentalvårdslagen 4. kap.: Vård oberoende av den åtalades vilja vid straffeftergift, der i § 21 og § 22 indeholder følgende bestemmelser:

"21 §. ...*Utredning av behovet av psykiatrisk sjukvård når den åtalade inte döms till straff*. Om en domstol på grund av en åtalads sinnestillstånd inte dömer ut straff, kan den hänskjuta frågan om hans behov av psykiatrisk sjukvård till rättsskyddscentralen för hälsovården. Domstolen kan samtidigt bestämma att han skall hållas i fängelse tills rättsskyddscentralen har meddelat sitt beslut.

Är det för att klarlägga behovet av psykiatrisk sjukvård för någon som inte dömts till straff nödvändigt, kan rättsskyddscentralen för hälsovården bestämma att han för högst 30 dagar skall tas in på sjukhus för undersökning.

22 §. ... *Vård oberoende av den åtalades vilja när han inte dömts till straff.* Om Rättsskyddscentralen för hälsovården konstaterar att det finns förutsättningar att bestämma att en person som på grund av sitt sinnestillstånd inte dömts till straff skall tas in för vård oberoende av sin vilja, skall Rättsskyddscentralen bestämma att han skall tas in för sådan vård. Om bestämmande av platsen för inledande av vård, kvarhållande i vård och fortsatt vård gäller vad som bestäms i 17 og 17 a §§. ...

Konstaterar rättsskyddscentralen att der inte finns förutsättningar för att bestämma att en person som på grund av sitt sinnestillstånd inte dömts till straff skall tas in för vård oberoende av sin vilja, skall denne utan dröjsmål skrivas ut från sjukhuset, om han så önsker, eller friges från fängelset.

Om rättsskyddscentralen i ett fall som avses i 2 mom. konstaterar att de förutsättningar för specialomsorger mot vederbörandes egen vilja som nämms i 32 § 1 mom. lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda föreligger, skall rättsskyddscentralen besluta om specialomsorgerna så som sägs i 19 §."

Om "Specialomsorger om åtalade utvekcklingsstörda" er i lovens § 19 bl.a. fastsat følgende:

"19 §. ... *Specialomsorger om åtalade utvecklingsstörda*. Om rättsskyddscentralen för hälsovården i ett fall som avses i 18 § 2 mom. konstaterar att de förutsättningar för specialomsorger mot vederbörandes egen vilja som nämns i 32 § 1 mom. lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda ... föreligger, skall rättsskyddscentralen besluta om specialomsorger mot vederbörandes egen vilja...."

Som det fremgår, er kompetencen efter de finske regler delt mellem domstolene og sundhedsmyndighederne. Således tager domstolene stilling til spørgsmålet om straffrihed som følge af utilregnelighed, jf. herved den finske straffelovs 3. kap., § 3, mens Rättsskyddscentralen för hälsovården afgør, om der er grundlag for at træffe særlige foranstaltninger, f.eks. i form af tvangsindlæggelse, over for den pågældende. Imidlertid er kompetencen til at træffe afgørelse om opretholdelse af foranstaltningen henlagt til "länsrätten", jf. herved Tapio Lappi-Seppälä: Otillräknelighet och påföljdssystemet, Tidsskrift udgivet af Juridiska Föreningen i Finland s. 369:

"Vårdens upphörande. - En kriminalpatients ställning avviker från andra utan egen vilja vid mentalsjukhus vårdades ställning däri, att det är länsrätten som fattar beslut om fortsättanda av hans vård, medan beslut om vårdens upphörande fattas av RCH; besluten fattas icke av den överläkare som ansvarar för sjukhusets psykiatriska vård, såsom annars är fallet. Beslut om fortsättande av vården kan fattas för högst sex mådader åt gången (MVL 17 §). År 1995 överfördes besluten om fortsättande av vården till länsrätterna, medan besluten om at upphöra med vården fortfarande fattas av RCH. Patienten kan i stället för att direkt friges överföras för sluttiden av vården från sjukhusvård til öppen vård, varvid han står under övervakning, som ombesörjs av den psykiatriska verksamhetsenheten inom skukvårdsdistriktet (MVF 6 § 133/1992). Även behovet av sådan övervakning samt den öppna vården skall tas till prövning med sex månaders intervall. Om vården visar sig vara obehövlig skall den upphöra."

Det finske justitsministerium har oplyst, at reglerne om straffrihed over for mentalt afvigende lovovertrædere skal

revideres. Den arbejdsgruppe, der har forberedt lovrevisionen, har imidlertid ikke foreslået afgørende ændringer i de gældende regler på området. Således anbefaler arbejdsgruppen, at kompetencen til at træffe bestemmelse om eventuel foranstaltning over for utilregnelige lovovertrædere fortsat skal tilkomme sundhedsmyndighederne ("hälsovårdsmyndigheterne").

4. Island

Om foranstaltninger over for lovovertrædere, der frifindes for straf på grund af utilregnelighed, jf. den islandske straffelovs §§ 15-16, indeholder lovens § 62 følgende bestemmelse:

> "§ 62:
>
> Er en person blevet frifundet ifølge § 15, eller bliver dommens udfald ifølge § 16, at straf ikke findes anvendelig, kan der, når det af retssikkerhedsmæssige grunde findes påkrævet, af retten træffes beslutning om anvendelse af sikkerhedsforanstaltninger. Kan sikkerhed ikke forventes opnået ved mindre indgribende forholdsregler som f.eks. sikkerhedsstillelse, forbud mod ophold på bestemt sted eller umyndiggørelse, skal den pågældende anbringes på en passende anstalt. Højesteret beskikker en tilsynsværge, som drager omsorg for, at opholdet i anstalten ikke bliver længere end nødvendigt. Når der findes grundlag herfor, kan justitsministeren efter indhentet lægeerklæring indbringe spørgsmålet om, hvorvidt de trufne foranstaltninger fortsat anses nødvendige, for herredsretten, hvor anstalten er beliggende. Tilsynsværgen kan også indbringe spørgsmålet for retten, når der er hengået et år fra domsafsigelsen eller sidste kendelse eller tidligere, såfremt justitsministeren giver samtykke dertil. Hans beslutning kan påankes ifølge reglerne om kære i straffesager."

Som det fremgår, er foranstaltninger, der idømmes efter § 62 i den islandske straffelov, tidsubestemte. De nugældende regler på dette område forventes revideret i løbet af de kommende par år.

Justitsministeriet Version 1.0 den 23. juni 1999
Denne publikation findes på adressen: http://jm.schultzboghandel.dk
Copyright (c) Justitsministeriet 1999

Kapitel 4 - Straffelovrådets overvejelser

1. Indledning

I dette kapitel redegøres for Straffelovrådets fornyede overvejelser vedrørende spørgsmålet om anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger.

For så vidt angår personer, der er utilregnelige på grund af sindssygdom, bygger det gældende system på den opfattelse, at anvendelsen af tidsubestemte sanktioner stemmer bedst med de forebyggende og terapeutiske retningslinier, som præger disse afgørelser.

For så vidt angår mentalt retarderede har det hidtil været den herskende opfattelse, at der ikke bør fastsættes tidsfrister for gennemførelse af lægeligt og forsorgsmæssigt behandlingsarbejde over for disse.

Straffelovens §§ 68 og 69 bygger på, at det er retten, der i forbindelse med straffesagen træffer bestemmelse om iværksættelse af eventuelle foranstaltninger. Endvidere følger det af straffelovens § 72, at også spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning beror på rettens afgørelse.

I *afsnit 2* nedenfor drøftes indledningsvis, om der bør gennemføres en ændret kompetenceordning, så retten alene træffer bestemmelse om, at straf ikke skal idømmes, og det i øvrigt beror på en administrativ afgørelse, hvorvidt der efter anden lovgivning er grundlag for - eventuelt tvangsmæssigt - at iværksætte foranstaltninger i anledning af den begåede kriminalitet.

I *afsnit 3* omtales en række synspunkter, der kan anføres for og imod at tidsbegrænse foranstaltninger efter § 68 og § 69.

Som led i Straffelovrådets overvejelser har rådet udarbejdet nogle modeller, hvori indgår en vis tidsbegrænsning af foranstaltningerne efter § 68 og § 69. Modellerne har dannet grundlag for en undersøgelse af anvendelsen af foranstaltningsdomme med henblik på at belyse foranstaltningernes varighed samt tidspunktet for og omfanget af prøvelser mv. af den fastsatte foranstaltning. Disse modeller (1-4) gennemgås i *afsnit 4*.

I *afsnit 5* redegøres for konsekvenserne i forhold til den gældende retstilstand ved en gennemførelse af modellerne.

Endelig indeholder *afsnit 6* en sammenfatning af Straffelovrådets overvejelser.

2. Ændret kompetenceordning

2.1. De gældende regler i straffelovens §§ 68 og 69 bygger på, at det er retten, der i forbindelse med straffesagen træffer afgørelse om iværksættelse af foranstaltninger. Spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltninger beror ligeledes på rettens bestemmelse, jf. straffelovens § 72.

En anden mulighed kunne være, at retten efter straffeloven alene træffer bestemmelse om, at straf ikke skal idømmes, så det herefter beror på en administrativ afgørelse, om der efter regler uden for straffeloven er grundlag for - eventuelt tvangsmæssigt - at iværksætte foranstaltninger over for den pågældende.

2.2. En sådan ordning kan ses som en naturlig konsekvens af, at den pågældende er blevet frifundet med hjemmel i

§ 16 og således ikke kan siges at have pådraget sig en strafferetlig skyld. Det kan virke selvmodsigende, at det nuværende system efter at have frifundet fortsætter med at iværksætte strafferetlige indgreb.

Til fordel for en sådan ordning kan det endvidere anføres, at den ville være bedre end den nuværende ordning til at sikre, at der gennemføres en ensartet bedømmelse af kriminelle og ikke-kriminelle sindssyge og mentalt retarderede lovovertrædere mv., idet spørgsmålet om fastsættelse af foranstaltninger også for så vidt angår de kriminelle sindssyge og mentalt retarderede ville skulle afgøres efter regler uden for straffeloven.

Det kan endvidere anføres, at ordningen formentlig ville indebære, at den tidsmæssige udstrækning af foranstaltningen holdes under bedre kontrol, fordi afgørelser, der træffes på grundlag af regler uden for straffeloven, kan reducere vægten af den omstændighed, at den pågældende har begået en lovovertrædelse.

2.3. Som det fremgår af pkt. 3.2.2. i kapitel 2, udøves forsorgen over for mentalt retarderede i dag efter de almindelige socialretlige regler om personer med betydelig nedsat psykisk funktionsevne. Der kan ikke efter disse regler mod den pågældendes vilje træffes bestemmelse om iværksættelse af hjælpeforanstaltninger, og der kan ikke uden den pågældendes samtykke ske institutionsanbringelse.

At henskyde spørgsmålet om iværksættelse af foranstaltninger over for mentalt retarderede kriminelle til administrativ afgørelse, vil således føre til, at der ikke tvangsmæs sigt kan iværksættes foranstaltninger, som findes formålstjenlige for at forebygge yderligere lovovertrædelser, idet der ikke i dag er hjemmel hertil i regler uden for straffeloven.

Lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien (psykiatriloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 849 af 2. december 1998, giver i et vist omfang mulighed for at iværksætte foranstaltninger over for bl.a. kriminelle sindssyge mv.

Efter psykiatrilovens § 5 kan der således ske frihedsberøvelse i form af tvangsindlæggelse og tvangstilbageholdelse, såfremt den pågældende er sindssyg eller befinder sig i en tilstand, der ganske må ligestilles hermed, og det vil være uforsvarligt ikke at frihedsberøve den pågældende med henblik på behandling, fordi (1) udsigten til helbredelse eller en betydelig og afgørende bedring af tilstanden ellers vil blive væsentlig forringet, eller (2) den pågældende frembyder en nærliggende og væsentlig fare for sig selv eller andre. Afgørelse om frihedsberøvelse kan forlanges indbragt for patientklagenævnet og efter omstændighederne tillige for domstolene til prøvelse efter retsplejelovens kapitel 43 a, jf. psykiatrilovens §§ 35 og 37.

Der kan endvidere under visse betingelser iværksættes tvangsbehandling over for personer, der opfylder betingelserne for tvangstilbageholdelse, jf. psykiatrilovens § 12, stk. 1, jf. § 10. Afgørelse om tvangsbehandling kan indbringes for patientklagenævnet og efter omstændighederne tillige for Sundhedsvæsenets Patientklagenævn, jf. psykiatrilovens §§ 35 og 38.

Psykiatriloven indeholder imidlertid ikke en almindelig adgang til tvangsmæssigt at træffe bestemmelse om anvendelse af foranstaltninger, som findes formålstjenlige for at forebygge yderligere lovovertrædelser. F.eks. er der ikke hjemmel til, at overlægen kan beslutte at udskrive en tvangsindlagt eller tvangstilbageholdt person på vilkår om, at patienten følger et behandlingsforløb, og således at overlægen kan beslutte at genindlægge den pågældende, uden at fremgangsmåden ved tvangsindlæggelse skal iagttages, hvis overlægen f.eks. gennem det lokale distriktspsykiatriske center erfarer, at den pågældende ikke tager den ordinerede medicin ("prøveudskrivning"). Heller ikke reglerne i psykiatrilovens § 3, stk. 4 og 5, om udskrivningsaftaler og koordinationsplaner kan gennemtvinges over for den sindslidende. Disse ordninger bygger således på patientens frivillige inddragelse i behandlingsforløbet efter udskrivningen, jf. Folketingstidende 1997-98 (2. saml.), tillæg A, s. 949-952.

At lade spørgsmålet om iværksættelse af foranstaltninger over for kriminelle sindssyge mv. bero på administrativ afgørelse efter regler uden for straffeloven, vil derfor indebære enten en væsentlig begrænsning af de foranstaltninger, som straffelovens § 68 i dag giver mulighed for at fastsætte med henblik på at forebygge yderligere lovovertræ delser, eller at der samtidig skal gennemføres meget betydelige ændringer i grundprincipperne for den øvrige lovgivning om mentalt retarderede og sindssyge.

2.4. Hvis retten alene havde den funktion at frifinde for straf, ville der således i mange tilfælde ikke være nogen anden myndighed, som kunne iværksætte foranstaltninger som de i § 68 nævnte, idet der kun i begrænset omfang findes regler uden for straffeloven om tvangsmæssig indgriben over for psykisk afvigende personer.

2.5. Der kan naturligvis tænkes forskellige mellemformer mellem den gældende og den under pkt. 2.1. beskrevne model. En mulighed kunne således være, at retten under straffesagen træffer bindende bestemmelse om, at der skal iværksættes foranstaltninger, mens det herefter ville henhøre under vedkommende administrative myndighed at afgøre spørgsmålet om ændring af foranstaltningerne og om deres ophør.

En anden mulighed kunne være at begrænse området for judiciel kompetence til visse tilfælde af farlighed, så f.eks. en risiko for fortsat berigelseskriminalitet ikke ville give grundlag for at pålægge foranstaltninger ved straffedommen. Det ville dog følge af en sådan ordning, at de sidstnævnte tilfælde også i almindelighed ville falde uden for reglerne om administrative tvangsindgreb over for sindssyge, jf. pkt. 2.3. ovenfor.

2.6. De under pkt. 2.1. og 2.5. nævnte modeller indgik også i Straffelovrådets overvejelser om udformningen af de gældende bestemmelser i straffelovens §§ 68 og 69, jf. betænkning nr. 677/1972 om de strafferetlige foranstaltninger, s. 39-40.

Det er fortsat Straffelovrådets opfattelse, at der er betydelige fordele forbundet med den nuværende ordning, hvorefter afgørelsen om foranstaltninger træffes under straffesagen. Vurderingen af tiltaltes farlighed og behandlingsbehov sker således i tilknytning til bedømmelsen af den kriminalitet, som gør spørgsmålet om foranstaltninger aktuelt. I de tilfælde, hvor straffriheden beror på en fakultativ regel, har retten ved sin afgørelse adgang til at tage i betragtning, hvilke andre muligheder der kan komme på tale med hensyn til den retlige reaktion.

Det må også fortsat betragtes som en fordel, at retten har adgang til at anvende foranstaltninger, som reglerne uden for straffeloven ikke giver mulighed for at iværksætte mod den pågældendes ønske. Var dette ikke tilfældet, ville der i videre omfang være behov for at anvende betinget dom. Herved ville man i mange tilfælde kunne give dommen et indhold, som er afpasset den dømtes særlige forudsætninger, men de opstillede vilkår ville ikke kunne håndhæves umiddelbart. Det ville også - i hvert fald for så vidt angår den af § 16 omfattede personkreds, der frifindes for straf - være principstridigt at anvende en domsform, som forudsætter, at den dømte kan ifalde straf og indsættes til straffuldbyrdelse i tilfælde af overtrædelse af de fastsatte vilkår.

Det er endvidere Straffelovrådets opfattelse, at betingelserne for og fremgangsmåden ved indgreb ikke nødvendigvis bør udformes på samme måde over for kriminelle og ikke-kriminelle. Når det drejer sig om kriminelle, skal der indledes en straffesag, hvorunder domstolene skal tage stilling til, om der er begået kriminalitet. At psykisk afvigelse hos den pågældende allerede har givet sig udslag i kriminalitet bevirker desuden, at der er særlig anledning til at overveje, hvilke foranstaltninger der er hensigtsmæssige til forebyggelse af kriminalitet.

2.7. Det er på denne baggrund Straffelovrådets konklusion, at der ikke er tilstrækkeligt grundlag for at foreslå straffelovens §§ 68, 69 og 72 ændret med henblik på at indskrænke rettens kompetence til at angå spørgsmålet om udelukkelse af straf og at lade spørgsmålet om fastsættelse, ændring og ophør af foranstaltninger over for psykisk afvigende kriminelle bero på administrativ afgørelse på grundlag af regler uden for straffeloven.

3. Tidsbegrænsning af foranstaltninger efter § 68 og § 69

3.1. At straffeloven åbner mulighed for at idømme foranstaltninger på ubestemt tid over for psykisk afvigende personer, bygger som nævnt bl.a. i pkt. 6.1. i kapitel 2 på det synspunkt, at der ikke på forhånd kan sættes en grænse for, hvor længe et behandlingsforløb maksimalt må vare. Når straf i visse tilfælde ønskes erstattet af lægelige foranstaltninger under hensyn til sindssygdom eller anden psykisk afvigelse, drages heraf også konsekvenser for retsfølgens tidsmæssige udstrækning. Straf udmåles til en varighed, der navnlig bestemmes af den begåede lovovertrædelses grovhed (proportionalitetsprincippet). Det kan anføres, at denne udmåling ikke kan overføres til foranstaltningerne, uden at hensigten med at henlægge reaktionen på kriminalitet til det psykiatriske behandlingssystem i et vist omfang forspildes.

Det ville stride mod principperne bag straffelovens § 16 at kræve proportionalitet mellem den begåede kriminalitet og foranstaltningens art og længde. Derimod er det i overensstemmelse med almindelige retsprincipper at kræve proportionalitet mellem risikoen for ny kriminalitet (herunder kriminalitetens grovhed) og foranstaltningens art og længde.

Imod indførelse af tidsbegrænsning af foranstaltninger kan også anføres, at en tidsbegrænsning indebærer risiko for, at foranstaltningen i for høj grad sidestilles med straf. Det kan anføres, at det er ønskeligt at undgå, at der i praksis

sker en sammenblanding af behandlingsmæssige og strafmæssige synspunkter bl.a. i betragtning af, at f.eks. mentalt retarderede lovovertrædere anbringes i samme institutioner som ikke-kriminelle mentalt retarderede, hvorfor det bør markeres så lidt som muligt, at visse personer frihedsberøves og behandles som kriminelle, jf. pkt. 5.3. i kapitel 2.

Endvidere kan det anføres, at allerede de gældende regler giver fornøden sikkerhed for, at en foranstaltning ikke udstrækkes længere end nødvendigt. Således giver straffelovens § 72 mulighed for, at den dømte og andre med regelmæssige mellemrum kan forlange domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af den idømte foranstaltning, jf. pkt. 3.1. i kapitel 2. Endvidere fører statsadvokaterne regelmæssig kontrol med varigheden af de idømte foranstaltninger efter straffelovens § 68, jf. pkt. 3.3. i kapitel 2. Hertil kommer, at også spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af en idømt foranstaltning afgøres efter straffelovens § 68, dvs. med udgangspunkt i, om - og i bekræftende fald - hvilken foranstaltning der i det enkelte tilfælde må anses for formålstjenlig for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Kan der ikke peges på nogen anden foranstaltning, der i det enkelte tilfælde kan anses for formålstjenlig for at forebygge yderligere lovovertrædelser, giver straffelovens § 72, jf. § 68, ikke mulighed for at opretholde en ikke længere påkrævet foranstaltning, og denne skal derfor ophæves. Det fører efter omstændighederne til, at foranstaltningstiden bliver kortere end den frihedsstraf, som ellers ville være idømt for tilsvarende kriminalitet.

3.2. Til støtte for indførelse af tidsbegrænsning af foranstaltninger er det anført, at det er forekommet, at disse foranstaltninger tidsmæssigt har strakt sig - i nogle tilfælde væsentligt - ud over varigheden af den straf, som ellers måtte forventes idømt for den eller de begåede lovovertrædelser, jf. pkt. 3.3. i kapitel 2. Det kan hævdes, at der herved er sket et brud på det proportionalitetshensyn, som, selv om der ikke er tale om straf, dog alligevel indgår og også bør indgå i vurderingen af en foranstaltnings opretholdelse, jf. pkt. 3.3. i kapitel 2, og at der herved fremkommer en ulighed i sanktionsanvendelsen, som går ud over psykisk afvigende kriminelle.

Det er endvidere blevet anført, at tidsubestemtheden er en psykisk belastning for mange af de dømte, og at der ikke er belæg for at antage, at behandlingsorienterede retsfølger i almindelighed kan anses for mere effektive end frihedsstraffe og betingede domme.

4. Modeller for en eventuel tidsbegrænsning af foranstaltninger efter § 68 og § 69

4.1. En tidsbegrænsning af foranstaltninger, der bygger på de gældende regler i straffelovens §§ 68, 69 og 72, kan tænkes gennemført på forskellige måder.

En mulighed kan være at lade en eventuel tidsbegrænsning tage udgangspunkt i *foranstaltningstypen*, dvs. om foranstaltningen medfører anbringelse i hospital eller institution eller giver mulighed herfor, eller om foranstaltningen alene indebærer tilsyn og ambulant behandling mv. og således ikke giver mulighed for frihedsberøvelse på hospital eller institution.

En anden mulighed kan være at lade *kriminalitetens art* være afgørende for en eventuel tidsbegrænsning. Der sigtes hermed til, om der er tale om personfarlig kriminalitet eller anden form for kriminalitet, f.eks. berigelseskriminalitet. En lignende afgrænsning findes i straffelovens § 70, hvorefter en person kan dømmes til forvaring, hvis den pågældende findes skyldig i drab, røveri, frihedsberøvelse, alvorlig voldsforbrydelse, trusler af den i § 266 nævnte art eller brandstiftelse eller i forsøg på en af de nævnte forbrydelser, eller hvis den pågældende findes skyldig i voldtægt eller anden alvorlig sædelighedsforbrydelse eller i forsøg herpå.

Endelig kan en tidsbegrænsning tænkes gennemført ved at fastsætte *tidsfrister* for prøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af den idømte foranstaltning, f.eks. derved at spørgsmålet om opretholdelse af den idømte foranstaltning uden forudgående anmodning fra den dømte eller andre skal forelægges retten i henhold til nogle nærmere fastsatte frister i straffeloven. En mulighed kan være en ordning, hvorefter retten i den oprindelige dom eller senere ved kendelse i medfør af straffelovens § 72 kan eller skal fastsætte en tidsfrist, inden for hvilken spørgsmålet om ændring eller ophør af foranstaltningen skal forelægges retten til afgørelse i medfør af § 72.

4.2. Straffelovrådet har udarbejdet en række modeller, hvorved der kan gennemføres en (vis) tidsbegrænsning af foranstaltninger efter straffelovens § 68 og § 69. I det følgende gennemgås de pågældende modeller (1-4).

Modellerne tager udgangspunkt i de kriterier, der er nævnt ovenfor i pkt. 4.1., dvs. foranstaltningstypen, kriminalitetens art og lovbestemte eller konkret fastsatte tidsfrister for domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af foranstaltningen. For så vidt angår det anførte om lovbestemte eller konkret fastsatte tidsfrister, har der i Straffelovrådet været enighed om, at en tidsbegrænsning ikke bør bygge på en ordning, hvorefter retten i den oprindelige dom eller senere ved kendelse i medfør af straffelovens § 72 kan eller skal fastsætte en tidsfrist, inden for hvilken spørgsmålet om opretholdelse af foranstaltningen skal forelægges for retten. Straffelovrådet har i den forbindelse bl.a. lagt vægt på, at det på tidspunktet for rettens afgørelse i almindelighed ikke vil være muligt at vurdere den behandlingsmæssige effekt af foranstaltningen. Endvidere taler retssikkerhedsmæssige og administrative hensyn for at vælge en ordning med lovbestemte tidsfrister for domstolsprøvelsen.

Om Straffelovrådets overvejelser og konklusion med hensyn til model 1-4 henvises til pkt. 6 nedenfor.

4.2.1. Model 1

4.2.1.1. Ordlyd

Model 1 har følgende ordlyd:

1. Efter *§ 68* indsættes:

> "**§ 68 a.** Medfører en foranstaltning efter § 68 eller § 72, jf. § 68, at den dømte skal anbringes i institution, eller giver foranstaltningen mulighed herfor, fastsættes en længstetid på 5 år for denne foranstaltning. Længstetiden omfatter også foranstaltninger, som senere fastsættes efter § 72, jf. § 68, og som medfører en lempelse af den hidtidige foranstaltning. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse fastsætte en ny længstetid på 2 år.
>
> *Stk. 2.* I de tilfælde, der er omhandlet i stk. 1, fastsættes dog i almindelighed ingen længstetid, hvis den dømte findes skyldig i drab, røveri, frihedsberøvelse, alvorlig voldsforbrydelse, trusler af den i § 266 nævnte art, brandstiftelse, voldtægt eller anden alvorlig sædelighedsforbrydelse eller i forsøg på en af de nævnte forbrydelser. Er der ikke fastsat en længstetid, indbringer anklagemyndigheden spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen for retten 5 år efter afgørelsen, medmindre spørgsmålet har været forelagt for retten inden for de sidste to år. Derefter forelægges spørgsmålet for retten mindst hvert andet år. *Stk. 3.* Ved andre foranstaltninger end de i stk. 1 nævnte fastsættes en længstetid for foranstaltningen, der ikke kan overstige 3 år. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse forlænge længstetiden. Den samlede tid for foranstaltningen kan ikke overstige 5 år."

2. *§ 69, stk. 2,* ophæves og i stedet indsættes:

> "*Stk. 2.* Medfører en foranstaltning efter stk. 1, at den dømte skal anbringes i institution, eller giver foranstaltningen mulighed herfor, fastsættes en længstetid på 5 år for denne foranstaltning og en længstetid for opholdet, der i almindelighed ikke kan overstige 1 år. Længstetiden på 5 år omfatter også foranstaltninger, som senere fastsættes efter § 72, jf. § 69, stk. 1, og § 68, 2. pkt., og som medfører en lempelse af den hidtidige foranstaltning. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse fastsætte en ny længstetid på 2 år for foranstaltningen eller en ny længstetid for opholdet.
>
> *Stk. 3.* I de tilfælde, der er omhandlet i stk. 2, fastsættes dog i almindelighed ingen længstetid for foranstaltningen, hvis den dømte findes skyldig i drab, røveri, frihedsberøvelse, alvorlig voldsforbrydelse, trusler af den i § 266 nævnte art, brandstiftelse, voldtægt eller anden alvorlig sædelighedsforbrydelse eller i forsøg på en af de nævnte forbrydelser. § 68 a, stk. 2, 2. og 3. pkt., finder tilsvarende anvendelse.
>
> *Stk. 4.* Ved andre foranstaltninger end de i stk. 2 nævnte fastsættes en længstetid for foranstaltningen, der ikke kan overstige 3 år. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse forlænge længstetiden. Den samlede tid for foranstaltningen kan ikke overstige 5 år."

3. *§ 72, stk. 1,* ophæves og i stedet indsættes:

"**§ 72.** Det påhviler anklagemyndigheden at påse, at en foranstaltning efter §§ 68-70 ikke opretholdes i længere tid og videre omfang end nødvendigt.

Stk. 2. Bestemmelse om ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning efter §§ 68-70 træffes ved kendelse efter anmodning fra den dømte, bistandsværgen, anklagemyndigheden, institutionens ledelse eller kriminalforsorgen. Anmodning fra den dømte, bistandsværgen, institutionens ledelse eller kriminalforsorgen fremsættes over for anklagemyndigheden, der snarest muligt indbringer spørgsmålet for retten. Tages en anmodning fra den dømte eller bistandsværgen ikke til følge, kan ny anmodning ikke fremsættes, før der er forløbet et halvt år fra kendelsens afsigelse."

Stk. 2 bliver herefter *stk. 3.*

4.2.1.2. Bemærkninger til model 1

Til § 68 a

Efter § 68 a, *stk. 1, 1. pkt.*, skal der, hvis en foranstaltning efter § 68 eller § 72, jf. § 68, medfører, at den dømte skal anbringes i institution, eller giver mulighed herfor, fastsættes en længstetid på 5 år for denne foranstaltning. Bestemmelsen er ny i forhold til gældende ret, hvorefter foranstaltninger efter § 68 og § 72, jf. § 68, fastsættes på ubestemt tid. Dette indebærer, at der i alle tilfælde skal fastsættes en længstetid på 5 år. Det udelukker ikke, at der forinden udløbet af længstetiden i medfør af straffelovens § 72 træffes afgørelse om ændring eller ophævelse af foranstaltningen. Har den dømtes forhold i foranstaltningstiden ændret sig, så den idømte foranstaltning ikke længere kan anses for påkrævet for at forebygge yderligere lovovertrædelser, og kan der ikke peges på andre foranstaltninger, der kan anses for formålstjenlige for at forebygge yderligere lovovertrædelser, skal den pågældende foranstaltning ophæves, jf. straffelovens § 72, jf. § 68, 1. pkt.

Foranstaltningens længstetid omfatter både varigheden af selve foranstaltningen og varigheden af institutionsophold, som foranstaltningen medfører eller kan medføre. I de tilfælde, hvor afgørelsen ikke medfører institutionsanbringelse, men alene giver mulighed herfor, kan opholdet i institutionen ikke udstrækkes længere end foranstaltningen. Ved flere på hinanden følgende institutionsophold, f.eks. afbrudt af en udskrivning til ambulant behandling, er det den samlede varighed af institutionsopholdet efter afgørelsen, der begrænses af den fastsatte længstetid.

Med ordet "institution" sigtes til hospital for sindslidende, institution for personer med vidtgående psykiske handicap og andre institutions- eller institutionslignende forhold, f.eks. anbringelse i familiepleje eller på psykiatrisk plejehjem.

Efter § 68 a, *stk. 1, 2. pkt.*, omfatter længstetiden også foranstaltninger, som senere fastsættes efter § 72, jf. § 68, og som medfører en lempelse af den hidtidige foranstaltning.

Med ordet "lempelse" sigtes for så vidt angår en hidtidig foranstaltning, der har medført institutionsanbringelse, til en senere foranstaltning, der alene giver mulighed for institutionsanbringelse eller f.eks. tilsyn uden mulighed for institutionsanbringelse. For så vidt angår en hidtidig foranstaltning, der har givet mulighed for institutionsanbringelse, sigtes til en senere foranstaltning, der ikke giver mulighed for institutionsanbringelse, men f.eks. alene indebærer tilsyn.

Ændres en hidtidig foranstaltning, der har givet mulighed for institutionsanbringelse, senere til en foranstaltning, der medfører institutionsanbringelse, indebærer ændringen en skærpelse i forhold til den dømte, idet foranstaltningen medfører, at den dømte skal opholde sig på institutionen. For en sådan foranstaltning skal der derfor fastsættes en længstetid på 5 år efter § 68 a, stk. 1, 1. pkt. Det samme gælder, såfremt en foranstaltning, der oprindeligt har medført institutionsanbringelse og senere er ændret til tilsyn uden mulighed for institutionsanbringelse, på ny ændres til en foranstaltning, der medfører institutionsanbringelse eller mulighed herfor.

§ 68 a, *stk. 1, 3. pkt.*, åbner mulighed for, at retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse kan fastsætte en ny længstetid på 2 år. Forlængelse kan ske med 2 år ad gangen, dvs. også i tilfælde, hvor længstetiden tidligere har været forlænget med 2 år i medfør af denne bestemmelse. Forlængelse kan imidlertid kun ske under

særlige omstændigheder, f.eks. hvis den dømtes tilstand er blevet forværret på en sådan måde, at den pågældende frembyder fare for andre, eller hvor der i øvrigt ved længstetidens udløb foreligger et åbenbart behov for at fortsætte en behandling eller pleje, der er motiveret af kriminalitetsforebyggende hensyn.

Ved foranstaltninger, der omfattes af § 68 a, stk. 1, dvs. foranstaltninger, der medfører institutionsanbringelse eller giver mulighed herfor, fastsættes i almindelighed ingen længstetid hvis den dømte findes skyldig i drab, røveri, frihedsberøvelse, alvorlig voldsforbrydelse, trusler af den i § 266 nævnte art, brandstiftelse, voldtægt eller anden alvorlig sædelighedsforbrydelse eller i forsøg på en af de nævnte forbrydelser, jf. § 68 a, *stk. 2, 1. pkt.*

Bestemmelsen indeholder en udtømmende opregning af de gerningstyper, som kan føre til, at der fastsættes en tidsubestemt foranstaltning, der medfører, at den dømte skal anbringes i institution, eller som giver mulighed herfor. Herved udelukkes det, at der kan anvendes tidsubestemte foranstaltninger af denne type i anledning af berigelseskriminalitet, der ikke er forbundet med vold eller trussel om vold. Spørgsmålet om, hvorvidt en forbrydelse i øvrigt er omfattet af bestemmelsen, f.eks. har karakter af en alvorlig voldsforbrydelse, afhænger af en konkret vurdering af forbrydelsens beskaffenhed og de omstændigheder, hvorunder den er begået.

§ 68 a, stk. 2, 1. pkt., indebærer, at der "i almindelighed" ikke fastsættes nogen længstetid. Bestemmelsen udelukker således ikke, at der f.eks. ved trusler af den i § 266 nævnte art i medfør af § 68 a, stk. 1, 1. pkt., fastsættes en længstetid på 5 år, hvis det efter en konkret vurdering findes tilstrækkeligt for at forebygge yderligere lovovertrædelser, jf. straffelovens § 68, 1. pkt. Indtræder der under foranstaltningstiden sådanne ændringer i den dømtes forhold, at retten, hvis disse forhold havde foreligget ved sagens pådømmelse, efter § 68 a, stk. 2, 1. pkt., havde fastsat foranstaltningen på ubestemt tid, må der efter omstændighederne ved kendelse fastsættes en ny længstetid i medfør af § 68 a, stk. 1, 2. pkt.

Er der i medfør af § 68 a, stk. 2, 1. pkt., ikke fastsat en længstetid, skal anklagemyndigheden efter § 68 a, *stk. 2, 2. pkt.*, indbringe spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af den fastsatte foranstaltning for retten 5 år efter afgørelsen, medmindre spørgsmålet har været forelagt for retten inden for de sidste to år. Derefter skal spørgsmålet forelægges for retten mindst hvert andet år, jf. § 68 a, *stk. 2, 3. pkt.* Formålet med disse bestemmelser er at sikre, at der jævnligt sker domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af foranstaltninger, der efter § 68, stk. 2, 1. pkt., er fastsat på ubestemt tid.

§ 68 a, stk. 2, 2. pkt., indebærer, at anklagemyndigheden på eget initiativ skal indbringe spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen for retten 5 år efter afgørelsen og derefter hvert andet år, dvs. 5, 7, 9, 11 osv. år efter afgørelsen.

Med ordet "afgørelsen" sigtes til den dom, som retten har afsagt ved straffesagens pådømmelse i medfør af straffelovens § 68. Efter straffelovens § 72, stk. 1, jf. § 68, kan en foranstaltning, der ikke indebærer institutionsanbringelse eller mulighed herfor, ændres til en sådan foranstaltning, hvis det f.eks. på grund af en indtrådt forværring af den dømtes tilstand eller ny kriminalitet må anses for påkrævet for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Har retten i medfør af § 72 ved kendelse f.eks. ændret en foranstaltning, der lyder på ambulant behandling, til en foranstaltning, der medfører behandling i eller under tilsyn af hospital for sindslidende, omfattes denne kendelse også af ordet "afgørelse" i § 68 a, stk. 2, 2. pkt., forudsat at den kriminalitet, som sagen bygger på, er omfattet af § 68 a, stk. 2, 1. pkt.

Pligten for anklagemyndigheden til at indbringe spørgsmålet om opretholdelse af den tidsubestemte foranstaltning for retten 5 år efter afgørelsen gælder alene, hvis spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen, jf. straffelovens § 72, ikke har været forelagt for retten inden for de sidste to år, f.eks. fordi spørgsmålet om opretholdelse af foranstaltningen har været forelagt for retten på den dømtes initiativ 4 år efter dommen.

§ 68 a, stk. 3, regulerer de foranstaltninger, der ikke omfattes af § 68 a, stk. 1. Hermed sigtes til foranstaltninger, der ikke medfører institutionsanbringelse eller mulighed herfor, og som ikke er fastsat som led i en lempelse af en tidligere tidsbegrænset foranstaltning, der har medfører institutionanbringelse eller mulighed herfor, jf. § 68 a, stk. 1, 2. pkt. For sådanne foranstaltninger gælder, at der ved afgørelsen skal fastsættes en længstetid for foranstaltningen, der ikke kan overstige 3 år. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse forlænge længstetiden. I modsætning til foranstaltninger efter § 68 a, stk. 1, 3. pkt., der kan forlænges forlænges med 2 år ad gangen, jf. ovenfor, kan den samlede længstetid for foranstaltninger efter § 68 a, stk. 3, ikke overstige 5 år, jf. § 68 a, stk. 3, 3. pkt.

Bestemmelsen indebærer i forhold til gældende ret, at der for sådanne foranstaltninger indføres en tidsbegrænsning af foranstaltningens varighed til maksimalt 5 år. Med § 68 a, stk. 3, tilsigtes ingen ændring af straffelovens § 68 og § 72, jf. § 68. § 68 a, stk. 3, udelukker således ikke, at der i tilfælde, hvor det f.eks. på grund af en indtrådt forværring i den dømtes tilstand eller ny kriminalitet i foranstaltningstiden må anses for påkrævet for at forebygge yderligere lovovertrædelser, i medfør af § 72, jf. § 68, afsiges kendelse, hvorved en foranstaltning, der omfattes af stk. 3, ændres (skærpes) til en foranstaltning, som omfattes af § 68 a, stk. 1, eller efter omstændighederne stk. 2.

Til § 69, stk. 2

Befandt gerningsmanden sig ved den strafbare handlings foretagelse i en tilstand, der var betinget af mangelfuld udvikling, svækkelse eller forstyrrelse af de psykiske funktioner, og som ikke er af den i § 16 nævnte beskaffenhed, kan retten, såfremt det findes formålstjenligt, i stedet for at idømme straf træffe bestemmelse om foranstaltninger som nævnt i § 68, 2. pkt., jf. straffelovens § 69, stk. 1.

Efter § 69, stk. 2, skal der, hvis en afgørelse efter stk. 1 medfører, at den dømte skal anbringes i institution, eller hvis afgørelsen giver mulighed herfor, ved dommen fastsættes en længstetid for opholdet, der i almindelighed ikke kan overstige 1 år. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse fastsætte en ny længstetid.

I model 1 ændres *§ 69, stk. 2*, således at der, hvis afgørelsen medfører, at den dømte skal anbringes i institution, eller giver mulighed herfor, skal fastsættes en længstetid for foranstaltningen på 5 år og en længstetid for opholdet, der i almindelighed ikke kan overstige 1 år. Endvidere medfører bestemmelsen i lighed med bestemmelsen i § 68 a, stk. 1, 2. pkt., at længstetiden på 5 år også omfatter foranstaltninger, som senere fastsættes efter § 72, jf. § 68, og som medfører en lempelse af den hidtidige foranstaltning, jf. herved bemærkningerne ovenfor til § 68 a, stk. 1, 2. pkt.

Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse fastsætte en ny længstetid på 2 år (ad gangen) for foranstaltningen, jf. herved § 68 a, stk. 1, 3. pkt., eller en ny længstetid for opholdet. Der sigtes hermed til tilfælde, hvor den dømtes tilstand er blevet forværret på en sådan måde, at den pågældende frembyder fare for andre, eller hvor der i øvrigt ved længstetidens udløb foreligger et åbenbart behov for at fortsætte en behandling eller pleje, der er motiveret af kriminalitetsforebyggende hensyn.

§ 69, stk. 2, i model 1 indebærer i forhold til den gældende regel i § 69, stk. 2, at der indføres en tidsbegrænsning, idet foranstaltninger af den omhandlede type i almindelighed ikke kan udtrækkes ud over 5 år. En lignende tidsbegrænsning er fastsat i § 68 a, stk. 1, i model 1, der angår den personkreds, som omfattes af straffelovens § 68. At der tillige skal fastsættes en længstetid for opholdet, der i almindelighed ikke kan overstige et år, svarer til den gældende bestemmelse i § 69, stk. 2, 1. pkt. Kravet om længstetid for foranstaltningen i model 1 fører imidlertid til, at opholdet, der efter den foreslåede bestemmelse i almindelighed ikke overstiger 1 år, ikke kan udstrækkes ud over den fastsatte længstetid for foranstaltningen.

Til § 69, stk. 3

§ *69, stk. 3*, indebærer, at det i de tilfælde, der omfattes af § 69, stk. 2, jf. ovenfor, i almindelighed ikke fastsættes en længstetid for foranstaltningen, hvis den dømte findes skyldig i drab, røveri, frihedsberøvelse, alvorlig voldsforbrydelse, trusler af den i § 266 nævnte art, brandstiftelse, voldtægt eller anden alvorlig sædelighedsforbrydelse eller i forsøg på en af de nævnte forbrydelser. For så vidt angår spørgsmålet om domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af foranstaltningen finder § 68 a, stk. 2, 2. og 3. pkt., tilsvarende anvendelse.

§ 69, stk. 3, vedrører personer, som er omfattet af den nugældende bestemmelse i straffelovens § 69, stk. 1, og svarer til § 68 a, stk. 2, der retter sig mod personer, som er omfattet af straffelovens § 68, med den ændring, at der som hidtil også, når der er tale om personfarlig kriminalitet, skal fastsættes en længstetid for opholdet, der i almindelighed ikke kan overstige 1 år, jf. herved § 69, stk. 2, 1. pkt., og bemærkningerne ovenfor.

Til § 69, stk. 4

Efter *§ 69, stk. 4*, skal der ved andre foranstaltninger end de i stk. 2 nævnte ved afgørelsen fastsættes en længstetid for foranstaltningen, der ikke kan overstige 3 år. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra

anklagemyndigheden ved kendelse forlænge længstetiden. Den samlede tid for foranstaltningen kan ikke overstige 5 år.

Med "andre foranstaltninger end de i stk. 2 nævnte" sigtes til foranstaltninger, der ikke medfører institutionsanbringelse eller mulighed herfor, og som ikke er fastsat som led i en lempelse af en tidligere tidsbegrænset foranstaltning, der har medført institutionsanbringelse eller mulighed herfor, jf. § 69, stk. 2, 2. pkt., men f.eks. alene indebærer tilsyn eller pligt til at følge et ambulant psykiatrisk behandlingsforløb. Bestemmelsen indebærer i forhold til den gældende regel i § 69, stk. 1, at der indføres en tidsbegrænsning, idet foranstaltninger af den omhandlede type maksimalt kan vare 5 år. En lignende bestemmelse er fastsat i § 68 a, stk. 3, i model 1 med henblik på personer, der omfattes af straffelovens § 68.

Til § 72

Efter den gældende regel i straffelovens § 72, stk. 1, træffes bestemmelse om ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning efter §§ 68-70 ved kendelse efter begæring fra anklagemyndigheden, anstaltsledelsen, bistandsværgen eller den dømte. Også spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af en idømt foranstaltning afgøres efter straffelovens § 68, dvs. med udgangspunkt i, hvilken foranstaltning der i det enkelte tilfælde må anses for formålstjenlig for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Har den dømtes forhold i foranstaltningstiden ændret sig, så den idømte foranstaltning ikke længere kan anses for formålstjenlig for at forebygge yderligere lovovertrædelser, og kan der ikke peges på andre formålstjenlige foranstaltninger, skal den pågældende foranstaltning ophæves, jf. § 72, jf. § 68, 1. pkt.

Efter pkt. 2 i Rigsadvokatens meddelelse nr. 2/1997, jf. pkt. 1.1.1. og 1.1.3. i Rigsadvokatens meddelelse nr. 7/1992, fører statsadvokaterne kontrol med varigheden af idømte tidsubestemte foranstaltninger i medfør af straffelovens § 68. Endvidere fører Rigsadvokaten kontrol med varigheden af idømte forvaringsforanstaltninger. Rigsadvokaten indhenter med jævne mellemrum en udtalelse fra vedkommende institution om, hvorvidt foranstaltningen bør opretholdes, ændres eller ophæves, jf. pkt. 4 i meddelelse nr. 2/1997.

Statsadvokaternes kontrol med varigheden af idømte tidsubestemte foranstaltninger i medfør af straffelovens § 68 indebærer i praksis normalt, at der én gang om året ind hentes en erklæring fra vedkommende institution om behovet for opretholdelse af foranstaltningen. Såfremt den dømte, institutionen eller bistandsværgen fremsætter begæring om foranstaltningsændring, indbringes sagen, eventuelt efter forelæggelse for Retslægerådet, for retten, hvorunder anklagemyndigheden efter en konkret vurdering enten tilslutter eller modsætter sig begæringen. Fremsættes der ikke begæring om foranstaltningsændring, vurderer statsadvokaten på grundlag af erklæringen fra institutionen og eventuelt efter forelæggelse for Retslægerådet, om sagen af anklagemyndigheden bør indbringes for retten med henblik på foranstaltningsændring. Heri indgår proportionalitetshensyn. Såfremt der ikke ses at være behov for ændring, vurderes spørgsmålet på ny efter et år.

I anklagemyndighedens vurdering af spørgsmålet om foranstaltningsændring indgår således bl.a., hvilken tidsbestemt straf der ville være idømt for det pågældende forhold. Ved denne vurdering skal der imidlertid også tages hensyn til kriminalitetens art og grovhed sammenholdt med den lægelige vurdering af risikoen for recidiv, jf. straffelovens § 68.

Ved *§ 72, stk. 1*, i model 1 lovfæstes anklagemyndighedens pligt til at påse, at en foranstaltning efter §§ 68-70 ikke opretholdes i længere tid og videre omfang end nødvendigt. Bestemmelsen indebærer bl.a., at der efter omstændighederne kan være pligt til at indbringe spørgsmålet om opretholdelse af den fastsatte foranstaltning før udløbet af den længstetid, der gælder efter § 68 a, stk. 1 og 3, samt § 69, stk. 2 og 3, og før der efter § 68 a, stk. 2, 2. pkt., indtræder pligt for anklagemyndigheden til at forelægge spørgsmålet om opretholdelse af en fastsat tidsubestemt foranstaltning for retten.

Med § 72, *stk. 2*, foretages visse redaktionelle ændringer i den nugældende bestemmelse i § 72, stk. 2, så det bl.a. kommer til at fremgå, at adgangen til at forlange domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af den fastsatte foranstaltning i første række tilkommer den dømte og den pågældendes bistandsværge. Straffelovrådet finder af principielle grunde, at dette forhold bør afspejles i affattelsen af bestemmelsen.

Udtrykket "institutionens ledelse" omfatter bl.a. til ledelsen af det hospital eller den behandlingsinstitution, hvor den dømte opholder sig. Ordet "kriminalforsorgen" sigter til den del af kriminalforsorgen, der fører tilsyn med den dømte, dvs. kriminalforsorgen i frihed.

4.2.2. Model 2

4.2.2.1. Ordlyd

Model 2 har følgende ordlyd:

1. Efter *§ 68* indsættes:

"**§ 68 a.** Medfører en foranstaltning efter § 68 eller § 72, jf. § 68, at den dømte skal anbringes i institution, eller giver foranstaltningen mulighed herfor, fastsættes en længstetid på 5 år for denne foranstaltning. Længstetiden omfatter også foranstaltninger, som senere fastsættes efter § 72, jf. § 68, og som medfører en lempelse af den hidtidige foranstaltning. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse fastsætte en ny længstetid på 2 år.

Stk. 2. I de tilfælde, der er omhandlet i stk. 1, fastsættes dog i almindelighed ingen længstetid, hvis den dømte findes skyldig i drab, *groft* røveri, frihedsberøvelse, alvorlig voldsforbrydelse, *grove* trusler af den i § 266 nævnte art, brandstiftelse, *jf. § 180*, voldtægt eller anden alvorlig sædelighedsforbrydelse eller i forsøg på en af de nævnte forbrydelser. Er der ikke fastsat en længstetid for foranstaltningen, indbringer anklagemyndigheden spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen for retten 5 år efter afgørelsen, medmindre spørgsmålet har været forelagt for retten inden for de sidste to år. Derefter forelægges spørgsmålet for retten mindst hvert andet år.

Stk. 3. Ved andre foranstaltninger end de i stk. 1 nævnte fastsættes en længstetid for foranstaltningen, der ikke kan overstige 3 år. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse forlænge længstetiden. Den samlede tid for foranstaltningen kan ikke overstige 5 år."

2. *§ 69, stk. 2*, ophæves og i stedet indsættes:

"*Stk. 2.* Medfører en afgørelse efter stk. 1, at den dømte skal anbringes i institution, eller giver afgørelsen mulighed herfor, fastsættes ved afgørelsen en længstetid på 5 år for denne foranstaltning og en længstetid for opholdet, der i almindelighed ikke kan overstige 1 år. Længstetiden på 5 år omfatter også foranstaltninger, som senere fastsættes efter § 72, jf. § 69, stk. 1 og § 68, og som medfører en lempelse af den hidtidige foranstaltning. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse fastsætte en ny længstetid på 2 år for foranstaltningen eller en ny længstetid for opholdet.

Stk. 3. I de tilfælde, der er omhandlet i stk. 2, fastsættes dog i almindelighed ingen længstetid for foranstaltningen, hvis den dømte findes skyldig i drab, *groft* røveri, frihedsberøvelse, alvorlig voldsforbrydelse, *grove* trusler af den i § 266 nævnte art, brandstiftelse, *jf. § 180*, voldtægt eller anden alvorlig sædelighedsforbrydelse eller i forsøg på en af de nævnte forbrydelser. § 68 a, stk. 2, 2. og 3. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Ved andre foranstaltninger end de i stk. 2 nævnte fastsættes ved afgørelsen en længstetid for foranstaltningen, der ikke kan overstige 3 år. Under særlige omstændigheder kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden ved kendelse forlænge længstetiden. Den samlede tid for foranstaltningen kan ikke overstige 5 år."

3. *§ 72, stk. 1*, ophæves og i stedet indsættes:

"**§ 72.** Det påhviler anklagemyndigheden at påse, at en foranstaltning efter §§ 68-70 ikke opretholdes i længere tid og videre omfang end nødvendigt.

Stk. 2. Bestemmelse om ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning efter §§ 68-70 træffes ved kendelse efter anmodning fra den dømte, bistandsværgen, anklagemyndigheden, institutionens ledelse eller kriminalforsorgen. Anmodning fra den dømte, bistandsværgen, institutionens ledelse eller kriminalforsorgen fremsættes over for anklagemyndigheden, der snarest muligt indbringer spørgsmålet for retten. Tages en anmodning fra den dømte eller bistandsværgen ikke til følge, kan ny anmodning ikke fremsættes, før der er forløbet et halvt år fra kendelsens afsigelse.

Stk. 2 bliver herefter *stk. 3*.

4.2.2.2. Bemærkninger til model 2

I *§ 68 a, stk. 2, 1. pkt.*, og *§ 69, stk. 3, 1. pkt.*, i model 2 adskiller sig fra § 68 a, stk. 2, 1. pkt., og § 69, stk. 3, 1. pkt., i model 1 ved at anvende et snævrere kriterium for den kriminalitet, der kan danne grundlag for fastsættelse af en foranstaltning på ubestemt tid i form af institutionsanbringelse eller mulig institutionsanbringelse. I forhold til model 1 begrænses således (1) røveri til groft røveri, (2) trusler af den i straffelovens § 266 a nævnte art til grove trusler af den i § 266 a nævnte art samt (3) brandstiftelse til brandstiftelse, som omfattes af straffelovens § 180.

De nævnte bestemmelser i model 2 indebærer endvidere, at der i forhold til den nugældende bestemmelse i straffelovens § 70 om forvaring anvendes et snævrere kriterium for den kriminalitet, der efter model 2 kan danne grundlag for anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger. Personer, der omfattes af straffelovens § 68, kan også være omfattet af straffelovens § 70. En gennemførelse af model 2 kan derfor rejse spørgsmål om ændring af straffelovens § 70.

I øvrigt svarer bestemmelserne i model 2 til bestemmelserne i model 1.

4.2.3. Model 3

4.2.3.1. Ordlyd

Model 3 har følgende ordlyd:

1. *§ 72, stk. 1,* ophæves og i stedet indsættes:

> "**§ 72.** Det påhviler anklagemyndigheden at påse, at en foranstaltning efter §§ 68-70 ikke opretholdes i længere tid og videre omfang end nødvendigt.
>
> *Stk. 2.* Bestemmelse om ændring eller endelig ophævelse af en for anstaltning efter §§ 68-70 træffes ved kendelse efter anmodning fra den dømte, bistandsværgen, anklagemyndigheden, institutionens ledelse eller kriminalforsorgen. Anmodning fra den dømte, bistandsværgen, institutionens ledelse eller kriminalforsorgen fremsættes over for anklagemyndigheden, der snarest muligt indbringer spørgsmålet for retten. Tages en anmodning fra den dømte eller bistandsværgen ikke til følge, kan ny anmodning ikke fremsættes, før der er forløbet et år fra kendelsens afsigelse.
>
> *Stk. 3.* Anklagemyndigheden indbringer spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen for retten 3 år efter afgørelsen og derefter hvert andet år, medmindre spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse forinden har været prøvet efter reglerne i stk. 2."
>
> *Stk. 2* bliver herefter *stk. 4*.

4.2.3.2. Bemærkninger til model 3

Til § 72

Bestemmelserne i *§ 72, stk. 1 og 2,* i model 3 svarer til § 72, stk. 1 og 2, i model 1 og 2, idet fristen for den dømtes adgang til at forlange domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af foranstaltningen er ændret til 1 år, jf. nedenfor.

Efter den gældende bestemmelse i § 72, stk. 1, 2. pkt., fremsættes en begæring om ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning efter straffelovens §§ 68-70 af anstaltsledelsen, bistandsværgen eller den dømte over for anklagemyndigheden, der snarest muligt indbringer spørgsmålet for retten. Tages en begæring fra bistandsværgen eller den dømte ikke til følge, kan ny begæring ikke fremsættes, før der er forløbet et halvt år fra kendelsens afsigelse, jf. § 72, stk. 1, 3. pkt.

I model 3 ændres fristen for bl.a. den dømtes adgang til at indbringe spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen fra et halvt år til et år. Denne ændring skal ses i sammenhæng med, at det i et nyt *stk.*

3 fastsættes, at anklagemyndigheden skal indbringe spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af den idømte foranstaltning for retten 3 år efter afgørelsen og derefter hvert andet år, medmindre spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse forinden har været prøvet efter reglerne i stk. 2 (den nuværende § 72, stk. 1).

Ved model 3 opretholdes i modsætning til model 1 og 2 den gældende ordning, hvorefter foranstaltninger efter straffelovens § 68 og (i det væsentlige også) efter § 69, stk. 2, fastsættes på ubestemt tid. Modstykket hertil er i model 3 den foreslåede bestemmelse i § 72, stk. 3, der sikrer, at der sker domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af den fastsatte foranstaltning inden for bestemte frister, medmindre spørgsmålet forinden har været forelagt for retten f.eks. på den dømtes initiativ i medfør af § 72, stk. 2 (den nuværende § 72, stk. 1).

4.2.4. Model 4

4.2.4.1. Ordlyd

Model 4 har følgende ordlyd:

1. *§ 72, stk. 1*, ophæves og i stedet indsættes:

> "**§ 72.** Det påhviler anklagemyndigheden at påse, at en foranstaltning efter §§ 68-70 ikke opretholdes i længere tid og videre omfang end nødvendigt.
>
> *Stk. 2.* Bestemmelse om ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning efter §§ 68-70 træffes ved kendelse efter anmodning fra den dømte, bistandsværgen, anklagemyndigheden, institutionens ledelse eller kriminalforsorgen. Anmodning fra den dømte, bistandsværgen, institutionens ledelse eller kriminalforsorgen fremsættes over for anklagemyndigheden, der snarest muligt indbringer spørgsmålet for retten. Tages en anmodning fra den dømte eller bistandsværgen ikke til følge, kan ny anmodning ikke fremsættes, før der er forløbet et år fra kendelsens afsigelse.
>
> *Stk. 3.* Anklagemyndigheden indbringer spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning, der medfører, at den dømte skal anbringes i institution, eller som giver mulighed herfor, for retten 5 år efter afgørelsen, medmindre spørgsmålet har været forelagt for retten inden for de sidste to år. Derefter forelægges spørgsmålet for retten mindst hvert andet år. Ved andre foranstaltninger end de i 1. pkt. nævnte indbringer anklagemyndigheden spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen 3 år efter afgørelsen og derefter hvert andet år, medmindre spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse forinden har været prøvet efter reglerne i stk. 2."
>
> *Stk. 2* bliver herefter *stk. 4*.

4.2.4.2. Bemærkninger til model 4

I § 72, stk. 3, i model 4 er der i modsætning til § 72, stk. 3, i model 3 fastsat forskellige frister for anklagemyndighedens pligt til at indbringe spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen for retten.

Således skal spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning, der medfører, at den dømte skal anbringes i institution, eller som giver mulighed herfor, indbringes for retten 5 år efter afgørelsen, medmindre spørgsmålet har været forelagt for retten inden for de sidste to år. Derefter skal spørgsmålet forelægges for retten mindst hvert andet år.

Ved andre foranstaltninger skal spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen indbringes for retten 3 år efter afgørelsen og derefter hvert andet år, med mindre spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse forinden har været prøvet f.eks. på den dømtes initiativ efter reglerne i § 72, stk. 2 (den nuværende § 72, stk. 1).

Model 4 svarer i øvrigt til model 3.

5. Konsekvenserne ved en gennemførelse af modellerne

5.1. Straffelovrådet har til brug ved overvejelserne om anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger efter straffelovens §§ 68 og 69 iværksat en undersøgelse af anvendelsen af foranstaltningsdomme. Undersøgelsen er optaget som bilag 1 til betænkningen.

Undersøgelsen sigter primært på at belyse foranstaltningsdommenes varighed samt tidspunkt for og omfang af prøvelser og domsændringer med henblik på at vurdere konsekvenserne af model 1-4, jf. pkt. 4 ovenfor.

Undersøgelsen bygger på to forskellige materialer. Det ene materiale, som omfatter i alt 1444 domme, vedrører personer, der på dataindsamlingstidspunktet (september 1998) var underkastet en foranstaltning efter straffelovens § 68 eller § 69. Dette materiale, der reelt kan siges at omfatte igangværende foranstaltninger, betegnes i undersøgelsen som "*igangværende domme*". Det andet materiale, der omfatter 523 domme, angår personer, hvis domme er ophævede i perioden fra 1. januar 1996 til og med 15. oktober 1998. Dette materiale betegnes i undersøgelsen som "*ophævede domme*".

Oplysninger om igangværende domme er indsamlet af Rigsadvokaten, idet de regionale statsadvokaturer har udfyldt et spørgeskema, der for de enkelte domme bl.a. oplyser om (1) den dømtes alder og køn, (2) domstidspunktet, (3) kriminalitetens art, (4) foranstaltningsformen, (5) tidligere, relevante frihedsstraffe og tidligere foranstaltninger, (6) tidspunktet og baggrunden for samt initiativtageren til eventuelle domsændringer og retlige prøvelser af den aktuelle foranstaltning samt (7) tidspunkt for eventuelle tiltalefrafald under foranstaltningen samt kriminalitetens art.

Oplysninger om ophævede domme stammer fra Kriminalregistret, der siden 1. januar 1996 særskilt har registreret de ophævede foranstaltningsdomme. Udskrifterne fra Kriminalregistret er modtaget i anonymiseret form og oplyser om (1) domstidspunkt, (2) kriminalitetens art, (3) foranstaltningsformen, (4) tidspunkt for eventuelle domsændringer og retlige prøvelser af den aktuelle foranstaltning, (5) tidspunkt for eventuelle tiltalefrafald under foranstaltningen samt kriminalitetens art samt (6) tidspunkt for foranstaltningens ophævelse.

I undersøgelsens *afsnit 2* omtales en række grundlæggende oplysninger om de personer og domme, der er omfattet af de to datamaterialer.

Oplysningerne om foranstaltningens varighed har væsentlig betydning med henblik på vurderingen af spørgsmålet om eventuelt at indføre tidsgrænser samt konsekvenserne i de 4 modeller, som Straffelovrådet har opstillet.

I *afsnit 3* behandles spørgsmålet om, hvorvidt de foranstaltningstider, som kan påvises i undersøgelsen, kan antages at gælde generelt. Endvidere belyses sammenhængen mellem foranstaltningernes varighed og øvrige forhold ved dommene.

I *afsnit 4* redegøres for forholdet mellem foranstaltningens varighed og strafmaksimum for den (hoved)forbrydelse, som dommen bygger på.

I *afsnit 5* belyses konsekvenserne af en gennemførelse af de 4 modeller, som Straffelovrådet har opstillet. Disse konsekvenser omtales nærmere i pkt. 5.2. nedenfor.

Herudover indeholder *afsnit 6* en beskrivelse af de sager, som indgår i materialet, hvor der kan påvises en foranstaltningstid på 10 år eller mere.

Endelig indeholder *afsnit 7* en beskrivelse af domme med anbringelsestider, der overskrider strafmaksimum.

5.2. Beregningen af konsekvenserne af en gennemførelse af de 4 modeller tager udgangspunkt i oplysningerne vedrørende de ophævede domme, idet det er nødvendigt at have kendskab til den samlede foranstaltningstid for at kunne vurdere konsekvenserne af modellerne.

For at få så realistisk og overskueligt et billede som muligt er de beregnede konsekvenser af modellerne relateret til den forventede årlige tilgang af foranstaltningsdomme. De to undersøgelsesmaterialer indeholder tilsammen oplysninger om nye foranstaltningsdomme i perioden fra den 1. januar 1996 til den 30. juni 1998. I 1996 blev der afsagt 307 foranstaltningsdomme, i 1997 322 og i det første halvår af 1998 156 svarende til 312 for hele året. Det forventede antal nye årlige foranstaltningsdomme er ved beregning af modellernes konsekvenser herefter ansat til *300*.

Undersøgelsen indeholder på denne baggrund følgende *konklusion*:

Ad model 1:

"I modellen skelnes der mellem to kategorier af forbrydelser og to kategorier af foranstaltningsdomme.

Forbrydelserne inddeles i det, der her er kaldt *personfarlige og ikke-personfarlige forbrydelser*. Førstnævnte kategori omfatter drab, røveri, frihedsberøvelse, alvorlige voldsforbrydelser, trusler efter § 123 og § 266, brandstiftelse, voldtægt og andre alvorlige sædelighedsforbrydelser eller forsøg på nogen af disse forbrydelser. I denne undersøgelse er desuden overtrædelser af § 183 kategoriseret som personfarlige forbrydelser. De ikke-personfarlige forbrydelser, der vel at mærke også omfatter forbrydelser, der må betragtes som personfarlige, idet § 119 og § 244 inkluderes i kategorien, omfatter i denne undersøgelse bl.a. også overtrædelser af § 164, § 166, § 191, § 241, § 252, § 260, § 264, stk. 1, og § 265.

Foranstaltningsdommene inddeles efter, om de *medfører eller giver mulighed for anbringelse i institution eller ej.*

Model 1 indebærer, at

1)der for foranstaltninger, som medfører eller giver mulighed for anbringelse i institution, og som vedrører ikke-personfarlige forbrydelser, skal *fastsættes en længstetid på 5 år.*

2)foranstaltninger, som medfører eller giver mulighed for anbringelse i institution, og som vedrører personfarlige forbrydelser, skal indbringes for retten med henblik på ændring eller ophævelse *a) senest 5 år efter dommen* og *b) derefter med maksimalt 2 års mellemrum.*

3)der for øvrige foranstaltninger fastsættes *en længstetid, der ikke må overskride 3 år.*

Ad 1)

Ud af 300 nye foranstaltningsdomme må 114 forventes omfattet af modellens første punkt. Den gennemsnitlige foranstaltningstid er 3,6 år for disse ikke-personfarlige forbrydelser.

Af de 114 foranstaltningsdomme overskrider foranstaltningens varighed den foreslåede længstetid i 25 tilfælde (...).

Hvad kan man forvente vil karakterisere de 25 sager, som - hvis model 1 gennemføres - vil få afkortet foranstaltningstiden i forhold til gældende praksis? På baggrund af oplysningerne om de ophævede domme, som ville blive afkortede efter model 1, kan følgende billede tegnes:

` 12 af dommene ophæves inden der er gået 6 år, mens en enkelt varer 12 år. De øvrige domme ophører efter henholdsvis 6, 7 og 8 års foranstaltningstid. Foranstaltningen, der varer 12 år, vedrører § 119 og omfatter ingen anden kriminalitet, tiltalefrafald eller prøvelser undervejs. Personen er dømt til behandling på psykiatrisk hospital.

` Kun én af dommene indebærer, at der skal ske anbringelse i institution. 15 angår behandling på psykiatrisk hospital og 9 tilsyn eller ambulant behandling med mulighed for indlæggelse.

` 10 er dømt for andre ejendomsforbrydelser end røveri, 6 for vold mod tjenestemand og 4 for vold efter § 244.

` 11 af dommene omhandler alene hovedforbrydelsen og de fleste øvrige kun en enkelt eller to øvrige former for forbrydelser (som i alle tilfælde må forventes at være mindre alvorlige end hovedforbrydelsen).

` Kun 3 af dommene er indbragt for retten med henblik på ændring eller ophævelse, i to af tilfældene inden der er forløbet 5 år efter dommen.

` 18 af dommene omfatter ikke tiltalefrafald (inden for 5 år efter dommen), mens 5 omfatter ét og de resterende flere tiltalefrafald. Det højeste antal tiltalefrafald er 7.

Ad 2)
156 af 300 nye foranstaltningsdomme må forventes omfattet af modellens andet punkt. Den gennemsnitlige foranstaltningstid for disse sager er 5,2 år.
61 af de 156 domme har en foranstaltningstid på over 5 år, og heraf er de 15 prøvet inden 5 år efter dommen. Af disse såvel som af de domme, der ikke opfylder kravet om prøvelse inden 5 år fra dommen, er der en del, som ikke opfylder kravet om efterfølgende prøvelser. Det er estimeret, at de 61 domme, der varer mere end 5 år, sammenlagt skal prøves 91 gange, dvs. 1 1/2 gange i gennemsnit. Dette inkluderer ikke den prøvelse, der fører til dommens ophævelse.
Ad 3)
Kun 30 af dommene vedrører tilsyn eller ambulant behandling uden mulighed for institutionsanbringelse. Af disse domme er 19 ophævet senest 3 år efter dommen. De øvrige 11 domme overskrider altså den længstetid, der foreslås.

På baggrund af oplysninger om de ophævede domme kan disse 11 domme, som vil blive afkortede, beskrives således:

` 5 af dommene ophæves inden der er gået 4 år, men enkelte varer også meget længe, nemlig henholdsvis 10 og 15 år. De øvrige ophæves enten efter 4, 5 eller 6 år. Foranstaltningen, der varer 15 år, vedrører § 244,4 (før ændringen i 1989) og § 276. Personen er karakteriseret som mentalt retarderet i lettere grad. Efter 12 1/2 år får personen et tiltalefrafald for overtrædelse af § 225, jf. § 218 (samleje ved udnyttelse af psykisk abnormitet). Om dommen nævnes alene, at "pågældende inddrages under åndssvageforsorgen". Dette er tolket som en tilsynsdom. Der er ingen prøvelser. - Foranstaltningen, der varer 10 år, vedrører brandstiftelse efter § 181, stk. 1 og 2. Personen er psykisk syg. Andet er ikke oplyst om sagen.

` 4 er dømt for sædelighedsforbrydelser, heraf én for blufærdighedskrænkelse, 4 er dømt for vold, heraf 1 for alvorlig vold, 1 er dømt for brandstiftelse og 2 for andre ejendomsforbrydelser end røveri.

` 6 af dommene omhandler alene hovedforbrydelsen og de fleste øvrige kun en enkelt eller to øvrige former for forbrydelser.

` Ingen af dommene er prøvet inden ophævelsen.

` 10 af dommene omfatter ikke tiltalefrafald (inden 3 år efter dommen), mens 1 dom omfatter 4 tiltalefrafald.

Samlet vurdering

Ved en årlig tilgang på 300 foranstaltningsdomme kan man forvente, at situationen - ved gennemførelse af model 1 - vil blive følgende:

300 nye domme må forventes at fordele sig med

- 30 domme, der vil få en længstetid på 3 år [jf. § 68 a, stk. 3, og § 69, stk. 3, i model 1]

  heraf kan 11 domme forventes at blive afkortede i forhold til gældende praksis (10, hvis tiltalefrafald får forlængende virkning)

- 114 domme, der vil få en længstetid på 5 år [jf. § 68 a, stk. 1, og § 69, stk. 2, i model 1]

  heraf kan 25 domme forventes at blive afkortede i forhold til gældende praksis (18, hvis tiltalefrafald i alle tilfælde får forlængende virkning)

- 156 domme, der vil få krav om en 1. prøvelse senest 5 år efter dommen og derefter hvert andet år [jf. § 68 a, stk. 2, 2. pkt.]

heraf varer 61 domme mere end 5 år; disse skal sammenlagt prøves ca. 91 gange inden den endelige ophævelse."

Ad model 2:

"Model 2 adskiller sig alene fra model 1 ved at anvende *et snævrere kriterium for, hvad der skal forstås ved personfarlige forbrydelser*. I forhold til model 1 flyttes således røveri efter § 288, stk. 1, og brandstiftelse efter §§ 181-182 fra kategorien af personfarlige forbrydelser til kategorien af ikke-personfarlige forbrydelser. Talmæssigt betyder dette ganske meget. Mens 38% af dommene angår ikke-personfarlig kriminalitet efter model 1, drejer det sig således om 65% efter model 2.

Ad 1)

Ud af 300 nye foranstaltningsdomme må 196 forventes omfattet af dette punkt i modellen. Den gennemsnitlige foranstaltningstid er 3,9 år for disse ikke-personfarlige forbrydelser.

Blandt de 196 foranstaltningsdomme overskrider foranstaltningens varighed den foreslåede længstetid i 52 tilfælde.

En karakteristik af de 52 sager, som - hvis model 2 gennemføres - vil få afkortet foranstaltningstiden i forhold til gældende praksis, bliver således:

` 21 af dommene ophæves, inden der er gået 6 år, 13 inden der er gået 7 år, og 14 inden der er gået yderligere 2 år. Af de resterende 4 sager varer to af de længstvarende henholdsvis 12 og 15 år. Førstnævnte vedrører brandstiftelse (§ 181, stk. 1). Personen dømmes til anbringelse på hospital for sindslidende. Efter 10 1/2 år ændres dommen til behandling i psykiatrisk hospital. Forinden - nemlig 7 år efter den oprindelige dom - undlades tiltale (rpl. § 723, stk. 1) for brandstiftelse (§ 181). - Sagen med 15 års foranstaltningstid vedrører røveri mod pengeinstitut (§ 288, stk. 1). Personen anbringes i hospital for sindslidende, men dommen ændres efter knap 1 1/2 år til psykiatrisk behandling på hospital for sindslidende. 7 år efter dommen gives tiltalefrafald (rpl. § 723, stk. 1, nr. 5) for røveri mod offentligt kontor (§ 288).

` 4 af dommene indebærer, at der skal ske anbringelse i institution. 33 angår behandling på psykiatrisk hospital og 15 tilsyn eller ambulant behandling med mulighed for indlæggelse.

` 17 er dømt for brandstiftelse og 10 for røveri. Kriminaliteten for de øvrige domme svarer til det, der er nævnt under model 1.

` 27 af dommene omhandler alene hovedforbrydelsen og de fleste øvrige kun en enkelt eller to øvrige former for forbrydelser.

` 10 af dommene er indbragt for retten med henblik på ændring eller ophævelse, i 8 tilfælde inden der er forløbet 5 år efter dommen.

` 39 af dommene omfatter ikke tiltalefrafald (inden for 5 år efter dommen), mens 10 omfatter ét og de resterende flere tiltalefrafald. Det maksimale antal tiltalefrafald er 7.

Ad 2)

74 af 300 nye foranstaltningsdomme må forventes at være omfattet af dette punkt. Den gennemsnitlige foranstaltningstid for disse domme er 6,0 år.

34 af de 74 domme har en foranstaltningstid på over 5 år, og heraf er de 8 prøvet inden 5 år efter dommen. Af disse såvel som af de domme, der ikke opfylder kravet om prøvelse inden 5 år fra dommen, er der en del, som ikke opfylder kravet om efterfølgende prøvelser. Det er beregnet, at de 34 domme, der varer mere end 5 år, sammenlagt skal prøves 67 gange, dvs. 2 gange i gennemsnit. Dette inkluderer ikke den prøvelse, der fører til dommens ophævelse.

Ad 3)

Det, der er nævnt for punkt 3 under model 1, gælder også her.

Samlet vurdering

Ved en årlig tilgang på 300 foranstaltningsdomme kan man forvente, at situationen - ved gennemførelse af model 2 - vil blive følgende:

300 nye domme må forventes at fordele sig med

- 30 domme, der vil få en længstetid på 3 år [jf. § 68 a, stk. 3, og § 69, stk. 3, i model 2]

  heraf kan 11 domme forventes at blive afkortede i forhold til gældende praksis (10, hvis tiltalefrafald får forlængende virkning)

- 196 domme, der vil få en længstetid på 5 år [jf. § 68 a, stk. 1, og § 69, stk. 2, i model 2]

  heraf kan 52 domme forventes at blive afkortede i forhold til gældende praksis (39, hvis tiltalefrafald i alle tilfælde får forlængende virkning)

- 74 domme, der vil få krav om en 1. prøvelse senest 5 år efter dommen og derefter hvert andet år [jf. § 68 a, stk. 2, 2. pkt., i model 2]

  heraf varer 61 domme mere end 5 år; disse skal sammenlagt prøves ca. 67 gange inden den endelige ophævelse."

Ad model 3:

"Ifølge model 3 skal der ikke sættes længstetider for foranstaltningerne, men derimod *bestemte frister for at indbringe spørgsmålet om ændring eller ophævelse af dommen.* Efter model 3 skal dette spørgsmål indbringes for retten *a) senest 3 år efter dommen* og *b) derefter med maksimalt 2 års mellemrum.* Dette gælder alle domme.

Vurderet i forhold til en tilgang på 300 nye foranstaltningsdomme betyder det, at 176 af dommene må forventes at blive berørt af forslaget i model 3, idet de varer mere end 3 år. Hvis model 3 gennemføres skal disse domme indbringes for retten med henblik på ændring eller ophævelse sammenlagt 299 gange. Det inkluderer ikke den prøvelse, der fører til dommens ophævelse.

Det betyder, at med model 3 kan følgende forventes:

Af 300 nye domme vil alle være omfattet af modellen [jf. § 72, stk. 3, i model 3]

heraf varer 176 domme mere end 3 år; disse skal sammenlagt prøves ca. 299 gange inden den endelige ophævelse af dommen."

Ad model 4:

"Model 4 vedrører også fristen for at indbringe spørgsmålet om ændring eller ophævelse af dommen, men denne model stiller forskellige frister for forskellige foranstaltninger:

1) For foranstaltninger, der medfører, at den dømte anbringes i institution, eller som giver mulighed herfor, skal sagen *a) prøves senest 5 år efter dommen,* og *b) derefter med maksimalt 2 års mellemrum.*

2) Øvrige foranstaltningsdomme skal *a) prøves senest 3 år efter dommen,* og *b) derefter med maksimalt 2 års mellemrum.*

Ad 1)

Af 300 nye domme må 270 forventes omfattet af dette punkt. Heraf er 184 ophævet inden, der er gået 5 år. Af de resterende 86 er 18 prøvet senest 5 år efter dommen, mens 59 ikke på noget tidspunkt er prøvet, og 9 prøvet på et senere tidspunkt. Af såvel de domme, der opfylder kravet om prøvelse senest 5 år efter dommen, som af de øvrige domme, er der mange, som ikke opfylder kravet om efterfølgende prøvelser. Det drejer sig i enkelte sager om op til 6 prøvelser, som efter forslaget mangler. Det er beregnet, at der for de 86 domme, der varer længere end 5 år, skal der gennemføres sammenlagt 133 prøvelser inden dommens endelige ophævelse. Dvs. i gennemsnit 1 1/2 prøvelser for foranstaltninger, der varer længere end 5 år. Heri indgår ikke den prøvelse, der fører til dommens ophævelse.

Ad 2)

Af de 30 tilsynsdomme uden mulighed for indlæggelse eller anbringelser er 19 ophævet senest 3 år efter dommen. Ingen af de øvrige 11 domme er prøvede. For disse 11 domme er det beregnet, at der skal gennemføres 19 prøvelser for at opfylde kravet i model 4. Heller ikke her er inkluderet den prøvelse, der fører til dommens ophævelse.

Samlet vurdering

Ved en årlig tilgang på 300 foranstaltningsdomme kan man forvente, at situationen - ved en gennemførelse af model 4 - vil blive følgende:

300 nye domme må forventes at fordele sig med

- 270 domme, der vil få krav om en 1. prøvelse senest 5 år efter dommen og derefter hvert andet år [jf. § 72, stk. 3, 1. pkt., i model 4]

  heraf varer 86 domme mere end 5 år; disse skal sammenlagt prøves ca. 133 gange inden dommens endelige ophævelse

- 30 domme, der vil få krav om en 1. prøvelse senest 3 år efter dommen og derefter hvert andet år [jf. § 72, stk. 3, 2. pkt., i model 4]

  heraf varer 11 domme mere end 3 år; disse skal sammenlagt prøves ca. 19 gange inden den endelige ophævelse af dommen."

6. Sammenfatning af Straffelovrådets overvejelser

6.1. Straffelovrådet har til brug ved overvejelserne om eventuel indførelse af en tidsbegrænsning af foranstaltninger efter straffelovens §§ 68 og 69 modtaget en udtalelse af 12. april 1999 fra Retslægerådet. Udtalelsen er optaget som bilag 2 til betænkningen.

Af udtalelsen fremgår bl.a. følgende:

"Retslægerådet skal indledningsvis henvise til Betænkning om de strafferetlige foranstaltninger (Bet. nr. 667/1972) afgivet af Straffelovrådet. I betænkningen (bilag 3, s. 172 ff) gengives Retslægerådets udtalelse af 24. august 1972 til Straffelovrådet om de psykiatriske særforanstaltninger. Retslægerådet kan fortsat tilslutte sig den grundlæggende opfattelse, Straffelovrådet gav udtryk for i Betænkningen s. 40, hvor det hedder, ... "at anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger i § 16-tilfælde stemmer bedst med de forebyggende og terapeutiske retningslinier, som præger disse afgørelser".

Betænkning om foranstaltninger over for åndssvage og andre svagt begavede lovovertrædere, afgivet af Justitsministeriet, (Bet. nr. 955/1982), indeholder ligeledes en udtalelse fra Retslægerådet om bl.a. de tidsubestemte foranstaltninger over for åndssvage (mentalt retarderede), og rådet kan fortsat henholde sig til denne udtalelse og således tilslutte sig flertallets konklusion, at ..."der bør ikke fastsættes tidsfrister for gennemførelse af lægelige og forsorgsmæssige behandlingsarbejde over for åndssvage. En regel om tidsmaksimering indebærer også den risiko, at foranstaltningen får et pønalt præg. Det er ønskeligt at undgå, at der i praksis sker en sammenblanding af behandlingsmæssige og strafmæssige

synspunkter". De her citerede synspunkter om mentalt retarderede lovovertrædere gør sig efter Retslægerådets opfattelse tillige gældende over for sindssyge lovovertrædere.

Retslægerådet skal tilføje, at der ikke siden de ovennævnte udtalelser fra 1972 og 1982 er sket sådanne lægevidenskabelige ændringer i opfattelsen af sindssygdomme eller mental retardering, at der lægefagligt er grundlag for at foreslå en ændring af de nugældende regler. Hertil kommer, at der ikke foreligger klinisk-psykiatriske undersøgelser, der belyser, hvorledes de idømte særforanstaltninger varetages, effekten af den givne behandling, varigheden af faktisk indlæggelse (= frihedsberøvelse) i medfør af en idømt foranstaltning m.v., ud over at det i en enkelt undersøgelse (se Ugeskrift for Læger 1988, nr. 150, s. 1209-1212) er påvist, at kun ca. 30 % af behandlingsdømte retspsykiatriske patienter på et givet tidspunkt var indlagte. Efter rådets opfattelse bør et så principielt vidtgående skridt som at indføre en form for tidsmaksimering af særforanstaltninger, idømt efter straffelovens § 68 og § 69, ikke alene baseres på retspolitiske synspunkter og statistiske oplysninger, men også på grundige empiriske undersøgelser.

Retslægerådets principielle synspunkt er således fortsat, at særforanstaltninger idømt efter straffelovens § 68 og § 69 bør være tidsubestemte, gerne således at der indføres nogle bestemmelser om en mere regelmæssig domstolsprøvelse af, om en idømt foranstaltning bør ændres eller ophæves (model 3 eller 4).

Hvad angår Straffelovrådets model 1 og model 2 skal Retslægerådet bemærke, at den inddeling i forskellige kriminalitetstyper, der opereres med i de to modeller, er af juridisk karakter og ikke relevant for en lægevidenskabelig vurdering af, hvor længe en særforanstaltning bør opretholdes.

Retslægerådet skal endelig henvise til det tidligere fremsendte materiale fra rådets årsberetning for 1997 om varigheden af de psykiatriske særforanstaltninger med ledsagende kommentar. Rådet skal supplerende bemærke, at der ved revisionen af psykiatriloven 1. januar 1999 blev indført bestemmelser om udskrivningsaftaler og koordinationsplaner for en lille gruppe patienter, men det er Retslægerådets vurdering, at disse bestemmelser ikke vil have nogen nævneværdig betydning som forebyg gende foranstaltning over for kriminalitetstruede sindssyge. Reglerne sikrer efter Retslægerådets opfattelse heller ikke, at psykiatriske patienter modtager nødvendig medikamentel behandling, således at psykotisk recidiv, og dermed risiko for kriminalitet, forebygges.

Retslægerådet finder afslutningsvis anledning til at påpege, at indførelse af proportionalitetsmæssige synspunkter ved anvendelse af særforanstaltninger ikke blot vil forkorte visse særforanstaltninger, men også modsat vil kunne give anledning til, at særforanstaltninger idømt for grove forbrydelser opretholdes længere, end der behandlingsmæssigt er grundlag for. Der kan her henvises til sygehistorie nr. 7 i Retslægerådets tidligere fremsendte materiale. [Sygehistorien mv. er optaget som bilag 3 til betænkningen]. En sådan udvikling vil være såvel lægefagligt som lægeetisk særdeles problematisk."

6.2. At straffeloven åbner mulighed for at idømme foranstaltninger på ubestemt tid over for psykisk afvigende personer, bygger på det synspunkt, at der ikke på forhånd kan sættes en grænse for, hvor længe et behandlingsforløb maksimalt kan vare. Når straf ifølge straffeloven i visse tilfælde skal erstattes af lægelige foranstaltninger under hensyn til sindssygdom eller anden psykisk afvigelse, drages heraf også konsekvenser for retsfølgens tidsmæssige udstrækning. Straf udmåles til en varighed, der navnlig bestemmes af den begåede lovovertrædelses grovhed (proportionalitetsprincippet). Straffelovrådet er enigt med Retslægerådet i, at denne udmåling ikke kan overføres til foranstaltningerne, uden at hensigten med at henlægge reaktionen på kriminalitet til det psykiatriske og forsorgsmæssige system i et vist omfang forspildes. Dette forhold kan tale for, at der ikke gennemføres ændringer i det nuværende system.

Dette kan imidlertid efter Straffelovrådets opfattelse ikke fortsætte ganske uændret. Der er således - som det mindste - behov for regler, der sikrer kontrol med, at foranstaltningerne ikke i tid udstrækkes længere, end det er nødvendigt. Med henblik herpå har Straffelovrådet udarbejdet *modellerne 3 og 4* og ladet foretage beregninger af konsekvenserne herved, jf. pkt. 4.2.3. og 4.2.4. ovenfor. Ved disse modeller sættes der ikke længstetider for foranstaltningen, men derimod alene bestemte frister for at indbringe spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af foranstaltningen for retten. Med disse modeller opnås således, at der sikres en lovbestemt regelmæssig domstolskontrol med foranstaltningen samtidig med, at man opretholder de principper, som det nuværende system bygger på, hvorefter anvendelsen af tidsubestemte foranstaltninger over for psykisk afgivende

kriminelle stemmer bedst med de forebyggende og terapeutiske retningslinier, der præger disse afgørelser.

Model 3 og 4 indebærer, at ændring og endelig ophævelse af en foranstaltning som hidtil kræver rettens medvirken. Herved adskiller disse modeller sig fra model 1 og 2, idet foranstaltninger, der omfattes af § 68 a, stk. 1, i model 1 og 2 ophører ved udløbet af længstetiden, medmindre anklagemyndigheden forinden har anmodet retten om at fastsætte en ny længstetid for foranstaltningen.

Som det fremgår af pkt. 5.2. ovenfor, må en gennemførelse af model 3 vurderet i forhold til en tilgang på 300 nye foranstaltningsdomme forventes at indebære, at 176 af dommene vil blive berørt af forslaget i model 3, idet de varer mere end 3 år. Hvis model 3 gennemføres, skal disse domme indbringes for retten med henblik på ændring eller ophævelse sammenlagt 299 gange. Det inkluderer ikke den prøvelse, der fører til ophævelse af foranstaltningen.

Ved en gennemførelse af model 4 må 270 ud af 300 nye domme forventes omfattet af kravet om domstolsprøvelse senest 5 år efter afgørelsen og derefter med maksimalt 2 års mellemrum. Heraf vil 184 være ophævet, inden der er gået 5 år. Af de resterende 86 vil 18 være prøvet senest 5 år efter dommen, mens 59 ikke på noget tidspunkt er prøvet, og 9 er prøvet på et senere tidspunkt. Af såvel de domme, der opfylder kravet om prøvelse senest 5 år efter dommen, som af de øvrige domme vil der imidlertid være mange, som ikke opfylder kravet om efterfølgende prøvelser. Det er i undersøgelsen beregnet, at der for de 86 domme, der varer længere end 5 år, skal gennemføres sammenlagt 133 prøvelser inden foranstaltningens endelige ophævelse, dvs. i gennemsnit 1, 5 prøvelse for foranstaltninger, der varer længere end 5 år. Heri indgår ikke den prøvelse, der fører til foranstaltningens ophævelse.

Af de 30 resterende domme, som indebærer tilsyn mv. uden mulighed for anbringelse i institution, og som derfor omfattes af kravet om domstolsprøvelse senest 3 år efter dommen og derefter med maksimalt 2 års mellemrum, må 19 forventes at være ophævet senest 3 år efter dommen. Ingen af de øvrige 11 domme er prøvede. For disse 11 domme er det i undersøgelsen beregnet, at der skal gennemføres 19 prøvelser for at opfylde kravet i model 4. Heller ikke her er inkluderet den prøvelse, der fører til foranstaltningens ophævelse.

En gennemførelse af model 3 og 4 må således forventes at blive ressourcekrævende. Selv om ressourcemæssige hensyn principielt ikke skal være afgørende for valget af model, vil det dog være unaturligt ikke også i overvejelserne at inddrage dette aspekt. En ordning kan være så bekostelig i forhold til det, der opnås herved, og det, der skønnes nødvendigt at opnå, at det må overvejes, om det, der tilsigtes opnået med model 3 og 4, kan opnås på anden måde.

6.3. Som det fremgår af pkt. 5 i kapitel 2, har der i de senere år fra forskellig side, herunder Center for Ligebehandling af Handicappede, været fremsat kritik af de tidsubestemte foranstaltninger efter § 68 og § 69 og ønske om indførelse af tidsbegrænsede sanktioner/foranstaltninger i hvert fald for grupper af de personer, der er omfattet af de nævnte bestemmelser.

Der har endvidere i nyere retspraksis i sager om ændring/ophævelse af tidsubestemte foranstaltninger kunnet konstateres en stigende tendens til i vurderingen at tillægge hensynet til proportionalitet mellem den begåede lovovertrædelse og varigheden af den idømte foranstaltning større vægt.

På den anførte baggrund har Straffelovrådet overvejet, om hensynet til - i hvert fald en vis - forudsigelighed ved anvendelse af de omhandlede foranstaltninger kan forenes med hensynet til at sikre, at personer, der er frifundet for straf efter straffelovens § 16 eller omfattet af straffelovens § 69, stk. 1, bliver undergivet foranstaltning, så længe det må anses for formålstjenligt for at forebygge yderligere lovovertrædelser, jf. straffelovens § 68, 1. pkt., og § 69, stk. 1, jf. § 68, 1. pkt.

Straffelovrådets *model 1 og 2* er et resultat af disse overvejelser. Reglerne i § 68 og § 69 og dermed de afgørelser, der skal træffes i medfør af disse bestemmelser, hviler herefter ikke alene på lægefaglige vurderinger, men tillige på juridiske og retspolitiske hensyn.

Som det fremgår af pkt. 5.2. ovenfor, må ud af 300 nye foranstaltningsdomme 114 forventes omfattet af kravet om fastsættelse af en længstetid på 5 år i de tilfælde, der omfattes af § 68 a, stk. 1, i *model 1*. Undersøgelsen viser, at den gennemsnitlige foranstaltningstid er 3,6 år for de typer kriminalitet ("ikke-personfarlige forbrydelser"), som omfattes af § 68 a, stk. 1, i denne model. Af de 114 foranstaltningsdomme overskrider foranstaltningens varighed

den foreslåede længstetid i 25 tilfælde. Straffelovrådet har i den forbindelse bl.a. hæftet sig ved, at 12 af dommene ophæves, inden der er gået 6 år, mens en enkelt varer 12 år. De øvrige domme ophører efter henholdsvis 6, 7 og 8 års foranstaltningstid. Endvidere fremgår det, at kun 3 af dommene er indbragt for retten med henblik på ændring eller ophævelse af foranstaltningen, i to tilfælde inden der er forløbet 5 år efter dommen.

156 af foranstaltningsdommene må forventes omfattet af den afgrænsning af "personfarlig kriminalitet", der fremgår af § 68 a, stk. 2, i model 1, og dermed af kravet om domstolsprøvelse senest 5 år efter dommen og derefter med maksimalt 2 års mellemrum. Den gennemsnitlige foranstaltningstid for disse sager er ifølge undersøgelsen 5,2 år. 61 af de 156 domme har en foranstaltningstid på over 5 år, og heraf er de 15 prøvet inden 5 år efter dommen. Af disse såvel som af de domme, der ikke opfylder kravet om prøvelse inden 5 år fra dommen, er der imidlertid en del, som ikke opfylder kravet om efterfølgende prøvelser. Det er i undersøgelsen skønnet, at de 61 domme, der varer mere end 5 år, sammenlagt skal prøves 91 gange, dvs. 1 1/2 gange i gennemsnit. Det inkluderer ikke den prøvelse, der fører til dommens ophævelse.

Af de resterende 30 domme, som indebærer tilsyn mv. uden mulighed for anbringelse i institution, og som derfor omfattes af § 68 a, stk. 3, i model 1, må ifølge undersøgelsen 19 forventes at være ophævet senest 3 år efter dommen, jf. pkt. 5.2. ovenfor. De øvrige 11 vil således overskride den foreslåede længstetid på 3 år. Straffelovrådet har i den forbindelse bl.a. hæftet sig ved, at 5 af dommene ifølge undersøgelsen ophæves, inden der er gået 4 år, mens enkelte varer meget længe, nemlig henholdsvis 10 og 15 år. De øvrige ophæves enten efter 4, 5 eller 6 år.

Model 2 adskiller sig som nævnt ovenfor i bl.a. pkt. 5.2. fra model 1 ved, at der i model 2 anvendes et snævrere kriterium for, hvad der skal forstås ved "personfarlige forbrydelser". Ved en gennemførelse af model 2 må ud af 300 nye foranstaltningsdomme 196 forventes omfattet af kravet om fastsættelse af en længstetid på 5 år i de tilfælde, der omfattes af § 68 a, stk. 1, i denne model. Undersøgelsen viser, at den gennemsnitlige foranstaltningstid er 3,9 år for de typer kriminalitet ("ikke-personfarlige forbrydelser"), som omfattes af § 68 a, stk. 1, i model 2. Af de 196 foranstaltningsdomme overskrider foranstaltningens varighed den foreslåede længstetid i 52 tilfælde. Straffelovrådet har i den forbindelse bl.a. hæftet sig ved, at 21 af dommene ophæves, inden der er gået 6 år, 13, inden der er gået 7 år, og 14, inden der er gået yderligere 2 år. Af de resterende 4 sager varer to af de længstvarende henholdsvis 12 og 15 år. Endvidere fremgår det, at kun 10 af dommene er indbragt for retten med henblik på ændring eller ophævelse af foranstaltningen, i 8 tilfælde inden der er forløbet 5 år efter dommen, jf. herved pkt. 5.2. ovenfor.

74 af foranstaltningsdommene må forventes omfattet af den (snævrere) afgrænsning af "personfarlig kriminalitet", der fremgår af § 68 a, stk. 2, i model 2 og dermed af kravet om domstolsprøvelse senest 5 år efter dommen og derefter med maksimalt 2 års mellemrum. Den gennemsnitlige foranstaltningstid for disse sager er ifølge undersøgelsen 6 år. 34 af de 74 domme har en foranstaltningstid på over 5 år, og heraf er de 8 prøvet inden 5 år efter dommen. Af disse såvel som af de domme, der ikke opfylder kravet om prøvelse inden 5 år efter dommen, er der også en del, som ikke opfylder kravet om efterfølgende prøvelser. Det er i undersøgelsen beregnet, at de 34 domme, som varer mere end 5 år, sammenlagt skal prøves 67 gange, dvs. to gange i gennemsnit. Det inkluderer ikke den prøvelse, der fører til dommens ophævelse.

6.4. Som det fremgår af pkt. 6.3. ovenfor, vil en gennemførelse af model 1 ikke medføre omfattende ændringer af den gældende retstilstand med hensyn til foranstaltningsdommenes varighed. Det gælder både med hensyn til de omhandlede foranstaltningstyper (anbringelse i institution, mulighed for anbringelse i institution eller tilsyn mv. uden mulighed for anbringelse i institution) og med hensyn til de typer kriminalitet (personfarlig/ikke-personfarlig kriminalitet), som foranstaltningen bygger på.

Samtidig vil en gennemførelse af model 1 sikre, at der gennemføres regelmæssig domstolskontrol med de foranstaltninger, som også efter model 1 skal kunne fastsættes på ubestemt tid.

Desuden vil en gennemførelse af model 1 sikre, at der ikke fremover vil forekomme tilfælde, hvor tilsyn mv. uden mulighed for anbringelse i institution opretholdes meget længe, f.eks. 10 og 15 år. § 68 a, stk. 3, i model 1 fastsætter således et maksimum på 5 år, hvilket bortset fra de få meget langvarige forløb, som kan påvises i undersøgelsen, i det store og hele svarer til den nuværende retstilstand, jf. ovenfor.

Endelig bemærkes, at gennemførelse af model 1 og 2 ikke - som anført af Retslægerådet - kan give anledning til, at foranstaltninger idømt for grove forbrydelser opretholdes længere, end der behandlingsmæssigt er grundlag for.

Model 1 og 2 tilsigter således ikke at ændre betingelserne i straffelovens § 72, jf. § 68, for at opretholde en foranstaltning. Spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning afgøres som hidtil efter § 68, dvs. med udgangspunkt i, hvilken foranstaltning der i det enkelte tilfælde kan anses for formålstjenlig for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Kan en foranstaltning ikke længere anses for formålstjenlig med henblik på at forebygge yderligere lovovertrædelser, og kan der ikke peges på andre formålstjenlige foranstaltninger, skal foranstaltningen ophæves, også selv om den kriminalitet, som ligger til grund for foranstaltningen, er af grov karakter og derfor ved udmåling af straf ville have ført til en frihedsstraf af længere varighed end foranstaltningen.

6.5. Straffelovrådet er enigt med Retslægerådet i, at anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger over for den personkreds, der omfattes af straffelovens § 68 og § 69, stemmer bedst med de forebyggende og terapeutiske retningslinier, som præger disse afgørelser, og at indførelse af tidsgrænser derfor ikke umiddelbart lader sig gennemføre, uden at hensigten med at henlægge reaktionen på kriminalitet til det psykiatriske og forsorgsmæssige system i et vist omfang forspildes.

Undersøgelsen af foranstaltningsdomme har imidlertid vist, at foranstaltninger, iværksat på baggrund af mindre alvorlige forbrydelser, i nogle tilfælde har været ganske langvarige, uden at dette synes begrundet i vedkommendes farlighed. Dette forhold giver efter Straffelovrådets opfattelse anledning til retssikkerhedsmæssige betænkeligheder. Straffelovrådet skal i den forbindelse fremhæve, at den af rådet gennemførte empiriske undersøgelse efter rådets opfattelse giver fuldt tilstrækkeligt grundlag for rådets overvejelser.

På denne baggrund finder Straffelovrådet, at der er grundlag for at indføre en tidsbegrænsning af foranstaltninger, der medfører eller kan medføre institutionsanbringelse, når foranstaltningen vedrører kriminalitet, der ikke kan anses for personfarlig, og således at der bliver mulighed for forlængelse af foranstaltningerne under særlige omstændigheder. Det er Straffelovrådets opfattelse, at betænkelighederne ved at udstrække en ordning med tidsbegrænsning af foranstaltninger til også at omfatte sindssyge eller andre psykisk afvigende kriminelle, der har begået personfarlig kriminalitet, med de eksisterende muligheder inden for det almindelige behandlingsmæssige og forsorgsmæssige system er for store.

Der kan endvidere anføres gode grunde til, at en psykisk afvigende person ikke som følge af mindre alvorlig kriminalitet, f.eks. et tyveri, bør kunne fastholdes i en foranstaltning i form af tilsyn mv. uden mulighed for institutionsanbringelse ud over en vis rimelig tid, idet spørgsmålet om iværksættelse af foranstaltninger i så fald mere naturligt bør løses i det almindelige behandlingsmæssige og forsorgsmæssige regi.

Som det fremgår af pkt. 6.3. ovenfor, vil en gennemførelse af model 1 med den heri indeholdte afgrænsning af personfarlig/ikke-personfarlig kriminalitet ikke medføre omfattende ændringer af den gældende retstilstand med hensyn til anvendelse af foranstaltningsdommene. Som anført under pkt. 4.2.2.2. ovenfor vil en gennemførelse af model 2 endvidere rejse spørgsmål om ændring af anvendelsesområdet for forvaring i straffelovens § 70, hvilket Straffelovrådet må fraråde. Straffelovrådet foretrækker model 1 fremfor model 2.

En gennemførelse af model 1 vil reelt ikke indebære et afgørende brud med de synspunkter, som de gældende regler bygger på, hvorefter anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger over for den personkreds, som omfattes af straffelovens § 68 og § 69, stemmer bedst med de forebyggende og terapeutiske retningslinier, som præger disse afgørelser.

Samtidig vil en gennemførelse af model 1 kunne imødekomme hensynet til - i hvert fald en vis - forudsigelighed ved anvendelse af foranstaltninger efter § 68 og § 69. Endvidere sikres med model 1, at der gennemføres en regelmæssig domstolskontrol med foranstaltninger, der som følge af personfarlig kriminalitet fastsættes på ubestemt tid. Herved undgås tilfælde som påvist i undersøgelsen, hvor foranstaltningen undertiden har varet mere end 5 år, uden at nogen i medfør af straffelovens § 72 har taget initiativ til domstolsprøvelse af spørgsmålet om opretholdelse af foranstaltningen.

Model 1 rummer i forhold til model 3 og 4 yderligere den fordel, at domstolene ikke skal inddrages i de tilfælde, hvor anklagemyndigheden finder, at foranstaltningen bør ophæves ved længstetidens udløb, og hvor der derfor ikke er retssikkerhedsmæssige grunde til at kræve domstolenes medvirken.

Endelig sikrer model 1, at der ikke forekommer tilfælde, hvor foranstaltninger i form af tilsyn mv. uden mulighed for institutionsanbringelse varer ud over en rimelig tid, og hvor det forekommer mere nærliggende, at spørgsmålet om fortsatte foranstaltninger løses i socialt regi.

Sammenfattende finder Straffelovrådet det derfor rigtigt og forsvarligt, at der gennemføres en tidsbegrænsning af foranstaltninger efter straffelovens § 68 og § 69 i overensstemmelse med model 1.

Justitsministeriet Version 1.0 den 23. juni 1999
Denne publikation findes på adressen: http://jm.schultzboghandel.dk
Copyright (c) Justitsministeriet 1999

Bilag 1 - Undersøgelse af foranstaltningsdomme

af Britta Kyvsgaard

Undersøgelsen sigter primært på at belyse foranstaltningsdommenes varighed samt tidspunktet for og omfang af prøvelser og domsændringer med henblik på at vurdere konsekvenserne af de modeller vedrørende længstetider og prøvelser, Straffelovrådet har diskuteret, jf. det følgende.

1. Undersøgelsens data

Undersøgelsen er baseret på to forskellige materialer. Det ene materiale, som omfatter i alt 1444 domme, vedrører personer, der på dataindsamlingstidpunktet (september 1998) var underkastet en foranstaltning efter §§ 68-69. Dette materiale, der reelt kan siges at omhandle igangværende foranstaltninger, vil fremover blive omtalt som **igangværende domme**. Det andet materiale, der omfatter 523 domme, angår personer, hvis domme er ophævede i perioden fra 1.1.1996 frem til og med 15.10.1998. Dette materiale vil fremover blive omtalt som **ophævede domme**.

Oplysninger om igangværende domme er indsamlet af Rigsadvokaten, idet de regionale statsadvokaturer har udfyldt et spørgeskema, der for de enkelte domme bl.a. oplyser om

- den dømtes alder og køn
- domstidspunkt
- kriminalitetens art
- foranstaltningsformen
- tidligere, relevante frihedsstraffe og tidligere foranstaltninger
- tidspunkt og baggrund for samt initiativtager til eventuelle domsændringer og retslige prøvelser af den aktuelle foranstaltning
- tidspunkt for eventuelle tiltalefrafald under foranstaltningen samt kriminalitetens art.

Oplysninger om ophævede domme stammer fra Kriminalregistret, der siden 1.1.1996 særskilt har registreret de ophævede foranstaltningsdomme. Udskrifterne fra Kriminalregistret er modtaget i anonymiseret form og oplyser om

- domstidspunkt
- tidspunkt for foranstaltningens endelige ophævelse
- kriminalitetens art
- foranstaltningsformen
- tidspunkt for eventuelle domsændringer og retslige prøvelser af den aktuelle foranstaltning
- tidspunkt for eventuelle tiltalefrafald under foranstaltningen samt kriminalitetens art.

2. Generelt

Her skal gives nogle grundlæggende oplysninger om de personer og de domme, der er omfattet af de to datamaterialer. I det omfang det er muligt, angives disse oplysninger separat for de to materialer, således at det

bliver muligt at vurdere, hvorvidt de to forskellige kilder og metoder indebærer forskelle mellem de indsamlede data.

2.1 Omfang af tidligere kriminalitet af tilsvarende art og af foranstaltningsdomme

For de igangværende domme foreligger der som nævnt oplysninger om tidligere, relevante frihedsstraffe, hvilket er defineret som *frihedsstraffe for kriminalitet svarende til den, den nuværende foranstaltningsdom omhandler*. Af de i alt 1444 personer med igangværende domme har knap en fjerdedel – 24% – tidligere, relevante frihedsstraffe. I de fleste tilfælde er der alene angivet én tidligere, relevant frihedsstraf, og meget få – 1% af samtlige personer i materialet – har mere end 3 tidligere, relevante frihedstraffe. De fleste af disse tidligere frihedsstraffe er ubetingede. Det skal understreges, at oplysningerne vedrørende den tidligere kriminelle karriere er meget begrænsede, idet de hverken omfatter eventuelle straffe for andre former for kriminalitet eller andre strafformer end frihedsstraffe.

Knap en femtedel – 19% – af personerne er tidligere idømt behandling efter §§ 68 og 69. Det drejer sig i næsten alle tilfælde om én tidligere behandlingsdom, idet kun 2% af personerne tidligere er idømt 2 eller flere behandlingsdomme.

2.2 Kriminalitetens art

Tabel 1 viser, hvilken type kriminalitet der ligger bag foranstaltningsdommen. Det er hovedforbrydelsen, der her er angivet, hvilket skal forstås således, at der i tilfælde af flere former for kriminalitet er kategoriseret efter den med den højeste strafferamme 1.

Der en ganske god overensstemmelse mellem de to datamaterialer med hensyn til kriminalitetens art. I begge materialer er brandstiftelse den største kriminalitetsgruppe, idet hovedforbrydelsen bag en femtedel af samtlige foranstaltningsdomme er brandstiftelse. Dernæst følger kategorierne: vold mod tjenestemand, alvorlig og særlig alvorlig vold, røveri samt andre ejendomsforbrydelser, som hver vedrører godt en tiendedel af dommene. Den væsentligste forskel mellem de to materialer findes for manddrab, idet andelen af manddrabssager er mere end dobbelt så stor for de igangværende domme end for de ophævede.

Tabel 1. Foranstaltningsdomme fordelt efter kriminalitetens art (hovedforbrydelse) og undersøgelsesmateriale.

	Ophævede domme	Igangværende domme
Blufærdighedskrænkelser	2,1%	2,6%
Voldtægt	2,6%	3,1%
Andre sædelighedsforbrydelser	3,9%	3,3%
Vold mod tjenestemand	12,6%	12,7%
Manddrab	1,5%	3,7%
Forsøg på manddrab	3,1%	3,5%
Simpel vold	8,6%	9,0%
Alvorlig og særlig alvorlig vold	10,5%	11,7%
Trusler mv.	5,9%	5,2%
Brandstiftelse	20,3%	19,1%
Røveri	10,1%	11,9%
Andre ejendomsforbrydelser	14,0%	11,0%
Andre straffelovsovertrædelser	3,6%	2,1%
Overtrædelser af andre love	1,1%	1,0%
I alt	100%	100%
I alt (N)	*523*	*1444*

2.3 Antal forskelligartede kriminelle forhold

Kriminalregistret oplyser alene om de paragraffer, personen er dømt efter, men ikke om antallet af overtrædelser af samme paragraf. Dette er derimod belyst for de igangværende domme, og en særskilt opgørelse over hovedforbrydelserne viser, at 17% er dømt for mere end én overtrædelse af den paragraf, hovedforbrydelsen vedrører.

For såvel de igangværende som de ophævede domme kan i øvrigt oplyses, at over halvdelen af dommene angår mere end den form for forbrydelse, som er hovedforbrydelsen, og mere end en femtedel af samtlige foranstaltningsdomme angår mindst 3 andre former for forbrydelser.

Tabel 2. Foranstaltningsdomme fordelt efter antal forskelligartede kriminelle forhold og undersøgelsesmateriale.

	Ophævede domme	Igangværende domme
Kun hovedforbrydelsen/erne	49,7%	42,9% 2
Én anden type lovovertrædelse	21,2%	20,7%
To andre typer lovovertrædelser	12,4%	12,7%
Tre andre typer lovovertrædelser	7,3%	4,7%
Fire eller fl. andre typer lovovertrædelser	9,4%	19,0%
I alt	100%	100%
I alt (N)	*523*	*1444*

Som det ses af tabel 2, er der især mange af de igangværende domme, som omfatter mere end hovedforbrydelsen. Desuden er andelen af domme med 4 eller flere øvrige forbrydelser dobbelt så stor for de igangværende som for de ophævede domme.

2.4 Dommenes art og de dømtes mentale tilstand

De fleste domme indebærer tilsyn og/eller (ambulant) behandling med *mulighed* for indlæggelse, jf. højre søjle i tabel 3. Sammenlagt drejer det sig om 80% af dommene. Kun 7% af dommene omhandler alene tilsyn eller ambulant behandling uden mulighed for indlæggelse/anbringelse.

De resterende 13% domme deler sig i 11% til anbringelse i hospital eller institution (herunder 5 domme med mulighed midlertidig anbringelse på lukket (sikret) afdeling) og 2% til anbringelse i sikret afdeling/institution.

Tabel 3. Foranstaltningsdomme fordelt efter deres art og den dømtes mentale tilstand.

	Psykisk syge	Mentalt retarderede	§ 69	I alt
Tilsyn/ambulant behandling uden mulighed for indlæggelse/anbringelse	1,9%	2,5%	2,3%	6,8%
Tilsyn/ambulant behandling med mulighed for indlæggelse/anbringelse	16,3%	4,1%	7,5%	27,9%
Behandling med mulighed for indlæggelse	42,7%		9,5%	52,1%
Anbringelse i hospital/institution	8,2%	2,1% 3	0,9%	11,0%

Anbringelse i sikret afdeling/ institution	1,2%	0,8%		1,9%
I alt	70,3%	9,6%	20,1%	100%
I alt (N)	*1381*	*188*	*395*	*1964* [4]

I princippet kunne domskategorien "Tilsyn/ambulant behandling med mulighed for indlæggelse/anbringelse" lige så godt være inkluderet i kategorien "Behandling med mulighed for indlæggelse", da de to kategorier giver mulighed for samme type foranstaltning, ligesom bemyndigelsen til at træffe beslutning om indlæggelse, udskrivning og evt. genindlæggelse i begge tilfælde ligger hos tilsynsmyndigheden, eventuelt i forening med anden myndighed. I førstnævnte kategori er udgangspunktet dog, at behandlingen foregår uden for en institution, mens det i sidstnævnte tilfælde forventes, at behandlingen starter i en institution. Det kan derfor være relevant at adskille de to kategorier, så det bliver muligt at se, i hvilket omfang der dømmes til den ene eller den anden foranstaltningsform. Desuden giver denne kategorisering mulighed for at vise, hvor stor en andel af dommene til tilsyn/ambulant behandling, der giver mulighed for anbringelse.

Tabel 3 oplyser også om, hvor stor en andel af dommene, der angår henholdsvis psykisk syge, mentalt retarderede og personer med mindre alvorlige mentale forstyrrelser (§ 69). Mere end to tredjedele af foranstaltningsdommene er givet til personer, som på gerningstidspunktet var "utilregnelige" på grund af sindssygdom eller tilstande, der må sidestilles hermed" (§ 16, stk. 1, 1. pkt. [5]). Den næststørste gruppe er personer, der er dømt efter § 69, idet 20% af dommene vedrører denne gruppe. Den mindste gruppe er de mentalt retarderede, som kun 10% af dommene angår. Langt hovedparten af de mentalt retarderede er karakteriseret som "mentalt retarderede i lettere grad" (§ 16, stk. 2). Kun godt en tiendedel af dem er karakteriseret som "mentalt retarderede i højere grad" (§ 16, stk. 1, 2. pkt.). Uhyre få personer har fået foranstaltningsdomme på grund af forbigående, abnorm rus (§ 16, stk. 1, 3. pkt.). De i alt kun 3 tilfælde er ikke omfattet af tabel 3. I alle 3 tilfælde har dommen indebåret tilsyn eller (ambulant) behandling med mulighed for indlæggelse.

Endelig fremgår også af tabel 3, hvilke foranstaltninger der primært anvendes over for de nævnte persongrupper. Som det ses, er der nogle klare forskelle i domsmønstret for psykisk syge og mentalt retarderede. Førstnævnte gruppe er primært dømt til en behandling, der giver *mulighed* for anbringelse, mens de mentalt retarderede betydeligt hyppigere enten får rene tilsynsdomme eller egentlige anbringelsesdomme.

2.5 Antal retslige prøvelser og domsændringer inden dommens ophævelse

Alle de ophævede domme kan i princippet siges at været prøvede, i og med at de er ophævede. Det spørgsmål, der her skal undersøges, er, i hvilket omfang der *inden dommens ophævelse* har været en prøvelse/domsændring.

Herefter gælder for samtlige domme, at mindre end hver femte er blevet prøvet eller ændret, jf. tabel 4. De i alt 315 domme, der har været prøvet, er tilsammen prøvet 531 gange. I knap halvdelen af tilfældene (47%) har prøvelsen ført til domsændring.

Tabel 4. Foranstaltningsdomme fordelt efter antal prøvelser/domsændringer inden dommens ophævelse og undersøgelsesmateriale.

	Ophævede domme	Igangværende domme
Ingen prøvelse/domsændring	85,5%	80,9%
Én prøvelse/domsændring	10,3%	13,2%
To eller flere prøvelser/domsændringer	4,2%	5,9%
I alt	100%	100%
I alt (N)	*523*	*1444*

Undersøgelsesmaterialet viser i øvrigt, at mens der relativt set er lige så mange igangværende som ophævede

foranstaltningsdomme, der er ændret, er der en tendens til, at flere igangværende end ophævede domme er prøvede (uden ændring) – nemlig henholdsvis 8,7% mod 4,8%.

Indirekte viser tabel 4, at for 85,5% af de ophævede domme har den første prøvelse ført til dommens ophævelse.

2.6 Initiativtager til og baggrunden for retslige prøvelser og domsændringer

Disse oplysninger foreligger alene for de igangværende domme.

For langt de fleste – 81% – af de retslige prøvelser, der ikke fører til domsændring, er det den domfældte selv, der har taget initiativ til prøvelsen. I 8% af sagerne er bistandsværgen initiativtageren, mens det er anklagemyndigheden i kun 7% af sagerne. Argumentet for at prøve sagen er i langt de fleste tilfælde – 69% af prøvelserne – lægelige oplysninger. I 21% af sagerne er begrundelsen, at foranstaltningen har varet længe.

For de prøvelser, der har ført til domsændring, ses et noget andet mønster med hensyn til, hvem der er initiativtager. Det er således i mere end halvdelen (55%) af tilfældene anklagemyndigheden, og kun i 23% af sagerne den domfældte selv. De øvrige sager deler sig ligeligt mellem anstaltsleder, læge og bistandsværge som initiativtager. Baggrunden for domsændringen er først og fremmest lægelige oplysninger (83% af sagerne), og kun i 7% af sagerne er argumentet foranstaltningsdommens længde.

2.7 Omfang og antal af tiltalefrafald

Knap en fjerdedel (23%) af de dømte har under foranstaltningen fået meddelt tiltalefrafald, jf. også tabel 5. For hovedparten af disse personer drejer det sig om alene ét tiltalefrafald. Enkelte, nemlig sammenlagt 6 personer, har fået 10 eller flere tiltalefrafald.

Tabel 5. Foranstaltningsdomme fordelt efter antal tiltalefrafald og undersøgelsesmateriale.

	Ophævede domme	Igangværende domme
Ingen tiltalefrafald	79,5%	76,1%
1 tiltalefrafald	12,0%	14,5%
2 tiltalefrafald	5,2%	5,0%
3 tiltalefrafald	1,3%	1,8%
4 eller flere tiltalefrafald	1,9%	2,6%
I alt	100%	100%
I alt (N)	*523*	*1444*

Der er kun små forskelle mellem ophævede og igangværende domme med hensyn til omfang og antal af tiltalefrafald.

2.8 Foranstaltningens varighed

Foranstaltningens samlede varighed kan alene beregnes for de ophævede domme. For de igangværende kan kun oplyses om tiden, personerne allerede har været underkastet en foranstaltning, dvs. tiden fra domstidspunktet og frem til dataindsamlingstidspunktet.

Af nedenstående tabel 6 fremgår en – som forventet – meget forskellig fordeling af varigheden af foranstaltningerne for ophævede og igangværende domme, idet der er en ophobning af de igangværende domme ved de korte foranstaltningstider. Umiddelbart vurderet er det lidt mere overraskende, at der blandt de igangværende domme findes en del meget langvarige foranstaltninger, og at tilsvarende ikke genfindes blandt de ophævede domme. Som det senere vil blive diskuteret, er der en teknisk forklaring på dette forhold.

Tabel 6. Foranstaltningsdomme fordelt efter varighed og undersøgelsesmateriale.

	Ophævede			Igangværende		
	Antal	Procent	Kumuleret	Antal	Procent	Kumuleret
op til 1 år	21	4,02%	4,02%	284	19,67%	19,67%
1 år	89	17,02%	21,03%	290	20,08%	39,75%
2 år	106	20,27%	41,30%	216	14,96%	54,71%
3 år	84	16,06%	57,36%	140	9,70%	64,40%
4 år	65	12,43%	69,79%	109	7,55%	71,95%
5 år	48	9,18%	78,97%	100	6,93%	78,88%
6 år	34	6,50%	85,47%	68	4,71%	83,59%
7 år	19	3,63%	89,10%	57	3,95%	87,53%
8 år	18	3,44%	92,54%	39	2,70%	90,24%
9 år	6	1,15%	93,69%	33	2,29%	92,52%
10 år	6	1,15%	94,84%	23	1,59%	94,11%
11 år	8	1,53%	96,37%	18	1,25%	95,36%
12 år	8	1,53%	97,90%	13	0,90%	96,26%
13 år	2	0,38%	98,28%	17	1,18%	97,44%
14 år	2	0,38%	98,66%	9	0,62%	98,06%
15 år	4	0,76%	99,43%	7	0,48%	98,55%
16 år	2	0,38%	99,81%	4	0,28%	98,82%
17 år	1	0,19%	100%	4	0,28%	99,10%
18 år	0	-		2	0,14%	99,24%
19 år	0	-		2	0,14%	99,38%
20 år	0	-		1	0,07%	99,45%
21 år	0	-		3	0,21%	99,65%
24 år	0	-		1	0,07%	99,72%
25 år	0	-		1	0,07%	99,79%
30 år	0	-		2	0,14%	99,93%
34 år	0	-		1	0,07%	100%
I alt	523	100%		1444	100%	

Den gennemsnitlige foranstaltningstid for de ophævede domme er 4,3 år, mens medianen [6] er 3,6 år, jf. også tabel 6. De igangværende domme har frem til opgørelsestidspunktet i gennemsnit varet 3,9 år med en median på 2,7 år.

Spørgsmålet om foranstaltningstiden skal drøftes nærmere i det følgende.

---

1. Der er en enkelt undtagelse fra denne regel, idet en person, der måtte være dømt for overtrædelse af såvel straffelovens § 119 som § 266, kategoriseres efter § 266 (Her "Vold i øvrigt"), hvilket skyldes, at § 266 er omfattet af det, der i Straffelovrådets modeller betragtes som personfarlig kriminalitet, jf. det senere, hvilket § 119 ikke er.
2 Heraf har 12% mere end ét hovedforhold, dvs. at de er dømt for mere end én overtrædelse af den paragraf, der vedrører hovedforholdet.
3 Inkluderer 5 domme, hvor der er mulighed for midlertidig anbringelse i sikret afdeling.
4 Dette totaltal omfatter antagelig 13 overlappende sager, nemlig de foranstaltningsdomme der er ophævet, efter oplysningerne om igangværende domme blev indsamlet, og inden oplysninger om ophævede domme blev

indsamlet, dvs. i perioden 1.9.1998 til 15.10.1998.
5 Her som i det følgende er det paragraffens nuværende formulering, der sigtes til.
6 Medianen er her den værdi, der deler dommene i to lige store grupper efter deres foranstaltningstid, således at den ene halvdel har en kortere foranstaltningstid end medianværdien og den anden halvdel en længere foranstaltningstid.

---

3. Specielt om foranstaltningernes varighed

Oplysningerne om foranstaltningens varighed er væsentlige med henblik på at kunne vurdere behovet for eventuelle tidsgrænser samt konsekvenserne af de modeller, Straffelovrådet har drøftet. Her skal diskuteres, om de foranstaltningstider, denne undersøgelse påviser, kan antages at gælde generelt, ligesom sammenhængen mellem foranstaltningernes varighed og øvrige forhold ved dommene skal belyses.

3.1 Generaliserbarheden af de påviste foranstaltningstider

Selv om der blandt de igangværende domme må forventes at være nogle, som er meget langvarige, så er det – som nævnt ovenfor – alligevel bemærkelsesværdigt, at de ophævede domme ikke også omfatter sådanne meget langvarige domme, eftersom jo også langvarige domme ophører på et eller andet tidspunkt.

Dette viser sig imidlertid at bero på, at visse teknisk betonede forhold vedrørende statistikføringen medfører, at de meget langvarige foranstaltningsdomme højst sandsynligt ikke registreres som ophørte.

Det drejer sig om de personer, for hvem foranstaltningen i praksis bliver livsvarig. Såfremt den dømte er meget afvigende og har begået meget alvorlige forbrydelser, kan det forekomme, at foranstaltningen aldrig endeligt ophæves. Når disse personer dør, vil den reelt ophørte foranstaltning teknisk set ikke blive registreret som ophørt/ophævet i Kriminalregistret. Dvs. at personer med meget langvarige foranstaltningstider ikke vil være omfattet af datamaterialet vedrørende ophævede domme, hvilket naturligvis vil betyde, at den beregnede gennemsnitlige foranstaltningstid bliver for kort.

Et andet forhold, der kan have betydning for, at materialet ikke omfatter meget langvarige ophævede domme, er den omlægning til edb-registrering, Kriminalregistret fik gennemført pr. 1.1.1979. Efter det oplyste skulle ældre, men stadigt aktive domme, blive overført til edb-registrering. Det er dog muligt, at der alligevel som følge af denne ændring i registreringspraksis forekommer visse mangler i det materiale, der vedrører ophævede domme. Den ældste domsdato i dette materiale er fra 1980.

Beregninger baseret på oplysninger om antal årlige afgange kan også tyde på, at den gennemsnitlige foranstaltningstid, der er beregnet for de ophævede domme, næppe vil gælde generelt, men er for kort. De ophævede domme vedrører som sagt perioden 1.1.1996 til 15.10.1998. I 1996 er 154 domme [7] blevet ophævet, for 1997 er tallet 195 og for de første 101/2 måned i 1998 er tallet 174, hvilket svarer til 199 ophævede domme for hele 1998. Hvis man på denne baggrund antager, at der årligt fremover konstant vil være en afgang på 200 domme, betyder det, at en bestand på 1444 domme (svarende til antal igangværende domme) er afgået efter 7,2 år (bestand divideret med afgang). Det svarer til, at den næste, der idømmes en foranstaltningsdom, i princippet må forvente at få sin dom ophævet efter 7,2 år. Den gennemsnitlige foranstaltningstid for de ophævede domme er imidlertid betydeligt kortere end 7,2 år, nemlig 4,3 år.

I de seneste års debat om foranstaltningsdomme har nogle forskere hævdet, at såvel tilgangen som afgangen af behandlingsforanstaltninger vokser kraftigt, mens andre har hævdet, at foranstaltningstiderne bliver længere og længere [8]. Såfremt sidstnævnte er korrekt, hvilket det på baggrund af såvel tal fra denne undersøgelse [9] som øvrige oplysninger om tilgang og afgang kan være grund til at formode [10], betyder det, at de foranstaltningstider, der her er konstateret for ophævede domme, muligvis ikke vil gælde for fremtidige ophævede domme.

Sammenlagt er der altså både forhold, der peger på, at den her påviste gennemsnitlige foranstaltningstid for de ophævede domme er for kort, og at foranstaltningstiderne er voksende. Begge dele betyder, at de beregnede konsekvenser af Straffelovrådets modeller underestimerer de faktiske konsekvenser.

3.2 Foranstaltningstidernes sammenhæng med øvrige forhold ved dommen

Et af de forhold, der må forventes at influere på foranstaltningstidens længde, er *dommens art.* Som det fremgår af tabel 7, er det da også tilfældet, idet der er betydelige forskelle mellem den gennemsnitlige varighed af foranstaltningen for de forskellige typer af domme. Jo mere indgribende foranstaltningen er, desto længere er foranstaltningstiden. Det bør bemærkes, at der kun er 2 ophævede domme i kategorien "Anbringelse i sikret afdeling/institution", hvilket kan forklare, hvorfor gennemsnitstiden herfor afviger fra ovennævnte mønster.

Tabel 7. Foranstaltningsdommenes gennemsnitlige varighed fordelt efter dommens art og undersøgelsesmateriale.

	Ophævede domme	Igangværende domme
Tilsyn/ambulant behandling uden mulighed for indlæggelse/anbringelse	3,2 år	2,5 år
Tilsyn/ambulant behandling med mulighed for indlæggelse/anbringelse	3,5 år	2,8 år
Behandling med mulighed for indlæggelse	4,4 år	3,7 år
Anbringelse i hospital/institution	9,2 år	5,3 år [11]
Anbringelse i sikret afdeling/ institution	6,1 år	8,0 år

Kriminalitetens art er et andet forhold, som må forventes at influere på foranstaltningens varighed. Også det viser sig at være tilfældet, jf. tabel 8.

Som det ses af tabel 8 på næste side, er de gennemsnitlige foranstaltningstider i de to datamaterialer hyppigt ganske ens for samme type kriminalitet. Manddrab, forsøg på manddrab, alvorlig og særligt alvorlig vold samt sædelighedsforbrydelser ud over blufærdighedskrænkelser er de former for kriminalitet, som medfører de længste foranstaltningstider, mens andre ejendomsforbrydelser end røveri, andre straffelovsovertrædelser og overtrædelser af andre love end straffeloven er de forbrydelser, der medfører de korteste foranstaltningstider. Med en enkelt undtagelse er det i alle tilfælde de igangværende domme, som omfatter den længstvarende foranstaltning.

Tabel 8. Den gennemsnitlige og den maksimale foranstaltningstid fordelt efter kriminalitetens art og undersøgelsesmateriale.

		Gennemsnit i antal år	Maksimum i antal år
blufærdighedskrænkelser	ophævede domme	4,3	8,5
	igangværende domme	4,1	30,5 [12]
sædelighedsforbrydelser i øvrigt	ophævede domme	4,6	12,5
	igangværende domme	4,9	16,1 [13]
vold mod tjenestemand	ophævede domme	3,6	12,3
	igangværende domme	3,1	13,5 [14]
manddrab	ophævede domme	7,1	12,0
	igangværende domme	7,4	34,5 [15]

forsøg på manddrab	ophævede domme	9,7	16,0
	igangværende domme	7,2	30,1 [16]
simpel vold	ophævede domme	3,4	7,9
	igangværende domme	2,7	11,9 [17]
alvorlig og særlig alvorlig vold	ophævede domme	5,0	17,0
	igangværende domme	4,6	21,1 [18]
trusler mv.	ophævede domme	5,2	14,9
	igangværende domme	3,5	20,2 [19]
brandstiftelse	ophævede domme	4,5	16,9
	igangværende domme	4,1	19,6 [20]
røveri	ophævede domme	4,2	15,2
	igangværende domme	3,8	24,2 [21]
ejendomsforbrydelser i øvrigt	ophævede domme	3,5	8,9
	igangværende domme	3,1	15,7 [22]
andre straffelovsovertrædelser	ophævede domme	2,9	8,2
	igangværende domme	1,8	6,4 [23]
overtrædelser af andre love	ophævede domme	2,0	3,2
	igangværende domme	2,5	5,5

Et tredje forhold, der kan antages at have betydning for foranstaltningstiderne, er *den dømtes mentale tilstand*. Som det ses af tabel 9 er der forskelle på foranstaltningstiderne mellem de psykisk syge, de mentalt retarderede i henholdsvis sværere eller lettere grad og dømte efter § 69. Den gennemsnitlige foranstaltningstid for samtlige mentalt retarderede svarer dog ganske nøje til den gennemsnitlige foranstaltningstid for de sindssyge.

Tabel 9. Den gennemsnitlige varighed af foranstaltningsdommene fordelt efter den dømtes mentale tilstand.

	Gennemsnitlig varighed
§ 16, stk. 1, 1. pkt.	4,4 år
§ 16, stk. 1, 2. pkt.	6,8 år
§ 16, stk. 2	4,1 år
§ 69	2,6 år

Såfremt den foranstaltningsdømte undervejs får et eller flere *tiltalefrafald*, kan det antages at have en forlængende virkning på foranstaltningens varighed. Det synes sig da også at være tilfældet, jf. tabel 10.

Tabel 10. Foranstaltningsdommenes gennemsnitlige varighed fordelt efter antal tiltalefrafald.

	Gennemsnitlig varighed
Ingen tiltalefrafald	3,7 år
1 tiltalefrafald	4,9 år
2 tiltalefrafald	4,9 år
3 tiltalefrafald	6,4 år
4 eller flere tiltalefrafald	6,9 år

Som tabel 10 viser, vokser den gennemsnitlige foranstaltningstid med antal tiltalefrafald, dog således at

spørgsmålet om 1 eller 2 tiltalefrafald ikke differentierer mellem foranstaltningstiderne. Personer, der under foranstaltningen får 4 eller flere tiltalefrafald, har i gennemsnit en næsten dobbelt så lang foranstaltningstid som dem, der ingen tiltalefrafald får. Opgørelsen omfatter både ophævede og igangværende domme.

Spørgsmålet om *antal forskelligartede kriminelle forhold* kunne også tænkes at influere på foranstaltningstiden, således at personer, der er dømt for flere forhold, har længere foranstaltningstider end dem med kun ét forhold. En analyse heraf tyder imidlertid ikke på, at antallet af forskelligartede kriminelle forhold påvirker foranstaltningens varighed.

---

[7] At tallet for 1996 er noget lavere end de efterfølgende år, kan meget vel bero på, at 1996 er det første år med en særskilt registrering af ophævede domme. Det første år med ny statistikføring vil være forbundet med en særlig usikkerhed og med risiko for upålidelige tal.

[8] Se Lene Ravn: Tredobling af de psykisk syges kriminalitet? (i Kriminalistisk Årbog 1996, s. 175-186), Gorm Gabrielsen og Peter Kramp: Udviklingen i antallet af psykisk syge tilsynsklienter analyseret på grundlag af tilgang og afgang (i Research Report 1997-1, Institut for Matematisk Ethvervsøkonomi og Statistik, Handelshøjskolen i København) og Jon Olsen og Lene Ravn: Mere statistik om psykisk syge tilsynsklienter (i Kriminalistisk Årbog 1997, s. 107-117) vedrørende diskussioner om ændringer i foranstaltningstider, antal nye og antal ophævede domme.

[9] Undersøgelsen vedrørende de ophævede domme viser, at den gennemsnitlige varighed af foranstaltningerne er vokset fra 4,2 år i 1996 til 4,3 år i 1997 og 4,6 år i 1998, hvilket næppe kan forklares med forandringer i foranstaltningernes eller kriminalitetens art, idet der ikke er forskelle på disse områder mellem domme, der er ophævet de forskellige år.

[10] Se tal vedrørende nye domme i Lene Ravn, op.cit., samt oplysninger om tilgang i perioden 1996-98, jf. det senere.

[11] Inkluderer de 5 domme med mulighed for midlertidig anbringelse i sikret afdeling.

[12] Se beskrivelsen under punkt 6, sag A9

[13] Se beskrivelsen under punkt 6, sag B54.

[14] Se beskrivelsen under punkt 6, sag A13

[15] Se beskrivelsen under punkt 6, sag B84.

[16] Se beskrivelsen under punkt 6, sag B75.

[17] Se beskrivelsen under punkt 6, sag A3.

[18] Se beskrivelsen under punkt 6, sag B111.

[19] Se beskrivelsen under punkt 6, sag B44.

[20] Se beskrivelsen under punkt 6, sag B74

[21] Se beskrivelsen under punkt 6, sag B76

[22] Se beskrivelsen under punkt 6, sag A5.

[23] Se beskrivelsen under punkt 6, sag A16.

---

4. Foranstaltningstider, anbringelsestider og strafmaksimum

I Straffelovrådets overvejelser indgik oprindeligt spørgsmålet om forholdet mellem opholdstider i institution og strafmaksimum. Inden dette spørgsmål belyses, skal først ses på forholdet mellem foranstaltningens varighed og strafmaksimum for den (hoved)forbrydelse, der er dømt for.

Tabel 11. Forholdet mellem foranstaltningstiderne (i forspalten) og strafmaksimum (i tabelhovedet) for samtlige foranstaltningsdomme.

	Strafmaksimum											
	3 mdr.	6 mdr.	1 år	11/2 år	2 år	4 år	6 år	8 år	10 år	12 år	livstid	I alt
op til 1 år		3	4	72	16	42	144	6	5	2	11	305

1 år		**10**	**4**	77	19	55	181	15	8		10	379
2-3 år		**7**	**8**	**100**	**22**	88	270	15	12	2	22	546
4-5 år	**1**	**2**	**6**	**52**	**13**	**38**	169	9	9		23	322
6-7 år			**1**	**27**	**8**	**21**	**96**	5	2		17	178
8-9 år				**7**	**3**	**12**	**45**	**5**	3	1	20	96
10-11år		**1**		**4**	**1**	**3**	**30**	**3**	**3**		10	55
12 år +		**1**		**3**	**7**	**10**	**37**				28	86
I alt	1	25	23	342	89	269	972	58	42	5	141	1967
- heraf >strafmax	**1**	**22**	**21**	**228**	**54**	**84**	**208**	**8**	**3**	**0**	**-**	**629**

I tabel 11 er de domme, hvor foranstaltningstiden overskrider strafferammen, fremhævet [24] Sammenlagt *overskrider 32% af samtlige foranstaltningsdomme strafferammen*. Af alene de ophævede domme drejer det sig om 36%. Ikke uventet overskrider foranstaltningsdommene særligt hyppigt strafmaksimum i de tilfælde, hvor strafferammen er lav. For sager med strafmaksimum under 4 år sker det i mere end halvdelen af tilfældene.

Langt hovedparten af foranstaltningsdommene giver som nævnt *mulighed* for anbringelse. For at få et indtryk af, i hvilket omfang muligheden for anbringelse udnyttes, er der indhentet særlige oplysninger om anbringelsestider for et mindre, tilfældigt udsnit af sager inden for forskellige kategorier.

Der er indhentet oplysninger om 23 *psykisk syge* personer (§ 16, stk. 1, 1. pkt.) med igangværende foranstaltningsdomme, der vedrører *ambulant behandling med mulighed for indlæggelse*. Af disse 23 personer har 8 personer ikke været indlagt. For de 15 personer, som har været indlagt, varierer indlæggelsestiderne fra 1 dag til 71/2 år. 10 af de 15 personer har været indlagt én gang, de resterende 2-3 gange. Gennemsnitstiden for indlæggelser pr. person er 220 dage eller godt 7 måneder. Til sammenligning kan nævnes, at de 15 personer, der har været indlagt, i gennemsnit har været underkastet foranstaltningen i knap 41 måneder. Dvs. at personerne har været indlagt i knap 20% af den tid, foranstaltningen har varet.

Der er tilsvarende indhentet oplysninger om 26 *psykisk syge* personer, hvis dom lyder på *behandling med mulighed for indlæggelse*. Af disse har 6 personer ikke været indlagt, og for de øvrige 20 personer varierer indlæggelsestiderne fra 33 dage til knap 6 år. 7 af de 20 personer har været indlagt én gang, 12 to til ni gange, mens en enkelt har være indlagt i alt 25 gange. Gennemsnitstiden for indlæggelser er 322 dage eller knap 11 måneder, mens den gennemsnitlige foranstaltningstid er på 44 måneder. Det betyder, at personerne har været indlagt i knap en fjerdedel af den tid, foranstaltningen har varet.

Endelig er der indhentet oplysninger om 22 *mentalt retarderede*, hvor dommen lyder på *tilsyn med mulighed for anbringelse*. 6 af de mentalt retarderede har ikke været indlagt. For de øvrige 16 personer varierer anbringelsestiderne fra 2 dage til knap 10 år. 11 har været anbragt én gang og de øvrige 5 to til tre gange. Gennemsnitstiden for anbringelser er 609 dage eller 1 år og 8 måneder. De 20 personer, der har været anbragt, har i gennemsnit har været underkastet foranstaltningen i 47 måneder, hvilket betyder, at de har været anbragt i 43% af den tid, foranstaltningen har varet. Det skal bemærkes, at der i nogle tilfælde er tale om anbringelse i familiepleje, i socialpædagogiske kollektiver eller i bofællesskaber.

Sammenfattende tyder denne særundersøgelse på, at muligheden for indlæggelse eller anbringelse udnyttes i langt de fleste tilfælde, men at indlæggelses- eller anbringelsestiderne er yderst varierende. Vurderet ud fra de to udsnit af psykisk syge tyder undersøgelsen endvidere på, at såvel udnyttelsesgraden som indlæggelsestiden er mindst for de mindst indgribende foranstaltningsdomme, hvilket svarer til forventningerne. Frem til undersøgelsestidspunktet havde indlæggelses- eller anbringelsestiden overskredet strafmaksimum for 3 af de 71 personer i denne særundersøgelse. Det skal bemærkes, at nogle indlæggelser eller anbringelser antagelig er frivillige [25].

Tabel 12. Tid i institution for personer, der er dømt til anbringelse.

	Afsluttede anbringelser	Uafsluttede anbringelser

	Antal	Antal
op til 1 år	3	15
1 år	21	28
2 – 3 år	48	25
4 – 5 år	37	21
6 – 7 år	13	9
8 – 9 år	7	8
10 – 11 år	4	2
12 år +	4	7
I alt	137	115

Såfremt personer *dømmes* til anbringelse, er det muligt for såvel de igangværende som de ophævede domme at få oplysninger om, hvor længe en sådan dom er i kraft. Sammenlagt foreligger der oplysninger om varigheden af idømte anbringelser for 252 domme, hvoraf de 34 er ophævede. Blandt de igangværende domme må nogle anbringelser anses for afsluttede, idet dommen senere er ændret til en mindre indgribende foranstaltning, mens andre anbringelser er uafsluttede, idet personen på dataindsamlingstidspunktet fortsat var anbragt. I tabel 12 er anbringelserne fordelt efter deres varighed og efter, om de er afsluttede eller ej. [26]

Tabel 13, der viser forholdet mellem anbringelsestider og strafmaksima, omfatter såvel de afsluttede som de uafsluttede anbringelser og angiver dermed reelt for korte anbringelsestider. I hovedparten af sager er anbringelsestiderne under 6 år, idet knap en fjerdedel af anbringelserne varer 6 år eller længere. Den længste anbringelsestid i undersøgelsesmaterialet er på 26 år og 8 mdr. (se beskrivelsen under punkt 6, sag B84).

En væsentlig del – 38% – af anbringelsesdommene vedrører forbrydelser, der kan give fængsel på livstid (manddrab og brandstiftelse efter § 180). Denne store andel potentielle livstidsstraffe begrænser andelen af anbringelsesdomme, som kan overskride strafmaksimum. Ud af samtlige domme, som giver mulighed for livstidsstraf, er der sket anbringelse i 68% mod eksempelvis 10% af dommene med strafmaksimum på 6 år.

Tabel 13. Forholdet mellem anbringelsestiderne (i forspalten) og strafmaksimum (i tabelhovedet) for samtlige foranstaltningsdomme.

	Strafmaksimum							
	11/2 år	2 år	4 år	6 år	8 år	10 år	livstid	I alt
op til 1 år			4	9			5	18
1 år	2	3	6	21	6	1	11	49
2-3 år		**1**	7	34	6	1	24	73
4-5 år			**4**	19	5	2	28	58
6-7 år			**1**	**7**	1	2	10	22
8-9 år			**1**	**2**		1	11	15
10-11år		**1**	**2**	**3**				6
12 år +				**3**			8	11
I alt	2	5	25	98	18	7	96	252
- heraf > strafmax.	**1**	**2**	**8**	**15**	**0**	**0**	-	**26**

I hvilket omfang anbringelsestiden overskrider strafmaksimum, er angivet ved de markerede tal i tabel 13.[27] Det skal understreges, at tabellen giver et ufuldstændigt indtryk af anbringelsestiderne, da der alene er oplyst om de tilfælde, hvor personen er dømt til anbringelse, og da tabellen også omfatter uafsluttede anbringelser.

Anbringelsestiden overskrider strafmaksimum i i alt 26 sager, dvs. i 10% af de domme, hvor personen dømmes til anbringelse. I forhold til samtlige foranstaltningsdomme drejer det sig om 1,3%. I afsnit 7 er der oplyst nærmere om disse 26 sager.

---

[24] Dertil kommer, at ca. halvdelen af dommene med en strafferamme på 11/2 år og en foranstaltningstid på 1-2 år overskrider strafferammen. Tilsvarende gælder for domme med strafferamme på 6 mdr. og foranstaltningstid under 1 år.

[25] Af de oplysninger, der er tilbagesendt fra en af de regionale statsadvokater, fremgår således, at instutionstiden omfatter såvel frivillige som ufrivillige indlæggelser. I de tilfælde, hvor det har været muligt, er anbringelser, der er angivet som frivillige, dog fraregnet ovennævnte opgørelse.

[26] I tilfælde af flere anbringelsesperioder er det den samlede anbringelsestid, der her angives. Flere anbringelsesperioder forekommer kun i 4 sager.

[27] Ud over de markerede sager overskrider også én af de to sager med strafmaksimum på 11/2 år og opholdstid på 1-2 år strafmaksimum.

5. Straffelovrådets modeller

Straffelovrådet har opstillet 4 modeller med henblik på enten at sætte tidsgrænser for eller at sikre retslig prøvelse af foranstaltningsdommene. Det er konsekvenserne af at gennemføre disse modeller, der her skal belyses.

Udgangspunktet herfor er *de ophævede domme,* idet det er nødvendigt at have kendskab til den samlede foranstaltningstid for at kunne vurdere konsekvenserne af modellerne.

For at få så realistisk og overskueligt et billede som muligt relateres de beregnede konsekvenser af modellerne til den forventede *årlige tilgang* af foranstaltningsdomme. Det giver således mere mening at vurdere konsekvenserne i forhold hertil end i forhold til et mere eller mindre tilfældigt antal ophævede domme. De to undersøgelsesmaterialer oplyser tilsammen om nye foranstaltningsdomme i perioden 1.1.1996 til 30.6.1998.[28] I 1996 blev der afsagt 307 foranstaltningsdomme, i 1997 322 og i det første halvår af 1998 156, svarende til 312 for hele året. På denne baggrund ansættes *det forventede antal nye årlige foranstaltningsdomme til 300.*

Opmærksomheden henledes på, at beregningerne i det følgende forudsætter, at nye foranstaltningsdomme fordeler sig fuldstændigt som de ophævede domme med hensyn til kriminalitetens art, foranstaltningstider, antal prøvelser mv. Det er ikke muligt at korrigere for de tidligere omtalte mulige mangler ved undersøgelsesmaterialet, hvorfor beregningerne antageligt underestimerer konsekvenserne af de forskellige modeller.

Det skal tilføjes, at ingen af de ophævede domme undervejs er ændret på en måde, som indebærer, at dommene flyttes fra én af de kategorier, modellerne omfatter, til en anden.

5.1 Model 1

I modellen skelnes der mellem to kategorier af forbrydelser og to kategorier af foranstaltningsdomme.

Forbrydelserne inddeles i det, der her er kaldt *personfarlige og ikke-personfarlige forbrydelser*. Førstnævnte kategori omfatter drab, røveri, frihedsberøvelse, alvorlige voldsforbrydelser, trusler efter § 123 og § 266, brandstiftelse, voldtægt og andre alvorlige sædelighedsforbrydelser eller forsøg på nogen af disse forbrydelser. I denne undersøgelse er desuden overtrædelser af § 183 kategoriserede som personfarlige forbrydelser. De ikke-personfarlige forbrydelser, der vel at mærke også omfatter forbrydelser, der må betragtes som personfarlige, idet § 119 og § 244 inkluderes i kategorien, omfatter i denne undersøgelse bl.a. også overtrædelser af § 164, § 166, § 191, § 241, § 252, § 260, § 264, stk. 1, og § 265.

Foranstaltningsdommene inddeles efter, om de *medfører eller giver mulighed for anbringelse i institution eller ej.*

Model 1 indebærer, at

1. der for foranstaltninger, som medfører eller giver mulighed for anbringelse i institution, og som vedrører ikke-personfarlige forbrydelser, skal *fastsættes en længstetid på 5 år*.
2. foranstaltninger, som medfører eller giver mulighed for anbringelse i institution, og som vedrører personfarlige forbrydelser, skal indbringes for retten med henblik på ændring eller ophævelse *a) senest 5 år efter dommen* og *b) derefter med maksimalt 2 års mellemrum*.
3. der for øvrige foranstaltninger fastsættes *en længstetid, der ikke må overskride 3 år*.

Ad 1)

Ud af 300 nye foranstaltningsdomme må 114 forventes omfattet af modellens første punkt. Den gennemsnitlige foranstaltningstid er 3,6 år for disse ikke-personfarlige forbrydelser.

Af de 114 foranstaltningsdomme overskrider foranstaltningens varighed den foreslåede længstetid i 25 tilfælde.[29]

Hvad kan man forvente vil karakterisere de 25 sager, som – hvis model 1 gennemføres – vil få afkortet foranstaltningstiden i forhold til gældende praksis? På baggrund af oplysningerne om de ophævede domme, som ville blive afkortede efter model 1, kan følgende billede tegnes:

- 12 af dommene ophæves inden der er gået 6 år, mens en enkelt varer 12 år. De øvrige domme ophører efter henholdsvis 6, 7 og 8 års foranstaltningstid. Foranstaltningen, der varer 12 år, vedrører § 119 og omfatter ingen anden kriminalitet, tiltalefrafald eller prøvelser undervejs. Personen er dømt til behandling på psykiatrisk hospital.
- Kun én af dommene indebærer, at der skal ske anbringelse i institution. 15 angår behandling på psykiatrisk hospital og 9 tilsyn eller ambulant behandling med mulighed for indlæggelse.
- 10 er dømt for andre ejendomsforbrydelser end røveri, 6 for vold mod tjenestemand og 4 for vold efter § 244.
- 11 af dommene omhandler alene hovedforbrydelsen og de fleste øvrige kun en enkelt eller to øvrige former for forbrydelser (som i alle tilfælde må forventes at være mindre alvorlige end hovedforbrydelsen).
- Kun 3 af dommene er indbragt for retten med henblik på ændring eller ophævelse, i to af tilfældene inden der er forløbet 5 år efter dommen.
- 18 af dommene omfatter ikke tiltalefrafald (inden for 5 år efter dommen), mens 5 omfatter ét og de resterende flere tiltalefrafald. Det højeste antal tiltalefrafald er 7.

Ad 2)

156 af 300 nye foranstaltningsdomme må forventes omfattet af modellens andet punkt. Den gennemsnitlige foranstaltningstid for disse sager er 5,2 år.

61 af de 156 domme har en foranstaltningstid på over 5 år, og heraf er de 15 prøvet inden 5 år efter dommen. Af disse såvel som af de domme, der ikke opfylder kravet om prøvelse inden 5 år fra dommen, er der en del, som ikke opfylder kravet om efterfølgende prøvelser. Det er estimeret,[30] at de 61 domme, der varer mere end 5 år, sammenlagt skal prøves 91 gange, dvs. 11/2 gange i gennemsnit. Dette inkluderer ikke den prøvelse, der fører til dommens ophævelse.

Ad 3)

Kun 30 af dommene vedrører tilsyn eller ambulant behandling uden mulighed for institutionsanbringelse. Af disse domme er 19 ophævet senest 3 år efter dommen. De øvrige 11 domme overskrider altså den længstetid, der foreslås.

På baggrund af oplysninger om de ophævede domme kan disse 11 domme, som vil blive afkortede, beskrives således:

- 5 af dommene ophæves inden der er gået 4 år, men enkelte varer også meget længe, nemlig henholdsvis 10 og 15 år. De øvrige ophæves enten efter 4, 5 eller 6 år. Foranstaltningen, der varer 15 år, vedrører § 244,4 (før ændringen i 1989) og § 276. Personen er karakteriseret som mentalt retarderet i lettere grad. Efter 121/2 år får personen et tiltalefrafald for overtrædelse af § 225, jf. § 218 (samleje ved udnyttelse af psykisk abnormitet). Om dommen nævnes alene, at "pågældende inddrages under åndssvageforsorgen". Dette er tolket som en tilsynsdom. Der er ingen prøvelser. – Foranstaltningen, der varer 10 år, vedrører brandstiftelse efter § 181, stk. 1 og 2. Personen er psykisk syg. Andet er ikke oplyst om sagen.
- 4 er dømt for sædelighedsforbrydelser, heraf én for blufærdighedskrænkelse, 4 er dømt for vold, heraf 1 for alvorlig vold, 1 er dømt for brandstiftelse og 2 for andre ejendomsforbrydelser end røveri.
- 6 af dommene omhandler alene hovedforbrydelsen og de fleste øvrige kun en enkelt eller to øvrige former for forbrydelser.
- Ingen af dommene er prøvet inden ophævelsen.
- 10 af dommene omfatter ikke tiltalefrafald (inden 3 år efter dommen), mens 1 dom omfatter 4 tiltalefrafald.

Samlet vurdering

Ved en årlig tilgang på 300 foranstaltningsdomme kan man forvente, at situationen – ved gennemførelse af model 1 – vil blive følgende:

300 nye domme må forventes at fordele sig med

--> 30 domme, der vil få en længstetid på 3 år

V

heraf kan 11 domme forventes at blive afkortede i forhold til gældende praksis (10, hvis tiltalefrafald får forlængende virkning)

--> 114 domme, der vil få en længstetid på 5 år

V

heraf kan 25 domme forventes at blive afkortede i forhold til gældende praksis (18, hvis tiltalefrafald i alle tilfælde får forlængende virkning)

--> 156 domme, der vil få krav om en 1. prøvelse senest 5 år efter dommen og derefter hvert andet år

V

heraf varer 61 domme mere end 5 år; disse skal sammenlagt prøves ca. 91 gange inden den endelige ophævelse.

<

5.2 Model 2

Model 2 adskiller sig alene fra model 1 ved at anvende *et snævrere kriterium for, hvad der skal forstås ved personfarlige forbrydelser*. I forhold til model 1 flyttes således røveri efter § 288, stk. 1, og brandstiftelse efter §§ 181-182 fra kategorien af personfarlige forbrydelser til kategorien af ikke-personfarlige forbrydelser. Talmæssigt betyder dette ganske meget. Mens 38% af dommene angår ikke-personfarlig kriminalitet efter model 1, drejer det sig således om 65% efter model 2.

Ad 1)

Ud af 300 nye foranstaltningsdomme må 196 forventes omfattet af dette punkt i modellen. Den gennemsnitlige foranstaltningstid er 3,9 år for disse ikke-personfarlige forbrydelser.

Blandt de 196 foranstaltningsdomme overskrider foranstaltningens varighed den foreslåede længstetid i 52 tilfælde. [31]

En karakteristik af de 52 sager, som – hvis model 2 gennemføres – vil få afkortet foranstaltningstiden i forhold til gældende praksis, bliver således:

- 21 af dommene ophæves, inden der er gået 6 år, 13 inden der er gået 7 år, og 14 inden der er gået yderligere 2 år. Af de resterende 4 sager varer to af de længstvarende henholdsvis 12 og15 år.[32] .Førstnævnte vedrører brandstiftelse (§ 181, stk. 1). Personen dømmes til anbringelse på hospital for sindslidende. Efter 101/2 år ændres dommen til behandling i psykiatrisk hospital. Forinden – nemlig 7 år efter den oprindelige dom – undlades tiltale (rpl. § 723, stk. 1) for brandstiftelse (§ 181). – Sagen med 15 års foranstaltningstid vedrører røveri mod pengeinstitut (§ 288, stk. 1). Personen anbringes i hospital for sindslidende, men dommen ændres efter knap 11/2 år til psykiatrisk behandling på hospital for sindslidende. 7 år efter dommen gives tiltalefrafald (rpl. § 723, stk. 1, nr. 5) for røveri mod offentligt kontor (§ 288).
- 4 af dommene indebærer, at der skal ske anbringelse i institution. 33 angår behandling på psykiatrisk hospital og 15 tilsyn eller ambulant behandling med mulighed for indlæggelse.
- 17 er dømt for brandstiftelse og 10 for røveri. Kriminaliteten for de øvrige domme svarer til det, der er nævnt under model 1.
- 27 af dommene omhandler alene hovedforbrydelsen og de fleste øvrige kun en enkelt eller to øvrige former for forbrydelser.
- 10 af dommene er indbragt for retten med henblik på ændring eller ophævelse, i 8 tilfælde inden der er forløbet 5 år efter dommen.
- 39 af dommene omfatter ikke tiltalefrafald (inden for 5 år efter dommen), mens 10 omfatter ét og de resterende flere tiltalefrafald. Det maksimale antal tiltalefrafald er 7.

Ad 2)

74 af 300 nye foranstaltningsdomme må forventes at være omfattet af dette punkt. Den gennemsnitlige foranstaltningstid for disse domme er 6,0 år.

34 af de 74 domme har en foranstaltningstid på over 5 år, og heraf er de 8 prøvet inden 5 år efter dommen. Af disse såvel som af de domme, der ikke opfylder kravet om prøvelse inden 5 år fra dommen, er der en del, som ikke opfylder kravet om efterfølgende prøvelser. Det er beregnet, at de 34 domme, der varer mere end 5 år, sammenlagt skal prøves 67 gange, dvs. 2 gange i gennemsnit. Dette inkluderer ikke den prøvelse, der fører til dommens ophævelse.

Ad 3)

Det, der er nævnt for punkt 3 under model 1, gælder også her.

Samlet vurdering

Ved en årlig tilgang på 300 foranstaltningsdomme kan man forvente, at situationen – ved gennemførelse af model 2 – vil blive følgende:

300 nye domme må forventes at fordele sig med

--> 30 domme, der vil få en længstetid på 3 år

V

heraf kan 11 domme forventes at blive afkortede i forhold til gældende praksis (10, hvis tiltalefrafald får forlængende virkning)

--> 196 domme, der vil få en længstetid på 5 år

V

heraf kan 52 domme forventes at blive afkortede i forhold til gældende praksis (39, hvis tiltalefrafald i alle tilfælde får forlængende virkning)

--> 74 domme, der vil få krav om en 1. prøvelse senest 5 år efter dommen og derefter hvert andet år

V

heraf varer 61 domme mere end 5 år; disse skal sammenlagt prøves ca. 67 gange inden den endelige ophævelse.

5.3 Model 3

Ifølge model 3 skal der ikke sættes længstetider for foranstaltningerne, men derimod *bestemte frister for at indbringe spørgsmålet om ændring eller ophævelse af dommen.* Efter model 3 skal dette spørgsmål indbringes for retten *a) senest 3 år efter dommen* og *b) derefter med maksimalt 2 års mellemrum.* Dette gælder alle domme.

Vurderet i forhold til en tilgang på 300 nye foranstaltningsdomme betyder det, at 176 af dommene må forventes at blive berørt af forslaget i model 3, idet de varer mere end 3 år. Hvis model 3 gennemføres skal disse domme indbringes for retten med henblik på ændring eller ophævelse sammenlagt 299 gange. Det inkluderer ikke den prøvelse, der fører til dommens ophævelse.

Det betyder, at med model 3 kan følgende forventes:

Af 300 nye domme vil alle være omfattet af modellen

V

heraf varer 176 domme mere end 3 år; disse skal sammenlagt prøves ca. 299 gange inden den endelige ophævelse af dommen.

5.4 Model 4

Model 4 vedrører også fristen for at indbringe spørgsmålet om ændring eller ophævelse af dommen, men denne model stiller forskellige frister for forskellige foranstaltninger:

1. For foranstaltninger, der medfører, at den dømte anbringes i institution, eller som giver mulighed herfor, skal sagen *a) prøves senest 5 år efter dommen*, og *b) derefter med maksimalt 2 års mellemrum.*
2. Øvrige foranstaltningsdomme skal *a) prøves senest 3 år efter dommen*, og *b) derefter med maksimalt 2 års mellemrum.*

Ad 1)

Af 300 nye domme må 270 forventes omfattet af dette punkt. Heraf er184 ophævet inden, der er gået 5 år. Af de resterende 86 er 18 prøvet senest 5 år efter dommen, mens 59 ikke på noget tidspunkt er prøvet, og 9 prøvet på et senere tidspunkt. Af såvel de domme, der opfylder kravet om prøvelse senest 5 år efter dommen, som af de øvrige domme, er der mange, som ikke opfylder kravet om efterfølgende prøvelser. Det drejer sig i enkelte sager om op til 6 prøvelser, som efter forslaget mangler. Det er beregnet, at der for de 86 domme, der varer længere end 5 år, skal der gennemføres sammenlagt 133 prøvelser inden dommens endelige ophævelse. Dvs. i gennemsnit 11/2 prøvelser

for foranstaltninger, der varer længere end 5 år. Heri indgår ikke den prøvelse, der fører til dommens ophævelse.

Ad 2)

Af de 30 tilsynsdomme uden mulighed for indlæggelse eller anbringelser er 19 ophævet senest 3 år efter dommen. Ingen af de øvrige 11 domme er prøvede. For disse 11 domme er det beregnet, at der skal gennemføres 19 prøvelser for at opfylde kravet i model 4. Heller ikke her er inkluderet den prøvelse, der fører til dommens ophævelse.

Samlet vurdering

Ved en årlig tilgang på 300 foranstaltningsdomme kan man forvente, at situationen – ved gennemførelse af model 4 – vil blive følgende:

300 nye domme må forventes at fordele sig med

--> 270 domme, der vil få krav om en 1. prøvelse senest 5 år efter dommen og derefter hvert andet år

V

heraf varer 86 domme mere end 5 år; disse skal sammenlagt prøves ca. 133 gange inden dommens endelige ophævelse

--> 30 domme, der vil få krav om en 1. prøvelse senest 3 år efter dommen og derefter hvert andet år

V

heraf varer 11 domme mere end 3 år; disse skal sammenlagt prøves ca.19 gange inden den endelige ophævelse af dommen.

---

[28] Egentlig burde det være frem til 1.9.1998, men materialet fra Rigsadvokaten tyder på, at oplysninger om nye domme for de to sidste måneder inden dataindsamlingen er mangelfulde. I perioden 1.1.1996 – 30.6. 1998 er der således afsagt omkr. 20-30 foranstaltningsdomme månedligt, mens der i de to sidste måneder inden dataindsamlingen – juli og august 1998 – alene er oplyst om henholdsvis 7 og 5 domme. Muligvis er oplysninger om de seneste domme ikke nået frem til de regionale statsadvokater, inden spørgeskemaerne blev udfyldt.

[29] Det har været drøftet, hvorvidt domme for trusler efter § 266 bør tilhøre kategorien af personfarlig kriminalitet, som de gør efter den her anvendte definition. Såfremt disse domme inkluderes i kategorien af ikke-personfarlig kriminalitet, stiger antallet af foranstaltningsdomme på over 5 år fra 25 til 30.

[30] Det er ikke muligt at foretage en helt eksakt måling på baggrund af oplysningerne fra de ophævede domme, da kun tidspunktet for første prøvelse er kendt, men ikke tidsrummet mellem efterfølgende. Imidlertid er kun ganske få domme prøvet mere end én gang, hvorfor estimeringen må antages at give et rimeligt præcist billede af forholdene.

[31] Såfremt domme for trusler inkluderes i kategorien af ikke-personfarlig kriminalitet, stiger antallet af foranstaltningsdomme på 5 år og derover for ikke-personfarlig kriminalitet fra 52 til 57.

[32] Her omtales alene domme, som ikke er omfattet af model 1's definition af ikke-personfarlig kriminalitet.

---

6. Beskrivelse af sager med længstvarende foranstaltningstider og/eller foranstaltningstider på mindst 10 år

*Omfatter ophævede og igangværende sager (sidstnævnte markeret med *)*

Sagerne er primært beskrevet efter den lovovertrædelse, der står nævnt i udskriften fra Kriminalregistret eller er omtalt først i Rigsadvokatens spørgeskema, da denne må betragtes for hovedsigtelsen.

For hver enkelt sag omtales dommens art, foranstaltningens varighed (for de igangværende domme frem til 1. september 1998), tidspunkt for eventuelle prøvelser, tidspunkt for og art af eventuelle domsændringer samt tidspunkt for og kriminalitetens art for eventuelle tiltalefrafald under foranstaltningen.

Sagerne er opdelt efter, om de tilhører gruppen af ikke-personfarlig eller personfarlig kriminalitet i de modeller, Straffelovrådet har beskrevet. Til sidst er de sager, der pga. dommens art falder uden for modellerne, beskrevet.

6.1 Model 1

A: Ikke-personfarlig kriminalitet

A1:

For vold og lign. mod nogen i offentlig tjeneste mv. (§ 119, stk. 1) dømt til at undergive sig psykiatrisk behandling på et hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet og af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse samt – under udskrivning – bestemmelser om medikamentel behandling.

Foranstaltningen har varet 12,5 år.

***A2:**

For 9 tilfælde af tyveri og hærværk (§ 276 og § 291, stk. 1) dømt til psykiatrisk behandling i et hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om eventuel genindlæggelse.

Dømte har en tidligere behandlingsdom for tyveri.

Efter 5 år og 2 mdr. tiltalefrafald for tyveri og hærværk, efter 6 år og 1 md. tiltalefrafald for flere tyverier, efter 111/2 år tiltalefrafald for tyveri og efter 11 år og 11 mdr. tiltalefrafald for tyveri og hærværk.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 15 år og 1 md.

***A3:**

For 7 tilfælde af tyveri og ét tilfælde af vold ved at overfalde 78-årig dame med slag med transistor radio i tinding (§ 276 og § 244 mv.) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Dømte har tidligere en betinget dom for tyveri og en behandlingsdom for dokumentfalsk.

Efter 3 år og 3 mdr. tiltalefrafald for flere tyverier og brugstyveri af cykel, og efter 61/2 år tiltalefrafald for tyveri og butikstyveri.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 10 mdr.

Af de særligt indhentede oplysninger fremgår følgende:

Den dømtes diagnose er skizofreni. Han lider af vrangforestillinger og hørelses- og synshallucinationer. Han har enkelte gange været voldelig og truende over for personale. Siden dommen har den dømte været indlagt 23 gange. Seneste indlæggelse fandt sted februar til maj 1998. Den dømte får antipsykotisk medicin. Han har desuden et

episodisk misbrug af amfetamin, stærk smertestillende medicin og beroligende medicin. Den dømte havde tidligere ingen sygdomserkendelse, men har i det seneste år haft glæde af medicinen, hvilket også har betydet, at hans motivation for behandling er øget.

Rigsadvokaten har i maj 1999 anmodet Statsadvokaten for København om at indbringe sagen for retten, således at anklagemyndigheden påstår ophævelse af de idømte foranstaltninger.

***A4:**

For 13 tilfælde af tyveri, bedrageri og besiddelse af våben (§ 276 mv.) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 2 år og 4 mdr. tiltalefrafald for dokumentfalsk.

Efter 7 år og 4 mdr. domsændring til ambulant behandling på psykiatrisk sygehus eller afdeling og tilsyn af Kriminalforsorgen, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse.

Efter 91/2 år prøves sagen.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 2 mdr.

***A5:**

For hærværk (§ 291, stk. 2) dømt til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende eller under tilsyn heraf.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 15 år og 9 mdr.

Af de særligt indhentede oplysninger fremgår følgende:

Den dømtes diagnose er svær paranoid skizofreni. Han beskrives som fåmælt, inaktiv, negativ og utålmodig. Den dømte har skiftevis været indlagt og haft dagpatientstatus på Sct. Hans hospital. Han har imidlertid ikke været indlagt de sidste 6 år og møder regelmæssigt til behandling i hospitalets ambulatorium. Den dømtes tilstand afhænger af den givne medicin (antipsykotisk virkende). Ved medicinreduktion forværres hans tilstand. Han udvikler vrangforestillinger, får hallucinationer, bliver lidt aggressiv og får en afvisende holdning. Han har ingen sygdomserkendelse og accepterer kun medicin pga. dommen. Det virker imidlertid som om, han alligevel erkender det fornuftige i at følge behandlingen, eftersom han frivilligt møder op til ambulant behandling hver 14. dag.

Rigsadvokaten har anmodet politimesteren i Glostrup om at indbringe sagen for retten med påstand om ophævelse af foranstaltningen, da rigsadvokaten ikke finder, at der er proportionalitet mellem den begåede kriminalitet og den tidsmæssige udstrækning af foranstaltningen.

***A6:**

For 20 tilfælde af brugstyveri, tyveri inkl. forsøg, hæleri og overtrædelse af lov om euforiserende stoffer (§ 293, stk. 1, § 276, § 284 og lov om euforiserende stoffer) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen i samråd med sygehuset under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 1 år og 3 mdr. tiltalefrafald for tyveri og overtrædelse af lov om euforiserende stoffer.

Efter 2 år og 9 mdr. prøves sagen.

Efter 3 år tiltalefrafald for forsøg på røveri, tyveri, overtrædelse af lov om euforiserende stoffer og våbenloven og

efter 7 år tiltalefrafald for forsøg på tyveri og brugstyveri.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 4 mdr.

***A7:**

For 16 tilfælde af tyveri inkl. forsøg, dokumentfalsk, overtrædelse af lov om euforiserende stoffer og ét tilfælde af blufærdighedskrænkelse (§ 171, § 174, § 232, § 276 jf. tildels § 21 og lov om euforiserende stoffer) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Dømte har to tidligere behandlingsdomme for hhv. tyveri, blufærdighedskrænkelse, hærværk og brugstyveri, tyveri og vold mod tjenestemand.

Efter 4 år og 3 mdr. domsændring til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 12 år og 5 mdr. tiltalefrafald for tyveri, hæleri og overtrædelse om lov om euforiserende stoffer, efter 13 år og 7 mdr. tiltalefrafald for tyveri, hæleri og overtrædelse om lov om euforiserende stoffer og efter 15 år og 5 mdr. tiltalefrafald for tyveri, hæleri og blufærdighedskrænkelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 20 1/2 år.

***A8:**

For vold mod hjemmesygeplejerske (§ 119, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende eller under tilsyn heraf.

Dømte har en tidligere behandlingsdom for trusler på livet.

Efter 4 år og 10 mdr. tiltalefrafald for blufærdighedskrænkelse og vold og efter 7 år og 4 mdr. tiltalefrafald for blufærdighedskrænkelse og vold.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år og 11 mdr.

***A9:**

For 2 forhold af blufærdighedskrænkelse, det ene med ulovlig tvang (§ 232 og § 260, nr. 1) dømt til anbringelse i et hospital for sindslidende.

Efter 5 år og 4 mdr. domsændring til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af hospital under udskrivning.

Sagen prøves 5 gange: efter 8 år og 11 mdr., efter 10 år og 7 mdr., efter 13 år og 4 mdr., efter 15 år og 9 mdr. og efter 16 år og 9 mdr.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 30 år og 6 mdr.

Af de særligt indhentede oplysninger fremgår følgende:

Den dømte lider af paranoid skizofreni (sindsspaltningslidelse med forfølgelsesideer). Han har vrangforestillinger og hører stemmer. Han tillægger sig selv guddommelige egenskaber, og andre gange er han overbevist om, at omgivelserne består af elendige og ondsindede personer, som han med fuld ret må nære fjendskab til. Han er også meget optaget af seksuelle forestillinger og fremkommer jævnligt med tilbud om seksuelle ydelser.

Den dømtes psykose har været meget vanskelig at behandle, eftersom han i perioder nægter at tage medicin. Han

betragter medicin som gift. Når han får medicin, er han rolig, fredsommelig og godmodig. Uden medicin bliver han uomgængelig, provokerende, aggressiv og plaget af forfølgelsesideer. Hvis den dømte anbringes uden for hospitalets kontrol, vil han helt sikkert stoppe med at tage medicin og vil så udgøre en væsentlig fare for retssikkerheden. Det skønnes, at behandlingsdommen må vare resten af hans levetid. Han har i en periode boet i et § 68 bofællesskab, men måtte flytte derfra, eftersom han generede de andre beboere, og de var bange for ham. Han er flere gange blevet tvangsindlagt.

***A10:**

For at have skudt med jagtgevær mod vinduer i beboelsesejendomme (§ 252) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om (gen)indlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år og 11 mdr.

***A11:**

For 5 tilfælde af tyveri og bedrageri (§ 171, § 279 og § 276) dømt til behandling i institution for åndssvage med tilsyn af åndssvageforsorgen (social- og sundhedsforvaltningen) under udskrivning, således at forsorgsmyndighedens bestemmelser om ophold og arbejde overholdes, og således at der af vedkommende forsorgsmyndighed kan træffes bestemmelse om (gen)indlæggelse.

Dømte er tidligere dømt til inddragelse under åndssvageforsorgen for tyveri og dokumentfalsk.

Efter 5 år og 11 mdr. tiltalefrafald for underslæb, efter 7 år og 9 mdr. tiltalefrafald for tyveri, efter 8 år og 9 mdr. tiltalefrafald for tyveri, dokumentfalsk og bedrageri, efter 10 år og 1 md. tiltalefrafald for tyveri, bedrageri og brugstyveri, efter 11 år og 1 md. tiltalefrafald for dokumentfalsk, efter 11 år og 9 mdr. tiltalefrafald for tyveri, bedrageri og dokumentfalsk, efter 12 år og 7 mdr. tiltalefrafald for tyveri, bedrageri og dokumentfalsk og efter 141/2 år tiltalefrafald for tyveri.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 15 år.

***A12:**

For fysisk og skriftligt – trods advarsel om ikke at gøre det – at have forfulgt socialrådgiver (§ 265) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om (gen)indlæggelse.

Efter 6 år tiltalefrafald for overtrædelse af advarsel og efter 81/2 år tiltalefrafald for samme forseelse.

Efter 6 år og 4 mdr. prøves sagen.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år og 4 mdr.

***A13:**

For i forbindelse med anholdelse at svinge en spade i hovedhøjde mod politiassistent (§ 119, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 8 år og 8 mdr. prøves sagen og igen efter 10 år og 3 mdr.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år og 7 mdr.

Af de særligt indhentede oplysninger fremgår følgende:

Den dømtes diagnose er skizofreni. Han lider af vrangforestillinger (forfølgelsesforestillinger og hørelseshallucinationer). Han beskrives som distant, autistisk, forrykt og livsfarlig. Den dømte har været indlagt mindst 7 gange efter dommen og har i perioder været fikseret. Han får antipsykotisk virkende medicin. Han har flere gange bedt om at måtte stoppe med at tage medicin og er flere gange udeblevet fra behandling. Selv i perioder, hvor han får medicin, virker han som en tikkende bombe. Han har flere gange været truende og voldelig over for personalet på hospitalet og politiet. Han havde i en lang periode ikke selv nogen sygdomserkendelse, men er dog efter han er begyndt på at tage ny medicin, som han har haft glæde af, nu blevet motiveret for medicinsk behandling. Han har dog stadig psykotiske gennembrud. Det formodes, at han vil stoppe med at tage medicin, hvis foranstaltningen ophæves. Hans tilstand vil herefter blive forværret, og dermed er der risiko for recidiv. Det skønnes ikke forsvarligt at ophæve behandlingsdommen.

***A14:**

For at overtræde advarsel (§ 265) dømt til ambulant psykiatrisk behandling, således at der af overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse på psykiatrisk sygehus eller afdeling, såfremt dette skønnes nødvendigt.

Efter 1 år og 1 md. tiltalefrafald for overtrædelse af advarsel.

Efter 3 år og 2 mdr. tiltalefrafald for hærværk.

Efter 4 år og 1 md. tiltalefrafald for hærværk.

Efter 4 år og 7 mdr. tiltalefrafald for overtrædelse af advarsel.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 1 md.

***A15:**

For tyveri, hærværk og overtrædelse af lov om euforiserende stoffer (§ 276, § 291, stk. 1, og lov om euforiserende stoffer) dømt til ambulant psykiatrisk behandling med tilsyn af hospital og kriminalforsorg under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om evt. genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 4 mdr.

***A16**

For 3 forhold af medvirken til indførsel af i alt ca. 10.000 kg. kokain til USA (§ 181, stk. 2, jf. stk. 1, 2. pkt.) dømt til indlæggelse på hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet og Kriminalforsorgen under udskrivning og således at der af Kriminalforsorgen i forbindelse med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Dommen ankes, men stadfæstes 21/2 mdr. senere.

Efter 41/2 år domsændring til ambulant psykiatrisk behandling på et psykiatrisk sygehus med tilsyn af Kriminalforsorgen.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 6 år og 8 mdr.

Af de særligt indhentede oplysninger fremgår følgende:

Den dømte har haft depressioner, angstanfald og hørelseshallucinationer. Er i perioder recidiveret til alkoholmisbrug. Han beskrives som skrøbelig og har behov for støtte. Han får neuroleptica i moderat dosis.

I april 1999 (7 mdr. efter undersøgelsestidspunktet) vurderer Retslægerådet:

At den dømte ikke i de senere år har været åbenlyst sindssyg, men har i belastede situationer hørt stemmer og er herudover situationssnervøs på indfølelig vis. Han synes socialt stabiliseret. Han er i gang med psykoterapeutisk terapiforløb, behandles med antipsykotisk virkende medicin og tager i perioder antabus for at dæmpe et periodisk alkoholforbrug.

På baggrund af den stedfundne stabilisering anbefaler Retslægerådet at ophæve den idømte foranstaltning.

B: Personfarlig kriminalitet

B1:

For legemsbeskadigelse med grov skade til følge (§ 245, stk. 2, jf. stk. 1, jf. § 244, stk. 2 og stk. 4) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende. Konfiskation af en dolk.

Efter 3 år og 9 mdr. domsændring til behandling på psykiatrisk hospital med tilsyn af Kriminalforsorgen, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har varet 10,5 år.

B2:

For forsøg på vold af særlig farlig karakter (§ 244, stk. 4, tildels jf. stk. 2, jf. § 21) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 14 år og 8 mdr. undlades tiltale for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer.

Foranstaltningen har varet 17,2 år.

B3:

For brandstiftelse og legemsbeskadigelse (§ 181, stk. 1, og § 245, stk. 2) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen i forbindelse med sygehuset under udskrivning, og således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffe bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 5 år og 9 mdr. prøves sagen.

Efter 6 år og 6 mdr. tiltalefrafald for dokumentfalsk.

Foranstaltningen har varet 10,7 år.

B4:

For bombetrusler/telefonbomber (§ 266 og § 119, stk. 1) dømt til anbringelse i en institution for åndssvage.

Efter 7 år og 7 mdr. tiltalefrafald for bombetrusler/telefonbomber.

Efter 10 år og 5 mdr. domsændring til tilsyn af opholdskommunens social- og sundhedsudvalg vedrørende personer med vidtgående psykisk handicap og således, at domfældte skal efterkomme tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde, og at der af tilsynsmyndigheden kan træffes bestemmelse om genanbringelse i institution for personer med vidtgående handicap.

Foranstaltningen har varet 13,9 år.

B5:

For forsøg på manddrab (§ 237, jf. §21) dømt til behandling i hospital for sindslidende eller under tilsyn heraf.

Foranstaltningen har varet 11,2 år.

B6:

For brandstiftelse og tyveri (§ 180 og § 276) dømt til anbringelse i institution for åndssvage.

Efter 6 år og 10 mdr. domsændring til behandling på en institution for åndssvage med tilsyn af social- og sundhedsforvaltningen under udskrivning, således at pågældende skal overholde forsorgsmyndighedens bestemmelser om ophold og arbejde, og at der efter forsorgsmyndighedens bestemmelse kan træffes bestemmelse om indlæggelse.

Foranstaltningen har varet i 15,4 år.

B7:

For forsøg på voldtægt (§ 216, jf. § 21) dømt til psykiatrisk behandling på et hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffe bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 2 år og 11 mdr. tiltalefrafald for forsætlig brandstiftelse.

Foranstaltningen har varet i 12,6 år.

B8:

For forsøg på manddrab (§ 237, jf. § 21) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 4 år og 2 mdr. prøves sagen. Afslaget ankes, men stadfæstes 2 mdr. senere.

Efter 5 år og 8 mdr. domsændring til behandling på psykiatrisk hospital med tilsyn af Kriminalforsorgen i forbindelse med hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 9 år og 2 mdr. domsændring til ambulant behandling på psykiatrisk sygehus eller afdeling og med tilsyn af Kriminalforsorgen, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse.

Foranstaltningen har varet i 11,3 år.

B9:

For manddrab (§ 237) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 1 år og 5 mdr. prøves sagen. Afslaget ankes, men stadfæstes 2 mdr. senere.

Efter 2 år og 11 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning således, at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse. Domsændringen ankes, men stadfæstes 1 md. senere.

Efter 10 år og 11 mdr. domsændring til ambulant psykiatrisk behandling med tilsyn af Kriminalforsorgen, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har varet 12,1 år.

B10:

For legemsbeskadigelse med grov skade til følge (§ 244, stk. 4, jf. stk. 3, og § 245, stk. 2, jf. § 244, stk. 2 og stk. 4) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende. Sagen ankes, men stadfæstes 3 mdr. senere.

Efter 6 år og 2 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling på et hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har varet 11,4 år.

B11:

For forsøg på manddrab (§ 237, jf. § 21) dømt til psykiatrisk behandling på et hospital for sindslidende eller under tilsyn heraf.

Foranstaltningen har varet 16,1 år.

B12:

For manddrab mm. (§ 181, stk. 1, og § 216, stk. 2, jf. stk. 1, sammenholdt med § 21, og § 237 jf. § 21, og § 276 og § 138, stk. 1) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende. Sagen ankes, men stadfæstes 3 mdr. senere.

Efter 4 år og 6 mdr. domsændring, men domsændringen ankes og den tidligere besluttede foranstaltning (anbringelse) opretholdes.

Efter 6 år og 1 md. domsændring, men domsændringen ankes og den tidligere besluttede foranstaltning (anbringelse) opretholdes.

Efter 9 år og 5 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospital under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har varet 16,3 år.

B13:

For forsætlig brandstiftelse (§ 181, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen i forbindelse med hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 6 år og 4 mdr. tiltalefrafald for tyveri.

Foranstaltningen har varet 11,9 år.

B14:

For vold mod sagesløs (§ 244, stk. 4, jf. stk. 3) dømt til psykiatrisk behandling på et hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffe bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har varet 13,8 år.

B15:

For forsætlig brandstiftelse (§ 181, stk. 1) dømt til anbringelse i et hospital for sindslidende.

Efter 4 år og 3 mdr. samt efter 5 år og 2 mdr. og 7 år tiltalefrafald – i alle tilfælde for forsætlig brandstiftelse.

Efter 10 år og 6 mdr. domsændring til behandling på psykiatrisk hospital med tilsyn af afdelingen og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har varet 13 år.

B16:

For manddrab (§ 237) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 5 år og 7 mdr. domsændring til behandling på psykiatrisk hospital og tilsyn af kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes beslutning om genindlæggelse.

Efter 8 år og 11 mdr. prøves sagen (begæring om ophævelse af foranstaltning tages ikke til følge).

Foranstaltningen har varet 10,6 år.

B17:

For forsøg på manddrab mm. (§ 237, jf. § 21, § 245, stk. 2, jf. stk. 1, jf. § 244, stk. 2 og stk. 4, § 181, stk. 1, og § 291, stk. 1) dømt til anbringelse på et hospital for sindslidende. Sagen ankes, men stadfæstes 2 mdr. senere.

Efter 1 år og 10 mdr. undlades tiltale for forsøg på manddrab.

Efter 4 år og 4 mdr. domsændring til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen i forbindelse med hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 6 år og 7 mdr. tiltalefrafald for blufærdighedskrænkelse ved blotteri.

Foranstaltningen har varet 12,8 år.

B18:

For røveri mod pengeinstitut (§ 288, stk. 1, nr. 1) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende. Konfiskation af en legetøjspistol.

Efter 1 år og 4 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende eller under tilsyn heraf samt tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffe bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 6 år og 11 mdr. tiltalefrafald for røveri mod offentlig kontor.

Foranstaltningen har varet 15,5 år.

B19:

For forsøg på manddrab (§ 237, jf. § 21) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 2 år og 11 mdr. domsændring til behandling på et hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse, og således at pågældende, såfremt det skønnes nødvendigt, underkastes en lægeligt godkendt behandling mod alkoholmisbrug og i øvrigt i tilsynstiden underkaster sig en sådan behandling efter tilsynsmyndighedens skøn.

Efter 8 år og 5 mdr. tiltalefrafald for afpresning.

Foranstaltningen har varet 12,2 år.

B20:

For manddrab (§ 237) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende. Den dræbte er dømtes hustru.

Efter 5 år og 5 mdr. domsændring til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har varet 12 år.

B21:

For røveri mod tankstationer mm. (§ 288, stk. 1, nr. 1, § 244, stk. 4, og § 276) dømt til behandling på et hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse. Han vil derhos være at undergive behandling mod misbrug af alkohol og narkotika efter tilsynsmyndighedens nærmere bestemmelse, om fornødent ved indlæggelse i hospital eller særlig institution.

Efter 2 år og 2 mdr. prøves sagen (begæring om ophævelse af foranstaltningen tages ikke til følge).

Efter 5 år tiltalefrafald for tilsnigelse af adgang uden at betale.

Foranstaltningen har varet 10,8 år.

B22:

For forsøg på manddrab (§ 237, jf. § 21, og § 245, stk. 2, jf. stk. 1) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende. Konfiskation af en dolk. Dommen ankes, men stadfæstes 4 mdr. senere.

Efter 3 år og 7 mdr. prøves sagen.

Efter 4 år og 1 md. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende og under udskrivning med tilsyn af hospitalet og af Kriminalforsorgen, således at Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffe bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har varet 12,9 år.

B23:

For vold mm. (§ 244, stk. 4, jf. stk. 2 og stk. 3, § 284, jf. § 276, jf. § 21, og lov om euforiserende stoffer) dømt til psykiatrisk behandling på et hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelser om genindlæggelse.

Efter 5 år og 3 mdr. tiltalefrafald for tyveri og efter 6 år og 1 md. tiltalefrafald for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer.

Foranstaltningen har varet 12,7 år.

B24:

For forsøg på manddrab mm. (§ 237, jf. § 21, § 266, lov om euforiserende stoffer og våbenlov) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende. Konfiskation af oversavet jagtgevær med tilhørende patroner samt 1 kg pot .

Efter 6 år domsændring til ambulant behandling på psykiatrisk sygehus eller afdeling med tilsyn af Kriminalforsorgen, således at Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffe bestemmelse om indlæggelse.

Foranstaltningen har varet 12,7 år.

B25:

For brandstiftelse (§ 180) dømt til anbringelse i institution under åndssvageforsorgen.

Efter 14 år og 4 mdr. domsændring til tilsyn af Århus amt, kontoret for psykisk handicappede, således at dømte efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold, og således at tilsynsmyndigheden bemyndiges til at træffe bestemmelse om ophold på egnet institution.

Foranstaltningen har varet 17,1 år.

B26:

For trusler, tyveri mv. (§ 276, jf. § 21, § 266 og § 171) dømt til at undergive sig behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse. Sagen ankes, men stadfæstes tre måneder senere.

Efter 3 år og 5 mdr. tiltalefrafald for tyveri, efter 3 år og 11 mdr. tiltalefrafald for dokumentfalsk, efter 4 år og 1 mdr. undlades tiltale for dokumentfalsk, efter 5 år og 3 mdr. tiltalefrafald for tyveri, efter 5 år og 11 mdr. tiltalefrafald for tyveri, efter 7 år og 2 mdr. tiltalefrafald for tyveri, efter 7 år og 3 mdr. tiltale undlades for tyveri, efter 7 år og 5 mdr. tiltalefrafald for tyveri.

Foranstaltningen har varet 11,4 år.

B27:

For vold med skade på legeme eller helbred mm. (§ 244, stk. 4, jf. stk. 3, § 276, § 293, lov om euforiserende stoffer og fyrværkeriloven) dømt til psykiatrisk behandling på afdeling eller hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 7 år og 1 md. domsændring til ambulant psykiatrisk behandling, således at der af overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse på psykiatrisk sygehus eller afdeling.

Foranstaltningen har varet 11,7 år.

B28:

For vold mod sagesløs mm. (§ 244, stk. 2 og 4, og § 276) dømt til at blive inddraget under åndssvageforsorgen.

Efter 12 år og 6 mdr. tiltalefrafald for samleje ved udnyttelse af psykisk abnormitet.

Foranstaltningen har varet 16,1 år.

B29:

For vold og lign. mod nogen i offentlig tjeneste mv. (§ 119, stk. 1, § 266 og § 244, stk. 2 og 3) dømt til psykiatrisk behandling på et hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at Kriminalforsorgen i samråd med den behandlende overlæge kan træffe bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har varet 14,7 år.

B30:

For trusler på livet (§ 266 og § 119, stk. 1) dømt til at undergive sig psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning således, at der af forsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelser om evt. genindlæggelse.

Efter 3 år og 8 mdr. prøves sagen, og efter 14 år og 3 mdr. prøves sagen igen.

Foranstaltningen har varet 15,1 år.

B31:

For vold og tyveri (§ 244, stk. 4, § 276 og § 293, stk. 1) dømt til ambulant psykiatrisk behandling med tilsyn af Kriminalforsorgen, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse.

Foranstaltningen har varet 10,2 år.

***B32:**

For forsikringssvindel, røveri mod bank og overtrædelse af lov om euforiserende stoffer ved at sende hash i kuvert (§ 288, stk. 1, nr. 1, og § 279) dømt til at undergive sig behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år og 4 mdr.

***B33:**

For røveri og tyveri (§ 288, stk. 1, nr. 1, § 276 inkl. forsøg, § 298, nr. 3, jf. § 21) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med

overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse. Sagen ankes, men stadfæstes 7 mdr. senere.

Efter 7 mdr. tiltalefrafald for vold, efter 1 år tiltalefrafald for tyveri, hæleri, brugstyveri af bil og kørsel uden førerret, efter 2 år og 5 mdr. tiltalefrafald for tyveri, efter 3 år tiltalefrafald for tyveri, efter 3 år og 11 mdr. tiltalefrafald for røveri, efter 5 år og 1 md. tiltalefrafald for butikstyverier, overtrædelse af lov om euforiserende stoffer, våbenloven og tyveri og efter 5 år og 11 mdr. tiltalefrafald for tyveri og overtrædelse af advarsel.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 5 mdr.

***B34:**

For at stikke en mand med dolk i venstre side af brystkassen (§ 245, stk. 2) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om eventuel genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år og 11 md.

***B35:**

For to tilfælde af brandstiftelse (§ 181, stk. 1) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Dømte har tidligere fået fængselsstraf for brandstiftelse.

Efter 101/2 år domsændring til behandling på psykiatrisk hospital med tilsyn af afdelingen og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter henholdsvis 3 år og 11 mdr., 4 år og 3 mdr. og 5 år og 2 mdr. gives der tiltalefrafald. Hver gang for brandstiftelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år og 5 mdr.

***B36:**

For røveri ved brug af kniv (§ 288, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet under udskrivning, således at der overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 21/2 år tiltalefrafald for tyveri og efter 5 år og 3 mdr. tiltalefrafald for butikstyverier.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 3 mdr.

***B37:**

For tre tilfælde af vold ved at tildele sin moder og fader slag i hovedet og på kroppen med jernrør og for at forstyrre gudstjeneste ved at gå ind med økse, og op mod prædikestolen (§ 119, stk. 1 mv.) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Dømte har en tidligere behandlingsdom for vold.

Efter 3 år og 10 mdr. prøves sagen, efter 6 år prøves sagen igen og efter 7 år og 1 md. prøves sagen endnu en gang.

Efter 7 år og 2 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år.

***B38:**

For at forvolde ildebrand ved at antænde bål i sin lejlighed (§ 181, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende eller under tilsyn heraf.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 4 mdr.

***B39:**

For vold med døden til følge ved slag og spark med støvsugerrør og stoleben på hoved og krop (§ 245, stk. 2, jf. § 244, stk. 2 og 4) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Dømte har tidligere fået behandlingsdom for tyveri og overtrædelse af våbenlov.

Efter 5 år og 3 mdr. tiltalefrafald for trusler på livet og tyveri.

Efter 6 år og 8 mdr. domsændring til behandling på psykiatrisk afdeling med tilsyn af Kriminalforsorgen, således at denne ved udskrivning kan træffe bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 2 mdr.

***B40:**

For at forvolde ildebrand ved at antænde gulv i sin lejlighed (§ 181, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år og 10 mdr.

***B41:**

For forsøg på manddrab ved at tildele en person en stiklæsion i højre side af lungen under ribbenene med en kniv (§ 237, jf. § 21) dømt til behandling i hospital for sindslidende eller under tilsyn af dette.

Efter 7 år og 4 mdr. prøves sagen.

Efter 10 år domsændring til ambulant psykiatrisk behandling under tilsyn af et hospital for sindslidende og eventuelt tillige under tilsyn af Kriminalforsorgen, såfremt overlægen og Kriminalforsorgen finder Kriminalforsorgens medvirken formålstjenlig.

Efter 10 år og 11 mdr. prøves sagen igen.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år og 8 mdr.

***B42:**

For at forvolde ildebrand ved at sætte ild til ting i diverse værelser (§ 181, stk. 1) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Dømte har tidligere fået anbringelsesdom for tyveri, trusler, og brandstiftelse.

Efter 5 år og 9 mdr. prøves sagen.

Efter 5 år og 10 mdr. tiltalefrafald for vold og tyveri.

Efter 6 år og 10 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling på psykiatrisk hospital med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år og 6 mdr.

***B43:**

For vold ved at tilføje en person livsfarligt knivstik i halsen og i brystet og for hærværk (§ 245 og § 291) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 4 år og 3 mdr., 5 år og 3 mdr. og 8 år og 9 mdr. prøves sagen.

Efter 10 år og 8 mdr. domsændring til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 8 mdr.

***B44:**

For trusler på livet (§ 266) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Er tidligere dømt til anbringelse i hospital for sindslidende for at have stukket person (samme person som er offer i denne sag) med kniv og sværd (§ 245, stk. 2).

Efter 1 år og 9 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 7 år og 3 mdr., 12 år og 11 mdr., 141/2 år og 15 år og 8 mdr. prøves sagen.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 20 år og 3 mdr.

Af de særligt indhentede oplysninger fremgår følgende:

Den dømtes diagnose er skizofreni. Han beskrives som psykotisk og han har vrangforestillinger (tror han er pave, og at dronning Margrethe er hans tante). Siden hans anbringelsesdom blev ophævet, har han skiftevis været døgn- og dagpatient. Hans sidste indlæggelse fandt sted fra oktober 1987 til september 1988. Han har ikke været aggressiv i flere år (men har tidligere udvist aggressiv adfærd). Han får antipsykotisk virkende medicin. Han er imidlertid uden sygdomserkendelse og tager kun medicinen, fordi han har behandlingsdommen. Han ønsker at stoppe med at få medicin. Hvis den medikamentelle behandling stopper, frygtes det, at hans tilstand forværres, og dermed er han til fare for andre. Dette er årsagen til, at man flere gange har afvist at ophæve behandlingsdommen.

Rigsadvokaten har imidlertid i foråret 1999 anmodet Statsadvokaten for København om at indbringe sagen for retten, således at anklagemyndigheden påstår ophævelse af de idømte foranstaltninger.

***B45:**

For vold med døden til følge ved at have slået en person i hovedet med en ølflaske og med kniv at have tilføjet personen 9 stiksår på ryggen og i brystet (§ 245, stk. 2, jf. § 244, stk. 2 og 4) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 4 år og 3 mdr. domsændring til behandling på eller under tilsyn af et hospital for sindslidende.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 16 år og 10 mdr.

***B46:**

For forsøg på manddrab ved at have stukket hyrevognschauffør med kniv i halsen samt tre stik i ryggen (§ 237, jf. § 21) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 4 år og 1 md. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende eller under tilsyn heraf, således at overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 14 år.

***B47:**

For manddrab ved at have skåret halsen over på person og for 11 tilfælde af dels tyveri, dokumentfalsk, vold og røveri (§ 237, § 276, § 171, § 244, stk. 4, jf. stk. 2 og 3, § 131 og § 288, stk. 1, nr. 1) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 1 år og 1 md. prøves sagen, og efter 4 år prøves sagen igen.

Efter 5 år domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospital under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 81/2 år tiltalefrafald for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 14 år og 7 mdr.

***B48:**

For at forvolde ildebrand ved under indlæggelse at have antændt sengetøjet i sin seng (§ 181, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og sygehuset under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 4 år og 5 mdr. tiltalefrafald for brandstiftelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år og 10 mdr.

***B49:**

For 8 tilfælde af brugstyveri, tyveri, besiddelse af våben, røveri og frihedsberøvelse (§ 261, stk. 1, § 276, § 288, stk. 1, nr. 1 og 2, og § 293, stk. 1) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende med tilsyn af hospital og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Dømte har tidligere fået fængselsstraf for brugstyveri og tyveri.

Efter 3 år og 7 mdr. tiltalefrafald for tyveri, overtrædelse af lov om euforiserende stoffer, brugstyveri af personbil, overtrædelse af våbenloven, hærværk og tyveri.

Efter 3 år og 8 mdr. tiltalefrafald for brugstyveri af personbil, hærværk, tyverier og kørsel uden førerret til motorkøretøj.

Efter 4 år tiltalefrafald for tyverier.

Efter 4 år og 1 mdr. tiltalefrafald for overtrædelse af våbenloven, tyverier og hæleri.

Efter 5 år og 9 mdr. prøves sagen.

Efter 6 år tiltalefrafald for vold mod nogen i off. tjeneste og tyveri.

Efter 6 år og 7 mdr. tiltalefrafald for butikstyveri.

Efter 8 år og 4 mdr. prøves sagen igen.

Efter 9 år og 10 mdr. tiltalefrafald for groft hærværk, kørsel uden førerret og for brugstyveri af personbil.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år og 3 mdr.

***B50:**

For manddrab (dræbt sin samlever med en køkkenkniv (§ 237)) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 10 mdr. prøves sagen.

Efter 8 år og 2 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen i forbindelse med den behandlende afdeling under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 5 mdr.

***B51:**

For vold og for brandstiftelse ved at kaste brændende papir ind gennem brevsprække (§ 181, stk. 1 mv.) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse.

Efter 51/2 år domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende eller under tilsyn heraf, således at der af den behandlende overlæge kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 3 mdr.

***B52:**

For brandstiftelse ved at sætte ild i den lejlighed, han boede i (§ 181), dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om eventuel genindlæggelse.

Dømte har en tidligere anbringelsesdom for vold mod tjenestemand og trusler.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 15 år og 5 mdr.

***B53:**

For voldtægt (§ 216) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om eventuel genindlæggelse.

Efter 1 år og 7 mdr. tiltalefrafald for tyveri.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 11 md.

***B54:**

For frihedsberøvelse og forsøg på voldtægt (§ 216, jf. § 21, § 224 og § 261, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om eventuel genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 16 år og 1 md.

Af de særligt indhentede oplysninger fremgår følgende:

Den dømtes diagnose er skizofreni. Han lider af vrangforestillinger (hallucinationer og forfølgelsesforestillinger), tankeforstyrrelser og kontaktforstyrrelser. Den dømte var det første års tid efter dommen indlagt. Herefter har han været dagpatient. Han får depotmedicin hver 3. uge, og denne medicin har en positiv virkning. Hans nuværende psykiske tilstand (marts 1999) er stabil, men dog præget af en række bizarre tanker af paranoid karakter. Det vurderes, at han forsat har brug for medicinsk behandling, og man ikke kan afvise ligeartet kriminalitet, hvis foranstaltningen ophæves.

Rigsadvokaten har imidlertid anmodet politimesteren i Hvidovre om at indbringe sagen for retten med påstand om ophævelse af foranstaltningen, da rigsadvokaten ikke finder, at der er proportionalitet mellem den begåede kriminalitet og den tidsmæssige udstrækning af foranstaltningen.

***B55:**

For manddrab (dræbt sin fader, mens denne lå og sov, ved at stikke ham ca. 30 gange med en dolk i hovedet, halsen, kroppen etc. (§ 237)) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 3 år og 11 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om eventuel genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 15 år.

***B56:**

For vold ved under udgang fra psykiatrisk hospital at have tildelt en tilfældig forbipasserende mand et stiksår i ryggen med en dolk, som han umiddelbart forinden havde købt med dette formål for øje (§ 245, stk. 2, jf. stk. 1) dømt til anbringelse på Sikringsanstalten ved Amtshospitalet i Nyk. Sj.

Dømte har to relevante forstraffe, dels for at have dræbt sin fader ved skud og dels for at have stukket en tilfældig forbipasserende kvinde med kniv. Begge sager førte til anbringelse, og han var således allerede anbragt, da han begik ovennævnte forbrydelse.

Sagen er blevet prøvet efter 9 mdr., efter 1 år og 8 mdr., efter 3 år og 9 mdr., efter 4 år og 8 mdr., efter 5 år og 10 mdr., og efter 6 år og 9 mdr.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 11 mdr.

***B57:**

For manddrab (dræbt sin plejesøn, der var voldelig over for en mindre søn, ved at give ham piller og ved at få en ældre søn til at kvæle ham med en pude. Begravede i fællesskab liget (§ 237, jf. § 21 og § 237, jf. § 23)) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende. Dommen ankes, men stadfæstes 3 mdr. senere.

Efter 4 år og 5 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om eventuel genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 11 mdr.

***B58:**

For forsøg på manddrab (§ 237, jf. § 21) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Dømte er tidligere blevet tvangsindlagt på gule papirer.

Efter 5 år domsændring til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 111/2 år prøves sagen.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år og 11 mdr.

***B59:**

For vold ved at vælte sagesløst offer om på fortov og stikke hende adskillige gange med kniv (§ 245, stk. 2, jf. stk. 1) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 8 år og 3 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende eller under tilsyn heraf.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år og 3 mdr.

***B60:**

For forsøg på manddrab: forsøgte på at dræbe ægtepar i deres soveværelse, idet manden tilføjedes 6 stiklæsioner på ryg og lænd samt et langt snitsår i panden og hustruen tilføjedes stik/snit på hænder og i hovedet samt på det ene knæ (§ 237, jf. 21, og § 278, stk. 1, nr. 3) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 1 år og 2 mdr. prøves sagen.

Efter 2 år og 5 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om eventuel genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 10 mdr.

***B61:**

For hærværk og brandstiftelse (§ 291, stk. 1, § 181, stk. 1, og brandlovens § 37, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 5 år og 2 mdr. tiltalefrafald for vold mod tjenestemand og efter 8 år og 9 mdr. tiltalefrafald for tyveri.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 1 md.

***B62:**

For manddrab: dræbt sin samlevers søn på 17 år ved først at banke ham med kæp, slå ham i hovedet, tage kvælertag med begge hænder og ved at lade en 4,4 kg. tung sten falde ned i hovedet på ham ca. 5 gange (§ 237) dømt til anbringelse på Sikringsanstalten ved Amtshospitalet i Nyk. Sj. Sagen ankes, men stadfæstes 3 mdr. senere.

Efter 1 år og 7 mdr. domsændring til anbringelse i almindeligt psykiatrisk hospital.

Efter 21/2 år prøves sagen.

Efter 6 år og 5 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om eventuel genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år og 9 mdr.

***B63:**

For forsøg på voldtægt og to tilfælde af vold (§ 217, stk. 1, jf. § 21, og § 244, stk. 4) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 31/2 år tiltalefrafald for forsøg på voldtægt.

Efter 10 år og 9 mdr. prøves sagen.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år og 3 mdr.

***B64:**

For brandstiftelse (forvoldt ildebrand på gård ved at sætte ild på halmloftet (§ 181, stk. 1) dømt til anbringelse i institution for åndssvage. Dommen ankes, men stadfæstes 4 mdr. senere.

Dømte har tidligere anbringelsesdom for brandstiftelse.

Efter 4 år og 3 mdr. domsændring til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 6 år og 1 md. domsændring til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 17 år og 7 mdr.

***B65:**

For forsøg på voldtægt, manddrab, usømmelig behandling af lig, tyveri og 4 tilfælde af brandstiftelse. Voldtægten mislykkedes pga. manglende erektion, herefter forsøg på manddrab pga. den mislykkede voldtægt. Senere har han ført kvinden hen i gammel grusgrav og dér kvalt hende, desuden ført plantestænger ind i den dræbtes kønsdel og forsøgte derefter at indføre sit eget kønslem, hvilket mislykkedes, da der kom lyde fra ligets mund. Sparkede derefter liget flere gange i ansigtet. (§ 181, stk. 1, § 216, stk. 2, jf. stk. 1, sammenholdt med § 21, § 237, jf. tildels § 21, § 285, stk. 1, jf. § 276, og § 139, stk. 1) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende indtil straffen måtte kunne fuldbyrdes. Dommen ankes, men stadfæstes 3 mdr. senere.

Efter 4 år og 7 mdr. prøves sagen, og efter 6 år og 3 mdr. prøves sagen igen.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 15 år og 9 mdr.

***B66:**

For forsøg på manddrab (forsøgte at dræbe person, mens denne lå og sov, idet den dømte med en økse tildelte personen flere slag, der ramte i hovedet, underarm og lår) og for vold ved at have tildelt sagesløs plejer på Sct. Hans hospital knytnæveslag (§ 237, jf. § 21, og § 244, stk. 4) dømt til anbringelse på Sikringsanstalten ved Amtshospitalet i Nyk. Sj. D

Dommen ankes, men stadfæstes 2 mdr. senere.

Efter 5 år og 8 mdr. prøves sagen.

Efter 8 år og 11 mdr. domsændring til anbringelse på psykiatrisk hospital.

Efter 10 år og 9 mdr. domsændring til behandling på psykiatrisk hospital med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 21 år og 5 mdr.

***B67:**

For forsøg på manddrab: forsøgte at dræbe sin institutionsanbragte 9-årige søn ved først at bedøve ham og derefter ved at skære ham med barberblade i begge håndled og på begge sider af halsen, mens hun lagde en trøje over hans mund, hvilket hun måtte opgive da drengen ikke var blevet tilstrækkelig bedøvet og begyndte at klynke. Domfældte underrettede herefter personalet. (§ 237 jf. § 21). Dømt til anbringelse på psykiatrisk hospital. Konfiskation af barberblade og køkkenkniv.

Efter 11/2 år prøves sagen, og efter 2 år og 7 mdr. prøves sagen igen.

Efter 2 år og 9 mdr. domsændring til behandling på psykiatrisk hospital med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 5 år og 5 mdr. domsændring til ambulant psykiatrisk behandling således, at der af overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år.

***B68:**

For røveri (truet ekspedient i forretning med kanyle med AIDS-inficeret blod og franskbrødskniv (§ 288, stk. 1, nr. 1)) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse.

Dømte har tidligere en betinget dom og en fængselsstraf for tyveri og hæleri.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år.

***B69:**

For forsøg på manddrab (forsøgte at dræbe sine forældre og sin lillebror idet han, mens de sov, indfandt sig i deres soveværelser medbringende en mukkert og en kniv og tildelte dem slag med mukkerten for at de skulle miste bevidstheden, så han kunne skære halsen over på dem (§ 237, jf. § 21 og våbenlovens § 4)). Dømt til anbringelse på den til amtshospitalet i Nyk. Sj. knyttede sikringsanstalt.

Dømte har en tidligere behandlingsdom for trusler, tyveri og brugstyveri.

Sagen prøves efter 1 år og 11 mdr., efter 3 år, efter 4 år og 1 md. og efter 6 år og 3 mdr.

Efter 7 år og 5 mdr. domsændring til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 8 år og 5 mdr. prøves sagen igen.

Efter 9 år og 10 mdr. domsændring til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 16 år og 5 mdr.

***B70:**

For forsøg på manddrab ved at forsøge at kvæle medpatient på Nordvang og for vold mod tjenestemand ved at overfalde og gribe sygeplejerske om halsen (§ 237, jf. § 21 og § 119, stk. 1) dømt til anbringelse på Sikringsanstalten på Amtshospitalet i Nyk. Sj.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år og 9 mdr.

***B71:**

For røveri mod pengeinstitut (§ 288, stk. 1, nr. 1) dømt til fortsat anbringelse i hospital for sindslidende.

Dømte har tidligere anbringelsesdomme for tyveri, brugstyveri, og røveri.

Efter 1 år og 4 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende.

Efter 6 år og 11 mdr. tiltalefrafald for røveri.

Efter 15 år og 1 md. prøves sagen.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 15 år og 3 mdr.

***B72:**

For 4 tilfælde af brandstiftelse inkl. forsøg (§ 181, stk. 1, jf. tildels § 21) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse. Længstetid for anbringelsen fastsættes til ét år.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 4 mdr.

***B73:**

For anden kønslig omgang med mindreårige, for blufærdighedskrænkelse over for småpiger og for tyveri (§ 224, jf. § 222, stk. 2, § 232 tildels jf. § 21, og § 276: 16 forhold af blufærdighedskrænkelse over for småpiger ml. 4-10 år ved at tilbyde eller ved at vise dem pornografiske billeder, ved at tilbyde dem at vise eller ved at vise dem sit

kønslem. Desuden befølte dem i skridtet (med og uden tøj). Endvidere indført en finger i 5 pigers kønsdele (4-8 år) og slikket en 6-årig piges kønsdel). Dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse. Længstetiden for indlæggelse fastsættes til 1 år.

Dømte har tidligere fået en behandlingsdom for blufærdighedskrænkelse.

Efter 4 år og 9 mdr. tiltalefrafald for forsøg på voldtægt og ulovlig tvang.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 11 mdr.

***B74:**

For brandstiftelse ved at sætte ild på dyne i værelse i institution (§ 181, stk. 1) dømt til anbringelse i institution for åndssvage.

Efter 11 år og 1 md. tiltalefrafald for forsætlig brandstiftelse (se dog også nedenstående).

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 19 år og 7 mdr.

Af de særligt indhentede oplysninger fremgår følgende:

Den dømte er svært udviklingshæmmet og har været anbragt siden 1955 (dvs. siden han var 4 år). Han beskrives som en enspænder og er meget svingede i sit humør: dels opfarende og højtråbende, dels trist, dels underholdende og omgængelig. Første brandstiftelse fandt sted i 1979. Han har herefter begået ny tilsvarende kriminalitet i stort omfang. Han har fået tiltalefrafald for 8 tilfælde af brandstiftelse og et tilfælde af vold af særlig farlig karakter. Især i 1982-83 har der været flere ildspåsættelser, hvilket betød, at han blev på den sikrede afdeling. I 1989 blev han forsøgt flyttet til åben afdeling, men under en udgang satte han ild på sofa. Herefter blev han flyttet tilbage til den sikrede afdeling, hvor han har boet indtil januar 1999. I de seneste par år har han ikke udvist nogen trang til at anstifte brand, og hans tilstand betegnes som god og stabil. I januar 1999 flyttet til et pensionat for udviklingshæmmede. Han får ingen medicin og har intet misbrug.

Foranstaltningen blev i september 1998 ændret til tilsyn af amtskommunen vedrørende personer med vidtgående psykiske handicap, således at han efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelser om ophold og arbejde, og således at der af tilsynsmyndigheden kan træffes bestemmelse om anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap. Ændringen skete med henblik på senere fuldstændig ophævelse af foranstaltningen, vedrørende hvilken anklagemyndigheden påregner at iværksætte høringsrunde i april 1999.

***B75:**

For forsøg på manddrab (§ 237, jf. § 21: forsøgte at dræbe sin kone ved med en køkkenkniv at tilføje hende flere livsfarlige stik- eller snitsår i halsen og på kroppen, hvorved en halspulsåre blev skåret over) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 3 år og 11 mdr. prøves sagen.

Efter 5 år og 10 mdr. domsændring til behandling i hospital for sindslidende eller under tilsyn heraf.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 30 år og 1 md.

Af de særligt indhentede oplysninger fremgår følgende:

Den dømte har siden dommen været under psykiatrisk behandling for en vedvarende sindssygelig tilstand udviklet efter et alvorligt hovedtraume (hjernelæsion), som han pådrog sig i 1966 (2 år før dommen). Han beskrives som åndeligt reduceret med dårlig hukommelse, mangelfuld selverkendelse og er stemningsmæssigt svingende. Har i de sidste år kunnet behandles i dagafdeling eller dagcenter. Ved reduktion af medicin bliver hans tilstand forværret (affektlabilitet og mere udtalte vrangforestillinger). I juli 1997 blev han nedtrappet med medicin efter eget ønske.

Herefter blev hans tilstand langsomt forværret, og han måtte genindlægges i januar 1998 og var da tiltagende psykotisk. Overfaldt blandt andet en medpatient under indlæggelse. Kunne igen udskrives til dagpatient-status efter medicinering. Det skønnes, at den dømte ikke kan undvære psykofarmakologisk behandling. Han har overhovedet ingen sygdomsindsigt og vil meget gerne ophøre med at tage medicin. Hvis foranstaltningen ophæves, vil han utvivlsomt ophøre med at tage medicin. Han vil herefter blive åbent psykotisk og vil kunne begå ny og ligeartet kriminalitet.

***B76:**

For vold og forsøg på røveri mod sin morfar (§ 288, stk. 1, nr. 1, jf. § 21, § 244, stk. 3 og stk. 4) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Dømte er tidligere blevet idømt behandling for vold med døden til følge, tyveri og svigagtig opnåelse af kredit.

Efter 10 mdr. domsændring til behandling i hospital for sindslidende eller under dettes tilsyn samt tilsyn af Kriminalforsorgen under eventuel udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse, hvis dette findes påkrævet.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 24 år og 3 mdr.

Af de særligt indhentede oplysninger fremgår følgende:

Den dømte lider af paranoid skizofreni. Har i en årrække været indlagt adskillige gange. Siden november 1982 har han været konstant indlagt. I denne periode har den dømte til stadighed været i potent antipsykotisk behandling og til stadighed været svært psykotisk. Der har under indlæggelsen været en række voldelige og farlige udfald på plejepersonale og medpatienter. Det har således ikke været muligt at anbefale dommen ophævet, idet der til stadighed har været betydelig risiko for personfarlig kriminalitet, som han også er dømt for.

I den sidste tid har den dømte boet på psykiatrisk boinstitution, og forløbet har været uden problemer. Han får stadig medicin. Såfremt forløbet fortsætter uændret positivt, kan man overveje at anbefale, at foranstaltningen ophæves. Det skønnes, at den dømte også uden dom vil være indstillet på at fortsætte den psykiatriske behandling. Det skønnes også, at han til stadighed vil frembyde psykotiske symptomer, så ved eventuelle farlige udfald vil han akut kunne indlægges efter Psykiatriloven.

***B77:**

For forsøg på manddrab (§ 237, jf. § 21, og overtrædelse af færdselsloven: ved forsætligt i spirituspåvirket tilstand i personbil at have påkørt to kammerater og efter påkørslen have fortsat uden at yde de tilskadekomne hjælp) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Dømte har en tidligere fængselsstraf for vold.

Efter 4 år og 1 md. tiltalefrafald for trusler på livet, efter 7 år og 2 mdr. tiltalefrafald for vold mod tjenestemand, og efter 11 år og 5 mdr. tiltalefrafald for brugstyveri, vold mod tjenestemand og overtrædelse af færdselsloven.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år og 3 mdr.

***B78:**

For voldtægt mod medpatient (§ 216, stk. 1) dømt til anbringelse i en lukket afdeling i institution for åndssvage. Sagen ankes, men stadfæstes 3 mdr. senere.

Dømte har tidligere fået anbringelsesdom for forsøg på voldtægt.

Efter 1 år tiltalefrafald for tyveri.

Efter 5 år og 8 mdr. domsændring til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykisk handicap.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 4 mdr.

***B79:**

For manddrab ved med en dolk at have tilføjet dræbte et stik i øverste del af underlivet med store læsioner af indre organer til følge, hvilket medførte, at dræbte afgik ved døden (§ 237) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 7 år og 8 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og afdelingen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 7 mdr.

***B80:**

For tre tilfælde af manddrab ved med et koben at have dræbt sin hustru og sine to døtre og for forsøg på manddrab på tredje datter (§ 237 og § 237, jf. § 21) dømt til anbringelse på Sikringsanstalten ved Statshospitalet i Nyk. Sj.

Efter 2 år prøves sagen. (Først domsændring, men anklagemyndigheden anker afgørelsen og får medhold i, at den dømte stadig skal opholde sig på Sikringsanstalten).

Efter 3 år og 3 mdr. domsændring til ophold på psykiatrisk hospital.

Efter 7 år og 10 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling på hospital eller under tilsyn heraf.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 25 år og 3 mdr.

***B81:**

For forsøg på manddrab ved at affyre et oversavet jagtgevær mod overlæge, for trusler på livet, for ulovlig våbenbesiddelse og for ulovlig besiddelse af 1 kg pot (§ 237, jf. § 21, § 266, våbenloven og lov om euforiserende stoffer) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 6 år domsændring til ambulant behandling på psykiatrisk sygehus eller afdeling med tilsyn af Kriminalforsorgen, således at Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffe bestemmelse om indlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år og 7 mdr.

***B82:**

For 8-9 tilfælde af samleje med mindreårig, for flere tilfælde af anden kønslig omgang end samleje med halvsøster (også mindreårig), for flere tilfælde af tyveri, for falsk anmeldelse og for at have affyret ti skud mod ejendom (sidstnævnte § 252 mv.) dømt til inddragelse under forsorgen for psykisk handicappede under tilsyn af amtskommunens social- og sundhedsforvaltning, således at han efterkommer forsorgsmyndighedens bestemmelser om ophold og arbejde samt bestemmelse om lægelig antihormonel behandling og således, at der af forsorgsmyndigheden kan træffes bestemmelse om anbringelse i institution for åndssvage.

Dømte har en tidligere behandlingsdom for anden kønslig omgang end samleje med mindreårig, tyveri og brandstiftelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 2 mdr.

***B83:**

For vold: ved at have tildelt forurettede spark og slag i hovedet og på kroppen, hvorved 3 tænder blev slået løse og efterfølgende måtte fjernes og for forsøg på manddrab: ved at have tildelt forurettede en overfladisk stiklæsion i venstre side af brystet med en brødkniv, hvorefter tiltalte med brødkniven forsøgte at skære eller stikke i forurettedes hals, hvilket mislykkedes (§ 237, jf. § 21 mv.) dømt til anbringelse i lukket sikringsafsnit i institution for åndssvage.

Efter 2 år og 4 mdr. domsændring til anbringelse i institution for åndssvage.

Efter 5 år og 11 mdr. domsændring til tilsyn af amtskommunens social- og sundhedsforvaltning vedr. personer med vidtgående psykisk handicap, således at domfældte skal efterkomme tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde og således, at der af tilsynsmyndigheden kan træffes bestemmelse om anbringelse i institution for personer med vidtgående handicap.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 3 mdr.

***B84:**

For skuddrab på 17-årig skolekammerat (§ 237) dømt til anbringelse i Sikringsanstalt.

Efter 2 år og 8 mdr. prøves sagen.

Efter 3 år og 5 mdr. domsændring til anbringelse på almindeligt hospital for sindslidende.

Efter 26 år og 8 mdr. domsændring til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om (gen)indlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 341/2 år.

Af de særligt indhentede oplysninger fremgår følgende:

Den dømtes diagnose er paranoid skizofreni. Han har i perioder haft hørelseshallucinationer og har været depressiv og aggressiv. Han beskrives endvidere autistisk (aflukket). Han har fået antipsykotisk virkende medicin, og denne har haft en positiv effekt. Han har siden dommen udviklet sig positivt, hvilket også har betydet, at foranstaltningen er blevet lempet flere gange. Han har i de sidste par år fået sygdomserkendelse og er motiveret for at indtage medicin.

Foranstaltningen er blevet ophævet i oktober 1998 (en måned efter undersøgelsens gennemførelse).

***B85:**

For forsøg på voldtægt og for at have tildelt offeret flere knytnæveslag i ansigtet (§ 216, jf. § 21 mv.) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om (gen)indlæggelse.

Efter 2 år og 11 mdr. tiltalefrafald for forsætlig brandstiftelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 121/2 år.

***B86:**

For røveri ved under trussel med kniv at have tiltvunget sig 800 kr. af bekendt og for vold ved herefter adskillige gange at have stukket vedkommende med kniven (§ 288, stk. 1, nr. 1, og § 245, stk. 2) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 2 år og 3 mdr. prøves sagen.

Efter 4 år og 10 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling på hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om (gen)indlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 11 mdr.

***B87:**

For brandstiftelse ved at tænde ild til sit sengetøj med nogen materiel skade til følge (§ 181, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende eller under tilsyn heraf.

Efter 4 år tiltalefrafald for forsætlig brandstiftelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år og 10 mdr.

***B88:**

For brandstiftelse ved at tænde ild i sin lejelejlighed med nogen materiel skade til følge (§ 181, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om (gen)indlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 5 mdr.

***B89:**

For brandstiftelse ved at tænde ild i faders ejendom med betydelig materiel skade til følge (§ 181, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse eller genindlæggelse.

Dømte har to tidligere fængselsdomme for hhv. vold og røveri og vold og forsætlig brandstiftelse samt en tidligere behandlingsdom for forsætlig brandstiftelse.

Efter 7 år og 4 mdr. domsændring til ambulant psykiatrisk behandling, således at der af overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse i psykiatrisk sygehus eller afdeling.

Efter 9 år og 1 md. tiltalefrafald for forsætlig brandstiftelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 8 mdr.

***B90:**

For manddrab ved med kniv at have dræbt en tilfældig forbipasserende cyklist med ca. 14 stik i bryst og ryg (§ 237) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Sagen prøves efter 31/2 år, efter 5 år og 10 mdr. og efter 7 år og 9 mdr.

Efter 15 år og 1 md. domsændring til psykiatrisk behandling på hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes

bestemmelse om (gen)indlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 181/2 år.

***B91:**

For anden kønslig omgang end samleje med 5-årig dreng (§ 224, jf. § 222, stk. 2) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og hospitalet under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 9 mdr.

***B92:**

For røveri mod pengeinstitut (§ 288, stk. 1, nr. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om (gen)indlæggelse.

Efter 1 år og 11 mdr. og efter 2 år og 4 mdr. tiltalefrafald for tyverier.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 7 mdr.

***B93:**

For brandstiftelse ved at have antændt gardiner i det handicaphjem, han boede i, med døden til følge for to beboere og en vagthavende (§ 180) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 1 år og 2 mdr. tiltalefrafald for forsætlig brandstiftelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 15 år.

***B94:**

For forsøg på manddrab ved at have skudt mod tjenestegørende politiassistent med alvorlig personskade til følge (§ 237, jf. § 21) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende. Konfiskation af dobbeltløbet jagtgevær. Dommen ankes, men stadfæstes 2 mdr. senere.

Efter 3 år og 2 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende eller under tilsyn heraf.

Efter 8 år og 5 mdr. prøves sagen, og efter 11 år og 7 mdr. prøves sagen igen.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 18 år.

***B95:**

For i tre måneder at have misbrugt en 14-årig dreng, for anden kønslig omgang end samleje ved at føre finger op i skeden på 10-årig pige, og for under trussel om vold formået 2 mindreårige drenge at gå ind i toiletbygning, hvor de blev befølt i skridtet og taget kvælertag på (§ 224, jf. § 222, stk. 2, § 225, jf. tildels § 222, stk. 1, § 232, 1. led, § 244, stk. 4, og § 260, nr. 1) dømt til behandling i institution for åndssvage med tilsyn af åndssvageforsorgen under udskrivning, således at han overholder forsorgsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde, og således at der af vedkommende forsorgsmyndighed kan træffes bestemmelse om (gen)indlæggelse.

Dømte er tidligere dømt til inddragelse under åndssvageforsorgen for brandstiftelse.

Efter 2 år og 8 mdr. tiltalefrafald for anden kønslig omgang end samleje med mindreårig og vold mod nogen i offentlig tjeneste.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 131/2 år.

***B96:**

For brandstiftelse ved at have sat ild i lejlighed, hvor faderen lå og sov, hvorved faderen døde (§ 180) dømt til anbringelse i institution under åndssvageforsorgen.

Efter 14 år og 4 mdr. domsændring til tilsyn af Århus Amt, Kontoret for Psykisk Handicappede, således at han efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde, og således at tilsynsmyndigheden bemyndiges til at træffe bestemmelse om genindlæggelse på egnet institution.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 16 år og 11 mdr.

***B97:**

For forsøg på voldtægt af medpatient (§ 216, stk. 1, jf. § 21) dømt til anbringelse i institution for åndssvage.

Efter 5 år og 5 mdr. tiltalefrafald for at have sig tiltvunget sig anden kønslig omgang end samleje.

Efter 8 år og 10 mdr. domsændring til tilsyn af amtskommunens social- og sundhedsforvaltning vedr. personer med vidtgående psykiske handicap og således, at han efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 8 mdr.

***B98:**

For forsøg på voldtægt (§ 216, jf. § 21) dømt til anbringelse i institution for åndssvage.

Dømte er tidligere dømt til inddragelse under åndssvageforsorgen for brandstiftelse.

Efter 1 år og 9 mdr. tiltalefrafald for tyveri.

Efter 2 år og 8 mdr. domsændring til inddragelse under åndssvageforsorgen (antagelig tilsyn).

Efter 13 år og 8 mdr. tiltalefrafald for tyveri.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 14 år og 8 mdr.

***B99:**

For to tilfælde af forsøg på voldtægt mod tilfældige kvinder (§ 216, stk. 1, jf. § 21) dømt til anbringelse i institution for åndssvage.

Efter 6 år og 5 mdr. domsændring til tilsyn af amtskommunens socialforvaltning, således at han efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde, og således at der af tilsynsmyndigheden kan træffes bestemmelse om anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap.

Efter 9 år og 5 mdr. domsændring til tilsyn af amtskommunen med pligt til at efterkomme tilsynsmyndighedens bestemmelser om ophold og arbejde.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 5 mdr.

***B100:**

For røveri ved at have grebet kvindelig postarbejder om skulderen og under trussel om at ville kvæle hende forsøgt at aftvinge hende penge (§ 288, stk. 1, nr. 1) dømt til behandling i institution (efter bistandslovens § 112, stk. 1) med tilsyn af de sociale myndigheder under udskrivning, således at der efter tilsynsmyndighedens afgørelse kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Dømte har en tidligere anbringelsesdom.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år.

***B101:**

For to tilfælde af forsøg på voldtægt og for forsøg på manddrab, idet han i det andet tilfælde forsøgte at kvæle offeret (§ 216, jf. § 21, og § 237, jf. § 21) dømt til anbringelse på lukket afdeling under åndssvageforsorgen, således at han efter overlægens beslutning og på de betingelser, overlægen stiller, kan få tilladelse til at opholde sig i åben afdeling, samt få meddelt friheder i overensstemmelse med Justitsministeriets cirkulære nr. 227 af 15. november 1977.

Dømte er tidligere dømt for 7 tilfælde af brandstiftelse og har en tidligere anbringelsesdom for vold, blufærdighedskrænkelse og trusler.

Efter 7 år og 8 mdr. prøves sagen.

Efter 13 år og 10 mdr. domsændring til tilsyn af amtskommunen vedr. personer med fysisk og psykisk handicap, således at han efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde, og således at der af tilsynsmyndighedens kan træffes bestemmelse om anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 15 år og 4 mdr.

***B102:**

For 5 tilfælde af vold og overfald (§ 244, stk. 4.) dømt til behandling i hospital for sindslidende og under udskrivning under tilsyn af Kriminalforsorgen, således at denne i samråd med den behandlende læge kan træffe bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 14 år og 1 md.

***B103:**

For vold (§ 244, stk. 4) dømt til behandling i hospital for sindslidende eller tilsyn heraf.

Efter 11 år og 5 mdr. tiltalefrafald for kvalificeret vold.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 14 år og 11 mdr.

***B104:**

For at have skubbet en 8-årig pige ud af vindue 5 m over niveau (§ 244, stk. 4) dømt til behandling i hospital for

sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 19 år og 10 mdr.

***B105:**

For to tilfælde af vold/overfald (§ 244, stk. 4) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Sagen er blevet prøvet tre gange: efter 1 år og 11 mdr., efter 3 år og 3 mdr. og efter 6 år og 2 mdr.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år og 11 mdr.

***B106:**

For 4 tilfælde af vold (§ 244, stk. 4) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Dømte har en tidligere behandlingsdom for vold.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 11 mdr.

***B107:**

For 5 tilfælde af vold og for at være i besiddelse af våben (§ 244, stk. 4, og våbenloven) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 8 mdr. tiltalefrafald for røveri i pengeinstitut og efter 5 år tiltalefrafald for kvalificeret vold.

Efter 6 år og 2 mdr. prøves sagen.

Efter 7 år og 11 mdr. tiltalefrafald for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 3 mdr.

***B108:**

For vold mod sagesløs (§ 244, stk. 3 og stk. 4) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse.

Efter 7 år og 3 mdr. tiltalefrafald for blufærdighedskrænkelse og anden sædelighedsforbrydelse (anden kønslig omgang end samleje med mindreårig).

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år.

***B109:**

For overfald (§ 244, stk. 4) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om

genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 16 år og 4 mdr.

***B110:**

For 5 tilfælde af vold/overfald (§ 244, stk. 4, jf. tildels, stk. 2, jf. § 21) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Dømte har en tidligere hæftestraf for vold mod tjenestemand, tyveri og brugstyveri.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 17 år og 2 mdr.

***B111:**

For vold ved at have tilføjet en svært legemligt og mentalt handicappet medpatient skade ved at føre sin hånd og underarm op i hans endetarm, hvorved han rev tyktarmen over og med ud (§ 244, stk. 4, jf. stk. 2 og 3) dømt til anbringelse i institution for åndssvage.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 21 år og 1 md.

Af de særligt indhentede oplysninger fremgår følgende:

Den dømte har været anbragt siden 1968 (dvs. siden har var 13 år). Han er udviklingshæmmet og er derfor følelsesmæssigt og seksuelt underudviklet. Han har længe følelsesmæssigt været optaget af førskolebørn og blev i en periode før 1989 behandlet med androcur (seksuelt dæmpende præparat), men har efterhånden udviklet sig, så han ikke i samme omfang fokuserer på helt små børn. Han har ikke fået anden medicin. Siden 1995 har han boet på åben afdeling og her fungerer han rimeligt, selv om han somme tider har været aggressivt verbalt truende. Han fremstår som en balanceret udviklingshæmmet.

Kofoedsminde (hvor den dømte er anbragt) har i marts 1999 anmodet om, at den idømte foranstaltning må ændres til dom med tilsyn af de sociale myndigheder, således at domfældte skal følge de krav om bopæl og arbejde, der stilles af tilsynsmyndigheden. Rigsadvokaten har imidlertid i marts 1999 anmodet politimesteren i Næstved om at indbringe sagen for retten med påstand om ophævelse af foranstaltningen, da rigsadvokaten ikke finder, at der er proportionalitet mellem den begåede kriminalitet og den tidsmæssige udstrækning af foranstaltningen.

***B112:**

For i to tilfælde af at have skudt med luftgevær mod mennesker (§ 252 og § 244, stk. 4, jf. stk. 2) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen og sygehuset eller afdelingen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse eller genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 14 år.

***B113:**

For vold mod sin moder, hvorved hun pådrog sig alvorlige kvæstelser, tab af syn på det ene øje, kæbebrud og kindbensbrud (§ 244, stk. 4, jf. stk. 3) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 4 år og 5 mdr. domsændring til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn og mulighed for genindlæggelse.

Efter 8 år og 4 mdr. prøves sagen, og efter 9 år og 8 mdr. prøves sagen igen.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 11 mdr.

***B114:**

For at have stukket 13-årig ubekendt dreng i halsen med savtakket neglefil (§ 244, stk. 2 og 4) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Dømte har en tidligere behandlingsdom for trusler på livet, grov uagtsomhed og brugstyveri.

Efter 5 år og 2 mdr. prøves sagen.

Efter 15 år og 4 mdr. tiltalefrafald for forsætlig brandstiftelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 17 år og 10 mdr.

***B115:**

For tre tilfælde af vold (§ 119, stk. 1, og § 244, stk. 3) dømt til psykiatrisk behandling på et hospital for sindslidende med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Dømte har en tidligere betinget dom for dokumentfalsk.

Efter 4 år tiltalefrafald for dokumentfalsk og efter 9 år og 4 mdr. tiltalefrafald for dokumentfalsk.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 111/2 år.

***B116:**

For 6 tilfælde af røveri, vold mod politiet og overtrædelse af færdselsloven (§ 288, stk. 1., nr. 1, og § 119, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende og under udskrivning tilsyn af dette og Kriminalforsorgen, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 3 år og 1 md. tiltalefrafald for vold mod nogen i offentlig tjeneste, tyveri, røveri mod pengeinstitut, overtrædelse af lov om euforiserende stoffer og brugstyverier af lastbiler og personbil.

Efter 4 år og 3 mdr. tiltalefrafald for røveri, falsk anklage, dokumentfalsk, overtrædelse af våbenloven, brugstyveri af personbil, hærværk og kørsel uden førerret.

Efter 5 år og 5 mdr. tiltalefrafald for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år.

***B117:**

For overfald og bedrageri (§ 119, stk. 1, § 121, § 265, § 279, § 266 og § 137) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet under udskrivning, og således at overlægen kan træffe bestemmelse om genindlæggelse.

Dømte har en tidligere behandlingsdom for overtrædelse af advarsel.

Efter 3 år og 9 mdr. tiltalefrafald for overtrædelse af advarsel og efter 71/2 år tiltalefrafald for bedrageri.

Efter 10 år og 2 mdr. domsændring til ambulant psykiatrisk behandling, således at der af overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse på psykiatrisk sygehus eller afdeling.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 9 mdr.

***B118:**

For tyveri, for trusler med kniv mod forældre og for overfald på politiassistent (§ 276, § 266 og § 119, stk. 1) dømt til behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Dømte har tidligere to betingede domme for tyveri.

Efter 4 år og 8 mdr. tiltalefrafald for vold, efter 10 år og 1 md. tiltalefrafald for hærværk og efter 13 år og 3 mdr. tiltalefrafald for vold og tyveri.

Efter 13 år og 1 md. domsændring, idet foranstaltningen opretholdes, men bestemmelsen om tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning og om Kriminalforsorgens medbestemmelsesret ved afgørelsen om spm. om evt. genindlæggelse udgår.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år og 10 mdr.

***B119:**

For trusler på livet og overtrædelse af våbenloven (§ 260, § 266 og våbenloven) dømt til psykiatrisk behandling på et hospital for sindslidende eller under tilsyn af dette.

Efter 5 år prøves sagen og efter 101/2 år prøves sagen igen.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år og 1 md.

***B120:**

For 9 forhold: 2 forhold af vold mod medpatienter, 4 forhold af overfald på personale, 2 forhold af hærværk og ét forhold af voldtægt mod lærer på anstalt (§ 119, stk. 1, § 216, stk. 1, § 244, stk. 4 tildels jf. stk. 3 og § 291, stk. 1) dømt til anbringelse i en institution for åndssvage.

Efter 7 år tiltalefrafald for vold og efter 7 år og 4 mdr. tiltalefrafald for vold mod tjenestemand og hærværk.

Efter 13 år og 7 mdr. domsændring til tilsyn af amtskommunen med mulighed for psykiatrisk behandling og med mulighed for genanbringelse i institution efter amtskommunen og den psykiatriske læges bestemmelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 15 år og 5 mdr.

***B121:**

For at have stukket tjenestegørende politibetjent i halsen med kniv (§ 119, stk. 1, jf. § 245, stk. 2) dømt til behandling i hospital for sindslidende eller psykiatrisk afdeling med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i forbindelse med den behandlende overlæge kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år og 2 mdr.

***B122:**

For vold (§ 244, stk. 4) dømt til ambulant psykiatrisk behandling på psykiatrisk sygehus eller afdeling, således at der af vedkommende læge kan træffes bestemmelse om indlæggelse.

Efter 3 år og 7 mdr. tiltalefrafald for vold og blufærdighedskrænkelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 10 år og 10 mdr.

***B123:**

For overfald (§ 244, stk. 4, jf. stk. 3) dømt til ambulant psykiatrisk behandling, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 13 år.

***B124:**

For forsøg på voldtægt (§ 216, stk. 1, jf. § 21) dømt til ambulant psykiatrisk behandling med tilsyn af Kriminalforsorgen, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 12 år og 10 mdr.

***B125:**

For forsøg på voldtægt (§ 224, jf. § 216, stk. 1, jf. §21) dømt til ambulant psykiatrisk med tilsyn af Kriminalforsorgen, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om indlæggelse.

Efter 4 år og 10 mdr. prøves sagen, og efter 8 år og 9 mdr. prøves sagen igen.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 11 år og 3 mdr.

6.2 Model 2

I forhold til model 1 er der i denne model 5 ophævede domme og 22 igangværende domme, som flytter sig fra kategorien "personfarlig kriminalitet" til kategorien "ikke-personfarlig kriminalitet". Dette drejer sig om B3, B13, B15, B18, B21, *B32, *B33, *B35, *B36, *B38, *B40, *B42, *B48, *B49, *B51, *B52, *B61, *B64, *B68, *B71, *B72, *B74, *B87, *B88, *B89, *B92 og *B100.

6.3 Langvarige foranstaltningsdomme der ikke er omfattet af model 1 og 2

Personer der er dømt til tilsyn/ambulant behandling

Der eksisterer kun én dom i denne kategori:

For forsætlig brandstiftelse (§ 181, stk. 1 og 2) dømt til tilsyn af Kriminalforsorgen således, at han efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde samt undergiver sig lægelig godkendt behandling mod misbrug af alkohol efter tilsynsmyndighedens bestemmelse. - Foranstaltningen har varet 10,3 år.

7. Domme med anbringelsestider, der overskrider strafmaksimum

Disse sager omtales i det følgende i det omfang, de ikke allerede er omtalt under punkt 6. De første 4 sager vedrører ophævede domme (D1-D4), de næste 13 vedrører igangværende, afsluttede anbringelser (D5-D17), og de sidste 9 vedrører igangværende, uafsluttede anbringelser (D18-D26).

D1:

For tyveri dømt til anbringelse i hospital for sindslidende. Opholdstid er 51/2 år. Dommen, der er afgjort i landsretten, omfatter også en byretsdom, hvorom der ikke findes oplysninger. Sagen kan give mistanke om fejlregistrering, da dommen ikke ændres inden den ophæves, og da den i øvrigt omfatter ringe kriminalitet og hverken tiltalefrafald eller prøvelser.

D2:

For trusler på livet (§ 266) dømt til inddragelse "under bistandslovens bestemmelse om pædagogisk, psykologisk og eventuel psykiatrisk bistand og således, at der pålægges tiltalte at følge de sociale myndigheders anvisninger om behandling, opholdssted, uddannelse …". I første omgang sættes længstetiden for institutionsanbringelse til 1 år. Denne forlænges senere 3 gange, de to første gange med 1 år og sidste gang med 1/2 år. Det tyder på en samlet opholdstid på 31/2 år. Den samlede foranstaltningstid er på 41/2 år.

D3 = B4

D4 = B15

D5:

For vold af særlig farlig karakter (§ 245, stk. 1) ved at have taget kvælertag på 13-årig dreng dømt til anbringelse i hospital for sindslidende. Har to tidligere domme for hærværk.

Efter 2 år og 10 mdr. domsændring til behandling på psykiatrisk afdeling og under tilsyn af Kriminalforsorgen, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Efter 4 år og 7 mdr. domsændring til anbringelse i hospital for sindslidende som følge af ny kriminalitet (taget kvælertag på medpatient).

Efter 5 år og 10 mdr. domsændring til behandling på psykiatrisk afdeling og under tilsyn af sygehuset eller af Kriminalforsorgen, således at der af Kriminalforsorgen i samråd med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Sammenlagt anbringelsestid er 4 år og 4 mdr.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 6 år og 10 mdr.

D6:

For i to tilfælde at have udøvet vold på personer i opholdsstuen i Anstalten ved Herstedvester (§ 244) dømt til anbringelse på et psykiatrisk hospital. Dommen ankes, men stadfæstes 1 md. senere.

Er tidligere idømt fængselsstraf for vold, tyveri, røveri, brugstyveri og overtrædelse af våbenloven (fire domme).

Efter 1 år og 8 mdr. domsændring til psykiatrisk behandling med tilsyn af Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i forbindelse med overlægen kan træffes bestemmelser om genindlæggelse.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 6 år og 7 mdr.

D7:

For brandstiftelse i ladebygning med skader for 6 mill. kr. til følge (§ 181, stk. 1) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Efter 6 år og 11 mdr. domsændring til behandling i hospital for sindslidende eller under tilsyn heraf.

Foranstaltningen har indtil opgørelsestidspunktet varet 9 år og 10 mdr.

D8=A9

D9=B35

D10=B37

D11=B42

D12=B43

D13=B59

D14=B64

D15=B97

D16=B99

D17=B120

D18:

For 12 forhold: 1 taskerøveri, 2 røverier i bagerier, hvor han truede med kniv, 2 røverier af tasker, 1 forsøg på tyveri, 3 forhold af falsk anklage, hærværk og vold mod tjenestemand i forbindelse med flugtforsøg (slået ud efter en fængselsbetjents hoved med et våben konstrueret af to 40 cm lange metalstivere til en arkitektlampe) (§ 288, stk.1, nr. 1, § 276, § 164, stk.1, § 291, stk.2, og § 119, stk.1) dømt til anbringelse i institution for åndssvage.

Er tidligere idømt fængselsstraf for tyveri.

Efter 2 år og 4 mdr. fås tiltalefrafald for tyveri, efter 3 år og 8 mdr. fås tiltalefrafald for tyveri, og efter 7 år og 1 md. fås tiltalefrafald for vold mod tjenestemand.

Foranstaltningen og anbringelsen har indtil opgørelsestidspunktet varet 7 år og 3 mdr.

D19:

For forsøg på voldtægt og fuldbyrdet anden kønslig omgang end samleje over for 13-årig pige, for ulovlig tvang og blufærdighedskrænkelse ved i en kældernedgang at tvinge offeret til at lade sig kysse og beføle, for tre forhold af tyveri, for to røveriforsøg, og for et røveri (§ 216, stk.1, jf. § 21, § 224, jf. § 216, stk.1, § 232, § 260, stk.1, § 285, stk.1, jf. 276 og § 288, stk.1, nr. 1, jf. tildels § 21) dømt til anbringelse i hospital for sindslidende.

Er tidligere idømt fængselsstraf for berigelseskriminalitet herunder røveri. Har tidligere været dømt til ambulant psykiatrisk behandling for røveri og tyveri.

Efter 1 år og 4 mdr. fås tiltalefrafald for røveri og grov vold, og efter 1 år og 11 mdr. fås tiltalefrafald for tyveri og røveri.

Foranstaltningen og anbringelsen har indtil opgørelsestidspunktet varet 7 år og 5 mdr.

D20:

For 8 forhold (tre tilfælde af vold ved at tildele kvinde slag på højre kind, voldtægt, slået og sparket kvinde i ansigtet og derefter slæbt hende ud på fortorvet, tyveri og blufærdighedskrænkelse i form af beføling uden på tøjet) (§ 216, stk.1, § 245, stk. 2, mv.) dømt til anbringelse på hospital for sindslidende.

Efter 3 år og 3 mdr. prøves sagen.

Foranstaltningen og anbringelsen har indtil opgørelsestidspunktet varet 9 år og 7 mdr.

D21:

For at have samleje med sin søster, for tyveri og for at trænge ind i hus, tage tøjet af og indfinde sig i et værelse hos en 5-årig sovende pige i den hensigt at beføle pigen på lårene og onanere, hvilket blev forhindret af pigens far (§ 210, stk. 2, § 276, § 264, stk.1, nr. 1, og § 232, jf. § 21) dømt til anbringelse i institution for personer med vidtgående handicap.

Er tidligere dømt til inddragelse under åndssvageforsorgen for § 232.

Foranstaltningen og anbringelsen har indtil opgørelsestidspunktet varet 5 år og 1 md.

D22:

For på det psykiatriske plejehjem at have udøvet legemsangreb af farlig karakter mod medpatient, idet domfældte tre gange stak mod forurettedes bryst med en lommekniv med 6 cm langt blad, hvoraf et stik ramte (§ 245, stk.1, tildels jf. § 21), dømt til psykiatrisk behandling på et hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet og Kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af Kriminalforsorgen i forbindelse med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse.

Er tidligere idømt fængselsstraf for tyveri, røveri, brugstyveri mv. Er tidligere dømt til psykiatrisk behandling for vold mod tjenestemand.

Efter 3 måneder fås tiltalefrafald for vold og trusler.

Efter 10 mdr. bestemte Justitsministeriet i m.a. lov nr. 331 af 24.5.1989 § 40 ved et farlighedsdekret, at domfældte skulle anbringes på Sikringsanstalten. Kort efter blev dekretet godkendt som lovligt, og efterfølgende er ministeriets nægtelse af at ophæve dekretet fire gange blevet godkendt som lovlig.

Sagen prøves efter 6 år og 2 mdr.

Anbringelsen har indtil opgørelsestidspunktet varet 6 år og 2 mdr. og foranstaltningen 7 år.

D23=B56

D24=B74

D25=B105

D26=B111

Justitsministeriet Version 1.0 den 23. juni 1999
Denne publikation findes på adressen: http://jm.schultzboghandel.dk
Copyright (c) Justitsministeriet 1999

Bilag 2 - Retslægerådets udtalelse af 12. april 1999

RETSLÆGERÅDET
Blegdamsvej 6
2200 København N.
Telefon: 35 37 33 22
Telefax: 35 37 50 21

J.nr.F-1200057 /
+ bilag br. nr.
Dato:

Straffelovrådet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Ved skrivelse af 16. marts 1999, j. nr. 1998-730-0533, har Straffelovrådet anmodet Retslægerådet om en udtalelse over fire lovmodeller vedrørende en eventuel ændring af de tidsubestemte foranstaltninger idømt efter straffelovens § 68 og § 69. Der er i skrivelsen og den vedlagte kopi af Straffelovrådets kommissorium nærmere redegjort for baggrunden for, at Straffelovrådet er blevet anmodet om at behandle dette spørgsmål.

Retslægerådet skal indledningsvis henvise til Betænkning om de strafferetlige særforanstaltninger (Bet. nr. 667/1972) afgivet af Straffelovrådet. I betænkningen (bilag 3, s. 172 ff) gengives Retslægerådets udtalelse af 24. august 1972 til Straffelovrådet om de psykiatriske særforanstaltninger. Retslægerådet kan fortsat tilslutte sig den grundlæggende opfattelse, Straffelovrådet gav udtryk for i Betænkningen s. 40, hvor det hedder, ..."at anvendelse af tidsubestemte foranstaltninger i § 16-tilfælde stemmer bedst med de forebyggende og terapeutiske retningslinier, som præger disse afgørelser".

Betænkning om foranstaltninger over for åndssvage og andre svagt begavede lovovertrædere, afgivet af Justitsministeriet, (Bet. nr. 955/1982), indeholder ligeledes en udtalelse fra Retslægerådet om bl.a. de tidsubestemte foranstaltninger over for åndssvage (mentalt retarderede), og rådet kan fortsat henholde sig til denne udtalelse og således tilslutte sig flertallets konklusion, at ..."der bør ikke fastsættes tidsfrister for gennemførelse af det lægelige og forsorgsmæssige behandlingsarbejde over for åndssvage. En regel om tidsmaksimering indebærer også den risiko, at foranstaltningen får et pønalt præg. Det er ønskeligt at undgå, at der i praksis sker en sammenblanding af behandlingsmæssige og strafmæssige synspunkter". De her citerede synspunkter om mentalt retarderede lovovertrædere gør sig efter Retslægerådets opfattelse tillige gældende over for sindssyge lovovertrædere.

Retslægerådet skal tilføje, at der ikke siden de ovennævnte udtalelser fra 1972 og 1982 er sket sådanne lægevidenskabelige ændringer i opfattelsen af sindssygdomme eller mental retardering, at der lægefagligt er grundlag for at foreslå en ændring af de nugældende regler. Hertil kommer, at der ikke foreligger klinisk-psykiatriske undersøgelser, der belyser, hvorledes de idømte særforanstaltninger varetages, effekten af den givne behandling, varigheden af faktisk indlæggelse (= frihedsberøvelse) i medfør af en idømt foranstaltning m.v., ud over at det i en enkelt undersøgelse (se Ugeskrift for Læger 1988, nr. 150, s. 1209-1212) er påvist, at kun ca. 30 % af behandlingsdømte retspsykiatriske patienter på et givet tidspunkt var indlagte. Efter rådets opfattelse bør et så principielt vidtgående skridt som at indføre en form for tidsmaksimering af særforanstaltninger, idømt efter straffelovens § 68 og § 69, ikke alene baseres på retspolitiske synspunkter og statistiske oplysninger, men også på grundige empiriske undersøgelser.

Retslægerådets principielle synspunkt er således fortsat, at særforanstaltninger idømt efter straffelovens § 68 og §

69 bør være tidsubestemte, gerne således at der indføres nogle bestemmelser om en mere regelmæssig domstolsprøvelse af, om en idømt foranstaltning bør ændres eller ophæves (model 3 eller 4).

Hvad angår Straffelovrådets model 1 og model 2 skal Retslægerådet bemærke, at den inddeling i forskellige kriminalitetstyper, der opereres med i de to modeller, er af juridisk karakter og ikke relevant for en lægevidenskabelig vurdering af, hvor længe en særforanstaltning bør opretholdes.

Retslægerådet skal endelig henvise til det tidligere fremsendte materiale fra rådets årsberetning for 1997 om varigheden af de psykiatriske særforanstaltninger med ledsagende kommentar. Rådet skal supplerende bemærke, at der ved revisionen af psykiatriloven I. januar 1999 blev indført bestemmelser om udskrivningsaftaler og koordineringsplaner for en lille gruppe patienter, men det er Retslægerådets vurdering, at disse bestemmelser ikke vil have nogen nævneværdig betydning som forebyggende foranstaltning over for kriminalitetstruede sindssyge. Reglerne sikrer efter Retslægerådets opfattelse heller ikke, at psykiatriske patienter modtager nødvendig medikamentel behandling, således at psykotisk recidiv, og dermed risiko for kriminalitet, forebygges.

Retslægerådet finder afslutningsvis anledning til at påpege, at indførelse af proportionalitetsmæssige synspunkter ved anvendelse af særforanstaltninger ikke blot vil forkorte visse særforanstaltninger, men også modsat vil kunne give anledning til, at særforanstaltninger idømt for grove forbrydelser opretholdes længere, end der behandlingsmæssigt er grundlag for. Der kan her henvises til sygehistorie nr. 7 i Retslægerådets tidligere fremsendte materiale. En sådan udvikling vil være såvel lægefagligt som lægeetisk særdeles problematisk.

Med venlig hilsen

Harry Mosekjær Madsen

[Forside] [Indholdsfortegnelse] [Top] [Forrige dokument] [Næste dokument]

Justitsministeriet Version 1.0 den 23. juni 1999
Denne publikation findes på adressen: http://jm.schultzboghandel.dk
Copyright (c) Justitsministeriet 1999

Bilag 3 - Retslægerådels Årsberetning 1997

Sag nummer 7 (A-36511)

M er en 26-årig kvinde, der i 1993 blev dømt til psykiatrisk behandling i hospital for sindslidende med tilsyn af hospitalet i forbindelse med kriminalforsorgen under udskrivning, således at der af kriminalforsorgen i forbindelse med overlægen kan træffes bestemmelse om genindlæggelse. M blev dømt for forsætligt manddrab (straffelovens § 237) ved først at have forsøgt at skære halsen over på sin knap 6 måneder gamle søn, hvorefter hun kvalte ham ved at trykke kniven ned mod hans hals.

M blev mentalobserveret under indlæggelse på psykiatrisk afdeling. Af erklæringsmaterialet fremgår blandt andet, at hun var opvokset under, hvad der opfattes som absolut velordnede sociale og følelsesmæssige forhold i en mindre provinsby. I gymnasietiden var hun på nærmest overdreven vis optaget af tilværelsens store spørgsmål. Hun skrev digte, førte dagbog og kunne ind imellem blive opslugt af eksistentielle og religiøse anfægtelser. Hun kom igennem et par år sammen med en, hvad der umiddelbart må opfattes som psykisk skrøbelig ven. Forholdet var på mange måder konfliktfyldt. Ind imellem levede de sig sammen nærmest ind i en drømmeverden afbrudt af perioder, hvor forholdet mere eller mindre helhjertet blev brudt af den ene eller den anden. Hun blev utilsigtet gravid, overvejede abort, men valgte at føde barnet for efterfølgende at overveje bortadoption. Hendes psykiske tilstand blev i denne periode forværret, ligesom forholdet til vennen blev stadig mere anspændt Hun boede hos sine forældre, og en nat krøb hun ud gennem et vindue, hvorefter hun i en skov dræbte barnet som anført og forsøgte at begå selvmord. Mentalerklæringen konkluderede, at M var omfattet af straffelovens § 16, stk. 1, og argumenterede, trods sigtelsens karakter, for en dom til psykiatrisk behandling mv. under henvisning til, at risikoen for kriminelt recidiv var minimal, og at en anbringelsesdom med et længere ophold på en psykiatrisk afdeling ville modvirke optimal psykiatrisk behandling.

Retslægerådet udtalte blandt andet, at M ..."var sindssyg på tidspunktet for det påsigtede. Hun er normalt begavet. M beskrives som personlighedsmæssigt skrøbelig, identitetsusikker og med vanskeligheder ved at drage sikre grænser mellem fantasi og virkelighed. Dertil er hun præget af stærk skiftende holdning til omverdenen med et "alt eller intet" præg i sin bedømmelse af forholdet til andre. Hun beskrives med en svigtende sammenhæng mellem tænkning og følelsesliv. I tiden efter sit barns fødsel udviklede hun sindssygdomssymptomer præget af tiltagende usikkerhed i realitetstestningen. Tænkningen var præget af vaghed, og hun kredsede om livet, døden og eksistensen med voldsom emotionel betoning. Hun følte, at tankerne kontrollerede hende, var trist, rådvild og letpåvirkelig og med tendens til at tillægge ydre påvirkninger og indtryk en subjektiv, symbolpræget betydning. Hun følte, at hun kunne gå i opløsning og havde vrangforestillinger vedrørende egen krop.

Vedrørende tiden omkring det påsigtede synes der at have foreligget egentlig bevidsthedsspaltning med svær emotionalisering af bevidsthedslivet og oplevelse af en indre kamp mellem gode og onde kræfter. I tiden efter det påsigtede prægedes hun af udtalt opsplitning af tanke- og følelsesliv, emotionel tilbagetrækning og i en periode udtalte depressive symptomer. På nuværende tidspunkt er symptomerne på sindssygelig bevidsthedsspaltning og depressiv rådvildhed trådt i baggrunden; hun har gennem en periode været i behandling med antidepressivt virkende medicin.

Diagnostisk må hun på tidspunktet for det påsigtede og efterfølgende mest sandsynligt betegnes som lidende af en reaktiv psykose (sindssygdom udløst af ydre omstændigheder) med ændringer i bevidsthedsfunktioneme og med en ret udtalt depressiv farvning. Sindssygdommen må sandsynligvis ses på baggrund af en udtalt bagvedliggende personlighedsforstyrrelse.

Retslægerådet fandt ligeledes, at M var omfattet af straffelovens § 16, stk. 1, og tilsluttede sig overlægens anbefaling af en behandlingsdom, hvilket retten fulgte.

Efter dommen forblev M indlagt således at hun blev udskrevet godt et års tid efter gerningstidspunktet. Hun havde bortset fra de første fire måneder haft ophold på åben afdeling. I forbindelse med udskrivningen flyttede hun til en anden del af landet, hvor behandlingen blev varetaget af overlæge T. I udtalelse fra 1996 om en eventuel foranstaltningsændring oplyste overlægen blandt andet, at M havde været i regelmæssig samtalebehandling, ligesom den medikamentelle antidepressivt virkende behandling var fortsat. M fremtrådte glædesløs, fåmælt om end ikke egentlig deprimeret. Hun boede på et kollegium, havde fået en ven og fulgte nogle forkurser til en højere uddannelse. I forbindelse med at hun ikke bestod en eksamen, udviklede hun igen en psykotisk tilstand, hvor hun blandt andet havde svært ved at afgrænse sig selv fra omgivelserne. Hun afviste medikamentel behandling blandt andet med den begrundelse, at hun skulle leve sig helt ned til bunden af sig selv for at finde sig selv. Hun var med eget samtykke indlagt i tre uger, hvor hun accepterede at genoptage den medikamentelle behandling, hvorefter hendes tilstand blev bedre. Hun blev udskrevet til fortsat ambulant behandling - det vil sige regelmæssige samtaler en gang ugentlig i kombination med den medikamentelle behandling. M fandtes fortsat personlighedsmæssigt skrøbelig, selvusikker og præget af et højt angstniveau. M selv ønskede ikke foranstaltningen ophævet blandt andet med den begrundelse, at hun var bange for, at hun i forbindelse med et eventuelt tilbagefald ville undlade at søge nødvendig hjælp. Overlægen kunne ikke anbefale foranstaltningen ophævet.

I 1997 fik Retslægerådet forelagt spørgsmålet om ophævelse af den idømte foranstaltning, og overlæge T havde igen afgivet udtalelse. Det fremgår af denne, at M's psykiske tilstand var markant bedret, hun var flyttet i lejlighed med vennen, hun var godt i gang med en uddannelse, hun havde god kontakt med medstuderende og havde genoptaget kontakten med tidligere veninder. Den ovenfor nævnte behandling var fortsat fuldstændig regelmæssig, og samtalerne havde i en periode omhandlet den pådømte kriminalitet. M havde opnået en klar erkendelse af, at hun havde nogle alvorlige psykiske problemer, og at hun havde behov for fortsat behandling, sandsynligvis i flere år, hvad hun var fuldt motiveret for. Overlægen anbefalede den idømte foranstaltning ophævet.

Retslægerådet udtalte blandt andet, at M ..."stabilt (har) passet behandlingen, som har været såvel af medikamentel som psykoterapeutisk karakter. Hun er fundet blandt andet selvusikker, sårbar, præget af et højt angstniveau og en vis tilbøjelighed til overfortolkning. I forbindelse med en skuffelse udviklede hun i maj 1995 en sindssygelig tilstand, hvor hun blandt andet var optaget af den begåede kriminalitet. Hun blev efter eget ønske indlagt på ... Hun var indlagt cirka tre uger. Under den fortsatte ambulante behandling er M's psykiske tilstand bedret i betydelig grad, hun har således opnået erkendelse af egne problemer, samtidig med at hun på realistisk måde evner at håndtere vanskeligheder og modgang. Hun er under uddannelse og lever under ordnede sociale forhold i fast parforhold. Hun er motiveret for fortsat psykiatrisk behandling. Ved en samlet vurdering kan Retslægerådet herefter anbefale den idømte foranstaltning ophævet".

Ved kendelse senere samme år blev foranstaltningen ophævet blandt andet med henvisning til, at såvel kriminalforsorgen, den psykiatriske afdeling, Retslægerådet som anklagemyndigheden havde anbefalet dette.

Kommentar

Det skal indledningsvist bemærkes, at Retslægerådets opgave er at afgive lægevidenskabelige skøn. Rådet får undertiden forelagt sager om ophævelse eller ændring af en psykiatrisk særforanstaltning, hvor rådet enten direkte anmodes om at inddrage proportionalitetshensyn i sit vurderingsgrundlag eller indirekte opfordres hertil for eksempel i form af, at der henvises til "den siden dommen forløbne tid". Som udgangspunkt vil disse forhold imidlertid ikke indgå i Retslægerådets vurderingsgrundlag, jf. blandt andet sag nummer 3 og 4, idet proportionalitetsmæssige betragtninger er et juridisk spørgsmål.

I sag nummer 3 var patienten dømt for ikke særligt omfattende hærværk, og i nummer 4 var patienten dømt for blandt andet tyveri. I begge sager ophævede retten de idømte foranstaltninger med henvisning til proportionalitetsmæssige betragtninger. I sag nummer 3 forespurgte statsadvokaten direkte den behandlingsansvarlige overlæge, om patientens behandlingsbehov eller hensynet til retssikkerheden var baggrunden for, at overlægen anbefalede foranstaltningen opretholdt. Som det fremgår, er det Retslægerådets opfattelse, at disse to hensyn ofte er sammenfaldende - tilgodeses patientens behandlingsbehov, nedsættes også risikoen for kriminelt recidiv. Men det kan nok ikke afvises, at der er tilfælde, hvor psykiatere - og pårørende, jf. moderens udtalelse i sag nummer 3 og det forhold, at moderen frafaldt begæringen om ophævelse af foranstaltningen i sag nummer 2 - i høj grad fokuserer på behandlingsbehovet ud fra en viden om, at ophæves foranstaltning, vil det gå patienten ilde. I sag nummer 4 var patienten ved byretten blevet idømt hæfte i 20 dage for blandt andet tyveri, efterfølgende blev dommen af landsretten ændret til en dom til ambulant psykiatrisk behandling. Retten ophævede foranstaltningen,

specielt med henvisning til misforholdet mellem den tidligere udmålte straf - hæfte, i 20 dage - og varigheden af den periode, den psykiatriske særforanstaltning havde været opretholdt. Hertil nævnte retten, at karakteren af den begåede kriminalitet ikke talte afgørende imod en ophævelse. Begge begrundelser er utvetydigt juridiske og indgår ikke i den lægelige vurdering. Denne må tage sit udgangspunkt i, at utilregnelige sindssyge kriminelle er "straffri" - et humanistisk filosofisk synspunkt, som har sin rod i antikken, og som herhjemme viser sig i voteringerne blandt Højesterets dommere i 1700-tallet. (Knud Waaben: Retspsykiatri og strafferet i historiens lys. København, 1997). Ud fra denne betragtning må hovedvægten lægges på sindssygdommen, og lægeligt må det således anses for "formålstjenligt" at opretholde en foranstaltning, så længe patientens psykiske sygdom medfører, at der er risiko for kriminelt recidiv - principielt uafhængig af kriminalitetens karakter.

Det anføres undertiden som et argument for ophævelse af en psykiatrisk særforanstaltning, at den syge i givet fald vil kunne indlægges og behandles i medfør af psykiatriloven. Som fremhævet i rådets årsberetning 1996, s. 65ff, indeholder psykiatriloven ikke regler, der sikrer, at udskrevne psykiatriske patienter er under løbende sundhedsfagligt tilsyn. Som det fremgår af sag nummer 5 og også af den s. xx (A-37052) refererede sag, kan nogle (rets)psykiatriske patienter angive sig motiveret for fortsat behandling i forbindelse med ophævelse af en idømt foranstaltning, for så straks efter foranstaltningens ophævelse at afbryde al behandling. Det er naturligvis muligt, at patienten bevidst har afgivet urigtige oplysninger ("dissimuleret"), for eksempel fordi patienten er uden sygdomserkendelse eller med rette eller urette mener at registrere bivirkninger ved behandlingen, men årsagen kan ligefuldt - og formentlig oftere - være skizofreniens grundsymptomer i form af ambivalens og initiativsvækkelse. Ambivalensen medfører, at patienten alligevel kommer i tvivl om sin behandlingsmotivation, og initiativsvækkelsen at patienten ikke får taget sig sammen til at give fremmøde. Patienten taber således kontakten med behandlingssystemet, hvilket medfører risiko for, at produktive psykotiske symptomer recidiverer. Den kriminalitet, de retspsykiatriske patienter er dømt for, vil jævnligt have sin rod i patientens psykotiske symptomatologi, og recidiv heraf vil således også medføre risiko for kriminelt recidiv. Retspsykiatriske patienter er hyppigt uden noget særligt netværk, således at sygdommen vil kunne nå at udvikle sig markant, før der eventuelt gribes ind. I sag nummer 1 havde kvinden ophold på psykiatrisk plejehjem, og om end hun trods behandling fortsat var i udtalt grad psykotisk, fandt Retslægerådet det forsvarligt at anbefale foranstaltningen ophævet. Det måtte antages, at skulle hun efter foranstaltningens ophævelse for eksempel nægte medikamentel behandling, ville personalet ved forværring af hendes tilstand hurtigt kunne iværksætte en tvangsindlæggelse, ligesom hun efter endt behandling formentlig ville kunne vende tilbage til plejehjemmet.I sag nummer 3 måtte det derimod befrygtes, at patienten - som også påpeget af moderen - ville ophøre med al behandling, såfremt foranstaltningen blev ophævet, og da han levede alene, ville hans tilstand kunne blive markant dårligere med heraf følgende risiko for kriminelt recidiv, før der blev grebet ind. De sociale forhold i videste betydning indgår således i rådets vurderingsgrundlag

I sag nummer 6 levede patienten under stabile sociale forhold, og der var flere andre omstændigheder, som kunne tale for at anbefale foranstaltningen ophævet - ingen ny kriminalitet eller aggressive handlinger, intet udtalt affektpræg, intet misbrug, stabil beskæftigelse, overholdelse af den ambulante behandling, herunder den medikamentelle behandling, ingen genindlæggelser, hvortil kommer den meget langvarige observationsperiode. Imidlertid var patienten stadig klart sindssyg med de samme vrangforestillinger, der i sin tid havde tilskyndet til kriminaliteten, og han var fortsat helt uden sygdomsindsigt: med en betydelig modstand mod behandlingen. Han ville således med stor sandsynlighed ophøre med behandlingen, såfremt foranstaltningen blev ophævet, hvilket utvivlsomt ville medføre, at hans sindssygdomssymptomer ville forværres. Retslægerådet vurderede, at blev hans psykiske tilstand forværret, ville der også være risiko for kriminelt recidiv, og denne risiko ville næppe på betryggende vis kunne imødegås i medfør af psykiatrilovens bestemmelser.

Det væsentligste element i Retslægerådets vurdering vil således være patientens psykopatologiske tilstand. Såfremt patienten trods adækvat behandling fortsat frembyder åbenbare sindssygdomssymptomer, vil rådet være mere tilbageholdende med at anbefale en idømt foranstaltning ophævet og dette især, såfremt symptomerne yderligere medfører, at patienten kan udvise truende eller endog aggressiv adfærd (se årsberetningen 1993, s- 57ff). Nyere forskning viser, at især vrangforestillinger af forfølgelses- eller storhedskarakter er forbundet med en øget risiko for, at patienten kan udvise aggressiv adfærd, og denne viden indgår naturligvis i rådets vurderinger, hvilket sag nummer 2 er et eksempel på. Patienten var dømt for at have skudt mod andre mennesker, og trods medikamentel behandling klagede han jævnligt til politiet over, at han blev forfulgt og chikaneret af naboen, og yderligere fremtrådte han jævnligt anspændt og vredladen. I sag nummer 5 gik der kun godt en måned, efter at foranstaltningen var ophævet, før patienten sårede stedfaderen alvorligt

Vurderingen af, hvorvidt en idømt foranstaltning lægeligt kan anbefales ophævet, indeholder således også en form for farlighedsvurdering, jf. også sag nummer 6. Dette spørgsmål skal ikke omtales nærmere, idet der henvises til

Retslægerådets årsberetning 1988, s. 93ff og især til årsberetningen 1995, s. 77ff. Det skal dog bemærkes, at omlægningen af det psykiatriske behandlingssystem har accentueret dette spørgsmål, jf. for eksempel sag nummer 2. Som det fremgår, ville Retslægerådet i 1981 "ikke fraråde", at en idømt særforanstaltning blev ophævet, om end patienten på daværende tidspunkt var svært sindssyg trods iværksat behandling. Patienten havde nemlig i de forudgående fire år stort set permanent været indlagt, og Retslægerådet nærmest forudsatte, at han fortsat ville være indlagt, eventuelt som tvangstilbageholdt.

Afslutningsvis skal nævnes, at eventuelt kriminelt recidiv under forløbet af en psykiatrisk særforanstaltning selv sagt også indgår i Retslægerådets vurderingsgrundlag - også selv om påtale har været frafaldet med henvisning til, at patienten allerede var undergivet en psykiatrisk særforanstaltning. Sag nummer 5 illustrerer til overmåde dette spørgsmål. Det ligger udenfor rådets område nærmere at tage stilling til, i hvilket omfang påtale bør frafaldes eller sagen gennemføres, men rådet skal dog bemærke, at varigheden af en idømt særforanstaltning kan blive et temmeligt abstrakt begreb, såfremt kriminelt recidiv i behandlingsperioden ikke indgår i vurderingsgrundlaget. Var patienten blevet dømt, hver gang påtale blev undladt ville varigheden af den idømte foranstaltning, siden den seneste dom, have været en ganske anden, da foranstaltningen blev ophævet i 1995.

Proportionalitetsmæssige betragtninger, hvad angår kriminelle sindssyge, er et juridisk og ikke mindst et retspolitisk og holdningsmæssigt: spørgsmål (årsberetningen 1991, s. 41 ff), men påkalder sig selvsagt også psykiatrisk interesse. De forskellige juridiske, retspolitiske og holdningsmæssige synspunkter skal ikke omtales nærmere, men Retslægerådet skal bemærke, at de her omtalte sager illustrerer vanskelighederne ved at opgive princippet om de psykiatriske særforanstaltningers tidsubestemthed i forbindelse med den grundlæggende bestemmelse om, at sindssyge er straffri. Kvinden i sag nummer 7 blev dømt for forsætligt manddrab. Hun kan siges at have været "frihedsberøvet" i et år, hovedsageligt dog på åben psykiatrisk afdeling. Hun havde imidlertid i denne periode utvivlsomt behov for intensiv psykiatrisk behandling. Den samlede foranstaltningstid var fire år. I sag nummer 2 blev patienten i 1984 dømt for at have skudt med en luftbøsse efter flere mennesker. Han har siden da været indlagt sammenlagt over otte år, og foranstaltningen er fortsat i kraft. Begge tidsforløb er psykiatrifagligt velbegrundede.

PK/bl - 25111-98

[Forside] [Indholdsfortegnelse] [Top] [Forrige dokument]

Justitsministeriet Version 1.0 den 23. juni 1999
Denne publikation findes på adressen: http://jm.schultzboghandel.dk
Copyright (c) Justitsministeriet 1999